

JOSEF SVÁTEK

POSLEDNÍ BUDOVEC

ROMÁN ZE XVII. STOLETÍ

NAKLADATELSTVÍ L. MAZÁČ V PRAZE

VEŠKERA PRÁVA VYHRAZENA

PROSLOV

Pod pranýřem staroměstským.

Ve starobylé síni primátorské na radnici staroměstské v Praze panoval ve čtvrtek dne 3. června léta Páně 1688 zvláštní ruch, který v místnosti této bylo viděti pravidelně jen jednou za měsíc.

Vždy první čtvrtek každého měsíce konšelé staroměstští s primátorem v čele jakožto nejvyšší pravomoc městská vyřizovali totiž procesy hrdelní a vůbec těžké pře, které během předcházejícího měsíce dospěly k soudnímu rozřešení.

Jelikož soudní jednání toto bylo po pradávném zvyku veřejné, těšila se přelíčení toho druhu odedávna vždy hojnému účastenství lidu pražského, zvláště šlo-li o nějaký křiklavý případ, jenž od počátku vzbuzoval zvýšený zájem v obyvatelstvu.

Tak tomu bylo i s procesem, jenž řečeného dne a roku před senátem staroměstským v primátorské síni po skončeném předběžném vyšetřování měl býti přiveden ke konci.

Případ ten byl podle nynějšího názoru sensační a obracel k sobě té doby plnou pozornost ve všech městech pražských.

Šlechtic ve městě usedlý v souboji těžce zranil šlechtice jiného, kterýž mu choť svedl, a byv za to od rychtáře

městského ve vazbu vzat, měl nyní za provinění své těžce pykati.

Bylyť souboje toho času od císaře Leopolda I. nejpřísněji zakázány a ustanoveno bylo mandátem císařským, že kdo soupeře svého v souboji zabil, měl býti trestán bez milosti smrtí z ruky katovy.

Tato neobyčejná přísnost v trestání soubojů odůvodňovala zvědavost Pražanů, vzbuzenou procesem proti šlechtickému soubojníkovi na radnici Staroměstské vedeným.

Již dávno před zahájením pře byla ona část primátorské síně, která pažením od vnitřní místnosti úřední jsouc oddělena, obecnstvu zůstavena byla, do posledního místečka přeplněna a všichni ti, kdož se zde tísnili, nehovořili od prvního počátku o ničem jiném, než o pochybném výsledku procesu, který měl dnes vynesením rozsudku skončiti.

Kdežto jedni měli za to, že uražený šlechtic byl v plném právu, když svůdce choti své krví ztrestal, ba tvrdili, že měl jej ihned v okamžiku dopadení skoliti a nikoli k souboji jej vybízeti, mínili druhí, kterým na přesném zachování zákonů a nařízení úředních záleželo, že jest třeba dáti výstražný příklad všem soubojníkům, kteří mandátu císařského si nevšímajíce, pro každou maličkost každého hned k soubojům vybízeli, takže již ani počestní měšťané před podobnými bojechtivými fedrfechtýři nebyli více bezpečni.

Obě tato sporná mínění byla zastávána tak horlivě a zároveň tvrdošíjně, že by z toho bylo snad následovalo hned několik vyzvání na souboj, kdyby příchod sboru konšelského s panem primátorem v čele nebyl přivodil náhlý konec všech hádek v obecnstvu.

Již z obličejů pana primátora a pánů konšelů chtěli mnozí z přítomných usuzovati, jak asi dnešní proces dopadne a zdali rozsudek zníti bude milostivě neb přísně.

Všem sudičům i sudičkám těmto se jednosvorně zdálo, že se páni konšelé dnes neobyčejně vážně tváří, a zejména, že pan primátor Jiří Reissmann z Riesenbergu jest přísná Spravedlnost sama, jen podle paragrafů Kalvínových práv městských každé provinění trestá a v srdci svém nezná žádného slitování.

„Bůh sám budiž panu Budovcovi milostiv!“ vzdychla si jedna z přítomných ženštin, která již dříve o sobě pravila, že jest usedlou měšťkou z Kaprovy ulice ve Starém městě pražském a tudíž blízkou sousedkou obžalovaného šlechtice. „Od zamračených těchto pánů nelze se mu žádné milosti nadíti!“

„Také já si podobně myslím, ctná paní sousedko,“ přisvědčoval vedle stojící muž, nejspíše nějaký mistr řemeslnický, „že mu páni konšelé jen proto těžký trest přisoudí, aby si na něm jako na šlechtici mohli záhu spraviti. Vždyť to páni a rytíři nečiní odjakživa lépe na stavu měšťanském, a takž nebude divu, když konšelé pražští jednou zase odvetu vykonají!“

„Jaké to bohaprázdné řeči vedete, mistře Jaroši!“ káral ho soused jeho, jenž podle bohatého obleku k lepší třídě měšťanské náležel. „Páni konšelé naši, které nám Pán Bůh račiž i s panem primátorem Reissmannem hodně dlouho zachovati, soudí vždy jen podle litery zákona a podle mandátů císařských, a stane-li se dnes panu Budovcovi něco lidského, musí to sám sobě přičítati, že nedbal nového mandátu proti soubojům.“

„Ale považte jen, vzácný pane,“ ujala se slova sousedka z Kaprovy ulice, „kterak těžce byl pan Budovec uražen,

když mu holobrádek soused jeho, že se uměl všelijak fintiti a kroutiti i svůdná slova našeptávati, svedl krásnou paničku jeho! Jakž neměl oklamáný muž hněvem zahořeti a kord proti němu tasiti?“

„Krásná jest ovšem paní Budovcová,“ mínil předešlý, „ale rovněž i lehkomyšlná a záletnická, která věru za to nestojí, aby se manžel pro ni vydával v takto nepříjemný proces, jenž podle všeho špatně proň skončí.“

„Lituji pána toho,“ pravil mistr Jaroš, „tím více, že pochází z tak starožitného rodu českého a rod svůj tím jen zotudil, že krásnou dceru krčmáře Jandíka za choť pojal.“

„Pochází obžalovaný z rodu Budovcův z Budova?“ tázal se měšťan s rostoucím účastenstvím.

„Ano, děd jeho to byl, jenž po bitvě na Bílé hoře byl na náměstí Staroměstském s'tat,“ vmísila se v řeč měšťka z Kaprovy ulice, která, jak se zdálo, s poměry očekávaného delinkventa byla blíže seznámena „dej mu Pánbůh věčnou slávu, byl to také jeden z pánů, kteří to s námi lépe mysli, než ti, kteří je pod meč popravního mistra staroměstského přivedli!“

„Probůh, mlčte, neopatrná ženo!“ káral ji soused její, jenž se ihned bázlivě kolem sebe rozhlížel, zda někdo slov jejích neslyšel.

„Čeho bych se bála?“ odsekla ženština ostře. „Pověděla jsem páterům z koleje Klementinské, pánům konšelům z radnice již několikrát hodně nahlas vše, co si o jistých věcech v Praze myslím, a mám nyní od nich pokoj, když nevěděli, co si se mnou počítí!“

„Myslím, že spíše s tvým ostrým jazýčkem!“ pravil soupeř její k sobě, a obrátil se opět kupředu, kde páni konšelé mezitím zasedli, a to kol dlouhého stolu, u něhož

uprostřed seděl pan primátor, kdežto po obou jeho stranách konšelé vždy po šesti místa svá zaujímali.

Po kratší pravé straně stolu zasedli rychtář městský, jakožto prokurátor, a tak zvaný písař krevní, který při procesech hrdelních a vůbec těžkých zastával úřad zapisovatele. Proti nim měl své místo obhájce obžalovaného, jeden z nejpřednějších advokátů pražských.

Tím byl soudní tribunál pohromadě a primátor dal zvonkem znamení, že jednání soudní započne.

Hned nato byl postranními dveřmi do síně uveden obžalovaný delinkvent, jež provázeli dva městští biřicové.

Uvedše ho ke stolu před primátora, kde stála nízká židle, ustoupili zase nazpět ke dveřím, aby tu zůstali na stráž.

Všeobecná pozornost jak soudců, tak posluchačů byla obrácena k obžalovanému, jakmile vkročil přes práh síně primátorské.

Byl to však také muž, jenž hned při prvním pohledu dovedl pozornost k sobě upoutati.

Čítal něco přes třicet roků věku, byl vysoké a souměrné postavy, jejíž statné a zároveň pružné držení prozrazovalo, že muž tento jest šlechticem, který nejspíše byl nějaký čas ve vojsku ztrávil a pak opět ve stav občanský se vrátil. Výrazný obličej, v němž hrálo dvě temných, jiskrných očí, byl vrouben plnovousem, což tehdáž bylo cosi nezvyklého, neboť šlechticové i důstojníci nosili vesměs jen francouzská vousiska. Oděn byl slušně ve tmavý šat, který však delší vazbou byl již poněkud obnošen; leč i v selské haleně byl by muž tento šlechtický původ svůj na odiv nesl a obličej i oči jeho by v něm byly i v oděvu žebráckém muže vzdělaného a ducha pevného prozradily.

Byl to vnuk popraveného pána českého Václava Budovce z Budova, tohoto nejpřednějšího muže z řad Jednoty bratří českých na počátku století XVII., jehož syn se po bitvě bělohorské z vlasti vystěhoval, ale pak, po dlouholetém strádání v cizině, opět do Prahy se vrátil a k víře katolické přestoupiv, ze zkonfiskovaného majetku otcova dostal v opětné držení rodný dům v Kaprově ulici ve Starém městě pražském. Zemřev za velikého moru pražského roku 1680, zanechal jediný zbytek z někdejšího velikého majetku rodu Budovců synovi svému Václavovi, kterýž obdržel jméno toto při křtu na památku nešťastného děda svého. Syn tento narodil se ještě za exilu otcova v pevnosti Filipšburku na Rýně, kterou Francouzové již od třicetileté války drželi; jelikož matka jeho byla původu francouzského, cítil vždy jakousi náklonnost k živlu francouzskému, která jej ani v Čechách neopustila.

Mladý tento Budovec vstoupil v osmnácti letech do vojska císařského, neboť během půlstoletí vyhynuly v rodu jeho poznenáhla tradice Budovců, jak to snadno lze pochopiti v době, která v Čechách po třicetileté válce následovala. Přes to nezapomínal však mladý Budovec z Budova, že předkové jeho náleželi druhdy ve stav panský v Království českém a že před sto lety byl rod jeho v držení pěti velkých panství v Čechách, která se dostala po konfiskaci pobělohorské ovšem vesměs v cizí ruce.

Zdědiv po otci svém nevelké jmění movité a rodný dům Budovců v Kaprově ulici, při němž byla sice velká zahrada, jenž však přece žádného valného výtěžku nepřinášel, byl mladý Václav Budovec i po smrti otce svého nucen vytrvati u vojska, kde dosáhl hodnosti rytmistra. Takž byl by dlel dále ve službě Martově, kdyby nenadálá událost nebyla veškerý běh života jeho pojednou změnila.

Navštěvuje s jinými důstojníky odlehlou krčmu nedaleko kostela sv. Petra na Poříčí v Novém městě pražském, seznámil se tam s krásnou dcerou krčmářovou, do níž se tak slepě a vášnivě zamiloval, že nedbaje výstrah přátel a soudruhů svých, pojal vypočítavou krásku za choť, čímž ovšem sám se zbavil důstojnosti ve vojsku a musil se vrátiti do stavu občanského.

To se stalo před dvěma lety a již zakrátko po sňatku seznal mladý Budovec, kterak se v povaze své choti zklamal a jak se dal jen slepou vášní vésti, kdežto rozum mu kázal, aby jako šlechtic vyhýbal se svazku s dcerou krčmářovou, o níž mimo to šla již dosti pochybná pověst.

Nemoha jí při skrovném majetku svém dopřávi výhod a požitků stavu šlechtického, musil snášeti výčitky její, ba co více, poznával vždy jasněji záletnickou její povahu, která neostýchala se po případě i čisté jeho jméno a šlechtický erb poskvřiti, jen aby si zjednati mohla prostředky k vedení rozmařilého života.

Příležitost se k tomu brzy naskytla.

Dům páně Budovcův sousedil v Kaprově ulici s domem, jenž i s vedlejším nárožním domem „U černého orla“ patřil bohatému šlechtici Petrovi Jevanskému z Jevan, který nedávno se z cest po cizině do Prahy vrátil, a jako zhýralý mladík hned se do krásné sousedky své, paní Budovcové, šíleně zamiloval a při štědrosti své, jakouž mu bohatství jeho dovolovalo, brzo došel vyslyšení své lásky.

Oklamaný manžel vyzval svého soka k souboji, jenž byl sveden v zahradě při domě Budovcové, a tu Budovec, jako bývalý voják uměje se zbraní zacházeti, probodl Jevanského tak důkladně, že ho nechal za mrtvého ležeti v zahradě a pak do domu zpět pospíchal, aby též nevěrné

manželce vtáal kord do černého srdce a tím na ní pomstil zneuctění svého jména a erbu.

Praktická dcera krčmářova však v té době, kdy souboj se konal, dala přivolati městského rychtáře, jehož ozbrojeným lidem Budovec s krvavým kordem svým vpadl do rukou a ihned byl odveden do vazby ve Staroměstské radnici.

Pan Jevanský nebyl však smrtelně raněn, neboť když jej paní Budovcová dala do blízkého zahradního domku odnésti a tam jej přivolání lékaři prohlédli, seznalo se, že rána nedotkla se žádné ušlechtilé části uvnitř těla, a že tudíž raněný bude za nedlouhý čas zase vyléčen.

Ležel v zahradním domku páně Budovcově, kdež jej nevěrná žena pečlivě ošetřovala, na uvězněného chotě po celý čas ani si nevzpomenouc.

Všecko toto dovědělo se posluchačstvo z obšírné obžaloby, kterou přednášel jménem městského rychtáře pan krevní písař.

V obecnstvu, které od prvního spatření chovalo sympatie k obžalovanému, cítili s ním nyní přemnozí již docela soustrast, když se poznalo, kterak hanebně byl od záletné ženy své podváděn; jen páni konšelé tvářili se i dále velice vážně, jako by obviněný také již byl odsouzcen.

Následující na to výslech s obžalovaným přivedl však na světlo neznámou dosud okolnost, která vrhala nové světlo na povahu mladého Budovce.

Když se ho totiž primátor tázal po příčině, proč pana Jevanského na souboj vyzval, odvětil obžalovaný pevným hlasem:

„Byl svědkem té, kterou jsem chotí svou nazýval, a proto bylo povinností mou jakožto šlechtice, abych čest svou a poskvrněný erb svůj pomstil. Avšak smrtelnou

urážku tuto následovala se strany soka mého urážka ještě smrtelnější, která, a kdybych byl první odpustil, bez pomsty krvavé nesměla zůstat!“

Vše pohlíželo udiveně na obžalovaného, neboť jaká krutější urážka mohla mu býti způsobena, než svedení choti a zneuctění jména šlechtického?

Bledá, tvář Budovcova zbledla možno-li ještě více, když se ho primátor tázal:

„Jaká to byla urážka?“

Budovec zdvihl hlavu do výše a vzpřímiv se v plné postavě své, zvolal povýšeným hlasem a s planoucími zraky:

„Vmetl mi ve tvář urážku, že se nebude bít s mužem, jehož děd skonal rukou katovou na popravišti pobělohorském.“

Rozhlédl se při tom po soudcích svých, aby v lících jejich zřel, jaký dojem na ně učinilo oznámení této vlastní příčiny jeho souboje.

Konšelé sklonili před planoucími zraky jeho jaksi rozpačitě oči k zemi, neboť byli to vesměs odchovanci jesuitů, kteří jim byli líčili porážku českého vojska na Bílé hoře jako spravedlivou odvetu boží za husitské kacířství a popravu na náměstí Staroměstském jako zasloužený trest se strany vítězné moci státní.

Tací mužové nemohli ovšem pokládati výčitku pana Jevanského za tak smrtelnou, ba každý z nich by byl dal v podobném případě vnukovi popraveného rebela proti svaté církvi římskokatolické a proti moci panovnické tutěž odmítavou odpověď.

V Budovcovi vzkypěla všecka krev nejvyšší nevolí, když tento účinek svých slov u konšelů upozoroval, a proto rozhorleným hlasem pokračoval dále:

„Teprve, když jsem ničemníkovi vyťal políček ve zbabělé tváři, uznal mne za hodna se mnou se bít, a já jej pak podle zásluhy ztrestal za pohanění památky nešťastného mého děda!“

„Aj, taková jest vlastní příčina zločinu vašeho?“ vzkřikl pojednou městský rychtář a vymrštil se do výše, škodolibě na delinkventa pohlížeje. „Prosím velmožné pány soudce, aby na vědomí vzali, že ve slovech obžalovaného spočívá zločin oslavování ohavné rebelie husitských kacírů proti jasnému našemu rodu panovnickému a proti svaté naší církvi!“

Pohlédl řadou na konšely i primátora, kteří souhlasně výkladu prokurátorovu přikyvovali.

Od okamžiku tohoto bylo každému zjevné, že pře je pro pana Václava Budovce z Budova ztracena a osud jeho zpečetěn.

Jelikož delinkvent svého činu nepopíral, ba přiznáním vlastní příčiny souboje vinu svou podle výkladu prokurátorova jen ještě ztížil, nebylo třeba svědky vyslýchat, a průvodní řízení bylo tudíž rychle skončeno.

Primátor udělil nato slovo obhájci obžalovaného, který s nevelkou již důvěrou v osud svého svěřence pravil:

„Především protestuji proti tomu, že pan Václav Budovec z Budova má od soudu městského býti souzen. Jako osoba šlechtická patří před forum soudu purkrabského a žádám tudíž, aby byl před soud tento postaven!“

„Mýlíte se, pane doktore,“ prohlašoval důrazně primátor; „obžalovaný, převzav v držení zděděný dům v ulici Kaprově, který po rebelii z roku 1618 někdejší exemce* své z práv Starého města pražského pozbyl,

* vynětí z pravomoci.

přiznal se tím sám a dobrovolně pod pravomoc soudu městského a proto plným právem pohnán jest před soud tento, který jej také podle práv městských bude souditi.“

„Tak jest,“ přisvědčoval horlivě prokurátor a všech dvanáct konšelů souhlasně hlavou potakovalo.

Marná byla již všechna další výmluvná řeč obhájce, městský rychtář zvítězil se všemi návrhy svými, co se týkalo trestu obžalovaného, neboť konšelé je po krátké úradě jednohlasně schválili a primátor pronesl následující rozsudek:

„Obžalovaný Václav Budovec z Budova, který by podle znění mandátu císařského byl trestu smrti propadl, kdyby poraněný v souboji sok jeho byl zemřel, odsuzuje se k tomu, aby na čas jedné hodiny byl pod pranýř Starého města pražského postaven, tam aby kat erb jeho ve dví rozlomil a se jménem jeho na pranýř přibil, pak delinkventa z města před bránu vyvedl a tam jej holomkům svým odevzdal, kteří by jej přes hranice zemské vyvezli, neboť navždy z Prahy a ze země české pod pokutou trestu smrti se vypovídá.“

Hrobová bledost postřela líce Budovcovy, když rozsudek tento zaslechl.

Zneuctěno bylo jméno rodu jeho, druhdy tak slavného v Čechách, zneuctěna byla čest jeho osobní i občanská a vypuzen byl z vlasti předků svých, aby jako psanec toulal se po cizině, aniž by věděl, kde má skloniti hlavu svou.

Cítil, že odsouzen jest k děsnému trestu tomuto nikoli pro souboj svůj, ale proto, že ctil památku nešťastného děda svého, což v očích tehdejších držitelů moci v Praze bylo proviněním nejtěžším.

„Odvolávám se,“ vzkřikl v největším rozechvění, „proti nespravedlivému rozsudku tomuto k soudu apelačnímu!“

„Apelace má místo jen při rozsudku na smrt znějícím!“ prohlásil však primátor úsečně. „Od jiných rozsudků práva městského není apelace žádné! – Pane městský rychtáři, zaříd'te vše potřebné, aby rozsudek práva Starého města pražského byl bez prodlení proveden! Soud pak počne dále jednati o procesu následujícím!“

Pokynul rukou oběma biřicům, kteří se delinkventa chopili, aby ho z primátorské síně vyvedli.

„Bůh sám pomstí nespravedlivost tuto do nebe volající a já se stanu vykonavatelem pomsty této!“ vyrazil ze sebe zrůzněným hlasem nešťastný odsouzenec, ale již ho násilím vlekli biřicové ze síně, takže poslední slova jeho v nastalém šumu zanikla.

Obecenstvo hrnulo se střemhlav ze síně, aby bylo vykonání děsného rozsudku pod pranýřem na Staroměstském náměstí přítomno.

Po nedlouhé době nato vycházel ze vrat radnice průvod městských žoldnérů, maje uprostřed delinkventa, a bral se s ním k dolejší části náměstí Staroměstského, kde již od pradávných dob byl vztyčen pranýř.

Tam očekával již kat s holomky svými odsouzence a když krevní písař před shromážděnými davy ortel poznovu přečetl, přivázal kat Budovce ku pranýři a sekerou rozpoltil na dřevěné desce namalovaný znak rodu jeho, jenž jevil dva šikmé pruhy stříbrné v poli červeném a nahoře v klenotu dvě stříbrných pštrosích per.

Oba kusy rozpoltěného erbu přibil pak nad hlavou Budovcovou na přední stranu pranýře a nad ně ještě tabulku se jménem delinkventovým.

Tím dovršena byla neslýchaná potupa posledního potomka slavného někdy panského rodu Budovců z Budova, jenž ničím jiným nebyl se provinil, než že

spravedlivě mstil pohaněnou čest osobní a zneuctěnou památku velikého svého předka.

Jaký div, že v mysli muže pod pranýřem stojícího v osudné této hodině vznikla myšlenka, aby se pomstil též oněm, kdož nad ním potupný tento soud pronesli, ba městu celému, které bylo svědkem smrtelné pohany jeho, aniž by jediného slova k obraně jeho bylo proneslo?

Jaká to měla býti pomsta, to sám v hodině této ještě nevěděl, ale tolik přísahal si v mysli své, že to bude pomsta ohromná, o níž se ve městech pražských ještě po staletích bude mluvit a na pokolení tehdejší jen s hrůzou bude vzpomínati.

O všem tom, co se v ukrutné této hodině v duši delinkventově pod pranýřem dalo, neměli obklopující jej tisícové zvědavého lidu ovšem ani tušení, však ke cti tohoto lidu pražského musí býti řečeno, že největší jeho část ho litovala, že trpěti musil tak hrozně za potrestání svůdce své ženy, nad níž v lidu byl pronášen nejtrpčejší soud.

„Zdalipak ničemná ta frejírka přijde se s ním rozloučit!“ pravil mistr Jaroš ve skupení sousedů a sousedek z Kaprovy ulice, které se poblíž pranýře nalézalo.

„Míníte kuběnu pana Jevanského, která vtáhla z krčmy Jandíkovy na Petřském náměstí do panského domu Budovců v naší ulici?“ odtušila s ostrým přízvukem usedlá měšťanka, kterou jsme již v primátorské síni na radnici poznali. „Ta se miliskuje s bohatým galánem svým a nevzpomíná si na muže, jež do neštěstí tohoto přivedla!“

„Čím větší mrcha, tím větší štěstí! Tak to již bývá na tomto světě!“ mínil mistr Jaroš.

„Kterak to myslíte s tím štěstím, sousede?“ zvolala měšťanka.

„Ještě dnes po vypuzení muže svého může se s ním dáti rozvésti a s galánem svým se dáti oddati, aby jej poznovu podváděla!“ prohodil mistr Jaroš.

„Láryfáry“, odsekla měšťanka; „pan Jevanský zakrátko se jí nabaží a ještě se hanebného konce frejírky té dočkáme. Takových příkladů já počestná žena mnoho již kolem sebe zažila!“

„Dej Bůh, aby se již zítra tak stalo!“ odvětil mistr Jaroš. „Jen ať poctivá dosud ulice Kaprova to zároveň neodnáší, neboť na podobnou Sodomu a Gomoru nemůže se Pán Bůh dlouho bez trestu dívat!“

„A co brání nám, poctivým ženám,“ zvolala rozhorleně měšťanka, „frejírku z krčmy Petrské za vlasy z domu Budovcův vytáhnouti, aby počestnou ulici Kaprovu více nehanobila?“

„Tak, tak!“ přisvědčovalo několik jiných ženštin. „Vyženeme ji chvošťaty ze sousedství svého!“

„Náleželo by jí tak, kdyby jí nebyl pan Budovec dům svůj hned po svatbě připsati dal!“ namítal mistr Jaroš. „Nikdo ji tedy nemůže z domu vyhnati.“

„Byl slepý a nyní za svou slepotu pyká!“ zvolala měšťanka a pohlédnouc s politováním na delinkventa pod pranýřem, odcházela z davu, který se již také počínal rozcházeti.

„Jen ať se dnešní nespravedlivý rozsudek pánů konšelů nemstí na městě celém!“ mínil ještě filosoficky mistr Jaroš a doložil pak vážným hlasem: „Však to čteme v Hájkově kronice při roku 1506, kterak krvavě mstil se Pražanům pan Jiří Kopidlanský za to, že mu bratra taktéž pro souboj stítili dali. Pálil jim vsi jejich a dvory, loupežil i vraždil, ruce i nohy osekával měšťanům, kde koho dopadl. A tento pan Budovec pod pranýřem zdá se mi býti zcela mužem z

takového fládru, který dnešní nespravedlivé pohanění své bez pomsty neponechá!“

Po té potřásl mistr a pilný čtenář Hájkovy kroniky hlavou a odcházel taktéž do ulice Kaprovy, jejíž obyvatelstvo při tragické soudní proceduře dnešní nejvíce bylo zúčastněno.

Mezitím byla uplynula hodina, po kterouž měl pan Václav Budovec z Budova pod pranýřem staroměstským vytrvati, a kat odvázal ho opět od pranýře, aby vyvedl jej z města před bránu.

Poslední výjev exekuce dál se za téhož účastenství lidu pražského a velké davy provázely kata s delinkventem jeho až za bránu Kartouzskou, jinak Újezdskou, odkud pan Budovec měl přes Beroun a Plzeň na hranice bavorské býti vyvezen, neboť tak si byl delinkvent sám vyžádal, když se ho tázali, ve kterou stranu světa chce býti z Čech vyvezen.

Než vsedl na biřický vůz, obrátil se Budovec proti městu a pozdvihnuv pravici výhrůžně do výše, pohrozil jí ku Praze a rozrušeným hlasem zvolal:

„Pomstím se tobě, Praho ničemná! Po staletích ještě pak bude se o této pomstě mé mluvit!“

Pak vystoupil sám na vůz, kdež dva holomci katovi k němu přisedli, kdežto dva jiní střídavě řídili koně.

Zakrátko zmizel vůz za vršíkem u vsi Košíř a v Praze brzo se zapomnělo na potupnou exekuci, která stihla posledního potomka rodu Budovců z Budova.

1.

V močálovité krajině na pravém břehu Rýna, která se nevyznamenává žádným půvabem krajinným a zároveň slabě je zalidněna, leží na vyschlém rameni Rýna pevnost Filipsburk, která příslušela dříve k velkovévodství Badenskému, ale již za třicetileté války přešla v moc Francouzů, kteří v ní vydržovali svou posádku. Od té doby pak, kdy Elzasko a Lotrinsko bylo od říše německé úplně odtrženo, takže celý levý břeh Rýna připadl k říši francouzské, měl král Ludvík XIV. též značnou část území na pravém břehu řeky té v držení svém, které si zabezpečoval tím, že v tamních pevnostech vydržoval silné posádky a hradby jejich podle nového způsobu proslulého vojenského stavitele Vaubana zesiloval.

K pevnostem těmto náleželo i město Filipsburk, které, uprostřed močálů porýnských ležící, bylo chráněno před každým útokem nepřátelským a nemusilo se tak obležení obávat, poněvadž pro bařinatou půdu, daleko kol pevnosti se prostírající, nebylo k němu přístupu než po umělé hrázi, která v čele svém zvláštní tvrzí byla chráněna a v jejímž středu po obou stranách silnice byly zřízeny dvě další tvrze. Jelikož pak vlastní hradby filipsburské byly již před několika lety nově opevněny, náležel Filipsburk toho času ku předním pevnostem v Porýnsku, z něhož se dala celá jihozápadní část říše německé na uzdě držeti.

Převahy této válečnické používal panstvíchtivý Ludvík XIV. k neustálým vpádům do pohraničních krajín německých a ač se byl v míru nimwežském roku 1679 zavázal k věčnému přátelství s císařem Leopoldem I., přece neustával v tajných i veřejných projevech nepřátelských proti císaři, takže Porýnsko bylo jevištěm stálých potyček a srážek mezi sbory francouzskými a německými, které se odehrávaly zejména kolem pevnosti Filipsburku.

Obyčejně končily tyto šarvátky vítězstvím Francouzů, neboť císařské vojsko podobalo se i roku 1688 ještě oněm nezřízeným plukům z posledních dob třicetileté války, které, žádné kázně vojenské neznajíce, válku jen za vhodnou příležitost k loupežení a kořistění pokládaly, v bitvách a šarvátkách pak obyčejně hned po prvním výstřelu pušky a šavle odhazovaly a buď na útěk se obracely neb nepříteli dobrovolně se dávaly v zajetí. Proto byly na podzim řečeného roku i kasematy v pevnosti Filipsburské takovýmito zajatci a přeběhlíky naplněny, neboť Francouzové vycházeli úmyslně na zajímání čet nepřátelských, aby vojíny jejich vlákali pod své prapory. Jelikož pak pevnost měla četnou posádku vojenskou, panoval nejen na hradbách a v kasárnách tamních hlučný život, ale též město samo značilo se čilým ruchem, který se stupňoval zejména k večeru, kdy z krčem a hospod se rozléhal nevázaný zpěv a křik vojáků a rýnských plavců.

Po řece dovážely se z břehu elsaského do pevnosti všechny zásoby válečné i potravní, neboť pobřežní kraje německé byly už od mnoha let zpustošeny a nedalo se v nich tudíž ani kořistiti ani za dobré peníze zásoby kupovati, poněvadž v nich prostě nic na prodej nebylo.

Proto měli plavci a převozníci na Rýně dobré výdělky, jež se však obyčejně stávaly kořistí krčem filipsburských.

U domku jednoho z těchto převozníků na levém břehu Rýna zastavil se navečer jednoho dne ke konci září 1688 jezdec, jehož unavený kůň i zaprášený oděv svědčily o tom, že jezdec za dnešní den řádný kus cesty urazil, aniž by si byl dopřál valného odpočinku.

Před domkem převozníkovým seskočil jezdec s koně a lehce jej na krku pohladiv, jakoby byl chtěl tím dáti najevo své uznání, že normanský ryzák poctivě konal svou povinnost, zahoukl na převozníka, že se chce dáti převézt na druhou stranu řeky.

Ryzák, porozuměv lichocení pána svého, zarzal na znamení své spokojenosti a otíral hlavu o jeho rameno.

Tento sňal klobouk s hlavy a rozhodil plášť, takže můžeme dobře rozeznati jeho obličej i postavu.

Podoba jeho zdá se nám hned na první pohled známá a tane nám na mysli, že jsme muže tohoto již jednou spatřili.

I jest tomu skutečně tak, neboť jezdec tento není nikdo jiný, než pan Václav Budovec z Budova, jehož jsme seznali dne 3. června téhož roku na radnici Starého města pražského a pak pod pranýřem staroměstským.

Obličej jeho byl však nyní značně osmahlý, což bylo důkazem, že se pan Budovec za posledních měsíců mnoho na venkově a na cestách zdržoval; druhá změna při něm pak byla ta, že si někdejší plný vous proměnil ve vousiska francouzská.

Temné oči jeho plály jakýmsi vzdorným ohněm a v obličejí jevil se zřejmě sebevědomý výraz, z něhož by byl znatel povah usuzoval, že muž tento cítí pevnou půdu pod nohama a bere se za vědomým cílem, o jakémž ovšem nemohlo býti u pana Budovce ještě řeči, když se po svém vypovědění z Čech ubíral jako psanec do ciziny.

Mezitím přikvapil převozník z domku a pozdraviv vlídně jezdce, v němž ihned šlechtice tušil, chtěl koně za uzdu vzít, aby jej na připravený prám převedl.

Avšak jezdec odmítl tuto službu a posadiv opět klobouk na hlavu, vedl sám koně na loď, čímž opět dal najevo péči o svého ryzáka.

„Ráčí Vaše Milost přímo do Filipšburku?“ tázal se převozník jezdce, když byli od břehu odrazili.

„Proč se tážete?“ ozval se Budovec, jenž byl s patrným zájmem na protější břeh pohlížel, kde se nad močálovitou krajinou již počaly prostírat večerní mlhy, takže za rostoucího šera již jen stěží bylo lze rozeznati věž kostela filipšburského.

„Slunce právě zapadlo,“ odušil převozník, „a za půl hodiny bude již panovati notné šero, takže jen ten, kdo zdejší krajinu dobře zná, dostane se pevnou pěšinou k západní fortně pevnostní.“

Budovec pohodil po tomto připomenutí převozníkově jaksi sebevědomě hlavou a prohodil:

„Nuže, znám dobře krajinu tuto a dostanu se i za tmy do pevnosti.“

Převozník pohlédl úkosem na cizince, divě se tomu, jak může znáti okolní krajinu někdo, jehož v ní nikdy nebyl spatřil.

Pomyslel si však, že to konečně věc cizincova, jak se má přes močály do Filipšburku dostat, a upustil tedy od úmyslu svého, aby cizinci směr pevné pěšiny, skrze bařiny k městu vedoucí, blíže označil.

Odmlčel se a tím statněji oháněl se sochozem svým, takže se zakrátko octli v polovici řeky.

Tu však cizinec sám přerušil mlčení, tázaje se:

„Hostinec „U zlaté růže“ jest asi ve Filipsburku posud na místě svém v ulici Štrasburské?“

„Tak jest, milostivý pane,“ přisvědčoval horlivě převozník, seznávaje nyní z otázky této, že cizinec skutečně pevnost Filipsburk a okolí její zná, jak byl o sobě pravil; „ba již po třicet let má jej starý Pachwein v držení svém a každý šlechtic může u něho sestoupiti a všeho pohodlí se nadíti. Také stáje ve „Zlaté růži“ jsou nejlepší v celém Filipsburku.“

Při tom pohlédl na znaveného koně cizincova, mysle si, že si ryzák ve stájích mistra Pachweina zrovna tak dobře pohoví, jako pán jeho u stolu a poháru tohoto hostinského, jehož hostinec skutečně patřil k prvním ve Filipsburku.

Jezdec pokynul hlavou na slova převozníkova, patrně jsa uspokojen jeho sdělením.

Pak se tázal dále:

„Kde bydlí v pevnosti generál Melac?“

„V radnici na rynku, milostivý pane,“ odpovídal převozník; „hned po příjezdu svém do pevnosti přede dvěma měsíci dal radnici, která jest nejnákladnějším domem ve městě, jednoduše vykliditi a měšťané musili mu tam rovněž nákladný příbytek upraviti, ač jim to valně pod vousy nešlo.“

„To jest Melacovi podobno ve všem, co jsem o lamželezovi tomto ve Versaillích a v Paříži slyšel,“ pravil Budovec polohlasně sám k sobě; „budu jej moci tudíž bez dlouhého doptávání na radnici vyhledati a ještě dnešního večera s posláním svým u něho počítí!“

Pohodil opětně spokojeně hlavou a jelikož prám právě přistál u břehu, chopil opět koně za uzdu a opatrně vyváděl jej na pevnou půdu, která po dlouhém suchu byla úplně vyschlá.

„Již čtrnáct dní u nás nepršelo,“ pravil převozník, „pročež dnes snáze bude po pěšině bařinou jeti.“

Budovec zaplatil převozníkovi tak bohatě, že týž hlubokou poklonou děkoval, mysle si v duchu, že skutečného velmože převážel, ač mu přece divné bylo, že takovýto bohatý pán cestuje bez jediného služebníka.

Hned nato vyšinul se jezdec pružně na koně a jako by znal každou stezku a každé křovisko v okolí, obrátil se přímo ve směru, kudy pěšina přes bařinu vedla.

„Na mou duši,“ pravil si v duchu převozník, jenž s plným účastenstvím za jezdcem v šeru a v mlze se ztrácejícím pohlížel, „zná výborně pěšinu mezi močály, jako by zdejší rodákem byl a každý kámen i každou kaluž znal, a přece jsem štědrého pána tohoto jakživ v krajině naší ani na tomto ani na onom břehu neviděl.“

Vrtě hlavou nad tím, kdo by záhadný cizinec tento byl, vstoupil na prám, aby se zase na druhý břeh vrátil, neboť již se bylo valně zešelfilo a doma ho očekávala teplá večere.

Pan Budovec, o němž jest nám známo, že pevnost Filipšburk byla jeho rodištěm, kdež prvních deset let života svého ztrávil, řídil koně svého po známé pěšině mezi bařinami tak dovedně, že kůň ani jediného nepravého kroku neučinil a jezdec v malé půl hodině octl se na kolišti před pevností a pak v malé chvíli stanul na místě před západní fortanou.

Zde přitočil se Budovec ke vratům fortny a zabušil na ni ocelovou rukovětí svého bičíku.

Zakrátko otevřelo se okénko ve vrátni a hrubý hlas se tázal, kdo žádá o vpuštění do pevnosti.

„Posel ke generálu Melacovi jedoucí,“ odvětil jezdec.

„Znáte heslo?“ ozval se hlas již vlídněji.

„Ludvík a Paříž!“ zněla odpověď.

„Za okamžik vás vpustím, jakmile svítilnu rozžehnu,“ pravil fortnýř již s plnou zdvořilostí, neboť věděl ze zkušenosti, že se poslové ke generálu Melacovi jedoucí nesmějí nechat dlouho čekat před fortanou.

V malé chvíli nato zavrzel klíč ve vratech, několik závor bylo vytaženo a pozdní jezdec mohl s mostu vjet do fortany.

Fortnýř dobře učinil, že rozžatou svítilnu přinesl, neboť chodba k fortně vedoucí byla na obou stranách tak těsně koší hradebními, trámy a kameny zatarasena, že jen úzká stezka zbývala, aby se jí kůň mohl provléci.

Zdálo se podle toho, jako by ve Filipsburku každou hodinu nepřítel očekávali, ač ani nejodvážnější sbor vojenský nebyl by se mohl touto stranou k pevnosti přiblížit.

Budovec, jako zkušený vojín, seznával v opatření tomto bedlivost velitele pevnosti a proto nic se nedivil tomu, že po tak těsné stezce do Filipsburku se dostával.

Když pak ze soutěsky této na vnitřní koliště vyjel a pokud nastalá mezitím tma dovolovala, všude kol sebe palisády a hradby děly osazené spatřoval, pravil si v duchu:

„Generál Melac hoden jest pověsti své, jakou o něm ve Versailles chovají, a již nyní jsem přesvědčen, že dostojí úkolu, jež mu ministr Louvois uděluje. Nezná ohledu ve městě, jež stojí pod žezlem francouzským, tím méně bude ho znáti v zemi nepřátelské! Já pak přiučím se ve škole jeho způsobu, jak bych nejúčinněji dostal přísaze své, kterou jsem učinil po smrtelném pohanění mém pod pranýřem staroměstským v kleté Praze! Katané moji na radnici pražské pocítí pomstu mou se všemi těmi, kdo na nezměrnou potupu moji na náměstí Staroměstském se dívali! A první obětí pomsty této musí se státi ničemný tento párek frejírský, jenž byl příčinou, že potomek

slavného rodu Budovců byl od pitomých měšťáků pražských pod pranýř postaven!“

Zachechtal se ďábelsky a oči jeho ve tmě zazářily bleskem divokým, že muž tento ve chvíli té více démonu než člověku se podobal.

Obnovoval přísahu svou, kterou před Prahou pronesl, tak vášnivě, že z toho bylo znáti, kterak pomstychtivost jeho za doby, co byl Prahu opustil, mnohonásob vzrostla, neboť nové spojení jeho s odvčnými nepřáteli državy Habsburků v něm utlumilo všechny ohledy, jaké byl dosud k vlasti předků svých choval.

Vjel z obvodu hradeb do města, jehož ulice a domy podle upomínek z chlapeckých let poznával, a tím byla mysl jeho zase obrácena k jeho mladistvému věku, kdy svět zjevoval se mu jen v barvách růžových a kdy ani vzdáleného tušení neměl o tom, jak krutě jeho životní osud jednou se utváří.

Ve městě, kde stála jeho kolébka a kde zažil jen slasti v kruhu rodinném, až Morana smrtnou rukou v kruh tento zasáhla a milovanou matku mu urvala, načež musil s otcem počítí bludné živobyčí, které skončilo odřeknutím se víry zděděné, jen aby bylo nabyto hmotné existence ve vlasti otcově: ve městě tomto, kde byl jedinou radostnou dobu života svého zažil, spatřoval se nyní opět po více než dvaceti letech jako muž dospělý, všemi strastmi a bédami vyzkoušený, a tu měly mysl jeho zajímati zase vzpomínky na blahé mládí a odstrkovati v pozadí temné záměry, které ho dnes do rodného města přiváděly?

Máchl prudce rukou v povětří, jako by všechny tyto náhlé vzpomínky z mládí navždy chtěl z mysli vypuditi a pravil si v duchu:

„Nikoli! Všecko mládí moje musí zmizeti z představ mých, jen mstitelem chci býti sebe a rodu svého! Nic více nesmí mne odvracet od jediného úkolu mého života: od pomsty na té, která zprznila čest jména mého, od pomsty na těch bídných chámech měšťáckých, kteří potomka jednoho z nejpřednějších panských rodů českých odvážili se potupiti pod pranýřem! – Pryč, pryč, všecky vzpomínky na blahé mládí, poslední Budovec jen pomstě své žíti smí!“

Oddechl si zhluboka a jako by byl setřásl ve chvíli této všecku svou minulost, oddal se již jen přítomnosti, která mu slibovala, že přísaha jeho o děsné pomstě nad Prahou dojde svého vyplnění a to v budoucnosti již nedaleké, neboť měl nyní v rukou moc, která jediná mu zabezpečovala dosažení životního jeho cíle. Co si pod pranýřem staroměstským v duchu přísahal, co před vstoupením na káru biřickou na Smíchově slovy vzrušenými hlasně pronesl, bylo nyní na cestě k svému provedení: pomsta jeho zanedlouho měla se státi strašnou skutečností!

Násilně se vyrušiv z rozčilení svého, rozhlédl se kolem sebe, a seznal, že se octl již v ulici Štrasburské, kde před výstavným domem nad širokými vraty v železném koši hořel plamen, který byl znamením všem cizincům, že je v domě tomto zájezdní hospoda.

Byl to hostinec „U zlaté růže“, o němž mu převozník vyprávěl, že jest posud v držení starého mistra Pachweina, který tam byl již za mládí rytíře Budovce často hostil exulanta českého, jeho otce.

Do vrat hostince tohoto, jehož přízemní osvětlená okna svědčila, že tam dosud společnost pijáků mešká, obrátil Budovec zchváceného svého koně, a jakmile jen kopyta na

dlažbě v průjezdě zaduněla, již objevil se tu z hostinské síně sám hospodář, aby pozdního hosta uvítal.

Současně pak spěchal ze dvora pacholek s rozžatou svítilnou, aby koně od cizince převzal a do stáje jej uvedl.

Cizinec však, vlídně pokynuv hostinskému, pravil:

„Já sám vždy koně svého do stáje uvádím a o pohodlí jeho se starám, neboť po celý den slouží mně statečně a zaslouží, abych mu čtvrt hodinky věnoval.“

„Ba právě, milostivý pane,“ přisvědčoval pacholek, zkušeným zrakem si koně prohlížeje; „je to chlapík pravého kmene normanského, který podle zdání mého dovede tři dni statečně klusati, aniž by o stáj zavaditi musil!“

„Uhodls, hochu,“ pravil na to cizinec, „ryzák můj skutečně vykonal třídní cestu z Paříže, aniž by byl kde déle než hodinku odpočíval.“

Oba mužové pohlédli s tím větší úctou na jezdce, jakmile zvěděli, že přímo z Paříže do Philipsburku přijíždí; rychlá jeho jízda byla pak podle mínění jejich svědectvím toho, že přichází do pevnosti s nějakým důležitým poselstvím.

Když pak cizinec ryzáka svého za uzdu vzal, aby se za pacholkem na dvůr bral, následoval ho též hostinský, aby osobně dohlédl, že kůň vzácného jeho hosta jest dobře obsloužen a o pohodlí jeho postaráno.

Budovec přesvědčiv se, že ryzák jest všelikou potřebou opatřen a čerstvá sláma že mu jest podestlána, popleskal ještě koni na plece, načež mu tento radostným rzaním děkoval, mysle při tom nejspíše na vrchovatou ošatku ovsa, kterou mu pacholek do žlabu nasypal; pak opouštěl jezdec zase stáj, aby nyní též o osvěžení vlastní své osoby pečoval.

„Ráčí Vaše Milost k ostatním hostům přisednouti?“
tázal se hostinský, vrací se s ním do domu.

„Nikoli, mistře Pachweine,“ odtušil Budovec; „musím ještě dnes vyjít a takž mi jen ke krátké večeři čas zbývá.“

Hostinský vyvalil udiveně na cizince oči.

„Vaše Milost ráčí starého Pachweina znáti?“ zvolal všecek udiven. „Já se však na vzácného hosta nepamatuji, že bych jej kdy pod střechou ‚Zlaté růže‘ vídal.“

„Před dvacíti roky ještě mohl jste mne zde vídati,“ pravil Budovec s úsměvem, bavě se pohledem na rozpačitého hostinského, který marně všecku pamět namáhal.

„Pak se snad upamatujete na starého pana Budovce z Budova, který poslední léta svého pobytu ve Filipsburku v domě vašem bydlil!“ připomenul Budovec.

Hostinský udeřil se pěstí do čela, jako by se za to chtěl potrestati, že mu pamět jeho již tak špatnou službu prokazuje, a horlivě zvolal:

„Ba právě, že se na toho dobrého, přívětivého pána výborně pamatuji! Vždyť jsem od té doby neměl tak poctivého a uznalého cizince pod střechou svou! Jest hodný ten pán posud naživu?“

„Bohužel, již není,“ odvětil Budovec, jenž s libostí vyslychal chvalořeč hostinského o svém otci; „velký mor roku 1680 zachvátil také jej v rodném jeho městě Praze.“

Hostinský si vzdychl při zprávě této a prohodil: „Však jsem tehdy starého dobrého pana Budovce z toho zrazoval, aby se do nevděčné země české nevracel ! Každý ovšem touží po tom, aby složil v rodné zemi kosti své. Dejž mu Bůh věčnou slávu, které si dávno zasloužil. – Vaše Milost ráčí zajisté býti synem pana Budovce?“

„Tak jest, mistře Pachweine,“ pravil Budovec; „nepoznáváte ovšem ve mně více hochy, který vám holuby na střeše plašil, psa Nerona u boudy přivázaného dráždil, plot tamto do zahrady přelézal a potají ovoce česal –“

Hostinský máchl pravicí v povětří a se zářícím obličejem zvolal:

„Ještě dnes byste mohl, vznešený pane, všechny ty veselé kousky znova počítí, aniž bych jediného slova namítl, jen kdyby se ty krásné tehdejší časy vrátily!“

Budovci objevil se pojednou vážný výraz ve tváři, neboť také on si ve chvíli této v mysli pravil, kterak mnoho by za to dal, kdyby mohl zkušenosti posledních dvaceti let ze života svého vymazati.

Avšak nebyl přítelem vzpomínek na minulost a proto po tomto krátkém hnutí obrátil se hned zase ku přítomnosti a pravil k hostinskému:

„Minulost se více nenavráť, starochu, a proto pečujme jen o přítomnost a budoucnost! Mně však prozatím stačí dobrá večeře z vaší kuchyně a láhev rýnského z vašeho sklepa, což obě mi upravte ve zvláštní komnatě, v níž nebožtík otec můj bydlíval, abych se nejdéle za hodinu mohl ještě na radnici odebrati.“

„Na radnici Vaše Milost ani pana purkmistra aniž koho z pánů konšelů nenalezne,“ podotýkal na to hostinský; „tam jest nyní generál Melac jediným pánem!“

„K tomu právě vede cesta má, mistře Pachweine,“ odvětil Budovec a již se bral do prvního patra, kdež mu každý kout ještě z mládí byl znám.

Hostinský, jehož úcta před novým hostem poznovu vzrostla, co se z úst jeho dověděl, že ho posláním k generálu Melacovi do Filipsburku přivádí, uvedl Budovce do žádané komnaty, kde zakrátko obsloužil jej chutnou večeří a lahvi

výtečného vína, kterému host, po namáhavé cestě své umdlený a žíznivý, všecku čest činil.

Po krátké hodině, občerstviv se a odpočínuv po dlouhé jízdě, povstal Budovec opět s veškerou pružností těla i ducha, aby se odebral ke generálu Melacovi, veliteli pevnosti Filipsburské, kterému přinášel poslání, jež jméno muže toho pro veškerou budoucnost mělo v dějepisu učiniti pověstným.

2.

Starý převozník dobře připomenul, že radnice filipsburská jest nejnákladnější stavení ve městě, neboť se mu žádná sousední budova na náměstí nemohla vyrovnati.

Bylo to stavení z konce XIV. věku, kdy gotika v říšských městech německých slavila své triumfy a kdy si měšťané na tom zakládali, aby veřejné budovy bohatých obcí městských byly nejen nákladně, ale též zdobně stavěny a umění architektonické aby se značilo zejména na průčelí jejich okázale.

Snaze této holdovali toho času též Filipsburští, a takž zanechali potomkům svým v nové budově radnice nádhernou památku stavitelského umění gotického, která sloužila i po třech stoletích ještě k ozdobě města.

Hlavní vchod do radnice byl ve výši prvního patra, což stavitelovi umožnilo, že mohl v průčelí budovy umístiti ozdobné schodiště, po jehož obou stranách vedly kamenné stupně na čtyřhrannou pavlač před vraty radnice. Vkusně prolamované zábradlí bylo na začátku i na hořejším konci

schodů zdobeno sochami, alegorickými to postavami občanských ctností, kdežto v průčelí schodiště byl vchod do dolejších místností radnice, jehož veřeje, do gotické špice s pěknou fialou vybíhající, se rovněž vyznamenávaly mistrnou kamenickou prací. Ještě bohatěji byl zdoben hlavní vchod na schodišti, jehož sloupení a krákorcové oblouky sbíhaly se nad vraty ve hmotný podstavec vyčnívajícího arkýře se štíhlými okny, který nad obě patra budovy se zdvihal a končil vysokou vížkou. Podobné arkýře s vížkami čnely na obou rozích budovy, a jelikož také okna v obou patrech vroubena byla sloupci, vkusnými vimpergami, jako klenbami nad okny spojenými, a jelikož pole mezi vimpergami vyplněna byla tesanými znaky neb jinakými ozdobami, dělalo bohaté průčelí radnice filipsburské dojem skutečně imposantní. Budova naplňovala celou jižní část náměstí, které se k severu poněkud schylovalo, a stojíc mezi dvěma postranními ulicemi, podobala se paláci bohatého velmože, jenž vévodil nade všemi měšťanskými domy na náměstí.

Ubíraje se za nočního již šera z hostince „U zlaté růže“ k radnici, nevěnoval však rytíř Budovec žádné pozornosti ozdobnému zevnějšku starožitné budovy, nýbrž přímým krokem spěchal ke schodišti, aby po něm vystoupil k hlavnímu vchodu radnice.

Ač dva mocné plameny, v železných koších po obou stranách schodiště hořící a smolným dřívím udržované, průčelí radnice dostatečně osvětlovaly, takže každou architektonickou ozdobu jeho snadno bylo lze rozeznati, přece nepozdvihl pozdní náš chodec očí svých k budově, jež byla cílem jeho cesty, neboť jednak znal ji v celé architektonické nádheře její již z mladých let svých, jednak

byl pohroužen ve vážné myšlenky, které mu nedovolovaly, aby pozornost svou rozptyloval jinými předměty.

U paty schodiště zastavil jej žoldněř, který zde nehybně o mušketu svou se opíraje, jako socha stál na stráži.

Oznámiv mu své heslo, které mu otvíralo cestu k veliteli pevnosti, vystoupil Budovec po schodišti na prostranství před hlavním vchodem do radnice, kde služebník v občanském oděvu si podřimoval ve vratech.

Zář velké svítilny, se svorníku klenuté vnitřní chodby visící, osvětlila postavu příchozího, jehož pevné kročeje služebník uslyšev a ihned šlechtice v něm poznav, ruče vyskočil a kloně se před cizincem, tázal se po jeho přání.

„Uved'te mne ke generálu Melacovi,“ odušil Budovec hlasem, jakým byl ve vojsku rozkazy své udílel.

„Koho mám Jeho Milosti ohlásiti?“ tázal se služebník. „Pan generál v tak pozdní hodině jen důležité zprávy vyslýchá.“

„Na jménu nezáleží,“ zněla úsečná odpověď Budovcova. „Řekněte generálovi, že přichází posel ministra Louvoise z Paříže, a věru že ihned zprávy mé za důležité pokládati bude a bez meškání mne předpustí!“

Služebník, uslyšev jméno všemohoucího ministra francouzského, již jen hluboce se před poslem jeho poklonil a zmizel v postranních dveřích chodby, kam ho Budovec do předsíně komnat generálových následoval.

Ve dvou okamžicích byl služebník zase zpět v předsíni, hlásaje, že generál jest hotov příchozího přijmouti.

Budovec odložil plášť a klobouk, načež bral se ke dveřím, jejichž obě křídla služebník dokořán otevřel, maje nepochybně za to, že podobná pocta každým způsobem přísluší poslanci francouzského ministra.

Budovec, vstoupiv přes práh komnaty nádherně vyzdobené a bohatým nábytkem opatřené, spatřil u psacího stolu sedícího muže, který měl před sebou několik rozložených map, v nichž byl dle všeho studoval, jak o tom svědčila četná různobarevná znamení při jednotlivých městech a rozličné klikaté čáry podle směru vod a silnic.

Jakmile byl za sebou zaslechl kroky vstupujícího pozdního návštěvníka, postal muž rychle s křesla, a obrátil se ku příchozímu, na nějž temné jiskrné své oči upřel, jako by jej jediným pátravým pohledem tímto až do nejvnitřnějšího ledví chtěl prozkoumat.

Muž tento byl francouzský generál hrabě Melac, válečník již od tří desetiletí ve všech válkách, které král Ludvík XIV. od počátku svého panování na všech stranách vedl, osvědčený a pro svou bezohlednost, ba ukrutnost ve vojsku velice obávaný, v lidu pak pokládáný za pravého ďábla.

Již zevnějšek jeho souhlasil s krutostí povahy, neboť, jsa vysoké, kostnaté postavy a tak suchý, že se zdál jen kostrou koží potaženou, nesl na dlouhém žilnatém krku do špice vybíhající hlavu, jejíž hrobově bledý podlouhlý obličej zdál se pro vysokou kštici nad úzkým čelem a dlouhý francouzský vous na bradě býti ještě delším. Hluboko zapadlé černé oči plály divokým ohněm a zabodávaly se pichlavě do každého, kdo s ním ve styk přišel, že málokdo dovedl čeliti tomuto ostrému pohledu. Generál také již podle účinku zraků svých poznával, jaká povaha v kom vězí, a proto podle toho ke každému, kdo před ním oči sklopil, pánovitě neb docela opovržlivě se choval.

Ač byl již šedesátník, měl posud vlasy i vousy úplně černé, což mu vzhledu tím příšernějšího dodávalo, an obé

nosil dosti rozčepýřené, neboť si při stálém rozčilení svým každé chvíle kostnatými dlouhými prsty do vlasů i vousů vjížděl a je rozčechrával.

I přes pozdní dobu noční byl upíat v těsné kožené krzno žluté barvy, jež bylo zdobeno zlatým vyšíváním, úzké červené spodky vězely ve vysokých jezdeckých botách, kolem krku a rukou pak nesl okruží z kraje flanderských, což bylo svědectvím, že i jako voják dbal na úpravu, jaká byla v obyčeji jen u dvorních šlechticů.

Na hnědém koženém pásu, taktéž bohatě okrášleném, houpala se mu ve stříbrné pochvě krátká dýka se zlatou rukovětí, kdežto dlouhý meč s koženým závěsníkem zavěšen byl v té chvíli na vysokém lenochu jeho křesla.

Jediným pohledem změřil Budovec vysokou postavu generálovu i všechen jeho ústroj a v duchu si pravil, kterák dosavadní představa jeho o železném vojevůdci tomto navlas se shodovala se skutečností.

Ač sám byl postavy vysoké, přece převyšoval jej generál o celou polovici hlavy, a právě na této postavě a kostnatosti své si generál Melac ode dávna velice zakládal, neboť od starých partyzánů z třicetileté války bylo mu již za mladých let pochlebováno, že má věrnou podobu velikého vévody Frýdlantského, jež od té doby Melac napodobovati se snažil také v pohybech a v celém držení těla.

Lehkým kývnutím hlavy pozdraviv generála postoupil Budovec o krok vpřed, čekaje na oslovení hraběte, který po několik okamžiků mlčky plamenné zraky do něho zabodával, aby též u neočekávaného hosta tohoto účinek jejich změřil.

Budovec však neohroženě vydržel zkoumavý pohled tento a týmiž bystrými zraky na generála pohlížel, jako by se zde setkali mužové stejně rozhodných a přísných povah.

Generál Melac ve dvou okamžicích seznal, že má neobyčejného muže před sebou, neboť ten vydržel pohled jeho s toužou odhodlaností a s týmž sebevědomím, s jakým on sám by byl v podobném případě jednal.

Podle seznání tohoto zařídil již také od první chvíle chování své k poslu ministra Louvoise, prvnímu zase muži, jenž po dlouhé době opět dovedl čeliti jeho zraku, tudíž si na něm vynutil jinakého zacházení s sebou.

Zmírniv drsný a úsečný svůj hlas, který s veškerou divokou bytostí jeho harmonoval, pravil po chvilkové pomlčce k přichozímu:

„Konečně dovím se něco nového z Paříže a Versailles, kde pro samé hry a radovánky zapomínají, že nám rezavějí meče v pochvách, kdežto by divoce nad hlavami nepřátel měly zvoniti! Nuže, jaký vzkaz mi přinášíte od ministra Louvoise, který se v posledních letech z vojína již jen na diplomata zvrhl?“

„Ano, přicházím z VERSAILLES a z Paříže, pane hrabě,“ odvětil Budovec pevným hlasem, „a to se zprávami tak důležitými, že jest jimi pozdní návštěva má úplně omluvena. Především račte však, pane hrabě, nahlédnouti do pověřovacího listu tohoto, abyste věděl, s kým jest vám jednati.“

To pravě, vyňal ze západří zapečetěný list, jež generálovi podával.

„Vím již, že jste celý muž, pane,“ pravil generál, „i jsem povděčen Louvoisovi, že právě vás za posla ke mně si vyvolil!“

Budovec porozuměl lichotnému úsudku generálovu a kývnutím hlavy mu zaň poděkoval.

Melac vzal z rukou jeho list a dříve pečeť jeho bedlivě prohlédnuv, rozevřel papír a kvapně přečetl jeho obsah.

„Pan rytíř Budovec z Budova – tudíž emigrant český,“ pravil na to, upřev opět na hosta svého temné zraky.

„Emigrant dvojnásobný,“ podotkl Budovec stručně; „neboť letos byl jsem poznovu z vlasti předků svých vyhoštěn.“

Generál postřehl blesk v očích Budovcových, jenž v nich při slovech těchto zaplál.

„Rozumím,“ pravil úsečně, „tudíž dvojnásobný nepřítel domu císařského a nyní dvojnásob věrný přítel náš!“

„Soudíte případně, pane hrabě,“ pravil Budovec,

„List tento potvrzuje první úsudek můj a ten u mne rozhoduje!“ odtušil generál. „I bez listu tohoto bych vám byl důvěřoval a tušil jsem, že bez obalu mohu s vámi mluvit.“

Pokynul Budovcovi na křeslo u stolu uprostřed komnaty stojící a sám pak zazvonil, aby přivolal služebníka z předsíně.

Ten se objevil hned ve dveřích, aby přijal rozkaz svého velitele.

„Nikdo víc nemá dnes ke mně přístupu!“ kázal Melac svým drsným hlasem. „Pod trestem smrti budiž v domě a v okolí nejhlubší ticho zachováno!“

Pokynul velitelsky rukou, jak to kdysi o Waldšteínovi slýchal, a když sluha opět z komnaty zmizel, zasedl na druhou stranu stolu proti rytíři Budovcovi.

„A nyní počněte se zprávami svými, pane Budovče,“ pravil k hostu svému hlasem opět změněným; „doufám, že

tyto konečně zahálčivému životu mému ve Filipsburku učiní konec!“

„Tak jest, pane hrabě,“ přisvědčoval Budovec; „již v několika dnech budete se moci dáti na válečnickou výpravu.“

Melac vyskočil jako vzpružinou dotčen s křesla a vjev si rukama do rozčepýřených vlasů vzkřikl:

„U d'ábla! Jakkoli mile zní mi taková zpráva, přece jí nesmím věřiti! Vždyť otálivý Louvois ostýchá se některému z odvěkých nepřátel našich válku vypověděti! Proti komu mohla by tudíž výprava moje býti obrácena? Ty časy bohužel už dávno minuly, kdy každý šlechtic mohl komukoliv na světě válku vypověděti!“

Po tomto výlevu, který dostatečně charakterisuje autokratickou jeho povahu, vrhl se s povzdechem zase na křeslo, aby očekával další sdělení rytíře Budovce.

„Ministr Louvois,“ pokračoval tento dále, „ovšem ještě nevypověděl válku ani císaři, ani Holanďanům, ani Anglicku a také jim ji vůbec nevypoví.“

Melac počal nyní rovněž divoce též vousy své čechrati.

„Přisámbohu,“ vzkřikl, „tomu již nerozumím! Proč mi dává o výpravě válečné věděti, když nikomu z těch tří úhlavních nepřátel našich nechce vypověděti válku?“

„Poněvadž zcela moudře čeká, až mu ji tři tito nepřátelé sami vypovědí,“ zněla úsečná odpověď Budovcova; „však víte sám dobře, kterak dobrý dojem to před světem činí, může-li se na někoho jako na kazimíra ukázati.“

„Vím to, vím,“ podotkl generál, „však nikdo z těch tří protivníků Jeho Milosti královské Ludvíkovi XIV. neodváží se válku vypověděti! Znajít také oni moc této zásady, kterou jste právě pronesl.“

„Nuže, slyšte první vzkaz ministrův, pane hrabě,“ pravil Budovec vážným hlasem; „císař Leopold, státové holandské a Anglicko vypoví Francouzsku válku, a to válku společnou, která se tudíž povede na zemi i na moři.“

V očích Melacových se na okamžik zajiskřilo, ale blesk tento zmizel opět tak náhle, jak vznikl.

Naopak generál potřásl nedůvěřivě hlavou a kroutě si prudce dlouhé kníry prohodil:

„Přisámbohu, že rád bych tak slyšel, ale dobře vím, že žádný z těchto tří nepřátel našich k válce se nechystá, a tudíž nám ji také nevypoví!“

„Stane se tak na jaře, jak tajná smlouva proti nám před týdnem uzavřená ustanovuje,“ pokračoval Budovec dále.

Generál Melac vyskočil opět z křesla a vjev si oběma rukama do vlasů vzkřikl:

„Tajná smlouva výbojná a nikdo o ní neví?“

Budovec pokynul mu chláholivě rukou, pravě:

„Ze o ní král i ministr Louvois vědí, dokazuje již to, že vám to k rozkazu jejich oznamuji.“

Melac udeřil se v čelo a klidněji zase usedl.

„Nuže, chci Louvoisovi věřiti spíše jako diplomatovi než jako vojínovi,“ zamručel si do vousů.

„Ano, ministr Louvois zná i nejtajnější přediva intrik cizích ministrů,“ dokládal Budovec; „stejně jako ve Vídni, jest i v Hágu a v Londýně dobře obsluhován. Ze všech tří těch měst byla mu dána zpráva souhlasná, kterak císař, Holanďané a Angličané uzavřeli tajnou smlouvu, podle níž má na jaře příštího roku býti Francouzsku vypověděna válka. Ba, ministr Louvois má v rukou i znění smlouvy té, v níž se tři tajní spojenci dělí o rouno francouzského lva.“

„U ďábla!“ vzkřikl Melac nevrle. „Pak přece ještě půl léta drahného času mařiti musíme, než budeme směti meč na drzého nepřítele tasiti!“

„Nikoli, pane hrabě,“ pravil Budovec, „s vámi učinil král i ministr Louvois v této věci výjimku.“

„U ďábla! Mám snad se svou hrstkou vojáků sám vtrhnouti do říše?“ zvolal se zoufalým smíchem generál. „Bili bychom se sice jako liti ďáblové, ale pět setnin dvaceti plukům na dlouho neodolá!“

„Ministr Louvois nepomýšlí také hned na skutečnou válku, pane hrabě,“ vysvětloval dále Budovec; „především běží o to, aby nepřátelům a najmě císaři v německé říši byla způsobována co největší škoda, aby mu byly odňaty prostředky k vedení války, slovem, aby všechny pohraniční kraje německé byly obráceny v poušť, v níž by vojska německé armády nenalezla ni skývy chleba, ni kapky vody, v níž by nebylo pro ni žádného přístřeší, žádného útulku, a z níž by již v několika dnech musila jako z kraje morem nakaženého prchat!“

Čím' déle rytíř Budovec mluvil, tím plamenněji sršely blesky ze zapadlých očí generálových, až pak poznovu vyskočiv a v celé své výši se vztyčiv vyrazil nejdrsnějším hlasem svým ze sebe:

„Tisíc ďáblů! Právě takovýto plán nosím již po léta v hlavě a kdykoli se příležitost jevila provést jej, vždy jsem při spasení své duše litoval, že jsem neměl rozkazu, abych směl kraje nepřátelské v poušť a spáleniště obrátiti, kde by ani po staletích ještě nic nevyrostlo!“

„Nuže, rozkaz tak dlouho od vás želaný vám dnes přináším, pane hrabě,“ pravil rytíř Budovec s významným pohledem na generála.

Ten přiskočil jako skokem tygra k němu a za ruku jej chopiv vzkřikl:

„Skutečně? Takž si bude moci generál Melac na půdě německé jako nový Tamerlan zahulati a část nenáviděného kmene onoho vyhubiti?“

Rytíř Budovec vyňal z náprsní kapsy druhý list, jež mlčky generálovi podával.

List tento nebyl zapečetěn, nýbrž, nejsa listem důvěrným, byl složen jako dopis úřední, takže obsah jeho byl doručiteli zajisté znám.

Dlouhé, suché prsty hraběte MILANA zaryly se jako drápy supovy do papíru a hned nato se zářící oči pohroužily do osudného jeho obsahu.

Rytíř Budovec s patrným vnitřním uspokojením pohlížel na obrovskou postavu muže, jenž s hlavou kupředu nachýlenou stál uprostřed komnaty jako sup nad svou kořistí a na vše ostatní kolem sebe zapomněl.

Tak velice jej zajímal obsah rozkazu právě obdrženého, že ve chvíli této nic více na světě proň nežilo.

V muži tomto spatřoval Budovec povolného vykonavatele ďábelského rozkazu ministra Louvoise, jedině generál hrabě Melac dovedl témuž až do nejkrajnější míry vyhověti, jak by nebyl dokázal žádný jiný vojevůdce.

Bledé dosud líce Melacovy pojednou zbrunátněly, levice jeho vjela do vlasů, přímo je v pravý les proměňujíc, z očí sálaly blesky nejdivočejší vnitřní radosti, vše nasvědčovalo tomu, že je generál v největším rozrušení myslí.

„Falcko a Porýnsko jsou mi dány v plen!“ vyřázel nesouvisle zaťatými zuby. „Kámen na kameni nemá ve městech a dědinách zemí těch zůstat, obyvatelé mají býti vyhlazeni jako divá zvěř, oba ty kraje mají se změnit v

pravou poušť! – Ano, tak, právě tak jsem si to už dávno líčil v mozku a nyní se vidina má stane skutkem! Generál Melac stane se druhým Čingischanem ve Packu a Porýnsku, neboť jen úplným potřením a vyhlazením nepřítelů má skončiti každá vítězná válka!“

V divém tomto rozruchu pobíhal po komnatě, nevšímaje si rytíře Budovce, jenž přivodil tak nenadálý obrat v jeho životě.

„Konečně odhodlali se v Paříži k rázným skutkům!“ pokračoval generál ve své hlasité samomluvě. „Konečně se stal z diplomata Louvoise chrabřý vojín, jenž se neostýchá nepříteli na hlavu došlápnouti, jakmile ji pod svou nohu dostane! Nyní konečně budu moci zapáliti pochodeň, která dvě země ve spáleniště obrátí, nyní otevru armádě francouzské veřeje do nenáviděné říše německé, kterou na cáry rozdupeme, jak toho již od časů Galských zasloužila! – Ano, generál Melac dostojí velikému úkolu tomuto, jež ostatní blbý svět bude krutým, ba snad ďábelským nazývati, ale jest to vlastní plán můj, jež ministr Louvois v mozku mém jen tušil, a duševní vlastnictví Melacovo bude též rukou jeho provedeno.“

Zastavil se náhle a pozdvihl pravici do výše jako ku přísaze, že posledním slovům svým plnou měrou dostojí.

Tu teprv padl zrak jeho na rytíře Budovce a mysl jeho vrátila se zase k ostatnímu světu.

„Odpust’te, pane rytíři,“ zvolal se zuřivým humorem, „že jsem se dal úlohou svou všecek unést! Tím spíše budete moci ministrovi Louvisovi dosvědčiti, že velkou úlohu svou svěřil muži pravému!“

„Já se nevrátím více do Paříže, pane hrabě,“ podotýkal rytíř Budovec; „tam skutky vaše budou samy za vás mluvit. Zůstanu po boku vašem na výpravě do Falcka a do

Porýnska, abych se přiučil výboji generála MILANa, ježž pak i já ve vlasti předků svých budu prováděti!“

Blesk děsné nenávisti vyrazil z jeho oka při posledních slovech, takže generál pochopoval, že také osobní zášť a touha po pomstě popuzují Budovce proti české zemi a proti držitelům moci v ní, když v něm spatřoval takovouto nezkrocenou pomstychtivost.

„Tím lépe!“ zvolal Melac a se zářícími zraky podával Budovcovi pravici, kterou tento vřele stiskl. „Již zřím, že my dva patříme k sobě a že o činech našich bude se ve světě dlouho mluvit! Uzavřeli jsme v této chvíli spolek výbojný proti říši německé a lituji jen, že nemám aspoň jednou tolik vojska pod praporem svým. Ale, přísámbůh, každý mušketýr, každý jezdec Melacův bude platit za dva jiné a v případě potřeby je proměním v hotové d'ábly!“

Zachechtal se divoce a máchl rukou v povětrí, jako by dosvědčiti chtěl, že svět brzo ustrne nad jeho válečnými činy.

„I tomuto nedostatku vojska bude odpomoženo,“ pravil rytíř Budovec; „mám rozkaz od ministra Louvoise, abych ze zajatců a z přeběhlíků německých ve Filipsburku a v ostatních pevnostech pohraničních sestavil sbor paličů a žhářů, kteří ve městech falckých a porýnských mají zakládati požáry, načež vy s vojskem svým spoustu od nich započatou dovršíte.“

„Přisámbůh! Výborná myšlenka a lituji, že se taktéž v mozku mém nevylíhla, neboť by byla generálu Melacovi taktéž všecku čest dělala!“ vzkřikl Melac a vjel si zase oběma rukama do vlasů, v nichž notně zuřil, jako by hlavu svou za to potrestati chtěl, že se v ní nevylíhly podobné myšlenky.

„Jde jen o to,“ pokračoval rytíř Budovec dále, „zda mezi přeběhlíky a zajatci naleznou odvážné chlapíky, kteří se s pochodněmi a smolnými věnci budou vrhati do měst a dědin.“

„O to se nestarejte, pane rytíři!“ zvolal generál s opovržlivým úsměvem. „Za hrst zlata všechny je získáte!“

„Zlatem mohu podle vůle ministra Louvoise přímo plýtvati,“ odtušil rytíř Budovec; „mámť poukázky na domy bankéřské v ceně dvou milionů, z kteréžto sumy polovici mám vám odevzdati, pane hrabě.“

V očích generálových se zajiskřilo.

„Přisámbohu!“ vzkřikl s hlučným chechtotem. „Dnes Louvoise ani nepoznávám! Dosud škrtil každý haléř a nyní dává zlatem plýtvati!“

„Důkaz to, že běží o veliké věci,“ doložil Budovec a vyňal z tobolek několik poukázek, které rozložil na stůl před generála.

Melac nahlédl v tyto papíry a přesvědčil se, že každá poukázka zní na sto tisíc livrů.

„Skutečně, plný to milion!“ zvolal se zářícími zraky. „Nuže, postarám se o to, aby štedrý Louvois z kořisti ve městech falckých a porýnských obdržel náležité úroky z této sumy!“

Pak, složiv poukázky do skříňky v zásuvce psacího stolu, kterou pak pečlivě uzamkl, obrátil se opět k Budovcovi pravě:

„Jest třeba ze sumy této podrobné účty skládati?“

„Zrovna tak ne, jako z kořisti ve Packu nabyté,“ zněla odpověď Budovcova.

Tak se to také patří při výbojné výpravě podobného druhu, jakou máme podniknouti!“ zvolal pln uspokojení Melac. „Žádní diplomaté a žádní pisálkové účetní nesmějí

nám klacky mezi nohy házeti, máme-li veselou svou úlohu s náležitou chutí prováděti! Nyní již docela stojím za chlapíky v pluku mém, že se stanou pravými ďábly!“

„Přál bych si, abych i já dostal podobné chlapíky do „smolného sboru“ svého, jak jej budu nazývati,“ mínil Budovec.

„Ručím vám za to, pane rytíři,“ ubezpečoval ho generál; „je tady v kasematech sebranka ze všech zemí říšských, jakou se ani Švédové za třicetileté války nehonosili! Dobrá polovice z nich jsou vaši krajané z Čech od pěšího pluku Kaisersteinova „

Rytíř Budovec svažtil obočí a blesk vnitřní nenávisti vyrazil z jeho očí.

„Nepokládám se za krajana českého,“ pravil temným hlasem; „nezrodil jsem se ve vlasti předků svých a zvrhlá láje, která nyní rozkazuje v Čechách a v Praze, přetřela do nebe volajícím bezprávím, jakého se dopustila na posledním potomku slavného někdy českého rodu Budovců z Budova, všechny svazky a vzpomínky, jaké by mne byly mohly k vlasti předků mých poutati. Prost jsem tudíž veškerých závazků k zemi české a vykonám na ní pomstu, jakou jsem jí v nejkřutější hodině života svého přísahal!“

Generál Melac s pýchou pohlížel na tohoto svého spojence, jenž tak velice hodil se ku provádění ďábelského jeho plánu, neboť byl již přesvědčen, že tento český emigrant není pouhou stvůrou francouzského ministra, nýbrž pomstychtivostí planoucí muž, který proti nepřátelské zemi sleduje vlastní černé cíle, jež se ovšem shodovaly s plány Louvoisovými a netušeným dosud způsobem je měly podporovati též v Čechách.

„Nemýlil jsem se ve vás, pane rytíři Budovče,“ pravil generál nejvládnějším svým hlasem, jakéhož posud nikdo

od něho neslyšel. „Budete mi spojencem nad jiné vítaným a všechny mé síly i voje mně podřízené budou vám k ruce a ovšem také všichni zajatí a přeběhlíci zdejší, z nichžto snadno zřídíte svůj smolný sbor.“

„Vyhledám především přeběhlíky z Čech,“ prohodil Budovec v myšlenkách, „neboť do Čech mohu vzít jen rodáky české, kteří by rozuměli řeči domácího lidu a tak hned zpředu všeliké podezření od sebe odvrátili, až výpalné své řemeslo po příkladu vašem ve Packu a Porýnsku počnou prováděti též ve městech českých!“

„Souvisí tedy pozdější vaše výprava do Čech s plánem Louvoisovým?“ tázal se pátravě generál.

„Ano, věztež, že dobytí Království českého jest vlastní, tajný dosud cíl války, která bude vedena příštího roku s císařem a s jeho spojenci,“ pravil povýšeným hlasem rytíř Budovec; „již před desíti lety, tak oznámil mi v Paříži ministr Louvois, měl velkolepý tento plán býti proveden a zosnován, proto tehdy v Uhrách odboj Tökelyův a v Čechách způsobeno veliké povstání lidu selského, jež přivedlo do zbraně statisíce sedláků; dvojí touto vítěznou revolucí, kterou by bylo Francouzsko armádou svou podporovalo, měla obě ta království býti spojena v jednu říši pod vládou dauphina francouzského. Tehdy se však ještě podařilo císařským nebezpečím toto odvrátiti, neboť revoluce v Uhrách i selské povstání v Čechách byly násilím potlačeny. Bylyť tehdy pokladny císařské ještě naplněny, ale nyní jsou vyprázdněny a vojsku žold se nevyplácí.“

„O tom právě přeběhlíci zdejší děsné písničky zpívají!“ podotkl mimochodem generál.

„– proto není více spolehnutí na pluky císařské a až ještě země říšské a Čechy působením naším v poušť a spáleniště budou obráceny a císař z nich nebude mít

žádných důchodů, aby další válku mohl vésti, pak vtáhne vojsko francouzské do Čech a do Uher a učiní konec vládě císařské ve střední Evropě, postaví dauphinovi francouzskému v Praze na hlavu královskou korunu českou a v Prešpurku královskou korunu uherskou. Pak bude již jen jediný krok k dosažení císařské koruny římskoněmecké, a až ta se zastaví na hlavě dauphinově, budou francouzští Bourbonové pány polovice Evropy, nad jejímiž osudy budou pro všechnu budoucnost rozhodovati!“

Se zanícenými zraky a pln vnitřního vzrušení rozvínoval potomek českého rodu Budovcův tento dalekosáhlý plán krále Ludvíka XIV. a jeho ministra Louvoise, který tehdy již po dvě desetiletí byl potají i zjevně sledován a na místě rodu Habsburkův měl rod Bourbonův ve střední Evropě učiniti panujícím.

S tímž zanícením naslouchal však i generál Melac slovům českého emigranta, neboť nyní teprv pochopoval též velikou politickou důležitost výbojné výpravy, která mu právě byla svěřena, a v pocitu tomto zvolal všecek nadšen:

„A já mám se státí vůdcem předvoje při provádění obrovského tohoto plánu! Ó, jak odprošuji ministra Louvoise, že jsem jej kdy vinil z nečinnosti a bojácnosti, kdežto on po léta osnoval tento dalekosáhlý záměr, jenž nás Francouze pány světa učiní! Jak malým pánem jsem proti obru tomuto! Ale přísámboh! Též Melac poroste s velikým tímto plánem a král i Louvois se zakrátko přesvědčí, že dostojím úkolu na mne vznesenému!“

Vypjal se hrdě v celé postavě své, takže se zdál býti ještě o hlavu vyšším, a vjel si poznovu oběma rukama do rozčepýřených vlasů, jenž tehdy značil pohyb tento nejvyšší spokojenost jeho, která se zračila i ve výrazu přísného jeho obličeje.

Bojechtivosti jeho mělo býti konečně zadost učiněno, pominula doba nečinnosti a pro dlouhou budoucnost kynul mu veselý život válečný se všemi vyhlídkami na kořistění i na důstojnosti, neboť jako zkušený válečník tušil, že nastávající zápas dvou velmocí bude po mnohá léta trvati, než se obrovský plán ministra Louvoise stane skutkem a mapa střední Evropy vezme na se nový obraz.

Oba mužové, pohlédnuvše si do očí, cítili vzájemný význam svého poslání a poznovu podali si pravice, aby zpečetili spolek, jenž spojil je při vší různosti postavení jejich k jedinému cíli.

Jen rytíř Budovec měl ještě cíl zvláštní, který generálu Melacovi zůstal utajen, ač tento pronikavým zrakem svým tušil, že spojenec jeho má také osobní příčiny, aby spolupůsobil při provádění velkolepého plánu Louvoisova na dosažení nadvlády Bourbonů ve střední Evropě. Nebylo mu ovšem známo, že byla to jen touha po pomstě nad zrádnou ženou a svůdcem jejím a ještě plamennější pomstychtivost nad ničemnými soudci ve Starém městě pražském, kteří v patricijské své nadutosti pohanili šlechtice nejbídnějším způsobem, který již napřed omlouval všelikou odvetu.

„Veliká práce naše jest již ujednána,“ pravil generál, „nyní též sobě příslušné pozornosti věnujme. Jste od této hodiny, pane rytíři Budovče, hostem mým, a ještě nikdo neřekl o hraběti Melacovi, že není hostitelem povinností svých dbalým!“

Služebník musil přinést dvě lahvi burgundského a přenést zavazadla rytíře Budovce z hostince „U zlaté růže“ na radnici, kde dvě komnaty byly upraveny pro hosta generálova. Jen kůň jeho byl ponechán ve stáji mistra Pachweina, kde také stáli koně hraběte MILANA.

Dlouho přes půlnoc hovořili oba mužové při plných pohárech o dalších svých záměrech, o nichž se té noci nikomu ve Filipšburku ani nezdálo.

3.

S úsvitem druhého dne byl již rytíř Budovec po dlouhé cestě své opět úplně občerstven a posnáv s generálem Melacem po knížecku, jal se ihned prováděti svou úlohu, která měla vzíti svůj počátek v pevnosti Filipšburku.

Generál Melac dal mu za průvodčího po kasematech, do nichž Budovce nejdříve cesta vedla, svého pobočníka, poručiv mu, aby byl ochoten vyslanci ministra Louvoise ke všem službám.

Pobočník, který byl od počátku zvyklý rozkazy svého přísného velitele slepě vykonávati, byl ke generálovu hostu již úplně povolný, co se dověděl, že přichází přímo z Paříže jako kurýr všemocného francouzského ministra.

Chtěl se tedy rytíři Budovcovi cestou zavděčiti některým vysvětlováním vynikajících budov a památek Filipšburských, avšak Budovec přerušil hovorný proud řeči jeho právě s lehkým úsměvem:

„Nenamáhejte se, milý poručíku; známt' Filipšburk lépe než vy, neboť je to rodné město moje. Zato se mi spíše zavděčíte, uvedete-li mne přímo do oné části zdejších kasemat, kde jsou ubytováni zběhové císařského pluku Kaisersteinova.“

Poručík udiveně pohlédl na vyslance ministrova, jehož do té chvíle považoval za rodáka francouzského, ale pak dvorně pokynuv hlavou odvětil:

„Pak ovšem jest zbytečné další vysvětlování a dáme se tudíž touto ulicí k východní straně, kde jsou ti lítí d'áblové Kaisersteinští drženi pod závorou.“

Ukázal pravicí směrem k ulici, která vedla z náměstí do východní části města.

„Zdá se,“ prohodil Budovec, „že ta čeládka ani zde nechce se podrobovati kázni vojenské?“

„Ano, sběh to nevázaná,“ dosvědčoval poručík, „která není hodna, že jsme ji přijali do zdí Filipsburských, a kterou bychom již dávno zase odtud vypudili, kdyby nebylo odůvodněné obavy, že se dá hned v první den svobody přes Rýn, aby zřídila v bohatých krajích elsaských lupičské roty, začož by se generálu Melacovi dostalo asi malé vděčnosti ve Versailles.“

„V setniny vojska generálova nelze je vřaditi?“ namítl rytíř Budovec.

„Žádný pořádný vojín francouzský by s nevázanými těmito ničemy ani jediného dne ve službě nevydržel,“ odušil horlivě poručík; „mimo to nejsou ani pořádně ve zbrani vycvičeni a zdá se, že byli v zemích císařských odvečeni násilně k vojsku, z jehož řad při nejbližší příležitosti zběhli. Takovou sběh nikdy nevřadíme v naše setniny, uvyklé kázni, aby nám snad i vojíny naše nenakazili.“

Budovec pokyvoval si jaksí spokojeně hlavou při tomto líčení zběhů císařských, neboť právě takovýto nevázaný lid mohl při provádění plamenů svých nejlépe potřebovati.

„Jsem dychtiv čeládku tuto seznati blíže,“ pravil k svému průvodčímu, „neboť záleží mi na tom, abych s některými z nich promluvil rozumné slovo.“

„To půjde asi ztěžka, pane rytíři,“ mínil poručík, pohrdlivě se tváře.

„Proč tak míníte?“ tázal se Budovec.

„Mluvíť málokterý z nich německy, tím méně pak francouzsky,“ odvětil poručík; „zdá se to býti skoro veskrz plemeno cikánské, neboť mluví jen jakousi řečí cikánskou.“

„Jest to řeč česká a nikoli cikánská,“ prohodil vážně Budovec, „neboť vím, že se pěší pluk Kaisersteinův v zemi české rekrutuje.“

„Tot' jest přece jedno a totéž, Čech a cikán,“ zvolal se smíchem francouzský důstojník.

„Ano, tot' běžný náhled u vás, Francouzů,“ podotýkal Budovec tímže vážným hlasem; „ale každý Němec v říši by vám dosvědčil, že Čech a cikán daleko není totéž, neboť ještě dnes Němcům záda svrbí, kdykoliv si vzpomenou na meče a palcáty české z husitských válek.“

„Nuže, mně jest to lhostejné,“ mručel si poručík do vousů; „nerozumím ani Čechům ani cikánům a vy se sběří tamto v oné kasematě drženou taktéž se nedorozumíte.“

„Já však českou řečí dokonale hovořím, milý pane,“ pravil Budovec, „a již za hodinu se přesvědčíte, že jsem se s císařskými zběhy těmito velmi dobře dorozuměl.“

Poručík zavrtěl hlavou a pohlédl na vyslance ministra Louvoise nedůvěřivě.

Nechápal, kterak rodák Filipsburský, tedy podle všeho Němec, mohl hovořiti jazykem českým, jež i po výkladu Budovcově za jazyk cikánský počítal; rovněž pak

nepochopoval, kterak se muž takovéhoho neznámého původu mohl státi vyslancem francouzského ministra.

Ale nemohl si pochybnostmi těmito dlouho lámati hlavu, neboť již vyšli z ulice na koleštní u východní brány filipsburské a po několika kročejích octli se u vnitřní strany hradeb, které byly v dolejší části tvořeny mohutnou nízkou zdí, v níž byla řada zamřížovaných otvorů asi loket nad zemí. Bylo očividné, že se vnitřní místnosti hradeb, totiž kasematy, prostírají dosti hluboko pod zemí a tudíž jsou podobny více žalářům než čemu jinému.

Z podlouhlých nízkých oken kasematů, po pravé straně brány se táhnoucích, zazníval právě bouřlivý ševl četných hlasů, který svědčil o tom, že je dojista v kasematech značný počet lidí, kteří pouštěli hrdlům a jazykům svým plnou uzdu.

„Naši cikáni zdají se býti dnes již po ránu ve špatné náladě,“ prohodil poručík, když hluk tento zaslechl; „zajisté nejsou zase spokojeni s ranní porcí dnešní, jak to v posledních dnech stále tropí. Máť cikánská čeládka ta trojnásob větší žaludek, než pořádný voják francouzský, a proto stále na malé porce naše láteří! Jest nejvyšší čas, aby generál nevázanou tu rotu aspoň třídním postem zkontroloval, neboť jen hladem cikán ztichnouti dovede.“

„Mám za to, že přicházím v příznivou dobu,“ pravil si v duchu rytíř Budovec; „takováto nespokojená hladová sběh nebude se dlouho zdráhati dáti se na žhářské řemeslo, zvláště když jí zlatáky kolem uší zazvoní! Nuže, nyní hbitě k dílu, neboť nejlépe železo kouti, dokud jest žhavé!“

„Teď některý z hnědých těch ďáblů mluví k ostatním, neboť hluk uvnitř náhle utichl,“ pravil poručík, bera se podle oken kasematy k domku hradebního desátníka, poblíž hradeb stojícímu; „nejspíše nějaký přední lotr

soudruhy své ke vzpouře vybízí, ale přísámbohu, že jim branná stráž několika výstřely všecku chuť k odboji zažene!“

Pomíšený hluk a řev, jenž byl dosud z otvorů kasematy vycházel, skutečně pojednou umlkl a zazníval jen hřmotný hlas jednoho ze zběhů, který k ostatním rozhorleně mluvil, takže i před kasematou bylo jej zřetelně slyšeti.

Budovec se zastavil a naslouchal chvíli u jednoho ze zamřížovaných oken.

Mluvil to Čech, neboť řeč jeho byla česká, což bylo důkazem, že také posluchači řečníka tohoto jistě byli rodáky českými, měli-li mu rozuměti.

„Jsem na pravé stopě,“ pravil Budovec opět sám k sobě a v očích jeho zaleskl se blesk vnitřní spokojenosti; „za hodinu mám svůj smolný sbor pohromadě a právě ten chlapík, který, jak se zdá, má jazyk jako meč a tak výmluvně své soudruhy ke vzpouře vybízí, bude jeho nejvhodnějším velitelem!“

Obrátil se k poručíkovi, jenž zase přicházel z domku desátníkova s hradebním desátníkem, svazek klíčů nesoucím.

„Bez průvodu desíti ozbrojených mužů, pane poručíku,“ mluvil desátník k důstojníkovi, „dovnitř ani krok neučiním! Dábel sám dnes do těch chlapů cikánských vlezl, neboť všechny misky s ranní polévkou mi vházeli na hlavu a přísahali, že mi krk zakrutí, přijdu-li po druhé mezi ně s podobně malými porcemi! Svět takových hladových chřtánů ještě neviděl!“

„Nu, zdá se, že vaše porce jsou podle toho,“ prohodil s úsměvem poručík; „paštík se těm lotrům u nás ovšem nedostane; teď však jde o to, aby tento pán mohl mluvit s některým z těch padouchů.“

Desátník pohlédl udiveně na cizince, který podle svého zevnějšku i chování zdál se mu býti šlechticem, a proto si to nemohl srovnati v hlavě, jak urozený pán může toužiti po tom, setkati se s člověkem, který pokládán byl ve Filipšburku za vyvrhele člověčenstva.

„Dříve bych si však přál,“ ujal se slova rytíř Budovec, „nepozorovaně vyslechnouti onoho muže, který právě mluví v kasematě k svým soudruhům!“

„To uslyšíš něco čistého od takového nemytého cikána, kterého bych se bál samotný v lese potkati,“ zamručel si desátník do vousů a pak hlasitěji doložil: „Uvedu vzácného pána tuto do chodby ke kasematě vedoucí a tam u zamřížovaného okénka ve dveřích lze vyslechnouti každé slovo, které se uvnitř mluví.“

„To mi jest právě vhod,“ pravil Budovec, „ale potom mi muže tohoto vyved'te ven, abych s ním mohl pohovořiti.“

„Bez silné stráže vojenské se k tomu neodvážím,“ podotýkal desátník a pohlédl na poručíka; „ti lotři jsou dnes jako ďáblem posedlí a myslím, že to bude státi několik střelných ran, než je zase přivedeme k rozumu.“

„Vezměte si tedy deset mužů ze stráže v bráně,“ pravil poručík, „a ti vám již volný vstup do toho doupěte zjednejí. Při nejmenším pokusu vzdoru dejte do sběře té páliti!“

„Nikoli, pane poručíku,“ ozval se tu Budovec, „nebude žádného násilí třeba, neboť ručím vám za to, že muž ten, s nímž mluvíti si přeji, dobrovolně vyjde a ostatní se zachovají klidně.“

„Vzácný pán nezná tyto divochy, kteří by dnes nejraději celý Filipšburk do povětří vyhodili,“ namítal desátník; „já se o bezpečnou stráž postarám dříve než bude pozdě.“

„A já vám pravím, že se nikdo z těch křiklavých chlapíků ani slovem více neozve, jakmile je oslovím,“

pravil pevným hlasem Budovec, načež k poručíkovi se obrátiv, dodal: „Buďte bez starosti, milý příteli, kasemata tato bude od této chvíle nejtišším hnízdem ve Filipsburku.“

„Pak jest má úloha zde skončena, pane rytíři,“ odtušil poručík, vojensky zdravě, „a mohu se zase k službě u velitele svého vrátiti. – Uved'te pána tohoto,“ doložil k desátníkovi, „ke dveřím kasematním!“

Poté bral se zpět k radnici, maje vážné pochybnosti o tom, že stane se vše tak, jak se byl vyslanec ministra Louvoise za to zaručil.

Budovec bral se pak s desátníkem do úzké chodby ve zdi hradební, kterou se ke kasematě přicházelo.

„Mám zůstat u dveří s vojáky na stráži, vzácný pane?“ tázal se desátník, když vstoupili do tmavé chodby. „Já těm chlapům ani za mák nevěřím!“

„Nestrachujte se o mne, starochu,“ odvětil Budovec bezstarostně; „otevřte mi spíše jizbu v domku svém, kde bych s jedním z lamželezů těch, kterých se dnes tak velice obáváte, pohovořiti mohl.“

„Učiním tak, vzácný pane,“ pravil desátník „ale radím vám, abyste se do tohoto doupěte té dravé zvěře neodvažoval. Zde tento klíč otevře vám dveře kasematy, podaří-li se vám štěkávého cikána toho příměti k vystoupení.“

Podal Budovcovi svazek klíčů a pak rychle vyšel zase z chodby, mruče si do vousů:

„Já však přece vzbouřím stráž ve bráně a deset mužů ke dveřím postavím, neboť dnes těm lotrům cikánským jde zajisté o to, jak by z pelechu tohoto ven vyrazili!“

Budovec pak přistoupil ke dveřím, v nichž zamřížované okénko dovolovalo dovnitř kasematy nahlédnouti.

V první chvíli nemohl temnou místnost přehlédnouti, neboť nízká okna propouštěla do sklepení hradebního jen poskrovnu denního světla, ale pak rozeznával i v šeru v kasematě panujícím kupu mužů zpustlého zevnějšku a divokého vzezření, kteří se seskupili kolem soudruha, jenž stál na nějakém sudu neb bedně, a hřmotným hlasem promlouval ke shromáždění, jak to byl Budovec již dříve z oken kasematy zaslechl.

„Proto naposledy to říkám,“ mluvil řečník v kasematě výhružným již hlasem ke svým soudruhům, že rozbiju lebku jako prašivému psu tomu, kdo nebude držeti s námi a nevrhne se v poledne na desátníka a jeho čeládku, až nám zase přinesou oběd, jehož by v Čechách ani pes nežral! Jinak se z tohoto doupěte nedostaneme, než když ty holomky přepadneme a svážeme, jak je to ujednáno!“

„A kterak se dostaneme branou z pevnosti?“ namítl jakýsi hlas.

„Tam to uděláme zrovna tak jako zde s desátníkem a jeho lidem!“ odtušil na to řečník.

„Ve bráně mají však zbraně a my jen holé ruce!“ zněla opět jiná námitka.

„Muškety visí na stěně ve bráně a těch se snadno zmocníme dříve, než vojáci ze strážnic vyběhnou!“ rozhodl zase řečník a shromáždění mu hlučně přizvukovalo.

„A což, zpozoruje-li nás dříve voják na stráži stojící a vystřelí na poplach, jak se to vždy děje?“ ozval se ještě poslední hlas.

„Toho si vezmu já na starost!“ prohlašoval řečník. „Stisknu mu dříve chřtán, že nikdy více hlásku ze sebe nevydá, a s mušketou v ruce postavím se desíti těm prokletým Francouzům, kteří nás jako vzteklé psy za závorou drží!“

Všeobecné láteření na Francouze následovalo po těchto slovech a všichni přísahali, že se jim za hanebné nakládání v kasematech pomstí.

„Nyní jest třeba zakročiti,“ pravil Budovec sám k sobě, „sice se skutečně vemluví do takové ráže proti Francouzům, že je budou opravdu považovati za nepřátele!“

Poté vzkřikl okénkem do dveří mocným hlasem, jenž ševal v kasematě přehlušil:

„Mluvíte všichni plané řeči! Beze mne se ani jediný z vás ze sklepení tohoto nedostane!“

Okamžité utišení nastalo po neočekávaných těchto slovech ve veškerém shromáždění.

Bylat' slova ona pronesena českým jazykem a toho ani jediný z těchto zběhů se nikterak nenadál.

Proto byli všichni již zvukem české řeči v místě tomto přímo ohromeni a tím více je musila překvapiti vyhrůžka, že nikdo z nich se z kasematy nedostane.

„U ďábla! Jsme zrazeni a plán náš nelze více provést!“ vzkřikl řečník, posud na sudu stojící, a ve svém vzteku hrozil ještě proti dveřím volaje: „Jsi Čech a zrazuješ své krajany? Dvojnásobný pes jsi za to!“

„Netlachej,“ ozval se poznovu rytíř Budovec za dveřmi, „a věř, že jedině já tebe a soudruhy tvé uvedu na svobodu, ba dobrým zlatem kapsy vám naplním, aniž by vám bylo třeba dělati rebelii proti vojákům, z níž by žádný z vás se zdravou kůží nevyvázl!“

Vše naslouchalo s napětím těmto slovům českého krajana, která jim slibovala svobodu a zlato.

Hrnuli se ke dveřím, aby nenadálého vysvoboditele spíše za mříží rozeznali, ale řečník, seskočiv ze sudu, vrhl se mezi ně, křiče:

„Bloudové pitomí, nepoznáváte, že nám nějakou léčku nastavíte? Právě proto si na nás Čecha vybrali, aby nás mohli spíše Kaisersteinským dodati, kde nás všechny oprátka očekává!“

„Vyjdi ven a přesvědčíš se, že nejsem žádným zrádcem!“ odpověděl Budovec.

„Kterak mohu vyjít z tohoto uzamčeného pelechu?“ namítal muž, jež Budovec k sobě vyzýval.

„Zde mám klíče, abych ti otevřel, což důkazem ti buď, že právě k vám do kasematy přicházím.“

„Mně zase to důkazem býti může, že jste s tyrany zdejšími srozuměn a o hrdla naše hrajete,“ namítal muž.

„Pak snad toto zlato zaplaší tvou nedůvěru!“ zvolal Budovec a mrštil otvorem ve mříži sáček se zlatáky dovnitř, kdež jej mluvčí velmi dovedně zachytil.

„U všech ďasů! Tak jste měl hned s počátku mluvit!“ vykřikl muž, jenž, vysypav si hrst dukátů na dlaň, soudruhy své dokola přesvědčoval, že je v sáčku skutečné zlato.

Jásavé výkřiky odrážely se od klenby, neboť tolik dukátů nebyl ještě ani jediný z těchto bídníků kdy spatřil.

„A to je naše?“ otázal se řečník muže za mříží stojícího.

„Každý z vás dostane padesát dukátů, pakli se spolu dohodneme,“ odtušil Budovec chladně.

Výbuch ještě bouřlivější následoval po tomto oznámení, které každého ze zběhů přímo zaslepovalo.

Když hluk opět poněkud ustal, pokračoval Budovec dále: „Vymíňuji si, abyste po celou hodinu, co s mluvčím vašim budu vyjednávati, sebou ani nehnuli, ani slova nepromluvili, neboť jsem se za vás zaručil, že zachováte kázeň.“

„Kdo se hne, neb kdo jediným slovem hlesre, tomu hnáty zpřerážím!“ vysvětloval řečník po svém způsobu rozkaz neznámého muže, který chtěl takto plýtvati zlatem.

V kasematě nastalo ihned utišení tak veliké, že bylo slyšeti vrzání klíče, jímž Budovec dveře kasematy otvíral, aby náčelníka zajatců k sobě vpustil.

Jiskřící zraky a nedočkávané vzezření všech soudruhů provázely řečníka ze dveří, které Budovec opět uzamkl.

Ni jediný hlas neozval se více ze středu jejich, tak velice je dychtivost po slíbeném zlatě pojednou přiučila vojenské kázní.

„Následuj mne tamto do domku desátníkova, kde s tebou promluvíti hodlám,“ pravil Budovec k muži, který byl z kasematy vystoupil.

Ten však rychle vyhlédl chodbou do uličky a spatřiv několik vojáků ve zbroji, zasyčel divokým hlasem:

„Jste přece jen zrádce, neboť vydáváte mne oněm pochopům, když jste mne jidášským zlatem od mých soudruhů vylákal! Však uvidíte, že svůj mizerný život lacino neprodám!“

A chopiv v koutě stojící železnou tyč, kterou venkovské dveře chodby bývaly přepínány, mocně jí nad hlavou zatočil.

„Jsi na omylu, divoký hochu, větříš-li u mne zradu!“ pravil vážným hlasem rytíř Budovec, že to i na zuřivce učinilo dojem.

„A ti vojáci tamto?“ podotkl však zamračeně a ukázal tyčí do uličky.

„Vzdálí se okamžitě,“ zněla odpověď Budovcova, „neboť je desátník proti mé vůli přivolal.“

Poté vyšel z chodby a kázal hradebnímu desátníkovi, aby jen zase přivolané vojíny odeslal nazpět na strážnici ve bráně.

Teprve když vojáci zmizeli, postavil zběh tyč opět do kouta a nyní již bez obav vystoupil za neznámým mužem z chodby.

Byl to mladík asi dvacetipětiletý, jehož bledý, bezvousý obličej nebyl sice odporného výrazu, jehož temné zapadlé oči však jaksi divoce hrály, na svědectví tomu, že mysl mladíkova jest zmítána nekalými vášněmi a každé chvíle hotova dopustiti se násilí a posmívati se všem řádům a zákonům.

Vojenský oděv jeho, v němž byl od pluku Kaisersteinova zběhl, byl již velice zedrán a takřka k nepoznání ušpiněn, takže vzhled jeho činil jej více podobným loupežníkovi než bývalému vojínovi.

Zpustlost tuto tělesnou i duševní postřehl na něm rytíř Budovec bystrým zrakem svým okamžitě, jakmile mladík z tmavé chodby na denní světlo vystoupil.

Právě toto vzezření však zdálo se Budovce naplňovati uspokojením, neboť usmáv se pokynul mladíkovi, aby jej následoval do domku hradebního desátníka.

Desátník u dveří domku svého stojící přeměřil zběha nejopovržlivějším svým zrakem a uvedl pak rytíře Budovce do nízké světničky, které si na něm vyslanec ministrův na krátkou chvíli vyžádal.

V jizbě usedl Budovec na židli u hrubého stolu, kdežto zběh u dveří zůstal státi, jevě v bledém obličejí zimničnou dychtivost, co bude dále následovati.

Po nějakou chvíli pohlížel Budovec mlčky zkoumavým zrakem na mladíka, jako by nejvnitřnější jeho ledví a nejtajnější jeho myšlenky chtěl prozkoumati.

Pod vlivem jiskrných těchto očí sklopil mladík již ve druhém okamžiku své zraky a rozpačitě pohlížel pod sebe k zemi.

Po krátké pomlčce počal Budovec s důvěrným tónem v hlasu:

„Zde nikdo naší řeči nerozumí, třebas desátník za dveřmi naslouchal; můžeš tudíž zcela bez ostychu mluvit.“

„Co na mně chcete zvědět?“ odtušil mladík temně, aniž by byl očí pozdvihl.

„Jsi Cech?“

„Jako všichni soudruhové moji v kasematě.“

„Zběhli jste od pluku svého, jak vím, a ty opět asi víš, že by tě oprátka neminula, kdyby tě císařští zase lapili.“

Mladík pokrčil nevážně rameny a prohodil:

„Dříve by mne ovšem musili lapiti, nebudu-li jim jinak odtud vydán!“

„Toho se nikdy neobávej, jak jsem se ti již zaručil. – Proč jsi zběhl od pluku Kaisersteinova?“

„Byl jsem násilně mezi vojáky vstrčen a užil jsem konečně vhodné příležitosti, abych ušel týrání, kterého by ani pes nebyl déle vydržel.“

„A tvoje přísaha, kterou jsi na prapor složil?“

„Ta u mne nic neplatí, neboť byl jsem k ní násilně donucen!“

Pozdvihl hlavu a z očí jeho pomstychtivé blesky jen sálaly.

„Máš tedy příčinu k nenávisti proti těm, kdo ti tento osud připravili?“

„Oh, tisíc příčin mám na krev nenáviděti všechny, kdo zničili můj život, kdo otrávil mou duši a učinili ze mne bídného psance, jemuž oprátka hrozí při každém kroku! Ale, přísámbohu, pomstím se jim dříve, než mne kat pod

ruku dostane, pomstím se strašně, jako nikdo dosud ještě neučinil!“

Pozdvihl pravici do výše jako ku přísaze, bledé líce jeho zbrunátnělo, zraky metaly pravé blesky jeho vnitřní vášně, takže se v této chvíli podobal přímo démonu, jež samo peklo na zem vyslalo, aby prováděl všecku zvůli nejlítější své pomstychtivosti, jakou přišel hledat do kasemat filipsburských, kdež mu ji sám král pekla hned v první chvíli v ústřety přivedl.

Ano, to byl muž, po němž s nezkrocenou vášní pásl, do jehož rukou mohl vložit planoucí pochodeň, která pomstu jeho nad nevěrnou ženou a nad městem, jež nezměrnou potupou jméno a erb jeho navždy poskvrnilo, ve skutečné plameny měla vznítiti.

„Rozumím tvé touze po pomstě, nešťastný hochu,“ pravil po chvilkové pomlčce Budovec, jenž si v duchu blahopřál, že se mu podařilo získati ku provádění děsných svých plánů takovýto nástroj, jakého by snad nikde na světě nebyl nalezl; „ale jsi příliš malomocný k tomu, abys pomstu svou mohl učiniti také skutkem.“

Mladík hrdě se vypíal a pohodiv sebevědomě hlavou zvolal:

„Oh, ještě dovedou tyto pěsti zakroutiti chřtán několika těm vrahům všeho mého štěstí; ještě dovedou zapáliti střechy nad hlavami ostatních, aby v plamenech nejděsnější smrt našli, a ještě dovedou vraziti dýku do černých srdcí, která mne nejhanebněji oklamala! A až tuto pomstu vykonám, kterou jsem jim všem tisíckrát přísahal – pak nechť kat rozčtvrtí mé tělo, nechť sžehne je na hranici, neb pod ranami nechá mne na popravišti vykrváceti – já budu pomstěn a nejkrutší smrt bude mi sladkou rozkoší v pocitu vykonané pomsty!“

Vášeň přímo ďábelská chrlila se tu proudem z úst mladíka, jenž stoje vzpřímen, ruce se svalnatými pěstmi do výše pozdvíhoval a ve zrůzněném obličejí tak hluboký fanatismus jevil, že Budovec ani okamžik o tom v pochybnostech nebyl, že divoký tento syn lesů českých všechny tuto vytčené zločiny vykoná, jakmile se mu k tomu udá první příležitost.

„Musím znáti podrobněji, co tě k této nezkročené pomstychtivosti roznítilo,“ pravil Budovec po tomto projevu mladíkově.

Zběh upřel naň zvědavé svoje zraky a tázal se s temným názvukem:

„Proč chcete tuto moji krvavou pout na Kalvarii znáti?“

„Poněvadž já jediný ti mohu dopomoci k tomu, abys vykonal pomstu svou na všech, kterým jsi ji přísahal,“ odušil vážně Budovec; „nesmíš si tajiti, že hned při prvním činu pomsty tvé může tě stihnouti ruka lidské spravedlnosti a ostatní oběti uniknou tvé pomstě a budou se posmívati tvé malomocnosti, až tě spravedlnost ona učiní navždy neškodným.“

Mladík svěsil hlavu na prsa, neboť musil důvod tu uvedený uznati za podstatný, a on přece přísahal tolikerou pomstu a nebylo by mu dopřáno vykonati než jedinou?

„Já však přispěji ti k tomu,“ pokračoval Budovec dále, „abys vykonati mohl svou pomstu ve veškerém jejím rozsahu; dám ti k ruce celý sbor mstitelů, jenž poslušen bude tvých rozkazů a neviditelnou rukou bude zasahovati oběti tebou naznačené, že žádná z nich ti neunikne a ty nade všemi budeš státi s vítěznou tváří, až se u tvých nohou v prachu budou svíjeti a ty jim zasadíš poslední ránu!“

Se zanícenými zraky, ve chvíli této krví podlitými, mladík naslouchal těmto slovům a těžce oddychuje, vypravil ze sebe:

„To byste chtěl pro mne učiniti? Pak se vám zapíši tělem i duší, neboť uznávám, že jen tímto způsobem lze mi všecku mou pomstu vykonati! Proč však právě mně, ubožákovi, má se od vás dostati této veliké pomoci?“

„Protože také já,“ zvolal Budovec povýšeným hlasem a povstal, unesen vnitřním roznícením, se židle, „poněvadž také já hořím toužou pomstychtivostí jako ty; poněvadž i já mám v Čechách nepřátele, kterým jsem tutéž záhubu přísahal, a poněvadž mi k vykonání pomsty této jest třeba tvého ramene, neboť za tímž cílem půjdeš jako já!“

„Vy tedy jste Čech jako já, pane?“ pravil mladík, tázavě na Budovce pohlížeje, neboť nyní rozuměl vnitřní sympatii, která v něm vznikla mimovolně hned při prvním zaslechnutí českých slov cizincových.

„Na tom nezáleží, kdo jsem a co jsem,“ odpověděl přísně Budovec, jehož čelo se na okamžik zasmušilo; „dosti na tom, že se cíle naše srovnávají a že si vzájemně budeme pomáhati, aby pomsta naše stala se skutkem. Tys malomocný, moje moc však jest veliká, a proto vložím do tvých rukou obrovskou sílu, abychom oba dosáhli společného svého cíle.“

„Pak jsem váš, všecek váš, nakládejte se mnou jako se svým otrokem, jenž poslední krůpěj krve pro vás obětuje, jen když způsobíte, abych pomstu svoji vykonal do poslední mety!“ zvolal mladík zaníceně a zkříživ ruce na prsou sklonil hlavu před Budovcem, naznačuje tím bezvýminečnou oddanost svoji k němu. „Řekněte již jen, co konati mám, abych dokázal, že věnuji vám život svůj a

duši svou, která nedojdiž spasení, zpronevěřím-li se vám jen jediným slovem, jen jediným skutkem svým!“

Budovec opět usedl na židli a pravil klidným zase hlasem:

„Vypravuj, co tě potkalo ve tvé vlasti, že v tobě byla vzbuzena tato bezměrná pomstychtivost.“

„To vám vypovím krátkými slovy, vznešený pane,“ odtušil mladík pohnutým hlasem, neboť bolné upomínky opanovaly náhle v mysli jeho dosavadní vášnivé vzrušení a mohl již zase klidněji mluvit o příčinách, jež zmařily jeho život a v konce ty jej přivedly, v nichž se octl až v kasematech ve Filipsburku jako zběh.

Opřel se ramenem o stěnu u dveří a počal vyprávěti.

4.

„Jmenuji se Vavřinec Procházka a pocházím z Volduch na panství oseckém u Rokycan, které patří baronu Malovcovi z Chýnova. Otec můj byl panským ovčákem ve dvoře voldušském a když jsem dorostl, vycházel jsem já s ovceři na pastvu a tatík přišel ke kravám. Byl jsem spokojen, neboť jsem měl od vrchnosti slíbeno, že se jednou stanu já panským ovčákem a zdědím chalupu, které tatík od vrchnosti požíval. Tak jsem si dělal nejpěknější naděje do budoucnosti a byl jsem nejšťastnější člověk na světě, když mi Mařenka jednoho večera slíbila, že si mne vezme za muže.“

Mluvil poslední slova ztichlým hlasem a setřel si slzu, která se mu při této vzpomínce vynořila bezděky z oka.

„Kdo byla tato Mařenka?“ tázal se Budovec s úsměvem.

„Dcera sousedního baráčníka, kterou jsem již od dětských let míval rád,“ pokračoval mladík, jež nyní budeme nazývati podle jména jeho Vavřincem Procházkou, „stalo se z ní děvče jako lusk a žádná holka se jí ve vsi nevyrovnala. Vyznal jsem jí svou lásku a ona mi přísahala, že mne také miluje a chce býti mou ženou, když to vrchnost dovolí.“

„V Čechách tedy musí dříve vrchnost svoliti, chtějí-li se dva mladí lidé za sebe vzíti?“ podotkl Budovec, jemuž poměry poddaného lidu na venkově v Čechách arciť nebyly blíže známy.

„Ovšem, každý poddaný musí míti dříve povolení od své vrchnosti, chce-li se oženiti; jsou-li hoch a děvče z jednoho panství jde to snáze, ale hůře jest, jsou-li oba každý z jiného panství, neboť tu musí děvče dříve dostati výhost ze svého panství, a to stojí velké peníze, třeba kopu grošů a více, ba mnohá vrchnost nedává žádného výhostu, jen aby neztratila žádného robotníka nebo robotnice, neboť v Čechách jest teď hrozně málo lidu a tisíce gruntů stojí prázdných a nemá je kdo obdělávati.“

„Té překážky u vás snad nebylo, když jste byli oba z jednoho panství,“ namítl Budovec.

„Pravda, výhostu Mařence třeba nebylo,“ vypravoval s povzdechem Procházka, „ale povolení vrchnosti na zámku oseckém musili jsme přece oba míti, než jsme mohli jíti k oltáři. A kéž bych byl raději nohu zlámal, než jsem s Mařenkou šel na prokletý ten zámek!“

Divoký blesk vyšlehl tu zas z jeho očí a pěsti se mu křečovitě sevřely, jako by jimi neznámého nepřítele chtěl zardousiti.

„Proč to, když ti Mařenka tvoje přísahala lásku?“ pravil opět Budovec.

„Byla to přísaha falešná!“ vyrazil ze sebe Procházka, a zachvěl se vnitřním vztekem po celém těle. „Na zámku spatřil boubelaté mé děvče mladý baron a od té chvíle byla Mařenka pro mne navždy ztracena.“

Zoufalý povzdech vydral se mu z prsou, která se mocně chvěla, a mimovolně položil zaťatou pěst' na srdce, jako by bušení jeho chtěl potlačit.

„Mohu tušiti, co dále následovalo,“ pravil Budovec jako sám k sobě.

„Ano, mladý baron obrátil na ni své zraky, dovedl ji potají k sobě lákati a svůdná jeho slova omámila lehkověrnou holku tak velice, že nic více se mnou míti nechtěla. Já ji prosil, já zaklínal a vyhrožoval, nic platno, byla zaslepena jeho slovy a zlatem a stala se jeho kuběnou! V divoké zlosti své hrozil jsem svůdníkovi, že ho zastřelím jako psa, a následek toho byl, že mne z rozkazu jeho dal správce svými mušketýry vzít v železa a odvésti do Písku, do krajského města, kde mne vstrčili mezi vojáky Kaisersteinské, aby měli ode mne na panství navždy pokoj.“

„Pochopuji nyní tvou pomstychtivost,“ pravil soucitně rytíř Budovec; urozený svůdník a bídná frejírka zasluhují plné tvé pomsty.“

Ó, to ještě není vše, co mne ubožáka potkalo,“ zaúpěl Procházka ze stísněných prsou; „také moji nešťastní rodiče zločinným jednáním toho bídníka děsným způsobem skončili, aniž bych jim oči mohl zatlačit!“

Zastřel se líce rukama a zoufalý vzlykot dral se mu z prsou, nanejvýš vzrušených.

Vzpomínka na nešťastný osud otce a matky mnohem bolestněji ho dojímal, než pomnění na nevěrnou milenku.

„Probůh, i rodiče tvoji podlehl zlobě panského ukrutníka?“ zděsil se Budovec.

Mladík sňal zvolna ruce své s lící a s nevýslovným bolným výrazem v hlasu pravil:

„Ano, otec i matka stalý se obětí urozeného zlosyna a kosti obou práchnivějí daleko od sebe v neposvěcené zemi.“

„Kterak to možné?“ zvolal Budovec v největším překvapení. „Jen těla kacířů a samovrahů nepřicházejí na posvěcený hřbitov!“

Mlčky přisvědčoval hlavou nešťastný mladík a zoufalým hlasem sotva vypravil ze sebe:

„Ano, z nešťastného mého otce udělali kacíře a z nebohé matky samovražednici!“

„U spravedlivého Boha, kterak tyto zločiny mohly býti spáchány?“ vzkřikl Budovec pln rozechvění.

Mladík učinil zoufalý posunek rukou, pravě:

„Otec na zámku oseckém ve spravedlivé své rozhorlenosti svolával kletbu boží na hlavu mladého barona i správce, a za to dali jej ničemníci ti v kládu a když správce v chalupě otcově našel bibli a jiné knihy husitské, jež byl otec pečlivě ukrýval a potají v nich čítal, prohlásili jej za kacíře a odvezli spoutaného do Písku. Tam nešťastný otec v nezměrném svém bolu na skřipci prý lál spravedlnosti lidské i božské, takže skutečně jej uznali kacířem a odsoudili na hranici. Zbylé kosti jeho kat zahrabal na popravisti.“

Hluboce se zachvěv, zvolal Budovec:

„A matka tvoje?“

„Ta pod těmito ranami nezaslouženého osudu se zbláznila a když ji zavřeli do šatlavy v Rokycanech, v zoufalství svém se tam oběsila. Také její nebohé tělo kat zakopal pod pranýřem za městem.“

A opět zastřel si mladík na smrt zsinalé líce a slzy proudem tekly mu mezi prsty chvějících se rukou.

S nejhlubším účastenstvím zíral Budovec na mladého muže, jehož pomstychtivosti nyní zplna rozuměl, an děsné příčiny k ní byl z vyznání jeho seznal.

Litoval jeho osudu, přesto však byl spokojen s výsledkem této rozmluvy, neboť mu zjednala již úplnou jistotu, že muž takto krutě ve všech svých citech uražený bude mu nejostřejší zbraní k vykonávání pomsty na vlastních jeho nepřátelích, kteří, rozedravše jeho srdce, nejpotupnějším způsobem jej vyvrhli z čestné společnosti a jméno i erb jeho navždy poskvrnili na pranýři.

Ted' mu byla pomoc nového tohoto mstitele zabezpečena, nyní mohl Vavřince Procházku směle postavit v čelo „smolného sboru“ svého, aniž by bylo třeba zvláště jej pohádati k pomstě na katanech v Cechách, kteří otrávil i Budovcův život.

Povstal a přiblížil se k mladíkovi, jenž zde pod tíhou krutých svých vzpomínek stál jako nehybná socha, položil mu pravici na rameno, pohnutým hlasem pravě:

„Rozumím nyní, ubohý hochu, proč hoříš po pomstě na všech těch bídnicích, kteří tě tak ďábelským způsobem o otce a matku připravili; o frejírce Mařence více nemluví, neboť nebyla tebe hodna –“

„A proto první propadne mé pomstě!“ přerušil mu řeč mladík, jenž jako by byl pojednou všecko dřívější pohnutí setřásl, vzpřímil se opět ve vší nezkrocené divokosti své povahy a zase již jen se dávaje ovládati pocitem

pomstychtivosti pozdvihl zaťatou pěst do výše a hrozebně jí potřásal.

„Ty víš, co se s hanebnicí tou dále dělo?“ tázal se Budovec.

„Všecko to, co se po mém násilném odvlečení do Písku a po mém odchodu z Čech ve Volduchách sběhlo,“ odtušil temně Procházka, „vyprávěl mi kamarád z Oseku, jenž dav se najati od verbířů k pluku Kaisersteinovu, po roce přišel za plukem do města Freiburgu a se mnou se tam shledal. Od něho jsem se dověděl o kruté smrti nešťastných rodičů svých, on také mi s hrubým úsměškem pověděl, kterak mladý baron Malovec, nabaživ se po půl létě své kuběny, donutil zámeckého písaře, aby si ji vzal za ženu a stal se otcem hříšného plodu lásky, který zhrzená panská frejírka panu písaři za dva měsíce po svatbě položila do kolébky. Já jí však, to přísahám, to mladé baronče s roztřepenou hlavou k nohám hodím a jí samé dýku do zrádného srdce vrazím, čímž bude započata moje pomsta v Čechách! Pak zřítí se v plamenech zámek osecký, kde zpupný ten baron a jeho správce na mně spáchali první zločin, pak v popel obrátím i města Písek a Rokycany, kde mým rodičům byl učiněn tak děsný konec! Všecka ta hnízda musí pocítiti mou pomstu, o níž se dlouho ještě v Čechách bude mluvit!“

Všecka démonická vášeň jeho vzkypěla v něm v této chvíli, byl zase zapřísáhlým tím nepřítelem člověčenstva a všeho řádu lidského, jak ho Budovec v této hodině poznal a ustanovil za vykonavatele vlastní své pomsty.

„Toho právě na tobě žádám, jen proto přicházím, abych tě z pelechu v kasematě tomto vyprostil a dopomohl ti k vykonání pomsty tvé v Čechách!“ vzkřikl Budovec, jevě fanatickou radost v obličeji nad získáním kořisti v osobě tohoto dravce v lidské podobě.

„Jsem tělem i duší váš, jak jsem to již dříve přísahal, dopomůžete-li mi k tomu, abych pomstu svou do posledních konců provedl!“ zvolal mladík, podávaje svou pravici Budovcovi.

Ten ji uchopil a horečnou silou ji stiskaje pravil:

„Neztrne ruka tato, budu-li jí kázati, aby metala zhoubné plameny do měst české země, ba i do královské Prahy, aby byla obrácena v rumy a poušť? Nezhrozíš se toho, přispívati třebaš násilným způsobem k tomu, aby v Čechách svrženy byly všechny nynější řády, aby tam byla zřízena nová vláda, která by sňala z lidu selského ohavné jeho poddanství a učinila sedláka pánem jeho pozemků?“

„To že by se mělo státi v Čechách, co kněžna Libuše prorokovala, jak o tom nešťastný otec můj často říkával?“ zvolal s jiskřícíma očima mladík, který náhle byl zaujat touto novou myšlenkou. „Již před devíti lety byla u nás pro tu věc způsobena rebelie sedláků, jenže smutně skončila. Také u nás bylo pověšeno mnoho sedláků, že chtěli dojiti svobody, a vrchnosti dnes tím hůře mučí ubohé poddané, jak já sám i nebozí moji rodiče jsme toho příkladem, o hříších pánů proti ženským ani nemluvě. K takové rebelii chci se přidati ještě dnes!“

„Ano, vše to se chystá k osvobození ubohého selského lidu v Čechách,“ pronášel rytíř Budovec vážným hlasem, „ale má-li se přátelům lidu tohoto dostati vítězství, nemají-li podlehnouti jako při selské rebelii roku 1680, musí dříve býti podlomena moc těch, kdo teď v české zemi drží vládu, a to se stane jen tím, když 'zničíme panská sídla, z nichž provádí se taková zvůle, jaké ty sám jsi zakusil a jakouž i tvoji rodiče byli zničeni, když zničíme ohněm města, z nichž katani lidu selského čerpají svou sílu, slovem, když všechny čtyry vládnoucí stavy zemské poškodíme tou

měrou, že pátý stav, totiž stav selský již lehce nad nimi zvítězí a přivodí staré, dobré časy jako za dob husitských!“

„Ano, ano, tak o tom tatík můj často vyprávěl, jen tak se zase staré, zlaté časy do Čech navrátí!“ horoval mladík, všecek jsa unesen plánem, ježž z úst neznámého muže zaslechl. „Poslední krůpěj své krve na to vynaložím a od této chvíle obětuji vám, šlechtetný pane, všechny své síly, neboť vidím, že tím přispěji k vyplnění nejvroucnější touhy nešťastného svého otce!“

„Chceš tedy býti mým spojencem a přispívati ku provedení mého plánu, jenž vede k osvobození stavu selského v Cechách?“ tázal se Budovec, ač věděl, že mu otázky té ani není více třeba.

„Přisahám při památce nešťastných svých rodičů, že tak učiním!“ zvolal mladík pln zanícení a pozdvihl pravici se vztyčenými třemi prsty do výše.

„Věřím takovéto přísaze, Vavřínče Procházko, neboť odvoláváš se v ní k památce rodičů svých!“ pronášel slavným hlasem rytíř Budovec a podal mladíkovi opět pravici, chtěje tím naznačiti svůj nerozlučný spolek s ním. „Vyhovíš tím zároveň své pomstě, kterou jinak nebylo by ti možno v plném rozsahu provésti. Jedině já ti umožním její vykonání a proto od této chvíle považuji tě za svého spojence.“

„Za otroka svého, pane vznešený, mne považujte, neboť takto se mnou ještě nikdo ve světě nemluvil!“ zvolal mladík a zkřížil ruce opět na prsou, dávaje tím najevo bezmeznou svou oddanost.

„Konečně ještě uvaž,“ pravil Budovec dále, „že dobudeš mnou zlata, které tě učiní pánem v zemi, kde Jsi byl nízkým podruhem, a to v časech našich mnoho platí. Však

jsi toho v pluku Kaisersteinovu sám zažil, co znamená nedostatek peněz.“

„Ba, celoroční žold mám za císařskými,“ přisvědčoval Procházka rychle, „a to bylo hlavní příčinou, že jsme jim ukázali paty; bohužel, není tomu u Francouzů ve Filipburku jinak. Nyní však cítím se tuto jako nejbohatší vrchnost v Čechách!“

A poklepal si vesele na kapsu ve spodkách, kde vězel sáček se zlatáky obdrženými od Budovce.

„Tomu bude tak i nadále,“ pokračoval Budovec, „nepočítaje v to kořist, jaké se ti dostane, až plán svůj počneme provádět. Domníváš se, že také soudruhové tvoji z kasematy tamto dají se proň získati?“

„Což neviděl jste ty hladovce, jak po zlatu vašem chňapali, vznešený pane?“ zvolal Procházka s hlučným smíchem, neboť byl nyní již zase jenom vojenským zběhem, který by byl za dukát život svůj v šanc dal. „Ti všichni zmírají touhou po slíbených padesáti dukátech, a jakmile je budou cítiti ve svých kapsách, vypálí vám nejen celé království, ale všechny čtyry díly světa!“

„Nuže, vrať se tedy k nim a pověz jim, jaká úloha je očekává, chtějí-li si vydělati plné kapsy zlata. Od této hodiny přestane jejich nárek na malé porce filipsburské a již dnes v poledne budou se moci na čtrnáct dní nasytiti vším, co hrdlo ráčí, dají-li se též získati pro plán můj.“

„Všech padesát vykoná tutéž přísahu jako já, neboť jim běží jen o zlato a nikoli o pomstu, jaká mne pobádá!“ zvolal mladík horlivě a mohl tak učiniti, anť soudruhy své dokonale znal.

„Vše další dovíš se, až tě opět vyhledám,“ končil rytíř Budovec rozmluvu svou s Vavřincem Procházkou; „nyní jen soudruhy své pro velkou úlohu naši hled' získati.“

„Ti jsou získáni od toho okamžiku, kdy vaše zlatáky v mých rukou spatřili!“ zvolal s posupným smíchem Procházka a následoval rytíře Budovce z jizby desátníka hradebního, jenž už neposlouchal u dveří, nýbrž v plném vědomí své důstojnosti procházel se podél oken kasematy, divě se tomu, že v pelechu tom panuje tak neobyčejné ticho, kdežto očekával jen zvýšený řev a povyk.

Cizinec, jež byl pobočník generála MILANA před hodinou do kasematy uvedl, dostal plně své přípovědi, že kasemata od pluku Kaisersteinova budou nejtíšším hnízdem ve Filipsburku.

„Musil vůdcovi těch ničemníků,“ mružel si desátník do vousů, pohlížeje za odcházejícím cizincem, „notně zaplatiti, že se ten chlap tak vesele do kasematy vrací, a také toto nynější ticho v pelechu cikánů jest jistě drazé zapláceno.“

Budovec bral se mezitím rychlými kroky zpět na radnici, kdež jej generál Melac s patrnou zvědavostí již očekával.

„Nuže, kterak jste pochodil se svým verbířstvím?“ tázal se vstupujícího Budovce. „Pobočník můj mi vyprávěl, kterak zběhové Kaisersteinští dnes hotovou rebelii prováděli.“

„Zato teď jsou tiší jako praví klášterníci,“ odtušil rytíř.

„Zajisté způsobilo vaše zlato tento zázračný účinek?“

„Tak jest, pane hrabě; svůdnému zvuku zlata nikdo na světě neodolá. Největší křikloun ze zběhů císařských dal se nejdřív na zlatou udici lapiti.“

„Dali se tudíž pro váš .smolný sbor' naverbovati?“

„Od prvního do posledního jsou získáni; většinou zasloužili asi oprátku a proto budou mně tím spolehlivěji sloužiti.“

„Mnoho-li je zběhů těchto?“

„Padesát, i vůdce jejich, chlapíka jakoby pro mne stvořeného, v to počítaje.“

„Sbor váš musí býti aspoň třikrát tak četný, má-li úlohu svou rychle a na desíti místech současně vykonávati.“

„Však jsou také v ostatních kasematách ještě jiní zběhové a zajatci, z těch aspoň sto mužů pro svůj sbor vyhledám.“

„Půldruhého sta žhářů v týdně celé Falcko obrátí v prach a popel!“ zvolal s jiskřícími zraky hrabě Melac a vjel si pravicí do vlasů, aby je podle svého zvyku načechral. „Kdy hodláte s ničemy těmi vytrhnouti?“

„Jakmile se též vy, pane hrabě, s vojskem svým k vytrhnutí do Falcka přichystáte.“

„To se stane nejdéle v týdně, kdy sem přitrhne dalších pět setnin a několik škadron z posádky Toulské.“

„Právě ta doba také mně dostačí k výpravě ‚smolného sboru‘.“

Generál Melac se zuřivě zachechtal.

„Snad nehodláte sběr tu po vojensku vypraviti a uniformovati?“

„To ovšem nikoli, ale také je nesmím do Falcka vyslati v uniformách císařského vojska, v nichž by na ně hned v první chvíli, kdekoli by se v německých městech objevili, byla způsobena pravá honba.“

„Tot' pravda,“ přisvědčoval generál, kroutě si dlouhé kníry nevrle, že mu okolnost tato ihned nepřípadla: „Kterak si tu pomůžete?“

„Vystrojím některé z nich za mnichy, jiné za kejklře neb toulavé žebráky, jiní půjdou s nástroji hudebními a ostatní ve všelikém jiném zakuklení, takže věru žádné podezření proti nim nevznikne, zvláště když onačejší z nich

i za ženské neb za kavalíry přestrojím. Každý z nich pak bude opatřen třaskavými granáty, složenými smolnými věnci a jinými hořlavými látkami, jež musí potají nositi ukryté, buď v brašnách neb ve svých šatech, aby pak co nejrychleji a nejúčinněji mohli vykonávati svou žhářskou úlohu.“

„U ďábla! Přiznávám se, že máte veselý svůj plán promyšlený do nejmenších podrobností! Ministr Louvois nemohl na lepšího mistra trefiti, pane rytíři Budovče!“

„Od této hodiny nazývejte mne, pane hrabě, setníkem Sedmihradským, pod kterým jménem se představím svému „smolnému sboru“, neboť mé jméno a můj stav nikdo z těch lotrů nesmí znáti.“

„Chválím opatrnost vaši, pane setníku Sedmihradský,“ pravil generál, podávaje pravici tajnému svému spojenci; „počněte nyní svou výpravu, já uchystám také vpád vojenského sboru svého do Falcka. Hned druhého dne po odchodu vašeho „smolného sboru“ vytáhnu z Filipsburku s vojskem, jemuž požáry, vznícené od vás ve vesnicích a ve městech, budou svítiti jako plamenná pochodeň na cestu! Hoj, bude to veselý rej, jímž generál Melac celé Falcko a Porýnsko obrátí v prach a popel!“

Pak ukázav na mapu těchto zemí rozloženou na stole, na níž četné čáry a červené značky nastiňovaly směr jeho zákeřnické výpravy, doložil:

„Také já jsem již sestavil svůj plán k této nové výpravě Tamerlanově, která jméno generála MILANA na věky zapíše krvavým písmem do knihy dějin říše německé! Především pak mám spadeno tuto na Heidelberg, hnízdo kurfiřtův falckých, jež pidimužáci ti chtěli přetvořiti na malé VERSAILLES. Tato německá zpupnost musí býti nejdříve potrestána tím, že tamní kurfiřtský palác, na němž

si Němci tak mnoho zakládají, i všechny knížecí stavby tamže musí býti srovnány se zemí, aby z nich kámen na kameni nezůstal!“

„Stane se po přání vašem, pane hrabě,“ přisvědčil Budovec, jakž my jej i dále nazývati budeme, byť si jméno setníka Sedmihradského přiložil; „také ministr Louvois mi výslovně vytkl zničení Heidelberku za přední úlohu, aby se tím pomstil dceři předešlého kurfiřta falckého, princezně orleánské, která neustává ve Versaillich strojiti politické pikle proti ministrov.“

„Výborně, pak si rozumíme všichni tři co nejlépe!“ zvolal generál s odporným svým smíchem. „Budou tím nejen dvě, ale hned tři mouchy najednou zabity!“

Poté se oba pohřížili v podrobné studování mapy, aby se domluvili o postupu své žhářské i výbojné výpravy.

Téhož ještě dne rytíř Budovec vyhledal v ostatních kasematách dalších sto zběhů a zajatců císařských pro svůj smolný sbor a zlato hojně jím rozdělené by mu zjednálo trojnásobný počet kandidátů žhářského řemesla, kdyby byl chtěl smolný sbor nad stopadesát mužů rozšířiti.

Během dalších dnů obstarána rozličná přestrojení pro jednotlivé čtyři smolného sboru a paličské náčiní pro každého z najatých žhářů, jimž setník Sedmihradský, jakožto tajný vrchní náčelník dal podrobná navedení, jak si při vykonávání žhářského svého řemesla mají počínati.

Každé četě ustanoven náčelník a rozumí se samo sebou, že náčelníkem českých zběhů pluku Kaisersteinského stal se Vavřinec Procházka, jenž při všech těchto výpravách byl pravou rukou rytíře Budovce, jehož rozkazy a pokyny vykonával s horlivostí přímo zimničnou.

Také on znal velitele smolného sboru jen pod jménem setníka Sedmihradského, který byl považován za uprchlého

důstojníka císařského, takže mimo generála MILANa nikdo ve Filipsburku tušení neměl o pravé osobnosti, stavu a jménu jeho.

Po celý týden, co byla strojena tato dvojí výprava do Falcka, zůstávala pevnost Filipsburk úplně uzavřena a nikdo nesměl vyjít ven z města, aby se snad v okolí nerozneslo, k jakému výboji se francouzský generál Melac chystá do žirných krajů Falcka a Porýnska.

Mezitím přibyla do pevnosti očekávaná posila vojenská z Toulů, a takž čítal sbor generála MILANa dva tisíce jezdců a pět set pěšáků, s nimiž se již mohla podniknouti podobná výbojná výprava s vyhlídkou na zdar.

V předvečer dne, kdy měl smolný sbor Filipsburk opustiti, dal rytíř Budovec shromáždit všech stopadesát jeho členů, aby jim dodal slíbené peníze a přijal od nich přísahu.

Za shromaždiště byla ustanovena kasemata poblíž východní brány, v níž ležela četa Vavřince Procházky.

Temné toto sklepení bylo ozářeno tohoto večera několika hořícími pochodněmi, takže místnost, naplněná členy „smolného sboru“, v nejrozmanitější přestrojení oblečenými, poskytovala pestrého, ale zároveň též v nedostatečném osvětlení tamním příšerného pohledu.

[Nejrůznější fysiognomie, z nichž většina mohla býti zvana přímo šibeničnými, jevily se vstupujícímu Budovcovi a jeho pobočníku Procházkovi, jenž nesl několik zlatem naplněných pytlíků a jakousi skříňku, což vše položil na připravený stůl. Po zlatě tomto byly ze středu shromážděných metány chtivé zraky, neboť jen zlato bylo cílem jejich touhy, aniž by jedinému z těchto psanců na mysl připadlo, že jsou to peníze jidášské, jež každého z nich učiní ohavným zlosynem a vyvrhelem lidstva. Skoro

každý z nich měl však již na čele vyrytý znak zločinů a nejhorších vášní a takž jim na dalších zločinech nesešlo.,

S vnitřním uspokojením nad tím, že se mu podařilo zřídit takovýto sbor zlosynů, jaký by byl jinde jen stěží sehnal, přehlížel Budovec shromážděné lotry, kteří ho, rozjařeni jsouce pohledem na pytlíky naplněné zlatem, bouřlivým jásotem vítali do svého středu.

Věda dobře, že by u ničemných takovýchto povah obyčejná přísaha nic nevážila, ustanovil se na tom, užiti pověrčivosti tohoto lidu, která v něm tehdáž měla větší platnost nad víru samu, a žádati od nich přísahu kouzelnickou, o níž právem mohl předpokládati, že působí u nich tisíckrát větší účinek, než přísaha složená před krucifixem.

„Každý z vás,“ pronášel Budovec slavným hlasem, „složí přísahu kouzelnickou, která za třicetileté války slula uměním pasovským a každého, kdo ji složil, chránila před kulí střelnou, před každou ranou sečnou i bodnou, jak jste to slýchali z úst starých vojáků. Chcete tak učiniti?“

Promluviv tato slova česky, opakoval je též německy, neboť dalších sto najatých byli vesměs (Němci, načež veškeré shromáždění jednosvorně zvolalo: „Učiníme tak! Vždycky jsme si přáli, aby nás pasovské umění učinilo nezranitelnými!“

„Vavřínče Procházko,“ obrátil se nato Budovec k svému pobočníkovi, „počni jim kouzelnické znamení vypalovati na levici!“

Procházka vyňal ze skřínky, kterou byl s sebou přinesl, železné pečetičko, na němž byly vyryty dvě hořící pochodně s muří nohou, a z lahvičky vyliv na misku jakousi žiravinu, vnořil do ní pečeť a kázal nejbližšímu z přítomných, aby přistoupil a obnažil levé rameno.

Pak mu vtiskl pečeť na rameno, kůže zaškvířila a objevilo se na ní kouzelnické zmamení, kterému Pasovští již od pověstného vpádu do Cech roku 1611, a ještě více za třicetileté války, přičítali tak divotvornou moc.

„Nyní musíš (páliti, byť jsi i nechtěl, hochu,“ pravil Budovec k (prvnímu poznamenanému, „jinak hned v první den zpronevěry neujdeš oprátce!“

Poté vysypal obsah jednoho pytlíku naplněného zlatem na stůl a dav jednomu ze soudruhů Procházkových odpočítati padesát dukátů, doložil:

„Zde první tvůj žold; podobné sumy se ti dostane v každém městě, které vypálíš!“

„Sláva panu setníkovi Sedmihradskému!“ vzkřikl první zpečetěný člen „smolného sboru“, jehož oči pohledem na hromadu zlata divokou rozkoší se zajiskřily, a též všichni ostatní veliteli svému za jeho štědrost bouřlivě provolávali slávu.

[Budovec kynul jinému z přistojících druhů Procházkových a ten přitáhl z kouta bednu třaskavými granáty, doutnáky a jinými zápalnými přístroji naplněnou, z nichž část podal prvnímu přísežnému členu „smolného sboru“.,

„To vše u sebe co nejpečlivěji ukryješ a již zítra počneš provozovati veselé své řemeslo v kraji falckém!“ ujal se Budovec opět slova, když byl muž granáty a smolnice přijal.

Totéž se opakovalo u všech ostatních a z divokého vzrušení jejich zřel Budovec, že úloha jeho se mu nade vše očekávání zdařila a že „smolný sbor“ jeho skládá se z mužů, z nichž každý byl hotov zaň život dáti od té chvíle, co se stal majitelem tolika dukátů, jak jich vůbec nikdy ani nebyl spatřil, merci-li, aby je byl kdy choval ve své kapse.

A nyní můžete se rozejít po krčmách filipsburských!“ končil Budovec po vykonaném obřadu kouzelnické přísahy. „Běda však tomu, kdo se ráno o šesté hodině nedostaví na koliště u východní brány! Bez milosti dá jej generál Melac oběsiti, a to víte, že žertu nerozumí!“

Nato následoval bouřlivý projev a již se vše hrnulo z kasematy, aby si po tak dlouhém strádání do krajnosti zahýřili.

Za jitra druhého dne nechyběl však ni jediný člen „smolného sboru“ na kolišti, neboť vyhrůžka šibenici generála MILANa u nikoho z nich neminula se účinkem.

Za hodinu nato první četa „smolného sboru“ setníka Sedmihradského pod velením Vavřince Procházky vytrhla z pevnosti Filipsburku do Falcka a po krátkých přestávkách následovaly ji čtyři ostatní.

Rytíř Budovec druhého dne nato dal se týmž směrem s vojenským sborem generála MILANa.

5.

Právem děl o sobě generál Melac, že jako druhý Tamerlan bude řídit ve Packu a v Porýnsku a obě ty krásné, lidnaté země obrátí v pravou poušť. „Smolný sbor“ konal povinnost svou nejděsnějším způsobem, pále od prvního dne odchodu svého z Filipsburku všechny dědiny, které ležely na jeho cestě k Heidelberku, a v patách za ním táhnoucí vojsko Melacovo dovršovalo spoustu požárem způsobenou loupežím a vybíjením obyvatelstva, které, ze sežehnutých dědin a měst před zuřivým nepřítelem

prchájíc, nic více z majetku nezachránilo, než co neslo na těle.

Veškerá města ve Packu lehla takto popelem, v Heidelberku byl nádherný zámek kurfiřtský vyhozen do povětří střelným prachem, rovněž i ostatní paláce a přední budovy vypáleny, domy měšťanské pak strženy a tím celé město obráceno v jedinou zříceninu. Obyvatelstvo, pokud nebylo již dříve uprchlo z města, nesmělo se odebrat přes Rýn do říše německé, nýbrž bylo násilně odvedeno na půdu francouzskou. Ti pak mohli ještě o štěstí mluvit, zachránili-li si aspoň holý život, sta a tisíce bylo těch, kdož v divoké vřavě drancujících žhářů, a vojáků bez milosti byli povražděni, opovážili-li se chránit svůj majetek. Bez milosti byli pošavlováni neb postříleni, mrtvoly ubožáků takových naplňovaly ulice a zevšad ozýval se zoufalý nářek a pláč přepadeného obyvatelstva, na něž jako blesk z čista jasna přikvačila tato záhuba.

A tentýž děsný osud stihl města Mannheim, Kreutznach, Offenburg, Oppenheim, Gernsheim, Bruchsal, Badeny, Rastadt, Pforzheim, Worms, Špýr a sta jiných, neboť vesměs byla proměněna ve zříceniny a obyvatelstvo jejich buď zahnáno neb odvedeno do zajetí. Tisíce dědin, několik set kostelů trčelo v rozvalinách – dým z požárů zahaloval po několik neděl veškeré Falcko a Porýnsko – slovem, nešťastné obě ty země byly během zimních měsíců roku 1688 obráceny ve skutečnou poušť, jak to král Ludvík XIV. a jeho ministr Louvois nařídili generálu Melacovi.

Jediný výkřik spravedlivé nevole ozýval se ve veškeré Evropě nad barbarským tímto řáděním generála MILANA, jakého se ani Turci v Uhrách nedopouštěli a jemuž podobného země evropské nezakusily od vpádu Tatarů a Mongolů ve středověku. Ale generál Melac posmíval se jen

projevům této nevole a jako na posměch veškeré říši německé kázal ve Špýru z hlavního chrámu tamního vyházeti z císařských hrobek kosti německých císařů, načež z ostatních hrobek byly nezetlelé dosud mrtvolý předhozeny psům na ulici; starobylý chrám císařský pak byl ve zříceniny obrácen, když tam měšťané snesli veškerý svůj nábytek, aby, jak jim generál poradil, při vypalování domů ve městě nebyl zničen. Zatím však stalo se tak proto, aby v chrámě byl způsoben tím vydatnější požár, jemuž pak svatyně Páně až do základů padla v oběť.

Jak vydatnou žeň tu sklízel „smolný sbor“ setníka Sedmihradského, jak dovedně vycvičil se ve žhářském řemesle, které pak měl provozovati též v Čechách zkušenou již rukou.

Vždyť za každé vypálené město dostalo se každému z paličů slíbených padesáti dukátů, mimo to loupežením v přepadených bohatých městech nabývali tak hojné kořisti, že již ani nebylo třeba rozkazů jim udíleti a oni i bez vyzvání prováděli ďábelské své řemeslo v okruhu vždy širším.

Takž vrhli se i na markrabství bádenské, které ani v původní záhubný plán generála Melaca nebylo pojato, nyní však bylo obráceno v tutéž poušť jako Falcko a Porýnsko. Také tam byla největší část měst po vypuzení oloupeného obyvatelstva soustavně vypalována, kostely, radnice a jiné vynikající budovy prachem vyhazovány do povětří, všechny umělecké vzácnosti a knihovny zničeny v plamenech. Požáry dědin za doby noční ozařovaly hrůzoděsným způsobem širé kraje, jejichž obyvatelstvo hledalo útočiště před loupežnými vrahy francouzskými v nejbzdálenějších lesích a v nedostupných horách.

Plán ministra Louvoise zdařil se tedy v plném rozsahu, mezi říší německou a Francouzskem prostírala se podél Rýna poušť na mnoho mil široká, v níž žádné vojsko císařské nenalezlo přístřeší, žádných potravin a zásob se nadíti nemohlo, ba i vody k pití marně by bylo hledalo, neboť generál Melac kázal zároveň veškeré studně kamením zaházeti neb jedem je otrávit. A jelikož neslýchanou spoustou touto byla zemím jí zachváceným způsobena též hmotná škoda do sta milionů sahající a tisíce uprchlíků v ostatních zemích říšských potřebovaly nutné pomoci, neměly-li hlady zajíti, byla vším tím skutečně nanejvýš ochromena moc císaře Leopolda, neboť valná část knížat německých nemohla mu přispěti vůbec žádnou pomocí válečnou a z ostatních jen Braniborsko s nečetným vojem se chystalo do boje proti Francouzsku po bok armádě císařské.

V opevněném městě Mohuči, jehož se byl generál Melac za všeobecného postrachu v říši německé prvním náběhem zmocnil a v něm od krále Ludvíka jmenován byl velitelem, setkal se ukrutný vojevůdce tento v arcibiskupském paláci, jež si byl zvolil za své sídlo, opět se svým tajným spojencem rytířem Budovcem, který mu ku provedení d'ábelského plánu ministra Louvoise tak vydatně přispíval.

„Úloha naše jest vykonána,“ volal generál Melac vstupujícímu Budovcovi s triumfujícím výrazem v lících vstříc; „co jsme ve Filipsburku spolu před půl letem ujednali, stalo se skutkem, nyní opět řemeslo vojenské u mne přijde k platnosti, neboť právě se dovídám, že císařští se dvou stran táhnou na Mohuč. Co vy, setníku Sedmihradský, nyní počnete?“

„Mne úloha moje teprve očekává,“ odvětil s temným názvukem Budovec; „co jsem ve Packu vykonal, v tom bude nyní též v Čechách pokračováno, neboť oznámil jsem vám již, kterak královská koruna česká má se zastkvíti na čele dauphina francouzského, aby mu byla stupněm k dosažení císařské koruny římskoněmecké.“

„Pak přeji vám, aby se vám úloha vaše v Čechách rovněž zdařila jako ve Packu,“ pravil se zuřivým humorem generál; „smolný sbor váš nebude tudíž rozpuštěn?“

„Podržím pouze zběhy Kaisersteinské v dalším svém žoldu,“ odpověděl Budovec, „neboť jen ti, jako rodáci čeští, mohou se odvážiti do české země, aniž by hned na počátku vzbudili podezření.“

„A ostatní?“ tázal se generál.

„Jsou ode dneška propuštěni z mých služeb a nebudou vás více obtěžovati.“

„Kdy vydáte se vy sám do Čech?“

„Již za týden, a proto přicházím, abych se s vámi rozloučil.“

„Shledáme se opět, až bude dauphin francouzský korunován na krále českého, neboť na tento diplomatický kousek ministra Louvoise musím se v Praze zblízka podívat! Mám tisíc chutí ztropiti si žert z nynějšího guvernéra Království českého a ohlásiti mu již nyní svůj příjezd k této korunovaci! Ano, ano, učiním tak a odevzdám vám takový list, než Mohuč opustíte, abyste jej guvernérovi v Praze dal doručiti.“

Vjel si při tom zase do rozježených vlasů a divoce se zachechtal.

Pak podali si oba příšerní tito spojenci ruce, netušíce ovšem, že nikdy více v životě se nesetkají.

Nemesis dějin byla jinak ustanovila, plán francouzského ministra Louvoise na zničení moci Habsburku ve střední Evropě zůstal nevyplněn a jen osobní pomsta rytíře Budovce měla dojít svého zchlazení, jak vysvitne z dalšího našeho vypravování.

Navečer téhož dne vyhledal Vavřinec Procházka svého velitele v zájezdním hostinci, v němž rytíř Budovec sestoupil pod jménem rytíře Sedmihradského.

Mladý muž se za toho půl léta, co jsme jej byli ve Filipsburku viděli naposledy, valně změnil, a to nikoli ke svému prospěchu.

Bledá druhdy líce jeho byla sice osmahlá a zdravější barvy, ale v očích jeho plál jakýsi oheň, jenž jim dodával výrazu divokosti a kolem bezvousých úst jevil se zřejmý rys krutosti a škodolibosti, který ovšem byl jen výplodem žhářského řemesla, jež byl po celou tu dobu provozoval.

Oděv jeho, jenž záležel v přestrojení mnicha, byl již dost sešlý a takž nejevil Procházka v zevnějšku svém nic, co by ho nějak bylo doporučovalo.

Rytíř Budovec však nevěnoval této zevní stránce osobnosti mladého muže žádné pozornosti, nýbrž oslovil jej ihned otázkou:

„Jest vykonáno, co jsem byl o rozdělení a vystrojení čet nařídil?“

„Tak jest, pane setníku; všech pět českých čet usadilo se v tolikéž krčmách, tedy po desíti mužích. Tři čty opatřeny jsou již oblekem, a sice první oděna bude v mnišské kutny, druhá v oblek potulných muzikantů a třetí v šaty ženské, neboť žádný z mládenců těch nemá ni chloupku chmýří na bradě. Třeba nyní ještě pro obě čty opatřiti přestrojení.“

„Dej pro ně ušítí dvacet uniforem pluku Kaisersteinského,“ zněl rozkaz Budovců.

Procházka naň vyvalil oči udivením.

„Uniformu císařského vojska?“ zděsil se v pravém slova smyslu.

„Nu ano,“ pravil chladně Budovec, bavě se pohledem na překvapeného Procházku; „bílé kabátce s červenými výložky a modré spodky. Však barvy ty znáš, anť sám jsi je nosil!“

„A v těch se máme na cestu do Čech vydati?“ divil se dále mladík.

„Zahraju si s vojáky i měšťáky pražskými podle svého způsobu,“ prohodil Budovec s posupným úsměvem; „zcela veřejně a bez ostychu vtáhneme do Prahy a stráž ve bráně vzdá nám ještě poctu vojenskou.“

„Ah, již rozumím!“ vzkřikl pojednou Procházka a udeřil se pěstí do čela. „Vtáhneme do Prahy jako vojáci pluku Kaisersteinského, a tu nebude nám ovšem třeba se skrývati, jako jsme vždy musili činiti.“

„Ano, setník Sedmihradský,“ pokračoval Budovec dále, „vtáhne v čele dvaceti vojáků pluku Kaisersteinova do Prahy, aby tam verboval rekruty k tomuto pluku. – Tak se odměním,“ dodal pak pro sebe, „mizerným konšelům pražským za to, že mne s potupou od kata dali z brány vyvésti. Škoda, že říšská silnice nevede k bráně Újezdské, neboť právě tou byl bych vítězný svůj návrat do Prahy chtěl slaviti. Nu, stane se to branou Strahovskou, kudy se také brzo dostanu do dvora tajného spojence Septiera, na něhož jsem z Paříže odkázán a jenž prý bydlí v Mostecké ulici na Malé straně.“

Máchl pravicí v povětrí tak opovržlivě, že i Procházka mohl z pohybu tohoto seznati, kterak velitel jeho jest velice proti městům pražským rozhořčen a od této hodiny jim ohlašuje svou pomstu.

Těž on hořel podobnou pomstychtivostí jako rytíř Budovec, a proto se tázal:

„Kdy odtud vytrhneme do Čech, pane setníku?“

„Jakmile uniformy a ostatní přestrojení budou pořízeny,“ odtušil rytíř Budovec; „postarej se o to, aby nejdéle v týdnu vše bylo hotovo. Důležitější však jest, aby zásoba granátů a smolnic i všech jiných zápalných přístrojů byla znova doplněna, neboť v Čechách nebude více času na zhotovování těchto zásob.“

„Ještě dnes počne každá četa veselé ty doutnáky doplňovati, aby každý z nás mohl založiti aspoň padesát ohňů,“ pravil Procházka s jiskřícíma očima. „Mohu členům „smolného sboru“ oznámiti, že také v Čechách čeká je týž bohatý žold jako ve Packu?“

„Ano, padesát dukátů za každé vypálené město neb zámek,“ zněla stručná odpověď Budovcova.

Pak, vyňav ze zásuvky ve stole váček zlatem naplněný, doložil:

„Zde sto dukátů na zdejší přípravy, čeho se nedostáváti bude, v poslední den před odchodem naším se zapraví.“

Propustil pak Procházku, jenž bera se k četě své do nedaleké krčmy mručel si mezi zuby:

„Jakého to zlata má náš setník Sedmihradský! Jako by měl zlaté bání a sám přece tak mnoho nepotřebuje! Každý z naší bandy prohýřil často za jediný den více, než setník za měsíc na své potřeby vydal. Snad jen proto má stále plné vaky zlatáků! Nuže, pocházejte si, vy zlatí ptáčekové, z klece jakékoli, jen když já vás nyní držím v hrsti!“

Poklepal si při tom na vak v náprsní kapse ukrytý, o němž věděl, že mu valná část zlatého jeho obsahu zůstane vězeti mezi prsty.

Mezitím, co byly konány tyto přípravy ke žhářskému tažení do Čech, rytíř Budovec povolával náčelníky čet „smolného sboru“ k sobě, aby jim podrobně udal směr, ve kterém mají do země české postupovati a do kterých krajů tamže se odebrati, aby v nich provozovali své žhářské řemeslo. Zároveň dán jim seznam měst, která v Čechách měla býti vypálena, a jelikož každý z členů „smolného sboru“ byl již ve Packu a v Porýnsku nabyl dostatečné zkušenosti a zručnosti, mohl rytíř Budovec očekávati, že při zakládání ohňů budou si co nejopatrněji počínati, aby neupadli do rukou úřadů.

Návodů tohoto bylo nyní proto potřebí, poněvadž za „smolným sborem“ netáhlo do Čech žádné vojsko, které by paliče chránilo proti obyvatelstvu i proti úřadům, jako tomu bylo ve Packu a v Porýnsku.

V Čechách musil každý člen „smolného sboru“ jednati na vlastní pěst, ale při tom přece se spoléhati v pomoc a přispění ostatních soudruhů, kdyby se toho ukázala potřeba. V tom ohledu musil býti jeden za všechny a všichni za jednoho, a právě v tomto směru jim Budovec dával nej přísnější rozkazy a naučení. Konečně, připomenuv jim důraznými slovy „kouzelnickou přísahu“ jejich, vyzval je zachovávatí nejhlubší tajemství o všem, co se „smolného sboru“ a jeho tajného účelu týkalo, pohroziv při tom každému., kdo by se zrádcem stal neb jen úmysl zrady choval, nejkrutější smrtí, jejíž hrůzy by prý neseznali ani pod rukou katovou na popravišti.

Zabezpečiv si takto jejich mlčelivost, která zároveň byla vykoupěna novou dávkou zlaťáků – což u největší části těchto ničemníků mělo větší účinek než všechny hrozby – mohl rytíř Budovec po uplynutí týdne dáti poslední

rozkazy, kdy se mají jednotlivé čety dáti na cestu z Mohuče do Čech.

Než se tak stalo, vyhledal Vavřinec Procházka ještě jednou svého velitele a z vážného výrazu jeho tváře mohl Budovec souditi, že jde mladému muži o důležitou věc.

„Žádám, pane setníku,“ pravil Procházka, „abyste mne pro první čas připojil k četě, která jest ustanovena do Klatovska a Plzeňska.“

„Tuším toho příčinu, statečný hochu,“ odvětil Budovec; „ty nejdříve chceš vykonati svou vlastní pomstu.“

„Tak jest, pane setníku,“ zvolal Procházka s divokým bleskem v oku; „přisahal jsem tak a přísaze své dostojím! Jakmile bude plná pomsta moje opět vykonána, jsem opět všecek váš a hned v první den poté vás zase v Praze vyhledám, abychom své velké dílo zkázy na Vltavě dovršili.“

„Nebude ti však potom, až svou vlastní pomstu vykonáš, další účel „smolného sboru“ lhostejným?“ namítl Budovec vážně.

„Ba, více než kdy jindy budu k vám, pane setníku, a ke sboru vašemu poután,“ odtušil Procházka temně, „neboť až dokonám dílo své pomsty, bude na mne desatera smrt na popravišti číhati, a kde bych katovi lépe unikl, než při vás a ve středu „smolného sboru“, jenž jediný mne dovede zachrániti před lidskou spravedlností!“

„Dobře tak soudíš, hochu,“ přisvědčil rychle Budovec; „jen moje tajná moc a síla budou ti záštitou před děsnou smrtí na popravišti, a proto věřím již pevně, že jsi ke mně navždy připoután a budeš mi věrným spojencem až do úplného vykonání velikého díla mého v Čechách. Vyhovuji ochotně žádosti tvé, neboť jsem přesvědčen, že dáš na půdě české zdárný příklad všem svým soudruhům.“

„To přísahám!“ zvolal divoce Procházka a pozdvihl ruku k přísaze.

„Přived' muže oné čety,“ pravil na to Budovec, „abych jim udělil zvláštní rozkaz, že tě ve všem musí poslouchati a podporovati, čehokoli na nich budeš žádati.“

Mladík zkřížil ruce na prsou a sklonil hlavu na znamení bezmezné oddanosti k svému veliteli.

Přivolání členové čety, kteří byli již vesměs oděni v černé neb hnědé kutny mnišské, přísahali, že se podle rozkazu velitelova chtějí zachovati a Procházkově bezvýminečnou poslušnost prokazovati, dokud pomoci jejich potřebovati bude.

„Poznovu pak přikazuji vám,“ končil rytíř Budovec, „abyste všude šetřili vesnic a majetku lidu selského, neboť jen sídla panská a města jsou vám všanc dána a jediné v těch smíte si kořist hledati, anť lid selský musí věřiti, že jste jeho mstiteli na tyranech vrchnostenských a že mu dobýti chcete vykoupení z poddanského otroctví! To získá vám přátelství lidu selského, jenž by vám jinak byl nepřítelem, a takto naopak provádění díla vašeho bude usnadňovati.“

„Vždyť jsme vyšli všichni z tohoto lidu! Vždyť jsou to otcové a bratři naši! Sedlákům ani vlasu na hlavě nezkřívíme a majetku jejich se nedotkneme!“

Tak zaříkali se jednosvorně všichni zakuklenci a Budovec ve chvíli této mohl plně slovům jejich důvěřovati, neboť všichni nesli kruté břemeno poddanství v rodných svých dědinách a zakoušeli nejtěžší měrou zvůle vrchností a jejich zřízenců.

Tak bylo dokonáno vše, co k organisaci a působnosti „smolného sboru“ v Čechách čelilo, zhoubné dílo jeho mohlo nyní počíti.

Posledního dne v týdnu opouštěly jednotlivé čety Mohuč, aby se vydaly rozličnými směry do Čech, a po nich brali se z města i rytíř Budovec, oděný v uniformu setníka císařského pěšího pluku Kaisersteinského, právě jako všech dvacet mužů vybrané jeho čety neslo uniformu vojáků téhož pluku.

Četa tato mohla cestovati nejpohodlněji, neboť Budovec jel na statečném oři, kdežto vojáci zasedli na dva najaté selské vozy, jako by oddělení pluku Kaisersteinského bylo vysláno někam na komando, takže se četa i středem císařského vojska mohla ubírat, aniž by byla vzbudila nějaké podezření.

Opatřil se Budovec, jenž při sledování svého plánu osvědčoval obezřetnost a prozíravost lepších cílů hodinou, všemi potřebnými listinami a doklady, které jej označovaly jakožto setníka pluku Kaisersteinského za verbováním rekrutů k pluku tomuto do Prahy se ubírajícího, a takž bez ostychu mohl se bráti zpět na půdu českou a čeliti každé možné nehodě, jež by zajisté byla stihla muže méně opatrného, když se takto okázale ubíral do středu nepřátel, kteří ho před rokem tak potupným způsobem z Prahy vyhostili.

S padělanými těmito listinami ukryl Budovec na svých prsou zapečetěný list, jež mu byl v poslední hodině před odjezdem jeho z Mohuče přinesl posel generála MILANA.

Nadpis listu toho zněl: „Guvernérovi Království českého v Praze!“

Budovec se usmál, čta podivný nápis tento a pravil si v duchu:

„Melac chce provésti králku* svou, co se týče ohlášení korunovace dauphina francouzského za krále českého. Neví ovšem, že v Čechách není žádného guvernéra po způsobu francouzském, ale proto přece královští místodržící v Praze list jeho mají správně obdržeti.“

Nepomyslí si, že list tento bude hráti též svou úlohu při provádění plánu jeho v Praze a že stane se mu osud téhož heslem, aby započal zkázomou úlohu svou v hlavním městě českém.

6.

Válka, kterou vypověděl císař Leopold I. ve spolku s Holandskem a Anglickem francouzskému králi Ludvíkovi XIV. a která, jak víme z oznámení rytíře Budovce generálu Melacovi, již na podzim roku 1688 tajně byla ujednána a po barbarském řádění Francouzů ve Falcku a v Porýnsku se stala již docela neodvratnou, byla od jara roku 1689 v říši německé již v plném proudu a z dědičných zemí Habsburských hrnuly se proudy vojska k Rýnu, aby na Francii vzaly odvetu.

Největší část těchto vojsk císařských táhla z Uher a z ostatních zemí rakouských přes Čechy a proto byla Praha stálým svědkem pochodů tohoto vojska, které se pak bralo dále přes Cheb do říše německé.

Toto stálé střídání pluků a čet vojenských v hlavním městě českém bylo příčinou, že to nevzbudilo valné

* Svůj úmysl (arch. rčení).

pozornosti, když za pozdního odpoledne jednoho dne na konci měsíce května 1689 zastavila u Strahovské brány na Hradčanech četa vojska, kterou vedl jízdní důstojník.

Podle uniformy byli to vojáci pěšího pluku Kaisersteinského a také důstojník byl oděn v uniformu setníka tohoto pluku, jenž nyní stál na bojišti u Rýna.

My však víme, že setník tento není nikdo jiný, než rytíř Václav Budovec, a vojáci jím vedení že jsou členy jeho „smolného sboru“, kteří byli převlečeni za vojáky pluku Kaisersteinského.

Takž provedl Budovec odvážný svůj plán, že dvě čety paličské tlupy zcela veřejně a beze strachu uvede do Prahy, jak se na tom byl v Mohuči ustanovil.

Přes Cheb, Zatec a Slaný dostal se bez překážek ku Praze, neboť všude pokládali jej za důstojníka pluku Kaisersteinského, jenž se, jak Budovec všude každému, kdo to slyšeti chtěl, vyprávěl, od Rýna proto do Cech vrací, aby zeřídlé řady pluku verbováním nových rekrutů doplnil.

Jako bývalý důstojník vojska císařského znal Budovec ovšem dostatečně všechny příslušné obyčeje a zvyky vojenské a proto mohl zcela bezpečně prováděti svůj smělý záměr, aniž by byl kde vzbudil nějaké podezření.

Podobných verbířů přicházelo za doby válečné do všech větších měst v Čechách mnoho a zejména v Praze rozbíjeli na ryncích své stany verbířské velmi často, takže příchod čety vojáků pluku Kaisersteinského ke bráně Strahovské, jak už řečeno, k sobě neobrátil žádné zvláštní pozornosti.

Stráž ve branách pražských konala tehdy tak zvaná *Salva guardia*, oddělení to obecních strážníků staroměstských, neboť Staré město požívalo ode dávna výsady, že mělo všechny brány novoměstské i malostranské ve výhradním svém držení a tudíž je i se svými obecními

strážníky osazovalo. Na Hradčanech však, kteréž město patřilo v pravomoc úřadu purkrabského v král. hradě, zastávali stráž ve bráně Strahovské tak zvaní střelci zámečtí, kteří konali stráž v žalářích hradu pražského, totiž Daliborce, v Bílé a Černé věži, jichž se tehdáž ještě užívalo za státní vězení. Strážníky těmi byli ode dávna zchudlí měšťané hradčanští, kterým se tím ve stáří a v nedostatku dostávalo jakéhosi zaopatření.

Byli to tudíž prostí občané, kteří před císařskými vojáky a jejich důstojníky měli vždy náležitý respekt a chovali se k nim s plnou uctivostí.

Také rytíř Budovec, jakožto setník pluku Kaisersteinského, byl od desátníka stráže v bráně Hradčanské, jenž proti němu vyšel, s největší poctou vojenskou pozdraven.

„Zde listiny, podle kterých jsem zmocněn ve městech pražských verbovati,“ pravil Budovec velitelským hlasem, jakémuž u vojska přivykl, k desátníkovi, podáváje mu listiny, které za tím účelem již v Mohuči připravil.

Desátník, druhdy člen počestného řemesla obuvnického na Hradčanech, vzal na se nejponíženější svou tvářnost a uctivým hlasem pravil:

„Toho se neodvážím, abych listiny pana setníka prohlížel, račte jen s lidmi svými dále do města vejíti.“

Budovec usmál se ironicky a opět listiny zastrčil.

Tak snadný vjezd s paličskou svou tlupou do Prahy si ani sám nepředstavoval.

Pak vyňav list, jež mu byl generál Melac v Mohuči doručiti dal, pravil dále:

„Jste tak ochotný, desátníku, k setníku vojska císařského, že vás o další ochotu chci požádati.“

Při tom vyňal dva dukáty, jež desátníkovi vtiskl do ruky.

Desátník musil dobře znáti význam pohybu, jakýž pravice Budovcova pro dukáty v kapse učinila, že již vychrtlou ruku nastavoval, aby chystaný dárek přijala.

Když pak ucítil v dlani lesklé dva zlatáky, jež znal nejspíše již po hmatu, neboť nebyl po nich ani okem mrskl, tu již dokonce vzal na se nejoddanější vzhled a se zářícími zraky zvolal:

„Jsem vám ke všem službám, milostivý pane! Čeho si přejete, abych vykonal?“

„Abyste list tento na hradě odevzdal.“

Desátník vzal uctivě list z ruky štedrého setníka a pohlédnuv na jeho nadpis pravil vrtě hlavou:

„Psaní jest nadepsáno guvernérovi, takového pána já však na královském hradě našem neznám.“

„Stala se mýlka v nadpisu,“ odtušil stručně Budovec; „list platí nejvyššímu purkrabí.“

„Ah, toť nejmilostivější pán náš!“ zvolal desátník horlivě. „Sám osobně jej panu nejvyššímu purkrabí ještě dnes odevzdám, neboť to bude pro mne jen ctí před jeho Milost předstoupiti a psaní pana setníka vložiti do jeho rukou!“

Pozdravil opět co nejuctivěji po vojensku a ustoupil stranou, aby četa setníkova mohla vejíti do brány.

Budovec pobodl svého koně a vjel do temného sklepení brány; plán jeho o veřejném vjezdu tlupy jeho do Prahy se úplně zdařil.

„Hlupáku starý!“ zamručel si s opovržlivým úsměvem Budovec do vousů, když vjel z brány do ulice vedoucí k Pohořelci. „Jsi obmezen na duchu, jako všichni ti, kdo v ničemném tomto městě rozkazují! Scházelo jen ještě, aby

stráž ve bráně „smolný sbor“ můj provázela hlučnou fanfárou na pochod do Prahy.“

Stáhl opět ironicky rty a klusal dále k Pohořelci, kdež na východním konci tohoto náměstí, kde se dělila cesta do Úvozu a na plac Loretánský, obrátil se k veliteli své čety, jenž byl oděn v uniformu desátníka pluku Kaisersteinského, a mrkl naň významně okem, pohlédnuv při tom k levé straně náměstí, kde stála otevřená stará brána Hradčanská, již se vcházelo do vlastního okruhu města Hradčan. Od vystavění brány Strahovské zůstávala tato brána již povždy otevřena a proto bylo jí viděti nádherný palác hrabat Černínův, jenž byl dostavěn před čtyřmi roky a velkolepým svým průčelím, až do našich časů zachovaným, vyplňoval celou západní stranu placu Loretánského.

Desátník odvětil na pokyn Budovcův souhlasným kývnutím hlavy a hned nato se s polovičkou tlupy oddělil od ostatních a bral se s desíti muži vlevo k otevřené bráně.

Budovec pak s ostatními zahnul do Úvozu, po jehož pravé straně se táhla zahrada kláštera Strahovského až dolů k Menšímu městu pražskému.

Bylo očividno, že Budovec, jenž všechny jednotlivosti měl na zřeteli, s lidmi svými byl umluvil, kterak se v městě mají rozdělit v menší tlupy, aby se jejich příchod na Malou stranu stal co nejméně nápadným, a rozkaz jeho v tom ohledu zněl tak podrobně, že na další cestě obě rozdělené tlupy rozešly se opět po dvou a třech mužích, že potom on již jen sám vjel do Krokevní (pozdější Ostruhové*) ulice, kamž jej někteří již byli předešli a ostatní je následovali v rozličných vzdálenostech.

* Nynější Nerudovy ulice, Pozn. vyd.

Bylť se hrdina náš zastavil na hořejším konci Úvozu, odkud se, jak známo, otvírá překrásná vyhlídka na všechna tři města pražská.

Již tehďáž mohla se královská Praha, která se nyní nazývá městem stověžatým, honositi tímto čestným predikátem, neboť v době pokoje po třicetileté válce bylo v ní vystavěno množství nových kostelů, z nichž každý byl věžemi ozdoben, rovněž v těch časech zbudovány četné paláce, takže Praha, jak nám to prospekt Alten-Allenův z té doby dosvědčuje, poskytovala téhož skvostného a malebného, pohledu jako za dob císaře Rudolfa II., kdy jej slavný rytec Jiljí Sadeler zvěčnil velikým svým prospektem z roku 1606.

Každého jiného by byl pohled po veliké panorámě (pražských měst vzrušil v pravé nadšení, ale u rytíře Václava Budovce z Budova, posledního potomka slavného někdy rodu českého, byl způsoben účinek přímo opačný. Vysvětlíme si to snadno tím, že hrdina náš přicházel do Prahy jako psanec, jehož jméno rodinné zde bylo již po sedm desítiletí proskribováno jako jméno ohavných rebelů, že on sám byl zde potupen nejšerednějším způsobem, jenž jej vylučoval navždy z veškeré počestné společnosti lidské. Jak mohl on, který se zrodil na cizí půdě, a tudíž tajemným tím kouzlem, jež každého k rodnému místu poutá nerozlučitelnými svazky, ku Praze vázán nebyl, cítiti lásku neb aspoň účast pro toto město, které tak děsně se na něm prohřešilo ?

Proto zachmuřily se příšerně jeho líce a zraky jeho sálaly divými blesky, když ponořil se s výšiny Úvozu v pohled na města pražská, jež pohřížena jsouce v plnou zář zapadajícího květnového slunce, zjevila se jeho zrakům v mnohonásobném lesku a v čarovné barvitosti.

„Zde ležíš přede mnou,“ pravil temně sám k sobě, na metropoli Království českého dolů shlížeje, „ty sídlo slavných předkův mých, jež jsi za nejhorší lotry prohlásilo a nejpřednějšího z nich, děda mého, až na popraviště přivedlo? Ty, Praho, vyhostila's ze zdí svých otce mého, jenž jen jako žebrák směl se vrátiti a víry otcův svých se musil odříci, aby mohl zde složiti mdlou svou hlavu! Ty's jako šelma dravá roztrhala zuby jedovatými jméno mé, jméno posledního Budovce, a katansky Zneuctila čest i erb, po slavných otcích zděděný! Tebe bych měl šanovati v černých hříších tvých, jaké jsi na mém rodu spáchala? Ne, ne, nedostane se ti milosti ode mne, ty podlehneš jako Sodoma a Gomora pomstě mé a do kořenů budeš vyvrácena v této dnešní pýše své, že jen pověst bude hlásati: zde kdysi stávala Praha! Hle, tam zřím ty dvě věže chrámu Týnského;, které se dívaly na nejhlubší mé ponížení pod pranýřem staroměstským; vy Zřítíte se v prach jako všecko okolí vaše, které se v den 3. června roku minulého posmívalo' poslednímu z Budovců! Tamto za věží koleje Klementinské leží rodný dům mého otce i předkův mých, v němž zradila mne mrzká ta kuběna, jíž jsem byl věnoval Zaslepenou lásku, a kde nynější neštěstí života mého vzalo svůj původ, když jsem zneuctění svého jména spravedlivě chtěl ztrestati! Tamto konečně zřím bránu Kartouzskou, kterou mne kat vyvedl, abych nikdy více nesměl vstoupiti v obvod tohoto města, kde erb mého rodu navždy byl pohaněn! Tebe mám šanovati, město kleté, jež způsobilo tolik nezměrných útrap mému rodů a mně? Nikoli, zakusíš plné pomsty mé, a nádherná tato podoba tvá promění se v zříceniny, jež se stanou obydlím dravých šelem, jako jsem byl ve sterých městech Falcka a Porýnska učinil! Zakrátko bude pomsta má na tobě vykonána a

poslední Budovec pronese nad tebou kletbu, jaká stihla Sodomu a Gomoru!“

Ve chvíli té, kdy takto děsným způsobem pronášel svůj soud nad pražskými městy, podobal se poslední Budovec pravému démonu, jež samo peklo vyslalo na záhubu města Libušina.

Ulevil kletbou touto svým citům, jež háraly při pohledu na Prahu v rozbouřeném jeho nitru, pobodl koně k další cestě Úvozem a brzo octl se za šera večerního v ulici Krokevní, kde na každém domě před obrazem světců zářila již světla votivní, jak to tehdáž působením jesuitů ve všech městech pražských bylo v obyčeji.

Mstítel pohaněné cti Budovců dlel na půdě Menšího města, odkud počítí chtěl svůj výboj proti veškeré Praze.

Krokevní ulicí a přes Vlašské náměstí dospěl k ulici Mostecké, kdež před hostincem „U tří zvonků“ zastavil.

Byla to tehdáž zájezdní hospoda, kde již od dob císaře Rudolfa II. sestupovali cizinci, z říše do Prahy přicházející, nalézající zde dobrou kuchyni a sklep i všecko ostatní zaopatření.

Tehdáž byl v držení domu a hostince „U tří zvonků“ muž rodu francouzského, jménem Maxmilian Septier, jakož vůbec v Praze po válce třicetileté se usadili mnozí Francouzi, učíce zde hudbě, tanci a jazyku francouzskému neb zde provozující rozličné obchody a živnosti. Zvláště hledáni byli taneční mistři a vychovatelé francouzští, neboť šlechta a bohaté měšťanstvo zakládaly si na tom, míti v domě svém francouzské cvičitele, od nichž kdovíjaké divy očekávaly, povrhující silami domácími.

Maxmilian Septier, který přišel z vlasti do Cech s dosti značným jméním, usadil se v Praze jako vinárník a již v několika letech zmohl se při obchodě tak velice, že mohl

zakoupiti dům „U tří zvonků“, po jehož dřívějším majiteli, jenž zemřel za velikého moru roku 1680, převzal také tamní hostinec.

Přiučiv se dosti dobře českému i německému jazyku, zůstával přes to horlivým Francouzem, jehož dům již od počátku stal se střediskem všech jeho krajanů a rodáků v Praze usazených. Pomáhal jim jako zámožný člověk ve všech jejich důležitostech a potřebách, neméně pak je vábil do hostince jeho sklep, všemi druhy vína a říznou chmelovinou naplněný, takže se hostinec „U tří zvonků“ těšil stále hojné návštěvě.

Průčelí hostince nebylo sice rozsáhlé, neboť byla v něm pouze čtyři okna, zato však táhla se budova, která bývala druhdy částí někdejšího biskupského paláce z dob předhusitských, hluboko dovnitř a ve dvoře jejím zachovala se až do těch dob mohutná věž onoho paláce, jejíž komnaty k ostatní budově byly připojeny. Vzadu ve dvoře stálo další stavení, leč o jedno patro nižší než přední třípatrová budova, a právě komnaty v zadní této části „tří zvonků“ vyhradil mistr Septier ke schůzkám svých sourodáků, neboť, jak seznáme, měl mnoho příčin k tomu, aby francouzští návštěvníci jeho hostince nemusili se v předních jizbách stýkati s ostatní pražskou společností, nýbrž aby v tomto zákoutí mohli volně uzdu pouštěti národní horlivosti a vlasteneckým svým citům.

Do dlouhé, klenuté chodby tohoto hostince vjel rytíř Budovec a sotvaže kopyta koně jeho zaduněla na vnitřní dlažbě, objevil se ze dvora podomek, aby koně nově přibylého hosta převzal a uvedl do stáje.

Ruče seskočil Budovec s koně a odevzdal jej podomkovi, neprovázeje ho osobně do stáje, jako byl normanskému svému oři ve Filipsburku učinil, neboť ten

na výpravě ve Falcku vzal za své a nástupci jeho rytíř Budovec již podobné péče neprokazoval.

Co podomek koně odváděl, vystoupil ze dveří do průjezdu obstarožný muž, jež zelená čapka označovala jakožto hostinského.

„Jste vy mistr Septier?“ tázal se Budovec, zkoumavým zrakem jej (přeměřiv.

„K službám, pane setníku!“ odtušil hostinský, jenž v příchozím spatřoval císařského důstojníka, řídkého to nyní hosta v jeho domě, co bylo skoro všecko vojsko pražské posádky odtáhlo do říše k Rýnu.

Budovec doložil nato přitlumeným hlasem:

„Poznáte pravou osobnost mou, povím-li vám heslo : Ludvík a Paříž.“

Sotva byl zaslechl tato slova, byl hostinský pojednou všecek jako proměněn a strhnul čepičku, které byl dosud s (hlavy nesňal, zvolal s nejhluší (uctivostí:

„Buďte vítán pod Střechou upřímného Francouze! Obdržel jsem již zprávu z Paříže o vašem příchodu do Prahy, jste-li totiž setník Sedmihradský!“

„Ten jsem,“ odtušili Budovec, „a též vy byl jste mi v Paříži doporučen, že mohu se ve všem ve služby vaše Spolehnouti.“

„Jsem vám všecek k službám, pane setníku, jako byste byl nejbližším mým krajanem,“ pravil horlivě hostinský. „Přátelé moji v Paříži setníka Sedmihradského jako důvěrníka samého ministra Louvoise mi co nejdůtklivěji doporučili, a proto dům můj za Svůj vlastní považujte a račtež býti přesvědčen, že tak vzácný muž u mne nejochotnější pohostinství nalezne.“

„Jsem o tom přesvědčen ústy těchže vašich přátel pařížských,“ pravil Budovec s významným pohledem na

Septiera; „proto především uveďte mne do některé z nejdlejších komnat svého domu, kde bych nějaký čas mohl dlít v ústraní.“

„Pak vás uvedu do hořejší komnaty ve věži, pane setníku,“ odvětil Septier chvatně; „tam nikdo nebude vás vyrušovat a žádné oko lidské z okolí k vám nepronikne!“

„Právě takového (příbytku si přeji,“ doložil Budovec uspokojeně a bral se za hostinským, který již spěchal na konec průjezdu a tam vkročil do úzké chodby, která již byla osvětlena lampou, visící na zdi, neboť i za dne v ní panovalo šero.

Sňav lampu se zdi, svítil jí hostu svému na točité kamenné schody, které hned na první pohled jevily, že již přečkaly několik století.

Byl to vchod do řečené staré věže, která se zachovala v plné své mohutnosti z bývalého biskupského paláce a jevila všechen prostý ráz prvotní gotiky, jak byl prováděn na počátku XIV. století v Praze na stavbách velmožů. Z prvního patra, kde na malém čtverci bylo zříti dveře, zhotovené již podle novověkého způsobu, šlo se do poschodí druhého rovněž po točitých schodech, a tu zastavil se hostinský přede dveřmi, které se vyjímaly mezi mocnými kvádry zdí jako pravá filigránská práce.

Bylo z toho vidno, že mistr Septier komnatám ve starobylé věži věnoval zvláštní pozornost a vnitřek jejich podle zvýšených požadavků tehdejší doby opatřil vším možným pohodlím.

Osvědčilo se to, když do komnaty vstoupili, a prostora její byla osvětlena lampou.

Byla to komnata sice nevelká, ale vysoký strop, jenž byl tvořen křížovou klenbou, činil ji dosti vzdušnou; stěny její byly až k pásu klenby pokryty světlou tapetou a nábytek v

ní stojící upomínal vkusností svou Budovce na komnaty šlechticů francouzských, jež byl vídal v Praze.

„Sem uvádím jenom nejvzácnější své hosty, pane setníku,“ chlubil se také mistr Septier, když se byl Budovec rozhlédl po komnatě a s neočekávaně pohodlným jejím zařízením dal najevo spokojenost; „nábytek tento je objedнан přímo z Paříže, neboť naši čeští medvědi na podobný vkus se ještě nezmohli, a já přece často hostím v domě svém kavalíry.“

„Jsem spokojen, mistře Septiere, s přibytkem tímto, zvláště když zde budu požívatí plného klidu,“ pravil Budovec, odkládaje klobouk a odepínaje poboční šavli; „a navzájem podotýkám opět já, že ministr Louvois jednatele své jako pravý kavalír tak štědře zásobuje, že nikdy s cechem hostinským nemusí skrbliti.“

Mistr Septier usmál se blaženě při tomto podotčení, jehož významu zplna porozuměl, neboť kynula mu vyhlídka, že host tento nikterak zlatem nebude šetřiti, nýbrž že mu pohoštění jeho přinese řádný výdělek.

„Vaše Milost ráčíž jen poroučeti a každé pomyšlení bude vykonáno,“ zapřísahal se hostinský, který u vědomí vydatné žně, jakou mu příchod tohoto hosta do domu přinášel, setníka již na Milost povýšil.

Budovec usmál se po straně ironicky a pravil:

„Nejde jen o mou osobu, milý mistře Septiere; ještě dnes přibude do domu vašeho dvacet mužů, které jsem do Prahy přivedl v uniformách vojáků pluku Kaisersteinského, abych dokázal, že mohu svobodně vejíti do toho města, ač by na nás ve bráně Strahovské byli divně pohlíželi, kdyby byli tušili, proč vlastně nás ministr Louvois posílá do Prahy.“

„Rozumím, rozumím, Vaše Milosti,“ podotýkal Septier s významným úsměvem; „vždyť vede císař vojnu s naším nejmilostivějším králem a ve válce jsou všechny prostředky dovoleny, které by nepříteli mohly škoditi.“

„Ano, běží při mém posláním o cosi podobného, což však musí zůstat do poslední chvíle nejhlubším tajemstvím,“ odtušil suše Budovec; „nyní jde o to, zda dvacet mých hochů, z nichž někteří zajisté práh domu vašeho již překročili, můžete někde v ústraní pohostiti. Jsou to však chlapíci divocí, kteří jsou s to, aby vám přes noc vyprázdnili váš sklep i všechny kuchyňské zásoby, což ovšem učiní na můj účet.“

„I kdyby jich padesát bylo, Vaše Milosti,“ pravil Septier, mna si vesele ruce, „i kdyby hrdla i žaludky jejich byly nenasytné, přece jim můj sklep i moje kuchyně dostačí!“

„Jde mi však také o to, aby divoká tato společnost byla od ostatních hostů vašich odloučena, a nikdo aby nezvěděl, že hostíte tyto cizince pod svou střechou.“

„Pak uvedu je do zadní budovy, která je vždy vyhrazena pro francouzské krajany a kde se často tropí věci, o nichž žádný Pražan nesmí zvědět, sic jinak by se všickni i se mnou octli v žalářích Bílé věže a Daliborky.“

„Aj, snad si zahrávají vaši krajané v Praze s velezradou?“ podotýkal Budovec s patrným zájmem.

„Prosím vás, Vaše Milosti,“ pravil Septier s chytrým výrazem, „kdož může i v cizině vlastenecký cit svůj zapřít? A tak oslavují moji krajané v zadní budově domu mého každé vítězství zbraní francouzských na Rýně, připíjejí si na další zdar jejich a pronášejí zdravice na nejmilostivějšího krále našeho, zrovna jako na zmar zbraní

císařských, což ovšem Pražanům a zdejšími úřadům zůstává navždy utajeno.“

Budovec máchl spokojeně rukou v povětří, pravě:

„Nuže, kde se takovéto věci páší, tam nemusí se chlapíci moji taktéž žádné zradě obávat. Jde tu také jen o jediný den, neboť již zítra se větší část mého sboru odebere do ostatních měst pražských.“

„Tot' škoda, Vaše Milosti,“ kormoutil se hostinský, takové veselý pány bych po celý rok „U tří zvonků“ hostil!“

„Vyžaduje toho můj plán, milý mistře Septiere,“ pravil Budovec vážně, „aby moje četa v rozličných částech Prahy rozbila své stánky; přes to však bude hlavní můj stan jen pod vaší střechou a vy tím věru v příjmech svých nebudete zkrácen. Nyní však již vyschlo mé hrdlo a také žaludek počíná se po dlouhé dnešní jízdě důtklivě ozývat, a protože toužím seznati, co sklep a kuchyně vaše chovají nejlepšího!“

„Vaše Milost bude s oběma plně spokojena,“ ubezpečoval hostinský a spěchal z komnaty, načež ve krátké chvíli nato pokryl stůl hosta svého nejvzácnějšími pokrmy a nápoji, jež jindy pouze nejvznešenějším kavalírům předkládal.

„Jsou zde již někteří z mých lidí?“ tázal se Budovec hostinského.

„Deset těch veselých pánů v bílých kabátcích jest již uhoštěno v zadní budově,“ sděloval s významným úsměvem mistr Septier.

„Proč je nazýváte veselými?“ prohodil Budovec, bera si ze stříbrné mísy na talíř nový kus paštiky.

„Já očekával, že to budou moji krajané,“ pravil hostinský, „ale jsou to vesměs chlapíci čeští, nu a ti mají

vysmolená hrdla a bezedné žaludky, takže jim veškerí moji lidé nestačí přisluhovati. Mého sklepa a mé kuchyně ale přece nezmohou!“

„Pak necht' si pohýří třeba do rána,“ prohodil Budovec, „a pak je někam do sklepa na slámu odnese neboť teprv zítra večer chci mluvit s jejich náčelníkem.“

Takovýmto způsobem konal rytíř Budovec se svým „smolným sborem“ svůj vjezd do Prahy, jež tušení neměla o tom, jakou zkázu jí přináší.

7.

Když následujícího jitra rytíř Budovec po občerstvujícím spánku vyhlédl z okna své komnaty, spatřil, že toto vede do zadního dvora na samé střechy okolních domů, takže ani s této strany nebylo se mu obávati žádných zvědavých zraků.

Právě takovéto odlehlé místnosti byl si v hlučné Praze přál, a nyní s uspokojením seznával, že mistr Septier zcela žádost jeho pochopil.

V tiché a odloučené této komnatě mohl bez obavy před možným prozrazením pracovati o přípravách k děsnému svému plánu, zde mohl bez vyrušování chystati záhubu, kterou byl městům pražským přísahal. Seznal dále, že se i na hostitele svého může bezpečně spolehnouti jakožto na fanatického Francouze, a ten že tajné záměry jeho zajisté bude ve všem podporovati.

Posnídav opět po pansku a pohodlně se v křesle rozloživ, dal k sobě povolati mistra Septiera a když tento bez prodlení se dostavil, kynul mu, aby usedl, a tázal se ho:

„Moji lidé jsou asi ještě ve spánek pohříženi?“

„Ba právě,“ přisvědčoval se zvláštním úsměvem hostinský; „teprv před hodinou moje čeled' posledního z nich od stolu či zpod stolu odnesla do sklepa.“

„Divím se, že ostatní se tam na vlastních nohou dostali,“ prohodil Budovec.

„Ba nikoli, milostivý pane,“ sděloval mistr Septier; „od prvního do posledního musili jsme je odvléci, neboť ani jediný na nohou státi nemohl.“

„To jest chlapíkům těm zcela podobné,“ zasmál se Budovec, „a proto jsem se právem divil, že by byl některý z nich sám dovedl vyhledati své lůžko. Ve stavu takovém musím se ovšem sám postarati o jejich další potřeby, při čemž vy, mistře Septiere, přispějete mi svou pomocí.“

„Jsem ke všem službám hotov, Vaše Milosti,“ uklonil se hostinský ochotně.

„Ve vojenské uniformě,“ pokračoval Budovec dále, „nesmí se žádný z těch chlapíků objeviti na ulici, sice by snadno mohl býti pokládán za vojenského zběha a jat. Jde o to, aby každý byl zaopatřen občanským šatem, než vyjde z tohoto domu. Znáte zajisté některého vetešníka, který by mi dodal dvacet takovýchto obleků.“

„V několika hodinách bude to vše obstaráno, milostivý pane,“ přisvědčoval mistr Septier; „nepotřebuji v té věci ani do židovského města posílati, neboť máme zde na Malé straně ve Vlašské ulici vetešníka, jenž vede rozsáhlý obchod s odloženým šatstvem šlechticů a panského služebnictva. Ten ochotně Vaší Milosti poslouží!“

„Ponechávám obstarání tohoto munduru vám, mistře Septiere,“ pravil Budovec, „jen co se mé osoby týče, chci s vetešníkem přijít ve styk. Též já musím totiž odložit vojenskou uniformu, a tak necht' vetešník váš předloží mi dvě neb tři šlechtických obleků, především si však přeji též dlouhý plášť a klobouk se širokou střechou, jak jej nosí Nizozemci.“

„Za hodinu bude vetešník zde, Vaše Milosti,“ ubezpečoval hostinský, „a ručím za to, že budete výborně obsloužen.“

Chtěl povstati, aby bez meškání vyhověl přání svého hosta.

Budovec kynul mu však rukou, aby se ještě zdržel.

„Chci dnes napsat několik listů,“ pravil dále, „a proto mi záleží na tom, abych věděl, kdy odtud odjíždí pošta do říše.“

„Budou to listy s nadpisem francouzským, milostivý pane?“ poznamenal mistr Septier jaksi tajemně.

„Tak jest,“ odvětil Budovec, „chci psát generálu Melacovi do Mohuče a svým přátelům do Paříže.“

„Pak nesmí být tyto listy svěřeny císařské poště,“ pravil kvapně hostinský.

„Z jaké to příčiny?“ tázal se Budovec udiven.

„Poněvadž se všechny listy odtud do Francie zasílané a z Francie do Prahy přicházející tajně na císařské poště otvírají. Mnohému z mých krajanů v Praze z toho již vznikly velké nepříjemnosti.“

„U ďábla! toť včasné pokynutí, mistře Septiere, za které jsem vám velice povděčen!“ zvolal rytíř Budovec v náhlém vzrušení. „Obsah mých listů nesmí za žádnou cenu u vědomost císařských úřadů zdejších přijít, neboť veta by bylo po mém plánu!“

Vyskočil z křesla a rychle přecházel po komnatě.

Pak, pojednou před hostinským se zastaviv, pravil:

„Snad to pouhá vaše domněnka, či máte důkazy toho, že se císařská pošta dopouští takového porušování listovního tajemství?“

Mistr Septier pohodil s opovržlivým výrazem v obličeji pravicí a odpověděl rychle:

„Již po deset let, totiž od roku 1680, kdy v Čechách vzniklo to veliké povstání sedláků, ví každý zdejší Francouz, že se všechny listy francouzské na poště tajně otvírají.“

„Vím, že tehdy francouzský vyslanec, markýz de Vitry, když té doby v Praze meškal, povstání ono zlatem podporoval,“ prohodil Budovec jaksí spíše pro sebe.

„Nuž, právě od té doby se francouzské listy na poště otvírají,“ dotvrzoval hostinský; „musilyť tehdy úřady zdejší o tomto tajném spojení našeho vyslance s povstálými sedláky nabýti vědomosti, a odtud francouzským listům na poště nedůvěřují. Nynější válka císaře s králem naším pak dohled na naše listy ještě zostřila.“

Budovec počal opět přecházeti po komnatě, neboť seznání toto, že listovní tajemství v Praze není už bezpečné, velice jej znepokojovalo.

„Ale kterak vy a ostatní vaši krajané dopravujete listy do své vlasti?“ tázal se po chvilkové pomlčce.

„Oh, milostivý pane,“ pravil hostinský s liščím úsměvem, „také my brzo na poštu císařskou vyzráli! Zřídili jsme si vlastní svou tajnou štafetu, která listy naše do Francie dopravuje a odpovědi přátel našich zase přináší do Prahy. Tím jest korespondence naše vložena opět do rukou zcela bezpečných.“

Budovcovi vyjasnilo se zachmuřené čelo po uspokojivém tomto sdělení.

„Pak jest věc zase v pořádku!“ zvolal a poklepav hostinskému na rameno doložil: „Chválím obezřetnost vaši a vašich krajanů, mistře Septiere, i doufám, že také já budu moci užívatí vaší štafety.“

„Zajisté, milostivý pane, u nás netřeba se vám nějaké zrady obávati!“ ujišťoval jej horlivě hostinský. „Račte jen v listech ku přátelům svým doložiti, aby také oni všechny své listy na vás jen po oně naší štafetě zasílali.“

„Neopomenu tak učiniti, jak se samo sebou rozumí, neboť tajemství musí s obou stran býti zachovááno, nemáli zdejší úřadům přijíti ve známost. Připomínám však, mistře Septiere, že korespondence moje jest nanejvýš důležitá a musí proto býti zachována v nejhlubším tajemství. Mohu-liž se v úplnou bezpečnost vaší štafety spolehnouti?“

Hostinský usmál se významně a odvětil:

„Nechovejte ni nejmenších obav, milostivý pane; sám ministr Louvois jí užívá.“

„Pak jsem uspokojen,“ dodal Budovec, „kdy nejbližší štafeta odjede z Prahy?“

„Již zítra, neboť včera přijela do Prahy. Tak děje se pravidelně každého téhodne,“ vysvětloval mistr Septier.

„Pak odevzdám vám ještě dnes své listy a dejte kurýrovi za mne odměnu trojnásobnou, které se mu i příště vždy bude dostávati.“

Hostinský slíbil tak učiniti a opustil komnatu, aby rozkazy hosta svého vykonal.

Budovec osamotněv přecházel v myšlenkách po komnatě, právě sám k sobě:

„Na jak vratkých základech spočívá všechno naše jednání! Kdybych nebyl sestoupil u mistra Septiera, jenž mne na hrozící nebezpečí včas upozornil, seznaly by zdejší úřady již zítra celý můj plán a já bych ještě téhož dne trčel v podzemí Bílé věže; pomsta moje rozpadla by se v prach a nepřátelé moji odevzdali by mne poznovu katanu a skončil bych na popravišti jako nešťastný děd můj! Však Bůh sám tak nechtěl a zbavil mne děsného tohoto osudu, což jest mi viditelným pokynem Prozřetelnosti, že pomsta má jest spravedlivá a já že vykonám své poslání, které mne přivádí do ničemného tohoto města! S nově vzpruženou silou počnu velké své dílo!“

Takto sebe sama ukonejšiv omluvou svého počínání, ba spatřuje je vzaté v ochranu jakousi vyšší mocí, přisedl ke stolku, aby psal listy generálu Melacovi a ministru Louvoisovi, v nichž by jim oznámil, kterak se již v hlavním městě Království českého octl, aby zde pokračoval v záhubném díle ve Falcku a v Porýnsku započatém, načež mělo býti dále připravováno odtržení království tohoto od říše Habsburků.

Sotvaže byl hotov se svými listy, dostavil se již vetešník s výběrem panského šatstva, plášťů a klobouků, z čehož Budovec si vybral pro sebe dva obleky, jeden barvy černé, druhý barvy šedé, pak plášť a nizozemský klobouk s černým perem.

Zaplativ žádanou sumu za tyto obleky i za obleky pro své lidi, aniž by byl dost málo smlouval, což ve vetešníkově ovšem největší úctu k tak štědrému kupci vzbudilo, pravil Budovec:

„Můžete mi do čtrnácti dnů dodati dvacet mužských obleků stejné šedivé barvy a tolikéž šedých čapek?“

„Zajisté, milostivý pane,“ horlivě přisvědčoval vetešník; „ba již v týdnu mohu žádanými věcmi posloužiti.“

„Není třeba spěchu,“ pravil Budovec; „odevzdejte obleky a čapky po čtrnácti dnech mistru Septierovi, já pak účet zapravím.“

Vetešník odcházel v samých poklonách, načež Budovec vzal na se právě koupený oblek černé barvy, který mu dobře k tělu padl, pak přehodiv plášť a vzav na hlavu nizozemský klobouk, pohlédl do zrcadla, aby prohlédl svůj změněný zevnějšek.

„V zakuklení tomto mohu se bezpečně procházeti po pražských ulicích,“ pravil spokojeně sám k sobě; „nikdo nebude v setníku Sedmihradském tušiti vypovězeného rytíře Václava Budovce, který nejen uvnitř, ale také zevnitř jest všecek jiný, než jakým býval druhdý. Bez obavy mohu se již dnes vydati na zvědy a sice především do ulice Kaprovy, abych zvěděl, jak ničemná ta ochechule, jež se mou ženou nazývala, v majetku otců mých si hová a jaké nové hříchy tam páše.“

Zaťal zuby a v očích jeho zaleskl se divoký blesk pomstychtivosti, jaká v něm vždy vzplanula, kdykoli si vzpomněl na bídnou svou ženu.

Odloživ opět klobouk a plášť, jal se po komnatě přecházeti, aby přemýšlel o podrobnostech svého plánu.

Teprve dlouho po poledni dostavil se k němu desátník jeho čety, aby přijal jeho další rozkazy.

Vězel již v občanském obleku a jelikož byl slušné postavy, podobal se měšťanskému synkovi, jenže výraz v jeho obličejí svědčil zřetelně o nezřízených vášních, kterým hověl od svého zběhnutí od vojska císařského a jež se v desateronásobné míře zvýšily za paličské výpravy do Falcka.

„Pohýřili jste si jak náleží první noc v Praze,“ pravil k němu Budovec; „nu, mám to rád, jsou-li moji lidé veselí, a přesvědčím je, že v Praze budu ještě štědřejší než dosud.“

Mladý muž si zamlaskl jazykem při vzpomínce na požitky uplynulé noci a při tomto slibu náčelníkově, jímž kynula mu vyhlídka na další řadu podobných libací, a pokud mu ještě jaksi těžký jazyk dovoľoval, zvolal vysmoleným svým hlasem:

„Není v celém světě nad našeho pana setníka! Stokrát za noc připíjeli jsme na jeho zdraví!“

„Věřím tomu,“ odtušil suše Budovec, „leč dnešní noci nebudete již pohromadě popíjeti, neboť jest třeba, abyste se po Praze rozptýlili do tří neb čtyř jiných hospod.“

„Škoda toho výborného sklepa mistra Septiera!“ zamručel mladík, drbaje se za uchem.

„Však ty si dovedeš zase podobné veselé hnízdo vyhledati, neboť jsi, tuším, rodilý Pražan,“ namítl Budovec.

„Ano, jsem Vltavou křtěn, pane setníku, a to u Nejsvětější Trojice v Podskalí.“

„Máš zde snad příbuzné?“

„Nikoho na světě; stojím tu sám jako kůl v plotě!“

„Tím lépe, neboť nebylo by mi vhod, aby ses v Praze s některým známým setkal.“

„A kdyby hned, pane setníku, v tomto přestrojení mne nikdo nepozná.“

„Přes to však vyhýbej se rodnému okrsku, což budeš moci tím spíše učiniti, anot' tvoje stanovisko bude v hospodě „U černého orla“ v Kaprově ulici ve Starém městě.“

„Vím o tom hnízdě, pane setníku; slýchával jsem o něm již před lety a proto myslím, že tam sklep mistra Septiera příliš nepohřeším!“

„Znájí tě tam snad osobně?“

„Ani živá duše; do takových panských hospod podskalští hoši ani nohou nepáchnou!“

„Tím lépe, jsi-li tam cizincem. Jest ještě některý ze soudruhů tvých Pražan?“

„Ani jediný, pane setníku; jsou to veskrz balšáni venkovští,“ pravil pohrdlivě desátník, jenž si očividně na tom zakládal, že hlavní město Praha jest jeho rodištěm.

„Budeš jim tedy průvodčím do nových stanovišť jejich.“

„Mám se hned k „Černému orlu“ odebrati, pane setníku?“

„Nikoli, dříve zaveď dvě čety po třech mužích do dvou jiných hospod na Starém městě a teprve v noci odebeřeš se s dvěma muži k „Černému orlu“, kde již budete trávit dnešní noc. Zítra pak ostatním vyhledáš příbytky v hospodách na Novém městě.“

„Postarám se všem o teplá hnízdečka, že budou spokojeni, pane setníku!“ dušoval se desátník.

„Jde o to, abych také já byl spokojen, rozumíš?“ namítl přísně Budovec. „Hýření vaše nesmí dnem nocí trvati, neboť za dne musíte se k velké práci své v Praze připravovati!“

„Však nám také již ani prachy k hýření nestačí, pane setníku!“ pravil zkroušeně desátník.

„Zaopatřím vás jimi na čtrnáct dní dostatečně,“ odvětil Budovec vážně. „Každému muži vyplatíš dvacet pět dukátů, tobě pak se jich dostane čtyřicet.“

Desátníkovi zaleskly se kalné oči a byl by si radostí zavýskl, kdyby ho nebyla zdržovala úcta a bázeň před setníkem.

„Povinností tvou bude,“ pokračoval Budovec, „abys za dne seznamoval četu po četě s ulicemi pražskými, při čemž

zvláště budete vyhledávati místa, kde jsou domy šindelem kryté, kde ve dvorech stojí dřevěné kolny a chlévy, kde je dříví nahromaděno, kde sláma a seno na půdě leží, slovem, kde se dá řemeslo vaše nejúčinněji provozovati.“

Desátník zamrkal s posupným smíchem očima, pravě:

„Však jsme se vycvičili v řemesle tom ve Falcku a Porýnsku tak důkladně, že i v Praze budete s námi spokojen, pane setníku! Zvláště když se nám tak hojných prachů dostane!“

„Po čtrnácti dnech dostane každý z vás tutěž sumu jako dnes,“ pravil Budovec, podávaje desátníkovi měšec zlaťáky naplněný, ježž tento jako dravec popadl. „Tak tomu bude i nadále, dokud zde dílo své nevykonáme, načež každému po padesáti dukátech vyplatím.“

„Hoj, to té čeládce ani říci nesmím!“ vzkřikl jásavě náčelník žhářů, „jinak by již zítra výpalné své řemeslo počali!“

„Každý by se stal synem smrti, kdo by rozkazu mého nevyčkal!“ zakřikl jej však náhle Budovec nejprísnějším svým hlasem. „Na to všechny soudruhy své zvláště upozorníš, neboť mi za poslušnost jejich ručíš svou hlavou!“

„Já sám skolím každého jako psa, kdo by proti rozkazu vašemu jednal, pane setníku!“ zvolal desátník divoce a napřáhl pravici do výše, jako by hrozbu svou již již chtěl skutkem učiniti.

„A já bych učinil rovněž tak tobě, kdyby jen jediný proti mému rozkazu se prohřešil!“ doložil Budovec hrozivým hlasem.

„Buďte bez starosti, pane setníku,“ konejšil jej desátník, ustupuje na krok před velitelem svým, o němž věděl, že by

hrozbu svou ihned také provedl; „zlatáky tyto učiní je nejposlušnějšími beránky!“

A poklepal na měšec), jež již ukryl v kapse kabátce.

„Podle toho tedy jednej, neboť by jinak byla jen tvoje škoda, kdyby se někdo z vás zpronevěřil kouzelnické své přísaze,“ pravil Budovec mírnějším již hlasem, neboť byl jinak přesvědčen, že se ze zlosynů v žoldu jeho stojících žádný proti přísaze oné neprohřeší. „Nyní ještě něco. Také já budu dnes Večer hostem v hospodě „U černého orla“ v Kaprově ulici, však nikdo z vás, kteří se tam uhostíte, nesmí mne znáti, tím méně kdy někomu z lidí tamních projevit, že jste se mnou v nějakém spojení. Zítra v poledne pak mi sem přijdeš oznámit, kde jsi uvelebil dnešní čety, neboť dříve asi sotva po hýření dnešní noci se dostaneš na nohy.“

„Zachovám se podle rozkazu vašeho, pane setníku!“ pravil desátník vážně, dávaje najevo, že jest si vědom své zodpovědnosti. „Však víte, kterak umím se smolnou sběří svou zatáčeti. Nezáleží snad na tom, které z nedověšenců těch mám na druhý břeh Vltavy převést?“

„Tři z těch, kteří jsou nejzručnější ve zhotovování třaskavých granátů a ostatních zápalných patron, ponech zde u mistra Septiera, neboť musí doplňovati naše zásoby, k čemuž se sklepy domu zdejšího nejlépe hodí.“

Desátník pozdravil, přes občanský oblek svůj přesně po vojensku, a opustil komnatu, aby rozkazy svého setníka neprodleně vykonával.

Krátce nato bral se s třemi soudruhy z hostince mistra Septiera přes Kamenný most na Staré město a již po hodině vrátil se do „Tří zvonků“, aby druhou stejně silnou četou na pravý břeh Vltavy převedl. S pozdním večerem pak sám

rozloučil se s domovem mistra Septiera, aby se dvěma soudruhy spěchal k „Černému orlu“ v ulici Kaprově.

8.

Ulice Kaprova, která měla své jméno po staroměstském primátorovi panu Pavlovi Kaprovi z Kapersteinu, jenž seděl za doby císaře Rudolfa II. na primátorském stolci Starého města pražského, byla odedávna ulicí velmi živou, neboť čelil k ní městský přívoz, jenž spojoval levý břeh Vltavy pod Letnou se Starým městem, a proto měly tamní domy mnohem vyšší cenu než domy v odlehlejších částech města, které nebyly tepnami života velkoměstského, jako tomu bylo u ulic Kaprovy, Platnéřské a Nožířské (nynější Karlovy), jež udržovaly spojení s Menším městem pražským a vůbec s levým břehem Vltavy.

Proto dařilo se v ulicích těchto také všem hostincům velice a jedním z předních v Kaprově ulici byl hostinec „U černého orla“, který si mohl zakládati na tom, že leží vedle dvou panských domů, jež odedávna byly v držení starých rodů šlechtických.

Hned za hostincem, na levém rohu ulice Kaprovy, stál rozsáhlý dům rytířů Jevanských z Jevan a za ním starobylý palác pánů Budovců z Budova, o kterémžto posledním víme, že po katastrofě bělohorské byl zkonfiskován a teprve po návratu syna popraveného pana Václava Budovce z Budova témuž zase odevzdán v držení, když se odřekl evangelické víry a přísahal věrnost rodu Habsburků.

Rovněž víme, v čí držení přešel, když jej hrdina našeho vypravování dal v zaslepené své lásce připsati choti, kterou z kalu nízkého života krčemního k sobě povznesl a která se mu za to odměnila tak hanebným způsobem.

Do tohoto hostince „U černého orla“ zavítal druhý večer po svém příchodu do Prahy rytíř Budovec, neboť tam mohl nejspíše dojít bližších zpráv o nevěrné své ženě a o jejím milenci.

Aby pak sám nebyl snad v okolí někdejšího svého příbytku poznán, zahalil se v dlouhý plášť a nizozemský klobouk stáhl hluboko do očí, takže jen dolejší část obličeje jeho mohla býti spatřena.

Jelikož až do svého vypovězení z Prahy nosil plný vous, kdežto nyní měl vousiska podle způsobu francouzského střižená, mohl se nadíti, že nikdo tak snadno ho nepozná, zvláště když každému bylo známo, že rytíř Budovec jest navždy z Království českého vypovězen a tudíž se nikdy více do Prahy nesmí vrátiti.

Po roce vešel tedy opět do ulice Kaprovy, kdež ho stihl tak osudný obrat v životě jeho, a snadno si lze pomyslit, jak mocně bylo nitro jeho pobouřeno, když se opět octl na jevišti loňské své tragédie.

Divoký blesk zasvítl v jeho oku, když spatřil dům svůdce své ženy, pana Petra Jevanského z Jevan a dále dědičný dům svých předků, v němž nyní zpustlá ženština z opovržené rodiny sídlila jako jeho držitelka.

Ještě nenávistnější pohled vrhl na tuto budovu, která by zajisté byla vzplanula požárem, kdyby blesky zraků Budovcových měly též zápalnou moc.

Násilně utlumil však toto vnitřní své vzrušení a oddán již jen vlastnímu účelu dnešní své cesty vkročil do hostince „U černého orla“, jehož prostranná jizba byla dosti skrovně

osvětlena, neboť byl právě den páteční, v kterýž byla návštěva hostinců nejslabší, ježto počestní měšťané staroměstští, dbajíce napomínání páterů jesuitů z blízké koleje Klementinské, také v tomto ohledu zachovávali půst neb aspoň zdrženlivost.

Proto spatřil Budovec, když do jizby vstoupil, pouze dva neb tři muže poblíž nálevny sedící, kdežto ostatní prostora byla zcela prázdná.

To však bylo Budovcovi právě vhod, neboť záleželo mu především na tom, aby jeho osobnost v ostatní společnosti nevzbuzovala velké pozornosti, a pak aby s hostinským mohl volně porozprávěti.

Pozdraviv přítomné přitlumeným hlasem, zasedl u stolu stojícího v protějším koutě od nálevny, kde bylo dosti šero a odkud mohl přehlédnouti celou místnost, aniž by sám byl příliš vydán zvědavým zrakům.

Úslužný hostinský chtěl mu pomoci sníti plášť, avšak Budovec toho nepřipustil, pravě, že i za letního vedra dovede plášť snésti.

„Jest pravda, milostivý pane,“ pravil hostinský, mužík to malé postavy, jenž se zdál býti velmi hovorným, „máme již přes týden nesnesitelná vedra a proto jsem se domníval, že posloužím milostivému pánu –“

„Děkuji, děkuji,“ přerušil mu řeč Budovec, „anť tuším, že mi sklep váš dostatečného chladu poskytne.“

„To zajisté, milostivý pane,“ přisvědčoval hostinský, špoule masité rty k úsměvu, „mohu posloužiti výbornou chmelovinou i nejlepší mělničinou.“

„Přineste láhev mělnického,“ pravil Budovec, zasedaje za stůl, aniž by byl plášť a klobouk odložil; „přicházím z jižních Cech, kde jest mělničina vzácností, a proto si chci na ní v Praze jak náleží pochutnati.“

„Jako byste na Mělníku samém byl, milostivý pane,“ švitořil s hlubokou poklonou hostinský, „tak dobře vám bude z mého sklepa poslouženo!“

Obrátil se při vší tučnosti své jako na obrtlíku a ve dvou okamžicích přinášel láhev, vedle níž postavil skleněný kalíšek.

„Nejvzácnější to moje mělničina, milostivý pane,“ chlubil se hostinský, ukazuje na láhev, „pochází z roku, kdy se ty dvě veliké komety před desíty lety objevily a v takových letech, jak stará zkušenost učí, rodí se víno nejhodnější!“

„Bude mi však tím lépe chutnati,“ přerušil Budovec opět chvalořeč hostinského, „přinesete-li ještě jeden kalíšek a vyprázdníte-li jej několikrát v mé společnosti.“

„Oh, veliká to čest pro mne, milostivý pane,“ pravil hostinský s novou poklonou a již spěchal pro kalíšek, aby vyplnil vůli štedrého hosta.

Budovec nalil do obou kalíšků vína, zářícího jako pravý český granát a kynul hostinskému, alby přisedl.

„Jen lampu ještě na stůl postavím, milostivý pane,“ odušil hostinský a chtěl se k nálevně odebrati, kde stálo několik svítilen.

„Není třeba,“ zadržel jej však Budovec; „já rád popíjím v takovémto přítmí, zvláště vím-li již zpředu, že mohu důvěřovati čistotě vína.“

„To můžete, milostivý pane, to můžete,“ přisvědčoval hostinský horlivě, sedaje poněkud povzdálí ke stolu; „kometové víno moje jest jako křišťál čisté!“

„Pak ho okusíme,“ pravil Budovec a znaleckým způsobem vína okoušel.

Hostinský jiskřícími zraky ho pozoroval, pravě si v duchu, že má před sebou skutečného znalce vína.

„Nepřepínal jste,“ podotýkal Budovec, stavě do polovice vyprázdňený kalíšek na stůl; „výborný to mok, jakého jsem již dlouho neokusil.“

„Nepřepínal jsem to, (milostivý pane?“ zvolal hostinský záře radostí. „Jen pravý znalec dovede posouditi tuto ohnivou mělničinu! Pro obyčejné jazyky ji Pán Bůh nestvořil!“

Při tom pohlédl stranou na hosty u nálevny sedící, kteří zajisté si pochutnávali jen na nějakém laciném druhu vína.

Pak, chopiv se svého kalíšku, jediným douškem jej vyprázdnil.

„Tak vzácnému pánu musí se vzdáti plná pocta!“ omlouval se s chytrým úsměvem, že staví na stůl prázdný kalíšek.

„Také se to sluší, zvláště když není nouze o doliti,“ podotkl Budovec a již opět kalíšek hostinského naplnil.

Šlo mu o to, aby krčmáře rozhovořil, a ten zase olizoval si rty jazykem, že se mu zdarma dostává vzácného požitku, jehož si pro drahotu výtečného vína tohoto nemohl sám dopřáti.

„A nyní přisedněte blíže,“ pobízel ho poznovu štědrý host; „rád si při tak dobrém trunku také pohovořím.“

Teprve nyní přitáhl si hostinský židli blíže, ač i tu ještě se držel v uctivé vzdálenosti.

Pokládaje za svou povinnost, že nyní musí sám zapřísti rozhovor, pravil:

„Milostivý pán přichází tedy zdaleka do Prahy?“

„Jak jsem již pravil, z jižních Čech, totiž z Prácheňska,“ odtušil Budovec, dopíjeje svůj kalíšek; „hodlám se s chorobnou svou chotí, která ve vzdáleném zákoutí šumavském nenalézá řádné pomoci lékařské, usídliti v Praze a proto si zde zakoupím nějaký dům. Mohl byste mi

snad v té věci poraditi? Právě tato živá ulice se mi líbí a přiznávám se hned v první chvíli, že bych se nejraději usadil v blízkém sousedství vašeho výtečného sklepa.“

A jako na potvrzení svých slov nalil si kalíšek, jež nyní také zcela vyprázdnil.

Kulatý obličej hostinského zazářil opět radostí.

„Milostivý pán prokazuje sklepu mému vzácnou čest,“ pravil, kloně se svému hostu, načež tišeji doložil: „Mohlo by se snad státi, že by se přání urozeného pána po tomto blízkém sousedství vyplnilo.“

„Skutečně?“ prohodil Budovec s líčenou zvědavostí. „Aj, toť bych našel hned na první ránu hledané pro sebe hnízdečko! Jest snad docela v této ulici nějaký dům na prodej?“

Hostinský zamrkal souhlasně očima a ohlédl se, dříve než odpověděl, po svých hostech u nálevny.

Vida však, že jsou pohříženi v hovor a neznámého cizince se nevšímají, doložil jaksi tajemně:

„Ba, snad zakrátko budou zde dva domy v nejbližším sousedství na prodej; a to dům, pod jehož střechou právě sedíme, a dům vedlejší.“

„Není tedy dům tento vaším majetkem?“ tázal se Budovec.

„Bohužel, nedotáhl jsem to při všem namáhání mém ještě na domácího pána v Praze,“ pravil hostinský s povzdechem, „zejména v Kaprově ulici mají domy vysoké ceny.“

„A komu tedy patří?“ tázal se Budovec, nalévaje hostinskému opět vyprázdňovaný kalíšek.

Hostinský stavěl se nevidoucím a pravil:

„Držiteli vedlejšího domu panského, panu rytíři Petru Jevanskému z Jevan.“

Ač okolnost tato byla Budovcovi dobře známa, trhl sebou přece při zaslechnutí jména nenáviděného muže, ale hned zase potlačil své hnutí a prohodil zdánlivě zcela klidně:

„A ten by chtěl oba domy své prodati?“

„Jako domácí můj pán svěřil se mi potají, když jsem mu před týdnem odváděl nájemné, že pomýšlí na to oba domy prodati a vystěhovati se z Prahy. Slíbil mi dobrý koláč, opatřím-li mu pod rukou a aby to před koupí nikdo nezvěděl, kupce, který by převzal za hotové jeden neb nejraději oba domy. Kupci obou domů by prý navrhl zvláště levnou cenu.“

Líčená lhostejnost Budovcova ustoupila po těchto slovech krčmářových již plné zvědavosti, neboť vzniklo v něm tušení, že tento tajený úmysl jeho nepřítele, zbaviti se pod rukou zděděného majetku, jest asi ve spojení s tragickou událostí, která se odehrála před rokem ve vlastním jeho domě.

Na pohled lhostejně však pravil:

„A k čemu toto tajnůstkářství při prodeji domů? Či snad jsou až po krov zadluženy a on chce věřitelům svým z Prahy upláchnouti?“

„Bůh uchovej, milostivý pane!“ prohlašoval hostinský s důležitou tváří a opět se ohlédl k nálevně. „Na domech není haléře dluhu a zlata i stříbra má pan Jevanský plné truhlice! Jaktěživ ho žádný věřitel netrápil!“

„Pak nepochopuji, proč se má prodej domů díti potají,“ namítl Budovec a nalil hostinskému nový kalíšek, neboť ten jej byl mezi řečí jako maně vyprázdnil.

„To je prožluklá historie, milostivý pane,“ odpověděl hostinský, chápaje se zase kalíšku, jehož obsah okamžitě zmizel v jeho lalokatém hrdle.

„Kterou mi budete vyprávěti při druhé láhvi,“ pravil Budovec, dolévaje si svůj kalíšek; „já při víně nesmírně rád slýchám vyprávěti prožluklé historie.“

„Račte poshověti, milostivý pane,“ odvětil krčmář; „ti bachoři tamto již se zdvihají a pak tu budeme, jelikož dnes o pátku již asi nikdo více nepřijde, hezky sami a potom uslyšíte historii, která vás zajisté bude zajímati.“

„Zajisté více, než se sám domníváš,“ pravil si v duchu Budovec, pohlížeje ironickým zrakem za krčmářem, který se ubíral k nálevně, aby vyrovnal řád s tamními hosty.

Ti zaplativše opustili jizbu a hostinský odešel do sklepa, aby přinesl druhou láhev mělničiny, která mu dnes tak neobyčejně chutnala,

Budovec v jizbě osamotněl.

Pošinul stažený klobouk nazpět a utřel si zvlhlé čelo, neboť následkem tušení neočekávaných objevů byl v pochopitelném zajisté rozčilení, pod jehož dojmem mu vyvstával na čele chladný pot.

Svůdce jeho ženy a původce potupného jeho vyhnanství chystal se na útěk z Prahy, byl by tudíž unikl pomstě, a to musilo za každou cenu býti překaženo, neboť bídník nesměl ujíti spravedlivé odplatě za svůj dvojnásobný zločin, za který nejspíše již nyní pykal, když se hleděl vyhnouti dalšímu trestu tajným útekem.

Blahopřál si v duchu, že našel tak výtečnou příležitost v domě „U černého orla“ hned v první hodině, aby seznal poměry, jaké v obou kletých domech sousedních panovaly, poměry to, které podle všeho přispějí k tomu, aby mohl vykonati pomstu na obou osobách, jež ve světě nejvíce nenáviděl.

Nevěděl ještě nic o poměrech těchto, ale tajný jakýsi vnitřní hlas mu pravil, že osud sám bude mu pracovati do rukou a že vykoná svou úlohu, která ho přivedla do Prahy.

Hovorný krčmář, získaný několika kalíšky mělničiny a vyhlídkou na odměnu za opatření kupce pro koupi domu, podá mu nejvydatnější prostředek do rukou, aby mohl provést svou dvojí pomstu, a proto hned jeho první cesta do ulice Kaprovy byla provázena netušené příznivým výsledkem.

Příchod hostinského, jenž druhou láhev ze sklepa přinášel, vyrušil jej z těchto myšlenek, kterých by se byl prostoduchý krčmář ovšem na smrt ulekl, kdyby byl tušil jen vzdáleně jejich obsah.

Ale takto se zaruměněnou již tváří a bez nejmenšího podezření stavěl druhou láhev před štědrého hosta, jenž opět klobouk stáhl do očí a uchopiv se láhve, naplnil z ní oba kalíšky.

„Mně chutná teprv druhá a třetí láhev nejlépe,“ pravil při tom rozmarně, „a vy sám to asi ze své vlastní zkušenosti taktéž znáte! Proto již jen přisedněte a vězte, že budete mítí vděčného posluchače při prožlукlé své historii.“

„Na mou duši, milostivý pane,“ pronášel vážným hlasem hostinský, sedaje opět k plnému kalíšku, „jinému bych o tom ani slova neřekl, však že ve vás podle všeho vidím budoucího svého domácího pána, vám to vypovím, co se ve vedlejších dvou panských domech děje. Jsme zde teď sami a proto mohu mluvit od plic, neboť také já nemohu se již bez zlosti na tu Sodomu a Gomoru vedle dívat!“

Chopil kalíšek a jaksi v rozhorlení vlil jeho obsah do sebe.

„Napínáte mou zvědavost, příteli,“ pravil Budovec, znova mu plně kalíšek.

„Kdož by se nezlobil,“ zvolal nyní krčmář již hlasitě, „vidí-li fenu ženskou, která již jednoho muže zničila a nyní zase o druhého hraje!“

„O kom to mluvíte?“ tázal se Budovec na pohled chladně, ač nitro jeho mocně háralo. „O nějaké ženské tu bude řeč?“

„Ano, o ženské ze všech žen nejhanebnější!“ vzkřikl krčmář s tváří zarudlou zlostí. „O majitelce druhého domu, který sousedí s domem pana Jevanského, jež by se ráda stala také držitelkou těchto dvou domů!“

A udeřil pěstí na stůl tak mocně, že oba kalíšky div do výše neposkočily.

Budovec musil násilně přemáhati vnitřní své rozrušení, neboť byla tu řeč o té, která se druhdy nazývala jeho ženou a která byla předním původem děsného obratu ve veškerém jeho životě.

I tento muž z lidu odsuzoval tuto furii a proto cítil k němu vděčnou sympatii, neboť spatřoval v jeho rozhorlení nový důvod k vykonání své pomsty, a byť i byla nejkrutější, jež mohla na ženě býti spáchána.

„Snad jde o nějakou hříšnou lásku, že ji takto přísně odsuzujete?“ pravil s líčenou lhostejností.

„Ba, milostivý pane,“ horlil dále krčmář, prázdně v zlosti kalíšek, „je to tisíckrát horší hříšnice, než Máří Magdalena, která u nohou Pána Krista milosti došla, tahle ničemnice jí ale nikdy u milosrdného Boha nedojde! Považte jen, že to byla děvka z nízké krčmy, do jejíž krásné larvy se zaslepený kavalír zamiloval a poctivě si ji za ženu vzal. Byl to císařský rytmistr pan Budovec z Budova, potomek starého rodu českého, jenž pro tento nerozvážný

sňatek musil vystoupiti z vojska, a přece jí ve slepé lásce své panský dům – ten druhý vedle – dal připsati. A víte, jak se mu za to odměnila, že ji, frejírku, učinil šlechtičnou a držitelkou panského domu v Kaprově ulici ?“

Lze si snadno pomyslet, jaké panovalo pobouření v nitru Budovcově při těchto obžalobách prostého muže.

Musil ještě hlouběji skloniti hlavu, aby na smrt zbledlá jeho tvář neprozradila, že on sám jest to, o němž krčmář ve spravedlivém rozhorlení svém mluvil.

Cítil, kterak styděti se musí před tímto nízkým člověkem, jemuž počestnost byla nade všecko, a že spravedlivý jest soud, jejž pronášel nad zaslepeným jeho činem.

„Vypravujte jen dále,“ bylo vše, co se mu ze stísněných prsou vydralo.

Hostinský musil si sám prázdný kalíšek nalíti, aby vyprahlé hrdlo své zvlažil, neboť host jeho opominul ve chvíli této tak učiniti.

V obvyklé zdvořilosti své nalil mu však (také a měl zadost učinění, že host naplněný kalíšek jediným douškem vyprázdnil.

„Milostivá paní Budovcová,“ pokračoval hostinský se zuřivým humorem dále, „podváděla však zaslepeného láskou manžela hned první rok po svatbě, neboť nachomýtl se jí pán bohatší, a ona jen po bohatství toužila, kterého pan Budovec bohužel nazbyt neměl. Bohatý tento pán byl pan Jevanský, o kterém jako o svém domácím pánu nechci sice nic zlého mluvit, který jest však do každé hezké tvářičky jako posedlý, a mocí svých peněz brzo u paní Budovcové, dcery nízkého krčmáře, došel vyslyšení. Nevím, kdo to panu Budovcovi strčil, ale jisto jest, že se nešťastný pán o všem dověděl, kterak jej podlá jeho žena podvádí, a vyzval

svůdce jejího, kterýž ostatně dávno nebyl prvním jejím svůdcem, na souboj a nechal jej s notnou ranou ležeti v zahradě svého domu. Vtom však byl jat od žoldnéřů pana rychtáře, načež byl odsouzen k pranýři a vyvezen navždy ze země, kamž vícekrát se nesmí vrátiti. Není-liž to politováníhodný osud pro pána, o němž jen všechno dobré se říci musilo, až na to, že si vzal za choť děvku z veřejného hampejzu?“

Se skloněnou stále hlavou naslouchal rytíř Budovec tomuto líčení svého osudu, jenž mu byl na mysl přiváděn prostými, ale nanejvýš soucitnými slovy.

A přece musil se přetvářeti a s nadlidským namáháním v nitru svém utlumovati tu děsnou bouři, která jím ve chvíli této lomcovala, aby se snad neprozradil a nezničil již na počátku plán své pomsty.

Musil naopak hořký tento (kalich vnitřního utrpení vypítí do dna, neboť šlo mu o to, aby zvěděl, co po katastrofě jeho pod pranýřem staroměstským dále následovalo a horoucí jeho pomstychtivost novým žářem roznítili mělo.

Mlčky pozdvihl kalíšek a vyprázdnil jej, jednak aby vnitřní palčivost utlumil, jednak krčmáře k dalšímu vypravování přiměl.

Nyní teprve měl dojít vědomosti o tom, proč vlastně dnes přišel do Kaprovy ulice, neboť podle toho měla se pak řídit i pomsta, jakou přísahal zvrhlé ženě a jejímu svůdci.

Setřásl se sebe násilně hrozný ten rozruch, jaký ho ve veškeré bytosti ovládal, a jako by slyšel vyprávěti příběh o cizích mu osobách, pravil zdánlivě klidným hlasem:

„A co následovalo po vypovězení toho pana Budovce?“

Hostinský svlažil si znovu hrdlo, dlouhým vyprávěním vyprahlé, a úsečně řekl:

„To si může snadno každý na prstech vypočítati, milostivý pane. Pro frejovnou ženu, která na nešťastného muže od té hodiny, kdy zatčen byl, více si nevzpomněla, nastaly teď blahé časy, neboť zamilovaný pan Jevanský zasypával ji zlatem, takže si mohla zahrávati na vznešenou dámu. Dala ve zdi, která dělí zahradu obou domů, udělati dveře, aby k ní milán její mohl přicházeti do zahradního domku, aniž by od koho byl viděn, a takž požívala ničemnice plný pohár rozkoší, jenž ale na dně nebyl bez (pelyňku.“

„Netrvaly tedy líbánky obou těch hodných lidiček příliš dlouho?“ mínil Budovec chladně, jako by zcela neznámou historii vyprávěti slyšel.

„Jako tomu u podobných ženštin vždy bývá,“ pokračoval hostinský dále, „nebyla paní Budovcová zakrátko spokojena jen láskou a bohatstvím, chtěla se také ve světě blýskati a po boku urozeného muže si vyšlapovati, a proto počala na pana Jevanského naléhati, aby ji za choť pojal a uvedl do kruhů šlechtických. Není-liž to drzost, již na světě rovno není?“

Budovec přisvědčil mlčky hlavou a tázal se pouze:

„A pan Jevanský?“

„Ten do toho krásného, ale červivého jablka neměl chuti se zakousnouti,“ pravil hostinský; „pamatoval lépe, než zaslepený pan Budovec, na svou čest šlechtickou a na počestné jméno starobylého svého rodu, a vdavekchtivou svou milenku odbýval vytáčkami, takže ke svatbě pořád nedocházelo. I když paní Budovcová si vymoci chtěla rozvod s prvním manželem svým, a pak tím naléhavěji na panu Jevanském žádala, aby ji vedl k oltáři, zdráhal se vyhověti této žádosti, a takž je paní Budovcová podnes poloviční vdovou.“

„Měl snad pan Jevanský příčinu k této odpírávosti své, nehledě ani k tomu, že dbal, jak dobře dítě, na svůj stav a na jméno svého rodu?“ tázal se přitlumeným hlasem Budovec, jenž nyní seděl jako na žhavém uhlí.

„Přiznal se mi sám,“ pravil krčmář, „kterak má milenku svou v důvodném podezření, že také jiným mužským přízně své dopřává, neboť strojila v domě svém často hostiny a docházeli k ní mužští, kterých by žádná počestná žena v domě svém nepřijímala.“

„Byla tedy skutečně frejírkou?“ vyrazil Budovec náhle prudce ze sebe.

Hostinský naň pohlédl udiven, však Budovec sklonil již zase hlavu a lhostejně točil kalíškem po stole.

„To si mohl pan Jevanský hned s počátku na prstech vypočísti,“ mínil krčmář, jenž náhlému hnutí hosta svého nepřikládal váhy; „která žena dovede prvního muže podváděti, trefí to tím snáze u druhého, a tak je tomu též u paní Budovcové, která již v krčmě svého otce nebyla ničím jiným než kuběnou, a tou jest až dodnes.“

Mezitím co hostinský zase kalíšek svůj prázdnil, musil se Budovec násilně kousati do rtů, aby vnitřní svůj vztek nad tímto odhalením aspoň utlumil a pobouřením tímto neprozradil, jak velice se ho vypravování krčmářovo dotýká.

„A při všem tom ničemná ta žena na pana Jevanského doléhá, aby ji učinil svou chotí?“ pravil opět chladně, když se byl upokojil.

„Více než kdy jindy, jak se mi pan Jevanský před týdnem svěřil,“ odtušil krčmář; „den co den prý jej trýzní, ba i vyhrůžek se dopouští, že dá jej obžalovati z cizoložství, a podle našich přísných práv staroměstských

mohla by jej ta fena snad konečně i pod pranýř přivést, jako to učinila nebohému prvnímu svému muži.“

Budovec přisvědčil jen mlčky hlavou, myslil si však v duchu, kterak již nyní dochází zadost učinění na svůdci své ženy, jehož duševní muka při těchto neustálých útocích vášnivé ženy dovedl si představit.

Třásti se musil nyní ničemník tento před spoluvinnicí svou, která tudíž podle všeho vynikala zlovůlí i rázností nad svého milána, a každodenní trýzní tak ho dostala do svých klepet, že spatřoval jedinou spásu již jen v útěku z rodného města a z vlasti.

Temný oheň škodolibosti zaplál mu v oku při seznání, že pomsta jeho na Jevanském počíná se již dostavovati a že zakrátko sám ji na něm dokoná nejděsnějším způsobem.

Proto musil nepřítel jeho na tak dlouho v Praze býti zdržen, až by hodina pomsty této udeřila, a k tomu měla se mu státí prostředkem nejvhodnějším předstíraná koupě domů Jevanského.

Proto pravil k hostinskému:

„Právem jste děl, že to prožluklá historie, prožluklá však nejvíce pro pana Jevanského. Pochopuji nyní, proč chce domy svoje potají prodati, a proč pomýšlí na útěk z Prahy.“

„A mohlo by se mu ve zlém vykládati, chce-li se vymknouti z osidel té ochechule?“ namítl horlivě hospodský. „Jinak se jí nezbaví, a takž bych ochotně přispěl k tomu, aby mohl tento svůj úmysl provést. Hledáte-li, milostivý pane, dům v Praze a líbí-li se vám, jak jste sám podotkl, ulice naše, pak kupte oba domy pana Jevanského, a on bude moci té satanášově dceři vytříti zrak!“

„A tuším, že by to byla koupě výhodná,“ doložil na to souhlasně Budovec, jen aby krčmáře získal jakožto

spojence pro tajný svůj plán proti Jevanskému; „za takovýchto okolností, které jste mi tak zajímavě vylíčil, dal by pan Jevanský s sebou zajisté smlouvat.“

„Na mou duši, milostivý pane,“ zvolal horlivě krčmář, „dostal byste oba domy nejméně o deset tisíc rýnských laciněji, než zač ve skutečnosti stojí, když by se koupě potají provedla a pan Jevanský hotové peníze dostal, aby Praze a té dračici mohl ukázati paty!“

Nuže, obě tyto podmínky bych mohl snadno splnit,“ pravil Budovec; „proto můžete již zítra oznámiti panu Jevanskému, že by se našel kupec na oba jeho domy.“

„To by byla trefa pro něj i pro mne, milostivý pane!“ zvolal krčmář, hoře radostí v obličeji, a plácl si vesele do rukou. „Nepřál bych si milostivějšího domácího pána než Vaši Milost, který jste mému sklepu a mé nepatrné osobě takovou čest prokázal. Oh, jak bude zítra pan Jevanský potěšen mou zprávou, že má bezpečnou vyhlídku na tajný prodej svých domů, jenž jej z pekelné jeho trýzně navždy vybaví!“

„Ne tak spěšně, příteli,“ napomenul jej však Budovec opatrně; „dříve musím dopsati své choti, zda by s koupí souhlasila, však přiznávám se, že jí tutéž schválím jako velmi výhodnou.“

„A kdy asi ráčíte dostati odpověď?“ tázal se chvatně krčmář.

„Asi v týdně,“ odvětil Budovec, „pak odešlu k panu Jevanskému svého právního zástupce a nejdéle ve čtrnácti dnech může býti tajná smlouva o prodeji ujednána. Do té doby by nesměl ovšem pan Jevanský Prahy opustiti, chce-li kupní cenu ode mne v hotovosti obdržeti. Vy pak jakožto dohodce můžete se též ode mne dobrého koláče nadíti, bude-li koupě skutečně uzavřena.“

„Oh, milostivý pane,“ zajásal krčmář v pravém nadšení; „jako bych ten koláč již v kapse měl! Sám dobrý Bůh vás dnes přivedl k Černému orlu“.

„Vykonejte jen vše opatrně,“ napomínal jej Budovec, „neboť věc musí v zájmu pana Jevanského zůstatí nejhlubším tajemstvím. S takovou liticí, za jakou jste paní Budovcovou vylíčil, nejsou žádné žerty.“

„Neračte se ani v nejmenším starati, milostivý pane,“ ubezpečoval jej krčmář co nejslavněji, „že by tajemství v té věci nebylo zachováno! Teď má pan Jevanský v ruce prostředek, aby zrádné té frejírce mohl slíbiti, že ji za měsíc povede k oltáři, a zatím bude do té doby přes hory a doly!“

Mnul si v nejvyšší spokojenosti ruce, jako by se mělo dostati „Černého orla“ jemu samému a nikoli neznámému cizinci.

„Ujednáno tedy!“ zvolal Budovec rovněž vysoce uspokojen tím, že se mu plán jeho k zadržení Jevanského v Praze nad očekávání zdařil.

Dopiv poslední kalíšek, povstal a hodiv dva zlatáky na stůl, chystal se k odchodu.

„Bylo na čase, že jsme úmluvu svou dojednali, neboť k vám přicházejí noví hosté,“ doložil ještě, spatřiv, že několik mužů hřmotně vchází do jizby.

„He, hola, hospodo!“ křičel první z nich. „Jakými svatojánskými muškami zde svítíte, že člověk ani svého nosu nevidí! Víno sem a to notně vína a toho nejlepšího!“

Dva ostatní za ním rovněž hlučně povykovali, derouce se k nálevně.

Budovec poznal v nich svého desátníka a jeho dva kumpány, kteří se měli ubytovati v hostinci „U černého orla“.

Bral se však podle nich, jako by mu byli zcela cizí a též oni si ho ni v nejmenším nevšímali.

S hlubokými poklonami pak provázel krčmář svého vzácného hosta až na ulici a pak teprve vrátil se k novým hostům.

Pln vnitřního uspokojení nad netušenými výsledky dnešního večera bral se rytíř Budovec zpět přes Kamenný most na Malou stranu: bylť dosáhl více, než očekával, co mělo podporovati jeho plány.

9.

Dům pánů Budovců náležel k nejvýstavnějším a zároveň k nejrozsáhlejším budovám v ulici Kaprově, neboť vystavěn byl ke konci XVI. století, kdy rod Budovců z Budova oplýval ještě bohatstvím a důchody z patera panství mu dovolovaly, aby si mohl vystavěti důstojné sídlo k přebývání v hlavním městě.

Jako většina šlechtických paláců z té doby byl také tento palác zbudován v ušlechtilém slohu renaissančním, průčelí jeho mezi vysokými okny prvního patra bylo zdobeno polovypuklými sloupy, jejichž hlavice nesly pěknou římsu pod nižším druhým patrem, v něm byly komnaty služebnictva, kdežto patro první sloužilo za obydlí panstvu. Druhé patro ozdobeno bylo rustikou a zakončeno římsou florentinskou, nad níž se vypínaly tři mohutné štíty, taktéž rustikou se honosící, jimiž střecha byla takřka zcela zakryta.

Byla to tudíž budova imposantního zevnějšku, jenže v době, kdy naše vypravování jedná, bylo průčelí někdejšího paláce Budovců již valně zchátralé, štukatérské ozdoby tu a tam opadalé a rustika působením deště a větru na mnoha místech k nepoznání zašlá, takže celek vlastně činil truchlý dojem.

Byl to přirozený následek toho, že již po půl století nebylo na důstojné udržování panského sídla tohoto vynakládáno žádné péče, neboť královská komora česká, vzavši po konfiskaci pobělohorské také tento dům ve vlastní svou správu a nemohouc jej za příslušnou cenu prodati, pronajímala jej osobám soukromým, aniž by se byla dále starala o to, aby byl udržován v původní pěkné výzdobě.

V takovém stavu byl tento dům z milosti císaře Leopolda I. navrácen otci mladého Václava Budovce, když se exulant ten po dlouholetém strádání v cizině zase vrátil do vlasti a v odměnu za přestoupení k víře katolické obdržel nazpět poslední tento zbytek ze zkonfiskovaného majetku Budovců z Budova.

Jsa nezámožný, nemohl nový tento držitel ovšem ničím nákladu vésti na to, aby rodný jeho dům byl uveden zase v někdejší stav jako sídlo panské, a tak chatrněl palác Budovců vždy více, jsa obrazem osudného obratu, jaký stihl bohatou druhdy rodinu šlechtickou po roce 1620.

A když mladý Václav Budovec po smrti svého otce vzal dům v své držení, nebylo již naprosto možno pomýšleti na potřebnou restauraci budovy, neboť jako důstojník císařského vojska dlel rytíř Budovec často mimo Prahu, a když konečně pluk jeho byl trvale přeložen do hlavního města českého, nedovoľoval mu důchod rytmistra, aby

mohl vynakládati nějaké sumy na opravu zchátralého zděděného paláce.

A když před třemi roky dopustil se nerozvážného kroku, že v zaslepení lásky pojal za choť krásnou sice, ale všeho věna prostou dceru krčmářovu, což jej donutilo vzdáti se hodnosti důstojnické, uvedl mladou choť svou sice do paláce panského, ale tak zpustlého, že mladí manželé mohli s dosti skrovnou pohodlností přebývati jen ve dvou komnatách rozlehlé budovy, jak by to ani rodině měšťanské nebylo dostačovalo.

A i tento sešlý majetek předků svých dal láskou zaslepený rytíř jakožto svatební dar mladé své choti zapsati ve výhradní držení, aby aspoň tím ukonejšil její touhu po bohatství a zvýši její náklonnost k sobě.

Víme však, že u záletné ženy cíle tohoto nedosáhl, neboť ta, sňatkem svým s rytířem Budovcem povznesena jsouc ve stav šlechtický, chtěla také novému tomuto stavu svému přiměřeně žíti, a když jí toho skrovné prostředky chotě jejího nedovolovaly, počala si je sama jinde vyhledávati, až pak zamilovaný soused její pan Petr Jevanský z Jevan pro dosažení její přízně položil jí k nohám naplněnou Svou pokladnu, aby z ní podle vlastní libosti čerpala ukojení panských svých choutek.

Tu pak následovala katastrofa, která vedla k souboji oklamaného manžela s panem Jevanským a k věčnému vypovězení rytíře Budovce z české země.

Nyní byla záletnice pojednou zbavena chudého chotě, za nějž získala bohatého galána, který hověti mohl všem jejím rozmařilostem.

Pan Jevanský, roznícen jsa taktéž slepou vášní k svůdné ženě a mimo to v první době jat jsa vděčností k vypočítavé ochechuli, která jej po celý čas, co byl ranou utrženou v

souboji poután k lůžku, pečlivě ošetřovala, takže mu chytře navedený lékař snadno mohl namluviti, že pouze péči paní Budovcové děkuje zachránění svého života, prázdnil ve prospěch její už docela svou pokladnu, zahrnuje ji skvostnými dary a plnými rukama rozhazuje zlato na vše strany, jen aby mohl ukájeti všechny její choutky a požadavky.

Ještě v době, kdy mu bylo na lůžku v zahradním domku za palácem Budovcovým trávit, proměněny zpustlé komnaty celé budovy v nádherný příbytek šlechtický, do nichž pak paní Budovcová štědrého milána svého, jenž hradil obrovský náklad na toto vnitřní zařízení paláce, uvedla jako do skutečného sídla panského.

Bohatá úprava tato týkala se však jen vnitřku paláce a zahrady, která byla proměněna v pravý park, kdežto k důkladné obnově sešlého průčelí paláce mělo dojíti teprve potom, až by mohla paní Budovcová, jak si to v chytrém plánu svém vypočítala, jakožto choť pana Petra Jevanského ztráviti léto na jeho panství a tam vyčkati i zevnější restaurace svého paláce.

Proto spatřujeme v den, kdy se čtenářem vcházíme do paláce Budovců v Kaprově ulici, průčelí této budovy stále ještě tak zchátralé, jak je zřítí bylo za posledních let; sešlý zevnějšek tento neprozrazoval v ničem, že uvnitř jsou komnaty upraveny s knížecím přepychem, jako by v nich sídlil nejbohatší velmož.

V nádherných těchto prostorách, jež byly proměněny zlatem pana Jevanského jako kouzelným proutkem z bývalé pustoty v lesklé sídlo nějaké bohyně krásy, přijímala paní Budovcová s počátku pouze návštěvy svého milána, jenž krásou i vděky jejími byl všecek oslněn; však již zanedlouho zatoužila po zábavách hlučnějších a během

zimní doby vítala v domě svém společnost kavalírů a důstojníků, kteří, nedbajíce pochybné pověsti hostitelky své, scházeli se u ní nejdříve k hostinám, potom však i k orgiím a konečně i ke hře, neboť praktická někdejší dcera krčmářova zařídila v domě svém jako zvláště účinné lakadlo též hernu, v níž se hrálo o vysoké sumy a zlato i stříbro se koulelo po stolech.

Krásná hostitelka, jsouc sama nejpřednějším lakadlem, řídila hru tuto tak dovedně, jak to činívala v domě svého otce s největším úspěchem, a brzo stal se její dům střediskem prostopášných a zhýralých mladíků i mužů šlechtických, kteří, jsouce poučeni příkladem velikých měst sídelních, velice postrádali takovéto zábavy v šosácké tehdejší Praze, a proto vždy čteněji vyhledávali palác paní Budovcové.

Pan Petr Jevanský, sám jsa kumpán podobného druhu, nalézal velikou zálibu v divoké této společnosti, k čemuž také přispívala jeho ješitnost, že může vystupovati jako ověřený příznivec krásné paní Budovcové, která mu poměrem svým k němu zjednala tak skvělou pověst v kruzích těchto hejsků a rozmařilců.

Protož ochotně otvíral svůdné záletnici svou pokladnu a přiváděl vždy nové hosty v její dům, kdež si mohl počínati jako jediný vyvolenec paní Budovcové a pokládati se za neodolatelného.

Avšak když krásná velitelka v tomto stálém víru zábav počala vyznamenávati též jiné své četné ctitele, vzpírala se tomu uražená ješitnost zhýralého šlechtice, neboť již zřejmě uznával, že jest paní Budovcové dobrým jen k vykořisťování a že dosavadní výhradní postavení své v domě jejím musí sdíleti s jinými, kteří byli ještě neodolatelnější a drzejší než on.

Nic by se ho nebyly dotýkaly obrovské oběti hmotné, které zaslepené vášni své přinášel, ale přesvědčení, že není už jediným, kterému jest věnována přízeň svůdné ženy, rozechvívalo tupý jinak mozek jeho, takže již počal pomýšlet na to, jak by se mohl vyplést z tenat zrádné sirény.

Avšak zločinná dcera krčmářova, která připravila svému choti tak děsný osud, nebyla tou ženou, která by svého galána vícekrát propustila ze svých osidel.

Chtěla se státi též bohatou šlechtičnou a tou ji mohl učiniti jen pan Jevanský.

Proto naléhala na obmezeného duchem milána, aby ji učinil svou chotí, a den co den způsobovala mu horkou lázeň svými výčitkami, takže rozmařilý šlechtic upadal v pravou pekelnou trýzeň a v dobách takových proklínal hodinu, kdy se dal lapiti v tenata této d'ábelské ženy.

Při vši své zhýralosti, která byla dovolila svésti choť počestného muže a šlechtice jemu rovného, přece ve chvílích klidnějšího přemýšlení docházel k úsudku, že nesmí zprzniti čestnou dosud pověst svého rodu, aby pojal za choť ženu, která jednáním svým k muži prvnímu, ještě více však nynějším svým chováním ve středu nejpopověstnějších prostopášníků a falešných hráčů, se sama vyloučila z veškeré pražské společnosti a nikdy víc nesměla činiti nárok na to, aby s ní kdy čestný muž a počestná žena promluvili.

Uniknouti z tohoto bludiště bylo nyní jedinou jeho starostí, avšak vyžilý jeho mozek nepřipadl v ohledu tomto na jinaký vhodnější prostředek, než jaký jsme seznali ze slov hostinského „U černého orla“, když sděloval rytíři Budovcovi, proč pan Jevanský chce oba své domy tajně prodati.

Chtěl prostě před svůdkyní z Prahy prchnouti, aby se vyhnul dalším jejím osidlům, neboť nyní již byl plně přesvědčen, že by ho, kdyby ji za choť pojal, právě tak hanebně podváděla, jako to učinila prvnímu svému muži.

Proto přímo zajásal, když mu hostinský hned druhého jitra po návštěvě rytíře Budovce „U černého orla“ sděloval, že se přihlašuje kupec na oba jeho domy, jenž ochoten jest koupí v největší tajnosti provéstí a kupní cenu za oba domy v hotovosti složit.

„Nyní konečně,“ zvolal v šílené takřka radosti, když byl zprávu hostinského vyslechl, „zbavím se oprátky, kterou mi ta děvka krčmářova chce zadržnouti hrdlo! Vytru jí však baziliščí ten zrak, kterým mne omámila, že bych byl slepý do záhuby spěchal! Ve čtyřech nedělích budu zase svoboděn a v daleké cizině budu žítí znova a nedám se více vlákati v podobná d'ábelská tenata! – Zde máte závdavek padesáti dukátů a téhož koláče se vám dostane, až bude kupní cena za oba domy v mých rukou!“

Podal hostinskému svitek zlata, jež tento s nejhlubší poklonou a přívalem děkovných slov přijal.

„Jen buďte opatrný, milostivý pane,“ doložil pak hostinský, „neboť s paní Budovcovou nejsou žádné žerty!“

„Nebojte se, starý hochu, že zase nějakou hloupost vyvedu!“ odušil Jevanský s jiskřicím zrakem. „Teď jsem opět schopen volné myšlenky a vyzraju (na hanebnici, která mne tak dlouho oslepovala a všechen rozum můj zatemnila! Ještě dnes oslepím ji já vyhlídkou na svatbu ve čtyřech nedělích, takže prohlédne teprv potom, až budu přes hory a doly! Jen vy zachovejte vše v tajnosti a uveďte ke mně splnomocněnce tajného kupce, až se za týden přihlásí, načež ve dvou dnech budete mítí jiného pána, u

něhož se přimluvím, aby vám nikdy nájemného nezvyšoval!“

Hostinský poznovu děkoval za tuto ochotu pana Jevanského, který po odchodu jeho pobíhal po své komnatě v nejradostnějším rozechvění, že se mu tajný plán proti paní Budovcové tak neočekávaně rychle a příznivě počíná dařiti.

U večer téhož dne pak spěchal ke krásné své sousedce, aby počal prováděti intriku svou, jež jediná zdála se mu slibovati uniknutí z jejích tenat.

Ozářená okna prvního patra paláce byla mu znamením, že bude dnes u paní Budovcové opět shromážděna četná společnost, a proto si pospíšil, aby se svou milenkou dříve o samotě mohl promluvit.

Zastal ji v její komnatě před vysokým zrcadlem, v němž prohlížela nádherný svůj ústroj, jež její komorná ještě posledními rysy upravovala.,

Jsouc vysoké a krásně rostlé postavy a honosíc se všemi vděky ženské krásy, činila paní Budovcová dojem skutečně krásné ženy, která dovedla mužům jistého druhu hlavu poplésti, jako se jí to podařilo u pana Václava Budovce a později u pana Petra Jevanského.

Byla to však krása démonická, která dovedla vznítiti jen smyslnou vášeň, žádného vroucího a opravdového citu lásky však schopna nebyla.

Přirozené schopnosti duševní a vypočítavý duch její způsobovaly, že se dovedla též pohybovati jako skutečná šlechtična, a nikdo by v ní nebyl tušil dceru nízkého krčmáře, kdo neznal původu jejího a dával se oslňovati jen ztepilým jejím zevnějškem.

Podlouhlý, pravidelný obličej její, jehož největší ozdobou bylo dvě krásných modrých očí, byl by mohl

sochaři neb malíři sloužiti za vzor k soše neb obrazu Venuše, avšak nebyla by to bývala ušlechtilá podoba Venuše Medicejské, nýbrž té bohyně krásy, jak si ji oblíbili představovati staří Řekové a Římané v době nejhlubšího mravního úpadku.

Krásné vlasy plavé barvy, jež proudily v přirozených prstencích po něžném hrdle a sněhobílých prsou, doplňovaly ladný její zjev, jenž byl zvyšován vlnavými rysy všech ostatních částí jejího těla.

Dodáme-li k tomu, že démonicky krásná tato žena uměla též používat všech tehdejších kosmetických a toaletních prostředků a prostředků, aby všechny vděky její tím skvěleji vynikaly, pochopíme snadno, proč muže toho druhu, jakým byl pan Petr Jevanský a zhýralí jeho soudruhové, přímo oslňovala, a jsouc mistryni ve svůdném umění ženském, spatřovala je klekati v obdivu u svých nohou.

A přece všechna tato krása nemohla činiti nárok na ušlechtilou a oduševnělou líbeznost, neboť duševní vlastnosti její byly pravým opakem spanilosti zevnější a zvláště krásné oči její dovedly ve chvílích vzrušení metati blesky tak divoké, že tím bedlivějšímu pozorovateli rázem bylo odestřeno démonické nitro této ženy.

Takovým pozorovatelem nebyl ovšem pan Jevanský, avšak v poslední době počínal i on tušiti, jaké nízké vášně a sobecké city skrývají se pod touto škraboškou, která před ostatním světem dovedla se měniti podle potřeby jako Proteus, jen aby své nitro zahalila neproniknutelným závojem.

Ve chvíli, kdy pan Jevanský vkročil do její toaletní komnaty, aniž by se dal dříve ohlásiti, obírala se krásná paní ovšem jen sama sebou a bohatým úbořem, jež právě

dnešního dne obdržela přímo z Paříže, ale spatřivši v zrcadle vstupujícího milána, jenž jako pán a velitel domu i bez obvyklého ohlášení přicházel, trhla sebou nevrle, takže i komorná, právě stuhu na rameně jí připínající, očekávajíc od své velitelky prudký výbuch nevole, ihned ustoupila stranou.

Bystrým okem svým byla zkušena dívka v zrcadle zpozorovala, jak se bělostné čelo její velitelky náhle zachmuřilo a z očí jí vyrazil blesk, jenž příchozímu šlechtici nezdál se věštiti nic dobrého.

Prudkým pohybem obrátila se pak paní Budovcová proti nevídanému hostu a s ostrým názvukem v hlasu pravila:

„Přicházíte nečas, pane Jevanský, neboť tuším zříte, že úprava moje není ještě dokončena!“

Očekávala, že šlechtic porozumí nepřiliš vlídnému tomuto uvítání a s příslušnou omluvou opět opustí komnatu, do níž vstoupil bez všelikých okolků.

Avšak pan Jevanský zdál se dnes v obvyklém pokorném a jinak vždy dvorném svém chování ke krásné paní Budovcové všecek proměněn.

Nejen že nedbal výmluvného jejího pokynutí, nýbrž přistoupiv ke stolu, uprostřed komnaty stojícímu, odložil klobouk a svlékal rukavice, dávaje tím na jevo, že nehodlá komnatu tak rychle opustiti, jak mu to bylo veleno z krásných rtů dámy.

Nový blesk zsršel z očí paní Budovcové, když seznala, kterak šlechtic s klidnou myslí pomíjí zřetelný její rozkaz, jak v oddanosti své k ní ještě nikdy neučinil.

Naopak s hlubokou úklonou a s výrazem někdejší důvěrnosti v lících, které už dlouho při něm nepozorovala, přiblížil se pan Jevanský k ní, aby ji pojal za bělostnou ruku a vtiskl na ni kavalírský polibek.

Avšak ručka tato se mu hbitě uhnula a nevrle stáhnutí obočí bylo by mu mohlo býti novým znamením nelibosti jeho milostenky.

Avšak pan Jevanský byl i nyní ještě zcela nechápavý a lehce se usmáv pravil nejvlídnějším svým hlasem:

„A přece jsem přesvědčen, milostivá paní, že vám předčasná návštěva moje bude vítána, až příčinu její seznáte.“

Tvářil se při tom tak vítězně, že nezvyklou touto jistotou jeho chování paní Budovcová byla jaksi pomatena, avšak v pronikavém duchu svém ihned tušíc, že příčina příchodu šlechticova může skutečně býti důležitá, pravila mírnějším již hlasem:

„Nuže rychle, pane Jevanský, neboť nechci opakovati, že jsem ještě zaměstnána!“

„Sdělení své mohu k plné účinnosti jeho jen mezi čtyřma očima učiniti, milostivá paní; v tom spočívá také důvod, proč dříve přicházím, než budete opět zabavena dnešní svou společností.“

Mluvil s názvukem tak vážným, že se slova jeho u popuzené paní neminula žádoucího účinku.

Víme, jaké záměry chovala krásná tato svůdkyně vzhledem k osobě svého milána, a proto pochopíme, že nechtěla tetivu touh svých příliš přepnouti, aby jí snad hledaná kořist ještě v poslední chvíli neunikla.

Proto pokynula stranou své komorné a tato rychle opustila komnatu.

Nyní již nebylo třeba oběma zachovávat ohledy obvyklé před služebnými osobami, a proto paní Budovcová po odchodu komorné zvolala:

„Co chceš mi pověděti, Petře, že si počínáš tak obřadně?“

„Netušíš, drahá holubinko,“ odvětil pan Jevanský důvěrně, „odkud přicházím?“

A hledal poznovu pravici své milostnice, která mu již bez odporu ruku podala, na niž Jevanský jako nejhoroucnější milovník vtiskl polibek.

„Nenapínej déle mé zvědavosti, Petře; je-li zpráva tvoje příjemná, napraviš jí dnešní svou dotíravost!“

„Ta nejpříjemnější, jakou již po půl léta si přeješ ode mne slyšeti,“ pravil Jevanský s vroucností tak líčenou, že se i paní Budovcová jí dala klamati.

„Odkud tedy přicházíš?“ tázala se chvatně, neboť jediná myšlenka zdála se jí pojednou ovládati.

„Od prokurátora,“ pronášel pan Jevanský slavným hlasem, „jemuž jsem uložil, aby provedl rozvod tvůj s tím, jenž se tvým mužem nazýval!“

Paní Budovcové zaruměnila se tvář nejvášnivější radostí vnitřní, neboť nejpřednější na ten čas její touha měla se nyní konečně splniti.

Opanovala však i toto náhlé hnutí své a zvolala:

„Mluvíš pravdu, Petře? Běda tobě, kdybys mne chtěl oklamati!“

„Jako že šlechtic jsem, pravdu mluvím!“ zapřísahal se Jevanský, pozdvihuje pravici do výše, jako by skutečnou přísahu skládal. „Ve čtyřech nedělích bude krásná ručka tato navždy mou!“

Chopil její pravici a znovu ji co nejvřeleji políbil.

Paní Budovcová však nejsouc v okamžiku tomto, jenž jí dosažení nejpřednějšího cíle jejího zvěstoval, více sebe mocna, vytrhla mu ruku a nedbajíc toho, že si drahocenný úbor francouzský pomačká, vrhla se na prsa svého milána a s divokou vášní pravé Phryny jej objímajíc odměňovala se mu za slastnou chvíli tuto nejhoroucnějšími polibky.

Kdyby však byla mohla čísti v mysli Jevanského, byla by se zhrozila nad zrádnými záměry, jaké chovala duše jejího milána.

Triumfoval nad ní v okamžiku tomto, neboť byl již přesvědčen, že ji ošemetnou svou hrou ukolébá v jistotu blízkého sňatku a zbaví se dalšího jejího naléhání, aby s ní vešel ve svazek manželský, kterýžto neustálý nátlak její mu v poslední době způsobil tolik trpkých chvil.

Ale Jevanský hrál svou úlohu, na kterou se po celý den připravoval, tak mistrně, že oklamal i démonickou tuto ženu, která znajíc slabou jeho povahu, nikdy nemohla předpokládati, jaký ohavný plán zosnoval proti jedinému přání jejímu a nyní jej počal tak zdárně prováděti.

„Odpouštíš mi nyní, holubinko, dnešní dotíravost mou?“ pravil Jevanský, když se byl z náruživého objetí jejího vyvinul.

„Více než to, milovaný Petře můj,“ odvětila s lesknoucími se zraky a s planoucími lícemi svůdná ženština; „více než to, neboť v odměnu za to zvu tě na zítřek odpoledne opět k dostaveníčku v zahradním domku, jemuž ses v poslední době své chladnosti tak důsledně vyhýbal!“

Chopila obě ruce milánovy a pohlížela naň zraky tak žhoucími, že Jevanský musil veškerou svou sílu sebrati, aby se neprozradil, neboť i v něm byla pod vlivem zraků těch poznovu vzbuzena všechna smyslnost, která ho po dvě léta poutala ke krásné této ženě.

„Ano, drahý anděle můj,“ horoval v pocitu tomto, „tam obnovíme blahé chvíle první naší lásky, ale proto musí býti dnešní tvoje společnost tou poslední, která mne dosud od tebe odcizovala. Ve čtyřech nedělích odvedu si tě pak jako spanilou ženušku svou na zámek Jevanský, kamž vyslal

jsem dnes posla, aby byl upraven v nejkrásnější hnízdečko pro mladé novomanžely.“

„Vše vykonám, jak kážeš, milovaný mužičku můj!“ šeptala v nejhoroucnějším zanícení svůdná siréna. „Dnes naposledy hostím společnost v domě svém, pak ty jediný budeš pánem a velitelem mým! Však poslední tato společnost necht' je svědkem štěstí našeho a uslyší zvěst o zasnoubení našem!“

„Nechci ti odepřít tuto první žádost jako ženušky své,“ odpověděl Jevanský, mysle si v duchu, že již pověsti své ničeho nezádá, prohlásí-li veřejně zasnoubení své, jen když před sňatkem bude dávno přes hory a doly.

„Kterak se však stalo, miláčku můj, že konečně ses rozhodl ruku svou mi podati?“ tázala se paní Budovcová, v níž se po okamžitém záchvatu radostném počal opět probouzeti její praktický duch.

„Kdož by tobě dlouho odolal, holubinko moje?“ horoval zase Jevanský a nyní sám v nadnou ženu v náruč pojal. „Chci tebe jedině sám mít, a to jen ženatému muži přísluší!“

„Ano, tvou, jedině tvou chci býti, miláčku můj!“ opětovala tímž způsobem paní Budovcová, všechna jsouc opojena líčenou vroucností svého milána, neboť byla ve chvíli této jen ženštinou, která se chtěla stát zase šlechticnou a zjednati si přístup do kruhů, které jí byly dosud uzavřeny, avšak podle domnění jejího jako choti pana Jevanského z Jevan více se jí uzavírat nemohly.

Jedině tímto sňatkem mohl býti smazán nízký její původ a setřena nečestná památka na prvního jejího muže, pouze tímto prostředkem mohla jako očištěná uvedena býti do vyšších kruhů, po nichž ctížádost její tak bezmezně toužila, čím více si byla vědoma, že do nich nepatří a že chováním

svým v posledních dvou letech se sama z nich vyloučila. Ale démonická její povaha dychtila veškerou mocí po tomto zadostiučinění, neboť vědoma si jsouc své krásy, pokládala se za plně oprávněnou povznést se do výšin společnosti, když k své kráse mohla připojit též nový stav šlechtický a bohatství.

Nyní konečně zvítězila nad dosavadní otálivostí svého milána a ochotně se podrobila jeho velení, aby její dům byl dnes naposledy střediskem té zhýralé společnosti, kterou ve vypočítavém svém duchu beztoho jen proto k sobě vábila, aby tím vznítla žárlivost pana Jevanského a tím pevněji jej k sobě upoutala.

„Plán můj se mi zdařil,“ jásala ve chvíli této, kdy Jevanský s bývalou vřelostí ji opět objímal; „stanu se ženou jeho, a pak bloud ten nebude mi žádnou překážkou více, abych veselý život nynější dále vedla, ba život desetkrátě veselejší, neboť pak budu zároveň bohatou šlechtickou, která si bude moci vybírat rozkoše lásky, po nichž mysl má tak velice touží!“

A v téže chvíli kochal se milán její v pomyšlení, že plánem svým, dnes tak šťastně započatým, zbaví se zrádné této ženštiny, o níž byl již dávno přesvědčen, že touží jen po jeho jménu a bohatství, které jí měly sloužiti za prostředek k nezřízeným jejím chtíčům, jaké měly býti ukájeny pořádáním společností v paláci Budovců.

Takž setkávaly se tu dvě šlechetné duše tyto, aniž by vzájemně byly o sobě toho tušily, ve stejných zrádných záměrech a líčíce si nejrůznější lásku a oddanost, hrály o sebe, netušíce, že spravedlivá Nemesis, zastoupená mužem, jež oba byli tak hříšně podváděli, chystá jim odvetu, na jejíž krutost by nebyli připadli ani v nejdivočejších svých snech.

Pomsta tato byla však ještě zahalena závojem budoucnosti a my jen proto ji zde poněkud odhalujeme, aby byly vyznačeny povahy osob ve vypravování našem vystupujících, které byly příčinou tragedie, jež v následcích svých stala se tak osudnou královské Praze.

Ale toho dne neměly v domě Budovců obě hlavní osoby výjevu námi líčeného ani vzdáleného ponětí o tom, co jim Nemesis připravuje, a zejména paní Budovcová byla všechna unesena pomyšlením na to, že se již ve čtyřech nedělích má státi paní Jevanskou z Jevan a tudíž držitelkou tří domů pražských a velikého panství jevanského v Mladoboleslavsku, neboť nepochybovala ni v nejmenším o tom, že se jí podaří zaslepeného jejího chotě přiměti k tomu, aby ji učinil spoluzápisnicí veškerého svého hmotného majetku.

Měla tak plné vědomí o vlastní převaze nad jeho duchem, že o splnění nároku svého na polovici jeho jmění ni v nejmenším nepochybovala a v praktickém svém duchu se zabývala již jen vedlejšími důsledky z majetnictví toho vyplývajících.

Proto pravila, vinouc rámě kol šíje pana Jevanského, nejsladším svým hlasem:

„Když ve čtyřech nedělích, jak pravíš, miláčku můj, budu ženuškou tvou, nesmí ubohý otec můj ani o den déle býti pouhým krčmářem, kterým byl za ničemného prvního mého chotě, neboť Jevanští z Jevan daleko povzneseni jsou nad Budovci z Budova, jejichž potomek jako žebrák vrátil se do Čech; ty zároveň se mnou jej povýšíš ve stavu jeho, abych i já mohla se chlubit, že nejsem více dcerou krčmářovou, nýbrž dcerou regenta na tvém panství, za kterého jej hned po sňatku našem ustanovíš.“

„Nic ti více neodepru, drahá holubinko moje,“ ubezpečoval ji Jevanský, tiskna ručku její na srdce, jako by ji tlukotem jeho chtěl přesvědčiti, že veškerá přání její jest ochoten splniti.

Rovněž ochotně by jí ovšem byl přislíbil, že otce jejího učiní jedním z místodržících Království českého, kdyby toho byla na něm žádala.

O jeden slib více nebo méně, na tom mu již nesešlo, neboť žádný ze slibů podobných neměl podle jeho plánu dojíti splnění.

„A palác tento, v němž příště budeme sídliti,“ pokračovala paní Budovcová nejsvůdnějším svým hlasem dále, „dáš obnoviti i na jeho zevnějšku, aby byl důstojným krásného tohoto vnitřku, jež jsi upravil v knížecí příbytek.“

Rozhlédla se po nádherné komnatě, která skutečně mohla sloužiti každé nejvznešenější šlechticně za příbytek.

„Než v podzimu z panství do Prahy opět se vrátíme,“ přisvědčoval s dřívější horlivostí pan Jevanský, bude tvůj palác až k střeše proměněn v nejvzbornější dům v Praze, neboť bude sídlem bohatého panstva Jevanského!“

Vypjal se při tom hrdě v celé své postavě, jako by skutečně chtěl založiti nový kmen šlechtický v Čechách a upravit mu nádherný palác v Praze, jenž by všecka panská sídla zastiňoval.

S pýchou pohlížela paní Budovcová v této chvíli na štědrého svého milána, který jí v každém přání jejím tak nezištně vstříc přicházel, jak by toho v nejluznějších snech svých nebyla očekávala.

Všecka jsouc unesena vábnou vyhlídkou do skvělé budoucnosti, zvolala pak něžným hlasem:

„Věř, miláčku můj jediný, že nejraději odřekla bych tuto poslední společnost mou, abych již každou hodinu pouze

tobě mohla věnovati, kdybych netoužila po tom, aby přede všemi mými hosty bylo slavně prohlášeno naše zasnoubení. Triumfu toho musíš mi dopřáti před světem, abych se pomstila těm hrdopyškám, které se odvažovaly rameny nade mnou krčiti, když jsem zasedala v Týnském kostele do lavic šlechtických!“

„Ano, ano, krásný anděle můj,“ přisvědčoval pan Jevanský neobyčejně horlivě, že by mu ješitná, zaslepená žena tato byla nejraději zase kolem krku padla; „ode dneška budeš slaviti jen triumfy, ode dneška budeš státi na výsluní skvělého života a já tě budu zahrnovati láskou svou, která,“ doložil pak šeptem, nakloniv se k jejímu uchu, „počne opět zítra odpoledne v zahradním domku slaviti své triumfy!“

Paní Budovcová snažila se zapýřiti při těchto slovech a klepla milána, jenž tak zdárně dovedl si hráti na rytíře láskou se rozplývajícího, vějířem přes ruku a jako by chtěla předmět rozmluvy v jinou stranu obrátiti pravila:

„Tuším, že společnost počíná se již scházeti, pročež naposledy musím dostáti své povinnosti, abych vítala v domě svém hosty, mezi něž chci tehďáž již vkročiti po tvém boku.“

Pan Jevanský podal jí dvorně rámě, aby ji uvedl do společnosti, která se již z největší části shromáždila v nádherně zařízené společenské síni někdejšího paláce Budovců.

Byli to ponejvíce mladí kavalíři, kteří dosud nebyli Prahy opustili, aby se odebrali na venkovské své statky, pak několik vojenských důstojníků, jakož i několik cizích kavalírů, kteří byli do společnosti této uvedeni, aniž by se bylo blíže pátralo po jejich původu a společenském postavení.

Všichni tito zhýralci a prostopášníci přicházeli do domu paní Budovcové především pro hru, která zde měrou neobvyklou byla pěstována, někteří pak pro krásnou hostitelku, aby se před ostatním světem mohli honositi její přízní.

Mezi těmito posledními byli vesměs kavalíři, kteří se mohli chlubit značným jménem, z čehož bylo vidno, že si paní Budovcová dovede své ctitele chytře vybírat, neboť právě tito seladoni dávali se od ní a od ostatních hráčů v hazardních hrách nejvíce odírat, nic nelitující ztracených tisíců, jen když se jim z krásných očí hostitelky dostalo významnějšího pohledu, který, jak se jim zdálo, slibuje splnění nejhoroucnějších jejich přání.

Ostatní bažili jen po výhře, aby vyprázdněné své sáčky mohli za hracími stolky naplňovati, a úsilí jejich bylo pravidelně provázeno též příznivým výsledkem, neboť o zamilovaných soupeřích jejich, kteří se i mezi nejodvážnější hrou raději zahloubávali do krásných očí paní Budovcové, než aby byli postupu hry příslušnou pozornost věnovali, platilo staré přísloví, že kdo má v lásce štěstí, nemá je ve hře.

A podle tohoto pravidla prohrávali bohatí ctitelé paní Budovcové ve hře v domě jejím každého večera, kdykoli se zde společnost sešla, sumy úžasně vysoké, ve kterýchžto výhrách se také krásná hostitelka sama velmi často zúčastňovala, aniž by tím ovšem vzbudila revnivost ostatních. Bylať ona hlavním magnetem, který vábil bohaté kavalíry do paláce Budovců v Kaprově ulici, a za tuto cenu musilo se jí arcit' také dostati příslušné odměny z hráčské kořisti.

Pestrá a v povahách svých nanejvýš pochybná tato společnost vítala s pravým nadšením svou hostitelku, když

ve střed její tohoto večera vstupovala, ač mnohý z kavalírů svažtil obočí nad tím, když krásnou paní tehdaž spatřil kráčet po boku pana Petra Jevanského z Jevan.

Již od nějaké doby nebylo se vyslovenému milánovi paní Budovcové tohoto vyznamenání dostalo, a takž mnohý z tajných soupeřů jeho kojil se nadějí, že zakrátko bude moci vstoupiti na jeho místo po boku vnačné dámy a stopovati při ní další své záměry.

Zářící obličej obou mladých lidí byly svědectvím toho, že se pan Jevanský zase těší plně přízni paní Budovcové a že všeliký mráček, který snad byl v poslední době oblohu lásky jejich zatemňoval, dnešního dne již nadobro s obzoru oblohy této zmizel a opět se na ní rozestírá plný jas.

Avšak neobyčejná vlídnost a líbeznost, se kterou paní Budovcová hosty své vítala, zaplašila brzo všechny ty lehké chmury, jež se na čele některých kavalírů objevily při spatření pana Jevanského, a zakrátko zavládla nejrozmarnější nálada ve veškeré společnosti.

Počínalať si krásná hostitelka dnešního večera tak roztomile z té utajené příčiny, že si hodlala přátelství veselých těchto pánů uchovati také pro dobu, až by je jako paní Jevanská z Jevan mohla v obnoveném paláci svém vítati, neboť pevný byl již její úmysl, že hned po sňatku a po opětném návratu do Prahy bude pokračovati v rozkošnickém dosavadním živobytí, ve kterém se jí tak velice zalíbilo.

Po prvním vítání a rozhovoru ve společenské síni, kde se společnost tato sešla, zvala paní Budovcová hosty své do jídelny, kde je očekávala obvyklá skvělá hostina.

Dychtilať již s horečnou touhou po okamžiku, kdy bude veřejně prohlášeno zasnoubení její s panem Jevanským, a kýžená tato chvíle měla nastati teprv při víně.

Rovněž vesel a v růžové náladě byl dnes pan Jevanský z Jevan, který při posledních společnostech býval až nápadně zamklý, takže dnešní proměna v jeho chování brzo ode všech byla pozorována.

Každý ji však přičítal tomu, že se mladý kavalír, dosud jaksi od krásné hostitelky zanedbávaný, opět těší plné její přízni, jak to všem tajným i veřejným soupeřům jeho zřejmě dala najevo, když vstoupila po boku jeho do společnosti.

V tom smyslu vykládal si také každý vítězoslavné pohledy i rozmarné naladění, kdežto nám jest známo, že vše toto bylo u Jevanského pouze promyšlenou hrou, kterou paní Budovcová měla býti oklamána, aby se přesycený záletník mohl tím snáze a navždy vyprostiti z osidel této sirény.

V pocitu tohoto brzkého svého vítězství, které mu ode dneška kynulo pro veškerý jeho život, chopil se pan Jevanský při víně poháru a povstav rozhlédl se s jiskřícími zraky po společnosti a pronášel zvučným hlasem:

„Jest mi vzácné společnosti oznámiti radostnou zprávu, že krásná naše hostitelka, milostivá paní Budovcová z Budova, vyslyševši horoucí lásku mou, dnes zasnoubila se se mnou a již ve čtyřech nedělích slaviti bude se mnou sňatek, ke kteréžto slavnosti dovoluji si jménem krásné své snoubenky i jménem svým zváti veškerou vzácnou společnost!“

Kavalíři byli mezitím taktéž povstali a vzpamatovavše se z prvního údivu nad neočekávaným tímto oznámením, volali pak již vespolek hlučně:

„Sláva snoubencům! Sláva spanilé nevěstě!“

Paní Budovcová, která nyní taktéž povstala, v ladných lících všecka hoříc vnitřní radostí a pýchou nad tím, že

konečně došla splnění nejvyšší své touhy, přijímala se všech stran jí pronášená blahopřání, která ovšem z největší části byla jen líčená, jež ale ctižádostí zaslepená žena pokládala za bernou minci.

Dlouho ještě trvala povznesená nálada způsobená prohlášením toho zasnoubení a když po skončené hostině společnost ke hracím stolkům odcházela, pravil jeden z kumpánův polohlasně k soudruhovi svému:

„Blázen jest Jevanský za to, že v žárných dnech červencových chce svůj sňatek slaviti! Za čtyři neděle nebude asi nikdo z naší společnosti v nynější výhni pražské více meškati.“

„Zdá se, že jeho nevěsta má takto naspěch,“ doložil soudruh, mrkaje významně očima; „snadnoť by jí tučná tato kořist mohla vyklouznouti z ruky, kdyby Jevanský za to stál, aby mu někdo z nás hloupý jeho kousek mezitím rozmluvil!“

„Kdo chce kam, pomozme mu tam!“ zasmál se s opovržlivým úsměvem první kumpán. „Za půl léta bude paní Jevanská v těchto síních tutěž veselou úlohu hráti, jakou dnes hraje paní Budovcová! My při změně této nic neztratíme!“

Po těchto slovech, která ostatně mimoděk označovala tajné smýšlení veškeré společnosti, přisedli oba mezi ostatní hráče u prostředního stolu, v jehož čele nevěsta pana Jevanského trůnila, aby při velké quinole jako obyčejně držela bank.

Dlouho přes půlnoc koulelo se zlato a stříbro po stolech a teprv s ranním úsvitem opouštěla rozjařená společnost dům pánů Budovců, v němž dnes pan Jevanský tak zdárně zahájil tajný svůj plán proti jeho majitelce.

Druhého dne odpoledne pak spěchal zrádný ženich ukrytou brankou do zahradního domku za palácem Budovců, kdež jej nevěsta jeho v pocitu plného vítězství s nejvášnivější touhou očekávala.

Nikdo z nich netušil, kterak děsná Nemesis tasí nad nimi již plamenný svůj meč, aby na nich vzala spravedlivou odvetu.

10.

Uplynulo již čtrnáct dní od té doby, co rytíř Václav Budovec z Budova přibyl do Prahy a v hořejší komnatě starobylé věže v domě „U tří zvonků“ v Menším městě pražském našel útulek.

Byl to útulek v té míře bezpečný, že nikdo z někdejších známých a přátel mladého šlechtice neměl tušení o jeho pobytu ve městech pražských, tím méně pak bylo úřadu známo, že se vypověděný psanec, jenž stál před rokem pod pranýřem staroměstským a pak od kata z města i ze země potupně byl vyvezen, zase potají do Prahy navrátil.

Ještě méně pak mohl kdo tušiti záměry, jaké pohaněného šlechtice po roce opět do hlavního města českého přivedly. Ty byly dosud pro každého Pražana zahaleny závojem neproniknutelným a teprve v době svého provádění měly se veřejnosti státi zjevnými.

Rytíř Budovec zachovával také všecku opatrnost, aby k sobě neobrátil pozornost nepovolaných osob; za dne vůbec neopouštěl domu mistra Septiera a kdykoli přece vyšel, dalo se tak jen za večerního šera, a i tu byl zahalen v plášť

a široká střecha nizozemského klobouku jeho zakrývala mu polovici obličeje, takže nikdo z někdejších známých, i kdyby náhodou byl se s ním na ulici setkal, nebyl by seznal právě jeho osobnosti.

Večerní jeho vycházky platily obyčejně jen přehlídce tajných stanovišť jeho lidí, kteří v hospodách Starého a Nového města byli ubytováni po dvou a třech mužích, většinou však sami přicházeli k veliteli svému ke „Třem zvonkům“, aby mu dávali zprávy o postupu žhářských svých příprav.

Zprávy tyto uspokojovaly rytíře Budovce měrou vždy větší, neboť byly mu svědectvím, že se ďábelský záměr jeho proti Praze vždy jistěji blíží ke svému cíli a že mu žádná neočekávaná překážka nevstoupí v cestu.

Obě města pražská na pravém břehu Vltavy rozdělili si najatí zlosynové podle jeho návodu v jednotlivé okrsky, v nichž nenápadně si bedlivě prohlédli každý dům zvenčí i uvnitř, v patrnosti měli každou dřevěnou střechu, každou kolnu a prkennou přístavbu ve dvorech domů. Takž mohl v dané chvíli každý z nich vniknouti přímo na ustanovené nejvhodnější místo s třaskavými granáty a zápalnými doutnáky a vykonávati své žhářské řemeslo.

Byla to příšerná statistika, kterou rytíř Budovec každého dne doplňoval, jak mu od jednotlivých spiklencův další zprávy o prohlížení domů a o výsledcích téhož byly podávány. Sestavil si vášní a pomstychtivostí zaslepený tento muž hrubě nastíněný půdorys obou měst pražských, na němž v každé ulici byly červenou tužkou naznačovány body, kde nejučinlivěji bylo požár zakládati, a řada těchto míst rostla každým dnem, takže zejména plán Starého a dolejšího Nového města byl červenými tečkami jako poset.

S divokou radostí v oku pohlížel jednoho dopoledne rytíř Budovec na tajemný tento plán, jehož významu by nikdo jiný nebyl porozuměl, neboť právě jej opustil desátník jeho sboru, který mu zprávami svými podal dostatečné látky, že mohl na svém plánu opět umístit několik červených bodů.

Bylo to hlavně v okolí Kaprovy ulice ve Starém městě, kterému přibýlo několik nových ozdob rudé barvy, neboť desátník měl, jak známo, stanoviště své v hostinci „U černého orla“ v oné ulici, a úlohou jeho i obou soudruhů bylo, aby zejména v sousedství onoho domu všeska lehce zápalná místa vyslídili a veliteli svému je také podrobně označili.

„Takž jest pelech zločinné oné ženy a jejího svůdce“, pravil rytíř Budovec polohlasně a s děsným výrazem v oku sám k sobě, když byl nové body nastínil na svém plánu, „se všech stran obklopen kruhem budoucích výhní, z nichž jim budou sálati neúprosně vstříc zhoubné plameny, ač podniknu vše, aby na samém místě sodomských hříchů svých pomstě mé propadli a stali se první obětí požáru! Odtamtud, kde zaslouženou odplatu svou vezmou, jako z jícnu sopky chrliti se bude žhoucí láva po všem okolí, aby z kletých domů Budovců a Jevanských nezůstal kámen na kameni a ssutiny jejich zasypaly navždy sežehnuté kosti obou těch bídných lidí, kteří zničili mou čest i můj život! Podaří pak se mi záměr tento tím spíše, jelikož všechny okolnosti nad očekávání jej podporují; jeť podle zprávy desátníkovy tento dům protějščí v rozsáhlém dvoře svém až k výši šindelové střechy naplněn prkny a latěmi mistra truhlářského, držitele tohoto domu; zde pak chatrné domy židovského města, přiléhající k zahradám obou domů, trčí od sklepů až po střechu starým haraburdím a lehce

vznětlivou veteší, takže celá ta ulice židovská ve dvou okamžicích bude státi v jediném moři plamenů! A ďábel sám – neboť od Boha takového přispění nesmím očekávat! – podporuje co nejvydatněji plán můj, že již po čtrnáct dní sálá africké vedro nad Prahou, kterým je všechno dřevo na střechách a v domech v pravý troud proměněno, takže jediná jiskra stačí ke vznícení celé řady domů a polovice Prahy v době jediné hodiny bude obrácena v plameny! Jen týden ještě nechť trvá toto vedro, jen týden ještě nechť nedostaví se v Praze dešť a v zříceniny obrátím ničemné město, které mi způsobilo pohanu tak nezměrnou! Jako města falcká a porýnská klesne v prach a popel, jak jsem to před rokem přísahal a ve Falcku ve vykonání pomsty své se cvičil! Děsné to bude mausoleum nad spálenými mrtvolami paní Budovcové a pana Jevanského a chyběti budou jen krkavci, kteří by mohli nasytiti hladové své krky zčernalým masem jejich hříšných těl!“

Zachechtal se ryčným smíchem při pomýšlení na tento úplný zdar divoké své pomstychtivosti, jehož z počátku ani nebyl v té míře mohl se nadíti a jež, jak se zdálo, samy pekelné mocnosti připravovaly a podporovaly.

Ve vášnivém rozrušení svém, které nedovolovalo mu déle klidně seděti u psacího stolu, vyskočil s křesla, aby přebíhal po komnatě a ve vznícené mysli dále si v podrobnostech maloval děsný obraz účinku požárního, jak jej ďábelským úkladem svým již zakrátko chtěl učiniti skutkem.

Jediným douškem vyprazdňoval při tom pohár ohnivého vína za pohárem, kterým ho sklep mistra Septiera zásoboval, jakož vůbec v posledních dnech neustále bohu Bachovi obětoval, aby vnitřní žár svůj hasil a zároveň v rozčilení svém se udržoval.

Z duševního pohnutí tohoto vyrušil ho příchod hostitele jeho, mistra Septiera, který vstoupil s vítězoslavným výrazem v obličeji do komnaty.

Nesl v rukou několik listů, kterými v šílené takřka radosti točil nad hlavou.

„Štafeta naše právě přibyla do Prahy, pane setníku,“ volal se zářícími zraky; „vrací se z Paříže a z Mohuče, odkud též vám dva listy přináší.“

Podal Budovcovi dvě listů pečlivě zapečetěných, kdežto sám v rukou podržel několik jiných, již otevřených.

Budovec byl hned při vstoupení jeho násilně potlačil mocné své vzrušení a s klidnou již myslí přijal oba listy, aby především prohlédl jejich neporušené pečeti.

Výsledek tohoto zkoumání jeho zdál se býti uspokojivý, neboť pokynuv přisvědčivě hlavou prohodil:

„Tajná pošta vaše, mistře Septiere, jest skutečně spolehlivá; oba listy jsou neporušeny a nikdo nepovolaný neseznal jejich obsahu.“

„To si myslím, pane setníku!“ zvolal s hrdým výrazem hostinský; „ještě nikdy se nám štafeta naše nezpronevěřila, a proto posmíváme se poštovním úřadům císařským, které o tajném spojení našem s vlastí francouzskou nemají ani vzdálené potuchy!“

„Uznal jsem již jednou,“ odtušil rytíř Budovec, „opatrnost vaši a vašich zdejších krajanů, mistře Septiere, a nyní po bezvadném obdržení těchto dvou listů opakuji poznovu své uznání.“

„Měl bych se nyní vzdáliti, pane setníku,“ pravil hostinský, vypnuv se hrdě při této pochvale hosta svého, „abyste oba listy mohl přečísti, ale dovolíte, pakliže sečkám, abych i já po jejich přečtení mohl vám potěšitelný obsah těchto mých listů sdělit.“

Zatřímal vesele otevřenými listy, jež v rukou držel.

„Naopak, bude mi milá vaše přítomnost,“ odvětil vlídně Budovec, „seznám-li z listů svých, že mi po případě bude třeba vašich vysvětlivek, jak se toho od očekávaného obsahu obou listů domnívám.“

Odstoupil k oknu, aby listy právě obdržené se zjevným zájmem přečetl.

Mistr Septier pozoroval jej při tom liščím zrakem, aby mu ani jediné hnutí v obličeji hosta jeho neušlo, neboť hořel dychtivostí, aby zvěděl, co francouzský ministr Louvois z Paříže a generál hrabě Melac z Mohuče setníku Sedmihradskému do Prahy oznamují.

Bylť se ve vrozené zvědavosti své již dříve podle pečeti na obou listech přesvědčil, jací vysocí hodnostáři odpovídají jeho hostu na dopisy před desíti dny zaslané, a toužil ovšem také po tom, aby seznal obsah jejich, jak to od vlídnosti štědrého setníka Sedmihradského mohl očekávat.

Seznával zřejmě, že host jeho jest oběma listy uspokojen, neboť čelo jeho se vyjasnilo, a při čtení dopisu generála Melaca zpozoroval i lehký úsměv na jeho tváři, což bylo mu svědectvím, že krutý vojevůdce francouzský dovede psáti také o rozmarných věcech.

Rytíř Budovec přečetl oba listy a složiv je, uzavřel je pečlivě do zásuvky ve psacím stolku, při čemž mistr Septier dobře pozoroval, že host jeho podržel z listu ministra Louvoise jakousi vložku.

Poté obrátil se rytíř Budovec opět k hostiteli svému právě:

„Obchodní dům de Wittův jest tuším firma spolehlivá a zároveň dosti bohatá, aby mohla bez prodlení větší částku peněz v hotovosti vyplatiti, jakmile se jí předloží řádná poukázka!“

„Nejspolehlivější, pane setníku,“ odpovídal horlivě mistr Septier, „a zároveň ta nejbohatší mezi obchodními domy v Menším městě pražském.“

„Je tedy ve městě tomto?“ tázal se rytíř Budovec s patrným zájmem.

„Máme k ní jen přes ulici, pane setníku,“ odpovídal rychle mistr Septier, „neboť obchodní dům její je v nárožní budově do ulice Lázeňské, což jest třicet kroků odtud.“

„A díte o ní, že jest nejbohatší v Praze?“ podotýkal opět rytíř Budovec.

„Již od století, jako nejpřednější bankovní dům v Praze, pane setníku,“ přisvědčoval horlivě mistr Septier; „od časů císaře Rudolfa II. zakládá všechny panovníky v této zemi a vyplácí každému okamžitě i milion, kdo se na ni obrátí se řádnou poukázkou.“

„Prozatím jde o deset tisíc dukátů, které mi tuto ministr Louvois na dům de Wittův poukazuje,“ pravil rytíř Budovec, ukazuje směneční list, jež držel v ruce.

„Ve čtvrt hodině vám na poukázku, tak vzácným jménem podepsanou, žádanou sumu ve zlatě zaopatřím,“ nabízel se mistr Septier, jehož obdiv před hostem jeho ve chvíli této vzrostl stonásobně.

„Není sice okamžitého spěchu třeba,“ pravil chladně Budovec, „ale zavděčíte se mi, pakliže hotovost desíti tisíc dukátů na poukázku tuto u domu de Wittova pro mne vyzvednete.“

Podal při tom poukázku mistru Septierovi, který s nejhlubší poklonou přijímal cenný proužek papíru do svých rukou.

„Vše obstarám k plné spokojenosti vaší, pane setníku,“ pravil všecek unesen hostinský, neboť nikdy ještě tak bohatého muže nehostil ve svém domě,

„Tím jest záležitost jednoho z mých listů vyřízena,“ ujal se opět slova rytíř Budovec a usednuv ke stolu, naplnil z lahve dva poháry vína a kynul mistru Septierovi, aby též ke stolu přisedl; „druhý list však si vyžádá asi delšího rozhovoru, a proto dobře učiníme, když si při něm trochu hrdla svlažíme.“

„List generála Melaca?“ pravil v dychtivosti své mistr Septier.

Hned ale by se byl nejraději udeřil přes prostořeká ústa, neboť slovy těmi sám se prozradil, že oba listy hostu jeho došlé podrobil dříve důkladné prohlídce.

„Vy víte, že list ten jest zaslán od generála Melaca?“ tázal se s ironickým úsměvem rytíř Budovec.

„Vaše Milost ráčí odpustiti,“ omlouval se nejpokorněji zvědavý hostinský, „že jsem pohlédl na pečeť, která nese jméno generála hraběte Melaca.“

„To nic neznamená,“ prohodil klidně rytíř Budovec, „mne zajímá obsah listu, kterému jinak mnoho nerozumím, a snad vy budete mi moci přispěti k pochopení tajemného dotazu generálova.“

„Jsem zúplna k vašim službám, pane setníku,“ ubezpečoval jej mistr Septier tím horlivěji, aby opět zastřel dojem neprozřetelné své otázky.

Po krátké pomlčce pravil rytíř Budovec dále:

„Vy přeslechnete v domě svém, kde se tolik lidí všech tříd schází, zajisté tak mnohé, co se v Praze vypráví –“

„Tak jest, pane setníku, vím pravidelně o všem, co se děje ve městech pražských, a mohu se pochlubit, že se již z přirozené zvědavosti o to starám, abych o všem věděl.“

„Tím lépe,“ přisvědčil Budovec, „pak jste snad zaslechl též něco o jakémsi listu, který byl před nedávném odevzdán za tajemných okolností královským místodržícím.“

Mistr Septier rychle přisvědčil kývnutím hlavy a zvolal:
„Ba právě že vím o tomto listu, neboť se o něm v celé Praze povídá, a mám-li pravdu říci, vím též, kdo jej do Prahy přinesl.“

Rytíř Budovec při těchto slovech sebou nepokojně trhl a ostře pohlédnuv na hostinského, pravil:

„Víš o tom také někdo jiný mimo vás?“

„Bůh uchovej, pane setníku,“ zapřísahal se mistr Septier, „tajemství jiných osob jsou u mně jako v hrobě uzavřena.“

„Kterak jste se dověděl o tom, kdo list do Prahy přinesl?“ tázal se Budovec dále, upokojen jsa prohlášením hostinského, že mimo něj nikdo osobnost doručitele listu nezná.

Mistr Septier usmál se chytře a odtušil:

„Pouhým domyslem, pane setníku; list byl odevzdán desátníkovi v bráně od důstojníka pluku Kaisersteinského, který přiváděl dvacet mužů téhož pluku do Prahy k verbování prý nováčků, a jelikož téhož dne zavítal onen důstojník i se svými dvaceti muži pod střechu mého domu –“

„Bylo snadno se domyslit, že já to byl, kterýž jsem onen list odevzdal ve bráně,“ vpadl mu do řeči rytíř Budovec, dokládaje: „Nuže, ano, domysl váš vás neklamal, neboť já skutečně list onen ve bráně odevzdal. Avšak nikdo jiný nesmí výsledek domyslu vašeho zvědět, jinak jest mé tajemství porušeno a vy byste byl první, který by pocítil nemilé toho následky.“

Mistr Septier udeřil se pravicí v prsa a zvolal:

„Jak jsem již pravil, pane setníku, všechna cizí tajemství jsou u mne jako v mém hrobě uzavřena. Ani se živou

duší jsem o tom nemluvil, čeho jsem se domyslíl z okolností, které mimo mne nikomu jinému nebyly známy.“

„Důvěřuji vám, mistře Septiere,“ pravil rytíř Budovec vážně, „a jak řečeno, spočívá především ve vlastním vašem prospěchu, aby tato moje důvěra nebyla zklamána. – Nyní však vypravujte již, co jste o tajemném listu onom slyšel.“

„Nejdříve vypravoval zde jeden z úředníků purkrabských,“ oznamoval hostinský, „kterak byl panu nejvyššímu purkrabí od desátníka z brány Strahovské odevzdán list, jehož nadpis zněl prý jaksi podivně.“

„Jest vám známo znění jeho?“ tázal se rytíř Budovec ledabyle.

„Také o tom mluvil úředník onen, neboť na hradě bylo o zvláštním nadpisu onom mnoho mluveno. List prý zněl „Guvernérovi Království českého“, jakého ovšem v Čechách není.“

„Přes to jej přijal nejvyšší purkrabí a také jej asi četl,“ prohodil Budovec.

„Tak jest, pane setníku,“ přisvědčil mistr Septier, „dotvrdil to onen purkrabský úředník.“

„Přišlo snad též o obsahu listu toho něco do veřejnosti?“ tázal se rytíř Budovec již s větší pozorností, neboť i jemu samému nebylo doslovné znění listu generála Melaca známo.

„V tom ohledu se první zprávy velice rozcházeły,“ pokračoval mistr Septier, „a kohokoli z purkrabských a hradních úředníků jsem se na tu věc ptal, každý nejrozumnější zprávy o obsahu listu přinášel. Jen v tom se všichni k udivení mému srovnávali, že byl list ten psán od našeho slavného generála Melaca.“

„A měli pravdu,“ doložil rytíř Budovec stručně; „hrabě Melac skutečně list onen psal.“

„Jak Vaše Milost sama nejlépe ví,“ pravil mistr Septier s lehkým úsměvem, ukloniv se k hostu svému; „proto nepotřebuji ani o obsahu listu dlouze a široce před vámi mluvit.“

„Naopak, mistře Septiere,“ namítl rychle rytíř Budovec; „zde též mne vědomosti moje opouštějí, neboť generál hrabě Melac odevzdal mi list zapečetěný, aniž by se mi byl o obsahu jeho zmínil. Pochopíte tudíž snadno, že i já dychtím po tom, abych zvěděl, co v listu generálově stálo.“

„Jak jsem již děl,“ pokračoval mistr Septier ve zprávě své, „vypravovaly se s počátku o listu věci hrozné, jako že generál Melac do Čech vtrhne a celé Království české vypálí, jiný zase vyprávěl, že má královská koruna česká býti do Paříže odvezena a podobně že se stane s korunou uherskou; třetí konečně děl, že i císařská koruna má býti císaři Leopoldovi odňata, takže prý bude připraven o všechno dosavadní své panství.“

„Vyšel konečně také pravý obsah listu najevo?“ tázal se Budovec.

„Teprve, když bylo jednáno o listu generála Melaca v plné sessi pánů místodržících a jejich radů, a o tom, co se s listem má počítí, pronikalo také do širších kruhů, co vlastně náš chrabrý generál tomu domnělému guvernérovi Království českého psal.“

„Nuže, jaký žert si tu generál Melac s pány na Hradčanech způsobil?“ tázal se již rozmarně rytíř Budovec.

„Pan purkrabí a páni místodržící i všichni radové jejich nepokládali list slavného vítěze Mohučského nikterak za žert, pane setníku,“ odtušil mistr Septier, bera věc vážněji, než jak sama o sobě zasluhovala.

„Mohu si to pomyslet,“ pravil rytíř Budovec jaksi více sám k sobě; „slova Melacova nebyla asi ani příliš zdvořilá neb lichotná.“

„Přímo za velezrádný páni obsah listu prohlásili,“ pokračoval mistr Septier, „což jim ovšem se stanoviska jejich ve zlém nelze vykládati.“

„Co psal tedy roztomilý přítel můj, generál Melac?“ prohodil rytíř Budovec, chopiv se při tom poháru a pokynuv též Septierovi, aby podobně učinil.

Ten se nedal dvakrát pobízeti, a jelikož mu bylo hrdlo mezitím hodně vyprahlo, vyprázdnil pohár na dno a pak vypravoval dále:

„Generál oznamoval prý guvernérovi Království českého, kterak prý zakrátko s vítěznou armádou svou vtrhne z říše do Cech a po dobytí Prahy dauphina francouzského dá korunovati na krále českého, načež mu i císařské koruny říšské dobude a císaře Leopolda zase sníží na někdejšího hraběte z Habsburku.“

Rytíř Budovec se po slovech těchto potupně zachechtal a zvolal:

„Generálu Melacovi jest vyhrůžka tato podobná, je-li jinak zpráva vaše podstatná!“

„Všecky další zvěsti pánů úředníků purkrabských toto znění listu generálova potvrzovaly,“ ubezpečoval mistr Septier, ochotně při tom plně oba poháry, neboť i host jeho pohár při hlučném výbuchu svého humoru vyprázdnil.

Poté mistr Septier ještě doložil:

„Ostatně nebylo více děláno s obsahem listu žádných tajností, a brzo celá Praha o vyhrůžkách generála Melaca zvěděla, a nyní se o nich zjevně hovoří.“

„A na čem se usnesli páni místodržící?“ tázal se rytíř Budovec již zcela vesele dále.

„Zaslali list císaři do Vídně, aby sám o osudu jeho rozhodl,“ zněla odpověď Septierova.

„Jest snad rozhodnutí jeho také již v Praze známo?“

„Před hodinou mi oznámil jeden z purkrabských úředníků, že odpověď císařova včera již do Prahy došla. Nařizuje se prý v ní, aby tak hanebný list byl veřejně od kata pod pranýřem spálen, kterážto exekuce prý bude již také v několika dnech vykonána pod pranýřem na rynku staroměstském.“

„Přisámbohu, to bude veselé divadlo, ke kterému neopominu se též já dostaviti!“ zvolal se zuřivým smíchem rytíř Budovec a chopil se opět poháru. „Musímť přece viděti, jak se naloží s listem, ježž jsem sám do Prahy přinesl a na pravou adresu odevzdal!“

Pak, obrátiv se opět k mistru Septierovi, s vážným důrazem dodal:

„Nepotřebuji opakovati, že vše, co se mého poměru k tomuto zábavnému listu týká, zůstane mezi námi nejhlubším tajemstvím, neboť netoužím po tom, abych při spalování jeho pod pranýřem staroměstským jinak než co divák stál.“

Hostinský zapřísahal se poznovu co nejslavněji, že bude i dále mlčeti jako hrob, anť tušil, jak nepříjemný osud by způsobil bohatému a štedrému svému hostu, kdyby vyzradil, že ten to byl, jenž velezrádný list generála Melaca přinesl do Prahy, a že by i sám jako znatel tohoto tajemství snadno se mohl octnouti za mřížemi Bílé věže.

Ujištění jeho bylo tudíž zcela upřímné a rytíř Budovec mu také plně důvěřoval, jak to při něm již jako při rodáku francouzském mohl očekávati.

„Nyní pak i vy,“ ujal se rytíř opět slova „se vytaste se svými novinkami, neboť tuším, že i ty pro mne budou dosti zajímavé.“

„Ba věru, že zprávy mé i vás zajímají budou, pane setníku!“ zvolal mistr Septier se zraky opět zářícími. „Vždyť týkají se též přítele vašeho, slavného generála Melaca, který slávu zbraní francouzských poznovu rozmnožil, takže bych se pranic nedivil, kdyby za čtvrt léta jako vítěz do Prahy vtáhl, jak to v listu svému guvernérovi Království českého již napřed ohlásil!“

„Přálo generálovi opět štěstí válečné?“ tázal se s plným zájmem rytíř Budovec.

„Zde oznamuje mi jeden z mých přátel v Mohuči,“ pravil s vítězoslavným výrazem mistr Septier, nahlížeje do prvního ze svých listů, „že generál Melac rozpráší říšské vojsko než se mohlo spojit s armádou císařskou, aby s ní opět Mohuče dobylo! Bylo prý to vítězství tak skvělé, že jest naděje, že též armáda císařská od slavného vojevůdce našeho poražena bude, načež je vítězi Melacovi cesta do Čech otevřena!“

„To jest ovšem zvěst závažná,“ mínil rytíř Budovec v zamyšlení, „a kdyby Melac i nad císařskými zvítězil, snadno by žertovný obsah jeho listu mohl se státi pravdou.“

„Zvítězí, zvítězí, pane setníku!“ zvolal mistr Septier v divokém zanícení. „Již vidím časy, kdy v Praze budeme my pány!“

Budovec usmál se trpce tomuto přemrštěnému nadšení horkokrevného rodáka francouzského, o něž se jako zkušený voják ovšem ještě nesdílel, a proto prohodil:

„K tomu jest ještě daleko, milý mistře; prozatím jest však úspěch zbraní francouzských v říši dobrou čákou na další jejich zdar. Co ostatní listy vám oznamují?“

„Že princ Condé obsadil již polovici Nizozemska a že admirál Tourville zničil část válečného loďstva anglického, takže slavný náš král Ludvík XIV. dnes triumfuje nade všemi svými nepřáteli! Nejsou to zprávy povznášející, které všechny rodáky francouzské v Praze nejvyšší hrdostí musí naplniti? Proto pozvu dnes všechny své krajany, abychom v zátiší zadní části mého domu tato vítězství zbraní co nejokázaleji oslavili!“

Povstal v nejvyšším rozčilení od stolu a vypíal se hrdě, jako by obsah listu Melacova již již i v Praze měl se stát skutkem.

Také Budovec pozdvihl se zvolna a zaujat jsa závažnými myšlenkami, které v něm zprávami mistra Septiera byly vzbuzeny, prohodil jen ještě:

„Dbejte jen toho, aby dnešní vaše oslava těchto francouzských vítězství nevzbudila pozornost pražské policie, která by ji velice nemile přerušila a též mně jako obyvateli vašeho domu mohla způsobiti nepříjemnosti.“

„Bah, pražská policie!“ zvolal s opovržlivým posunkem mistr Septier. „Ta jest ta poslední, která zví, co se tajného v Praze děje nebo připravuje!“

Rytíř Budovec musil v duchu dáti za pravdu svému hostiteli, neboť i o přítomnosti jeho a jeho soudruhů v Praze a o zločinných záměrech jejich neměla policie tato ani vzdáleného tušení, a protož mohl též on se sdíleti o Septierovu bezstarostnost, kterou tento tak bezpečně pronášel.

Propustil tudíž hostinského a v hlubokém jakémisi zamyšlení počal přecházeti po komnatě.

„Potvrdí-li se Skvělé tyto úspěchy zbraní francouzských, pravil pak po delší chvíli polohlasně sám k sobě, „mohlo by skutečně dojíti ke vpádu francouzské

armády do Čech, a za takových okolností mohlo by mne jednoho krásného jitra dojítí nařízení ministra Louvoise, abych upustil od chystaného vypálení Prahy, která se má Zakrátko státi residencí francouzského dauphina jakožto nového krále českého! Avšak já nepracuji pro dauphina, já sleduji vykonání své msty a úloze této se nezpronevěřím, byť to Louvois a Melac tisíckrát na mně žádali! Co jsem pod pranýřem staroměstským a na káře katově před branou Smíchovskou v nejkrutější hodině života svého sobě přísahal, to také do posledních důsledků vykonám, a žádná moc světa mne od vykonání přísahy mé neodvrátí! Ničemná žena a její svůdce, kteří způsobili tak děsný obrat v životních mých osudech, musí zhynouti nejděsnější smrtí, zhynouti musí též Praha, která tak neslýchaně mne potupila a zneuctila, jak se žádnému šlechtici ještě nestalo!“

Zastavil se po těchto slovech v prudkém svém pobíhání a pozdvihl pravici do výše jako ku přísaze, že hrozný slib svůj také v plném rozsahu vykoná.

Aby pobouření nitra svého poněkud uhasil, vyprázdnil poznovu pohár a pak opět po komnatě přecházel, aby o obdržených zprávách dnešních dále přemítal.

„Den rozhodnutí nastává,“ pronášel po delší době opět polohlasně k sobě; „jakmile Vavřinec Procházka z venkova přibude do Prahy, přikročím neprodleně ku provádění jediného svého úkolů, jenž mne opět přivedl do tohoto kletého města! Především platí moje pomsta a pak teprv může i ministr Louvois počítí plány své v Čechách prováděti!“

S klidnější myslí přistoupil k oknu, jež otevřel, jako by se vánkem větru zvenčí ochladiti chtěl, ale pravý žár vanul mu Vstříc, takže rychllle opět okno zavřel, vrátiv se do

komnaty, v níž jako v každé klenuté prostore, do níž slunce nemohlo vniknouti, panoval příjemný chlad.

Odpoledne téhož dne přinesl mu mistr Septier ve dvou vacích zlato z bankovního domu de Wittova, těše 'se v duchu, že mu značná část těchto zlat'áků připadne do vlastního sáčku.

Rytíř Budovec pak zlato bedlivě uzavřel v jedné ze skříní.

11.

Následujícího jitra vrazil mistr Septier neobyčejně rychle do komnaty rytíře Budovce, takže tento tázavým pohledem obrátil se k hostinskému.

„Co znamená tento spěch váš, mistře Septiere, a proč pozoruji patrné zděšení ve vašich lících?“ tázal se ho Budovec. „Či počínali si francouzští krajané vaši za orgií dnešní noci tak neopatrně, že tím přece vzbudili pozornost pražské policie a nyní vám z toho vzejde nějaká nepříjemnost?“

„Nic takového, milostivý pane!“ zvolal hostinský, jenž tak rychle po kamenných schodech vzhůru spěchal, že nyní sotva dechu popadal. „O mne a o mé krajany tu neběží, nýbrž o vaši svobodu, pane setníku, které by snad mohlo hroziti neznámé nějaké nebezpečí, pročez vás okamžitě přicházím varovat!“

Rytíř Budovec sebou trhl a nepokojně na hostinského pohlédl.

V postavení, jaké v Praze pod rouškou nejhlubšího tajemství zachovávat musil, bylo ovšem třeba největší obezřetnosti a každému podezřelému zjevu musila býti věnována potřebná pozornost.

„O jakém nebezpečí mluvíte, mistře Septiere?“ tázal se proto chvatně hostinského.

„Ze jest osobnost vaše prozrazena, pane setníku, neboť dosud nikdo nevěděl, že je nějaký setník Sedmihradský v Praze, tím méně pak, že mešká pod střechou mého domu!“ oznamoval mistr Septier, počínaje si nesmírně vážně.

„Z čeho tak soudíte, že by někdo o mé přítomnosti ve vašem domě a o mém jménu věděl?“ tázal se Budovec dále.

„Poněvadž před chvílí přišel do domu mého muž, který se poptával přímo po setníku Sedmihradském. A přece vím, že nikdo cizí v Praze jména vašeho nezná! Není to tudíž nanejvýš podezřelý, pane setníku?“

„Mohl by to býti někdo z mých lidí,“ prohodil rytíř opět klidněji.

„Nikoli, ty pány znám od prvního do posledního,“ ubezpečoval jej hostinský; „mimo to nechodí z nich žádný v kutně žebravého mnicha.“

Čelo rytíře Budovce se náhle vyjasnilo při této zmínce.

„Bud'te již beze vší starosti o mne, mistře Septiere,“ pravil s úsměvem; „právě toho mnicha již netrpělivě očekávám a okamžitě ho ke mně uveďte!“

„Přítel to tedy váš, pane setníku?“ tázal se jaksi nesměle hostinský.

„Ano, přítel a spojenec můj, již co nejtoužebněji očekávaný,“ odvětil Budovec s důrazem.

Mistr Septier počínal si vždy rozpačitěji a drbal se za uchem, pravě jaksi sám k sobě:

„U d'asa, kdož může tušiti, co v každé kutně vězí? Já jednal z pouhé opatrnosti, když mne mnich uvedením jména vašeho tak náhle zalekl.“

„Co jste, probůh, učinil?“ zvolal zvědavě rytíř Budovec.

„Vlákal jsem mnicha do zadní komory a v té jsem jej na zámek uzavřel, než bych vám o něm dal zprávu.“

Rytíř Budovec zachechtal se hlučně při neočekávané této zprávě a zvolal:

„Přítel můj, mnich, je tedy pod závorou a docela snad za mřížemi?“

„Jeť pravda,“ přisvědčoval sklíčeným hlasem mistr Septier, „jediné okénko komory jest silně zamřížováno. Nahlížím nyní, že jsem vyvedl hloupý kousek –“

„Který se dá, bohudík, okamžitě napravit!“ vskočil mu do řeči Budovec. „Proto již jen spěšte a přítele mého z komory vysvobodte, jinak neručím za to, že by se zakrátko nedal zuřivě do vašich mříží a do zámku.“

„Ó, já troupl!“ zvolal všecek zdrcen hostinský a udeřil se do hlavy. „Já zavru přítele páně setníkova do komory pod zámek, jako by šlo o nějakého tuláka, jenž by měl přivolanému mušketýru městskému býti odevzdán!“

„Zanechte již lamentací, milý mistře,“ pravil rytíř Budovec netrpělivě, a „raději přítele mého co nejrychleji ke mně přiveďte!“

„Ani krok se nehnu dříve s místa, milostivý pane,“ prohlašoval pln úzkosti hostinský, „dokud mi neslíbíte, že mi u velebného toho pária, jemuž jsem učinil ve svém domě takovou ostudu, odpuštění za hloupý kousek můj vymůžete!“

„Slibuji to, slibuji,“ ubezpečoval ho rytíř Budovec, „neboť jste jednal z pouhé opatrnosti –“

„Ano, 'ano, milostivý pane, z pouhé opatrnosti a jen v zájmu vašem, neboť jak snadno se mohl v kutně skrývati nějaký tajný váš nepřítel, jemuž dříve na zuby se podívati nutnost kázala?“ zapřisahal se hostinský, nedbaje toho, že rytíř Budovec již stojí jako na žhavém uhlí.

„Opakuji, že mnich je přítel a spojenec můj, jejž nesmíte ani okamžik déle v nečestném zajetí jeho držeti!“ zvolal Budovec již s nevolí, že hostinský takto otálí rozkaz jeho provésti.

„Ve dvou okamžicích ho k Vaší Milosti uvedu!“ odpovídal mistr Septier a již byl ze dveří venku, aby konečně přání hosta svého vyhověl.

Rytíř Budovec zastavil se uprostřed komnaty a s plným očekáváním ke dveřím pohlížeje, pravil k sobě:

„Vavřinec Procházka vrací se konečně z výpravy své do Prahy, kdež jest mi nyní služeb jeho dvojnásob třeba! Vím již z úst žvatlavého hostinského, kterak již po čtrnáct dní řádí požáry ve městech venkovských a na zámcích i ve dvorech panských – což vše jest dílem Vavřince Procházky a jeho soudruhů, kteří si poctivě vydělávají svých dvacetpět dukátů za každé spálené město! Nuže, očekává je nová zlatá mzda, tamto ve skříni uložená, a než ta bude vyčerpána, lehne polovice Království českého popelem!“

Z očí jeho vyšlehl opět divý blesk pomstychtivosti, ale již v nejbližším okamžiku změnil Budovec opět vášnivý výraz obličeje, který provázel jeho slova,

Se značným hlomozem otevřely se totiž opět dvěře a s hlubokou poklonou vpouštěl mistr Septier do komnaty mladého muže, jenž byl v kutnu mnišskou oděn a na hlavě nesl hnědý širák.

„Pan setník Sedmihradský odpustil mi již prožluklou hloupost mou; nyní konečně též vy, velebný pane, tolikéž

učíte!“ spustil hostinský ještě ve dveřích, když byl za příchozím hostem do komnaty vkročil.

„Odpuštění mé platí také za hosta mého!“ ujal se slova rytíř Budovec, postoupiv k mladému muži, jenž nebyl nikdo jiný než Vavřinec Procházka, kterého jsme v mnišském jeho zakuklení naposledy viděli na výpravě jeho z Mohuče do Čech.

Mistr Septier pohlédl prosebným zrakem na příchozího, který, pochopiv stav věcí, a věda již z omluv hostinského po celé cestě do druhého patra pronášených, proč se mu v domě „U tří zvonků“ dostalo tak nevlídného uvítání, pravil vážně:

„Pan setník Sedmihradský ví, že jsem vězel již za jinými mřížemi a zámky, než abych se na ty vaše pavučiny dlouho mohl zlobiti; protož odpouštím vám i já vaši přenáhlenost, když z pouhé ostražitosti vyplývala.“

„Jste nyní uspokojen, mistře Septiere?“ tázal se rytíř Budovec.

„Zúplna, milostivý pane!“ zvolal hostinský, mna si ruce radostí nad tím, že „hloupý kousek“, jak uzamčení hosta setníka Sedmihradského nazýval, skončil se takto příznivě.

„Tož nahraďte provinění své,“ pokračoval rytíř Budovec, „co nejrychleji tím, že přinesete nám dvě láhve vína nejlepší své mělničiny a jadrnou masitou snídani, neboť pozoruji, že host můj jest ušlý a že jest mu třeba řádného posilnění.“

„Ve dvou okamžicích bude vše obstaráno, milostivý pane,“ zvolal pln horlivosti mistr Septier a jako pravověřící katolík hluboce se ukloniv před domnělým mnichem, zmizel jako na obrtlíku ze dveří, aby vyplnil rozkaz setníka Sedmihradského.

Mezitím zakuklený mnich sňal širák s hlavy a setřel studený pot s čela.

Teprve nyní všiml si rytíř Budovec, že obličej mladého spojence jest hrobově bledý, oči jeho ještě hlouběji zapadlé, než je při něm kdy vídal, a celý obličej že nese stopy divokého vzrušení duševního.

Již z těchto zjevů mohl tušiti, že Vavřinec Procházka provedl děsný úkol svůj v rodném kraji a že splnil krvavou pomstu, kterou přísahal ve Filipšburku svým nepřátelům.

Přistoupil pln vnitřního účastenství k mladému muži, řka:

„Bud’ mi vítán, hochu, v Praze, kde jsem tě již netrpělivě očekával!“

Podával mu zároveň s přátelským výrazem pravici.

Mladík však vztáhl ruce nazad a temným hlasem ozvalo se z jeho úst:

„Nedotýkejte se ruky mé, pane setníku, je to ruka vrahova!“

Rytíř Budovec odmlčel se na okamžik a s hlubokým zájmem pohlížel na mladíka, jehož vnitřní bytost zdála se býti znovu všecka pobouřena.

Někdejší jeho divokost byla zaměněna trudnou zádumčivostí i bylo zjevno, že vykonání krvavé pomsty nezůstalo bez účinku na jeho mysl i srdce, ač o nějaké lítosti nad spáchanými zločiny nemohlo při něm býti řeči. Vykonal jen zvířeckou touhu po pomstě, stal se katanem těch, kdož mu život otrávil a otce i matku zničili – tím dosáhl životního cíle, jež si byl za posledních dvou let vytyčil, co ještě měl na světě pohledávati? Tupá resignace jej ovládala, co se vlastní osoby jeho týkalo, neboť vykonal pomstu svou v plném rozsahu jejím a ochotně by se byl vydal nyní v moc lidské spravedlnosti. Avšak byl poután

vděčností k onomu, jenž mu dal moc a prostředky k vykonání této pomsty, bez něhož nikdy by se nebyl mohl stát mstitelem své zrazené lásky, svých nešťastných rodičů. Tomu měl býti věnován další jeho život, věrným otrokem chtěl býti nadále mocnému tomuto muži, který v nejkrutější hodině jeho ponížení a malomoci podal mu pomocné ruky a ukázal mu životní cíl, kterýž nyní byl také dosažen, jak by se mu nikdy nebylo podařilo bez přispění tak vydatného.

Všecko toto mocné pohnutí duševní, všechen tento sled myšlenek postřehl rytíř Budovec bystrým svým zrakem ve výmluvném výrazu jeho očí a lící, jako kdyby nešťastný mladík vířící myšlenky své byl slovem pronášel.

Vzpomenul na slova mladíkova, ve Filipsburku pronesená, že kat může pak rozčtvrtiti tělo jeho neb pod ranami kolem nechá je na popravišti vykrváceti neb sežehne je na hranici, jen když bude pomstěn, pomstěn!

A pomsta tata, tak byl ve chvíli této o tom přesvědčen, byla již vykonána, Vavřinec Procházka byl nyní všecek oddán již jen jemu, příchod jeho do Prahy byl mu nejzjevnějším toho důkazem, že nyní též on mu přispěje k vykonání osobní pomsty jeho, kterou přísahal s touž nesmířlivostí hanebné ženě, jejímu svůdci, pak i městům pražským.

V pocitu vzájemné této pomoci spatřoval v mladém muži, který sebe sama vrahem nazval, jehož ruky nemá se žádný počestný muž více dotknouti, již jen nejvydatnějšího svého spojence, a proto poznovu přistoupiv k [mladíkovi pravil slavným hlasem:

„Nespatřuji v tobě nižádného vraha, Vavřince Procházko, nýbrž jen spravedlivého mstitele zločinů, jaké na tobě a na rodičích tvých byly spáchány! Sice bych i já

zakrátko musil býti zván vrahem, jelikož i já podobnou pomstu vykonám na dvou osobách, jež hůře, než tobě se sítalo, občanské a šlechtické cti mé se dotkly! Protož podej mi již jen pravici svou, kterou jako přítel a spojenec vřele chci stisknouti!“

Podával mu poznovu pravici a s nevýslovně vroucím výrazem naň pohlížel.

„To chcete učiniti, vznešený pane?“ vyrážel ze sebe chvějícím se hlasem mladý muž, třesa se na celém těle radostným vzrušením, když seznával ze slov svého velitele, že není pokládán za sprostého! vraha, nýbrž jen za spravedlivého mstitele zločinů na něm a na ubohých rodičích jeho spáchaných. „To chcete učiniti, ruky mé se dotknouti, která prolévala krev, za kteréž činy dle práva lidského jsem propadl jen katu?“

„Ba více chci učiniti, nebohý hochu,“ pronášel opět slavně rytíř Budovec, „chci ti nejen pravici vřele stisknouti, chci tě obejmouti jako přítele a spolutrpitele, jenž zločinným jednáním bídných sket byl oloupen o Vše, od mu bylo nejdražšího na světě!“

Mladý muž neukryl již pravice, kterou nyní Budovec s pravou vroucností uchopil a pak spojence svého objev jako nejvěrnějšího přítele jej přitiskl na svá prsa.

„Dík vám bud', šlechetný pane, ze srdce nejhlubšího!“ zvolal nato Procházka se zraky zářícími a s obličejem náhle zardělým pod tímto mocným dojmem. „Objetím tímto Očistil jste mne opět před vlastním svědomím, byť i ne před Bohem a před světem, jejichž soudu se dříve nebo později rád podrobím! Jak jsem to již ve Filipburku přísahal, jsem všecek váš a jako věrný pes vykonám vše, čehokoli na mně budete žádati!“

„A toho bude mnoho, statečný hochu!“ odpověděl temně rytíř Budovec, klada ruku na rameno mladého muže. „Ty jsi již pomstu svou vykonal, mně pak teprve nastává ji vykonati.“

„Přispěji vám při tom, šlechetný pane,“ pravil Procházka, zdvihaje pravici jako ku přísaze do výše, „přispěji vám ze všech svých sil, neboť jiného cíle životního již na světě nemám!“

Další rozmluva jejich byla přerušena příchodem mistra Septiera, který se služebníkem přinášel víno a masitou snídaní, jakáz by mohla přijíti na stůl každého velmože.

Když pak se oba byli vzdálili, pokynul rytíř Budovec Procházkově, aby přisedl ke stolu.

„Nevezmu dříve nic do úst, pane setníku,“ odvětil tento, „dokud si neulehčím vyznáním toho, v čem záležela pomsta moje. Jen sklenky vína mi dopřejte, abych se zotavil z tělesné malátnosti, neboť po celou noc spěchal jsem ku Praze, abych vyhledal vás, jenž jediný znáte bezměrné mé utrpení a jako pravý anděl míru jste mi odpustil činy mé pomsty!“

Rytíř Budovec naplnil oba poháry a pak sám jeden z nich mladému muži přinášel.

Procházka přijal jej s nejvděčnějším výrazem v oku a jediným douškem jej vyprázdnil.

Bylot' mu posily této skutečně třeba, neboť zmalátnělost tělesná i pohnutí duševní účinkovaly naň od té chvíle, kdy v komnatu rytíře Budovce vstoupil, tak mocně, že se sotva na nohou držel.

Požité víno však ho okamžitě opět občerstvilo, líce jeho se opět lehce zbarvily a tělo se vzpřímilo, takže dosavadní malátnost tělesná očividně ho opustila.

„A nyní přisedni, hochu, a vypravuj, kterak se ti zdařilo vykonati svou pomstu na ničemných svých nepřátelích,“ pobízel ho rytíř Budovec, sám ke stolu sedaje.

„Nikoli, šlechetný pane,“ odvětil temně Procházka, „v témže postavení, v jakém jsem vám ve světnici hradebního desátníka ve Filipšburku vyprávěl utrpení své a nešťastných svých rodičů, chci též nyní dáti o tom zprávu, jak bylo utrpení toto pomstěno. Jedno se rovná druhému a takž chci, aby i tytéž zevnější okolnosti, jako při prvním vyznání mém, panovaly při druhém.“

Rytíř Budovec pokynul mlčky hlavou, dávaje tím najevo srozumění své s přáním mladého muže, a založiv ruce na prsou, upřel oči své do prázdna, aby vyslechl druhé vyznání svého spojence.

Procházka, přistoupiv jako ve světnici hradebního desátníka ve Filipšburku ke dveřím a opřev se ramenem o věřeje, sklonil hlavu na prsa a na několik okamžiků pohřížil se v zadumání, jako by dříve chtěl sbíratí upomínky na děsné činy, jež tvořily jeho pomstu.

„Pochopíte snadno, pane setníku,“ počal po chvíli, stále pod sebe hledě, „že jsem se s lidmi svými, když jsme překročili zase české hranice, obrátil především na panství osecké, neboť tam měla pomsta moje nejdříve dojíti svého ukojení. Ve dvou dnech byl jsem opět v rodné krajině a při spatření oseckého zámku vzkypěla ve mně stonásob všecka ta nenávist, kterou jsem v sobě choval proti tomuto panskému pelechu; bylo odsouzeno ke zkáze a ta je také zakrátko zachvátila!“

„Kdo první z ničemníků tamních padl tvou rukou?“ tázal se rytíř Budovec, aniž by však byl hlavou pohnul.

„Mladý baron Malovec, o němž jsem zvěděl hned po mém příchodu do osecké krajiny, že si každého jitra

vychází na lov do lesů volderšských,“ vyprávěl Procházka dále; „v lesích těch znám každou stezku a proto bylo mi snadno bídnička toho na příhodném místě vyčkati. Roucho moje mnišské způsobilo, že jsem se mohl k baronovi přiblížiti, a maje mne za žebravého mnicha, sahal do kapsy, aby mi udělil almužny.“

„Ponech si mrzký svůj peníz, já pro tebe něco jiného uchystáno mám, ničemný svůdce nevěsty Vavřince Procházky!“ vzkřikl jsem ve tvář 'zaleklému vrahovi mého štěstí a vytáhl jsem v kutně ukrytou bambitku.

Sáhl po loveckém tesáku, neboť mne okamžitě poznal a tušil, jaký jej očekává osud z mých rukou.

Já však ho rychlostí blesku (předešel a kule z bambitky mé projela mu zrádným srdcem, že bezduchý padl k mým nohám.

„První oběť mé pomsty!“ zvolal jsem nad jeho mrtvolou. „Druhá ještě dnes podobně bude skolena!“

Odmíchl se na chvíli, jako by si v duchu vzpomínal na onu chvíli, kdy vítězně stál nad mrtvolou svůdce své milenky.

„Kdo byl touto druhou obětí?“ tázal se rytíř Budovec.

„Kuplíř baronův při svádění mé nevěsty, správce na zámku oseckém,“ pravil Procházka dále; „vyjel si večer téhož dne hledat zmizelého barona; dva z mých soudruhů napiali provaz přes cestu, po níž jel správce, a tu kůň klopýtnuv sklesl k zemi, takže mu jezdec střemhlav sletěl přes hlavu. V okamžení měl ničemník oprátku na hrdle a když jsem mu ještě do ucha zahřměl, kdo na něm pomstu tuto vykonává, vytáhli ho oba moji soudruzi na větev blízkého dubu, kde černou duši svou vypustil.“

„Co následovalo dále?“ zaznělo z úst Budovcových.

„Zámek osecký byl nyní dalším cílem mé pomsty,“ pokračoval Procházka a z přitlumeného i chvějícího se hlasu jeho bylo lze tušiti, že asi přichází k nejděsnější části svého vypravování; „tam bylo té noci snadno lze se dostat, neboť všechna mužská čeleď i úředníci byli vysláni od starého barona hledat zmizelého jeho syna. Vplížil jsem se s oběma soudruhy do zámku, kde zůstali státi před příbytkem panského písaře na stráži, kdežto já vešel do jizby, kde seděla u stolu mladá žena s dítětem na rukou.“

„Poznáváš mne, hříšnice?“ zahřměl jsem na ni, strhnuv klobouk s hlavy.

Při světle kahance poznala mne okamžitě a zoufale vzkřiknouc, pustila v leknutí svém dítě, které já chopiv, mrštil jsem jím, jak jsem byl ve Filipsburku přísahal, o zeď, takže roztřepený mozek zůstal viseti na stěně. Tak zhynul plod hříšné lásky vilného barona, neboť ani ten nesměl zůstat mé pomsty ušetřen!“

„A matka dítěte?“ vypravil ze sebe rytíř Budovec, pln vzrušení při líčení tohoto výjevu.

Procházka zachechtal se divoce a pozdvihl nyní zrůzněnou tvář opět do výše.

Byla, možno-li, ještě bledší, než jak ji byl rytíř Budovec dříve pozoroval, a oči ještě zapadlejší, že v nich oheň ďábelské nenávisti přímo plál.

„Vrhla se na mne jako lítá saň, že jsem z baronského pancharta jejího masti nadělal,“ vyprávěl mladý muž se zuřivým smíchem dále, „ale jediná rána dýkou učinila zuření feny té konec. Z černého srdce jejího vytryskla mi krev až do tváře, což rozlítlo mne jen ještě více, takže jsem tělo zrádné ženy, na mně jako tygřice visící, s největší ošklivostí daleko od sebe odmrštil! Vykonána byla pomsta má na ohavnících, nyní byla i proti majetku jejich

obrácena. Vyběhl jsem z jizby, kde zůstaly ležeti dvě mrtvoly, a kázal jsem svým soudruhům, aby zámek se všech stran zapálili. Ve čtvrt hodině, ve kteréžto době jsme dávno z Oseka zmizeli, viděli jsme ze svého úkrytu na blízké skále ze zámku na všech stranách šlehati plameny a za hodinu bylo panské hnízdo to jedinou zříceninou!“

Oddechl si z hluboka, neboť minul krvavé výjevy výpravy své, jejichž líčení obnovilo v něm opět všechn tehdejší jeho duševní boj, a povznosl zase hlavu do výše, jako by si byl vyznáním svým ulehčil.

„Jsi pomstěn, ubohý hochu,“ pravil s výrazem plné soucitnosti rytíř Budovec; „však pomstěn pouze, co se tvé osoby týče; ty však jsi přísahal též nešťastné své rodiče pomstíti!“

„I tento úkol jsem již vykonal,“ odvětil Procházka opět obyčejným svým hlasem; „město Rokycany, kde dokonala nebohá má matka, jest dnes pouhým spáleništěm, podobně jsem se soudruhy svými v popel obrátil Březnici, Rožmitál a Beroun a později vzplane ohněm město Písek, kde otce mého přivedli na popraviště, a ostatní města v kraji prachenském, až se po vypálení Prahy zase na venkov vydám.“

„Hoří tedy vesele po venkově, hochu?“ zvolal rytíř Budovec po této zprávě, která jeho mysl zase obrátila k vlastní úloze jeho poslání.

„Nevrátil se posud mimo mne žádný ze soudruhů mých db Prahy, aby vám podal zprávu o vykonaných požárech?“ tázal se Procházka.

„Tebe jediného spatřuji z lidí svých dnes v Praze,“ odtušil rytíř Budovec.

„Pak má ta čeládka ještě něco zlatáků v kapse!“ zasmál se se zuřivým humorem Procházka. „Uzříte je zde ihned,

jakmile budou mít měšce vyprázdněny, a věru, že budou účty jejich vysoké!“

„Bylo tedy již mnoho měst a zámků vypáleno?“ tázal se Budovec.

„Vím toliko o Plzeňsku a Klatovsku,“ oznamoval Procházka, jenž byl mezitím opět ode dveří odstoupil a zasedl ke stolu; „tam od prvního dne našeho vystoupení na českou půdu vznikaly veselé požáry jeden za druhým a ještě než jsem došel na Osecko, vypálil jsem se soudruhy svými města Teplou, Planou, Stříbro, Manětín, pak zámky ve Střele a v Nečtinách, takže již máme za vámi šesterou výpalnou sazbu, pane setníku.“

„Kterou ti také ihned vyplatím,“ odtušil rytíř Budovec, „a podobné odměny se dostane všem soudruhům tvým, jakmile se do Prahy navrátí.“

„Ti provádějí ještě v Klatovsku své řemeslo, ale nejdéle tento týden budou shromážděni v Praze, jak jsem jim nakázal.“

„Dobře jsi tak učinil, neboť nejdéle v osmi dnech musíme provést svou úlohu též v Praze,“ míní rytíř Budovec, naplňuje oba poháry a kyna Procházkově, aby sáhl do mísy, v níž vábila k ochutnání srnčí kýta.

Nyní nedal se již zakuklený mnich více pobízeti a, jako by byl všecky neblahé vzpomínky na děsné události posledních dnů se sebe svrhl, hbitě chopil se nože a vidličky a činil všecku čest kuchyni a sklepu mistra Septiera.

„Zachovávali lidé tvé čety,“ počal opět rytíř Budovec, když mladý host jeho nehorázný hlad svůj poněkud ukojil, „mého rozkazu, aby dědin vesnických bylo šetřeno, a majetek sedláků aby nikde nebyl poškozován?“

„Ba právě, pane setníku,“ ubezpečoval jej Procházka, „ve vesnicích nebylo ani zbla spáleno, takže všechen lid selský dnes již věří, že jen na měšťáky a na vrchnosti přišla pohroma za to, že poddaný lid udržují v robotě. Všude nasadili jsme sedlákům brouky do hlavy, že nastává doba vysvobození jejich, jak to kněžna Libuše předpověděla, a zakrátko že přitrhne do Čech francouzská armáda, aby vrchnostem statky pobrala a mezi sedláky je rozdělila, jak to při rebelii selské před devíti lety bylo po celé české zemi hlášáno. Ano, ve mnohých krajích získali jsme pomocí zlatáků svých vesnickou chudinu, že nám pomáhala při vypalování panských dvorů a zámků, a totéž dalo se i v četných městech, neboť nemůžete si, pane setníku, pomyslet, jak je poddaný lid proti vrchnostem rozhořčen a jak i ve městech chudina ty neustálé berně, to kvartýrování vojska a všechna jiná břemena proklíná, takže nechybí mnoho k tomu, aby byla vzbuzena nová rebelie selská v celých Čechách!“

S libostí naslouchal rytíř Budovec tomuto líčení, neboť takovéto hnutí v nižších třídách lidu českého podporovalo jen jeho plány a otvíraly se jím veřejně pro zamýšlený vpád francouzského vojska do Čech, jak jej ministr Louvois po vítězství zbraní svých v říši německé obmýšlel.

Mohlť takto oznamovati do Paříže, kterak v Čechách jest vše pro zdar plánů francouzských připraveno, a kterak císař Leopold ze zpustošené země české nedostane žádných peněžních prostředků, aby mohl vpádu francouzskému čeliti; slovem, že roku 1689 bude lze provésti záměr, jaký se před devíti lety nezdařil francouzskému zlatu, kdy běželo o odtržení Českého království a přivtělených jeho zemí od Habsburské državy.

V nejvyšší spokojené této náladě, která v něm zprávami Vavřince Procházky byla vznícena, pravil k tomuto s vážným důrazem:

„Výborně, hochu; dostál jsi své úloze, jak jsem to od tebe očekával. Mohl jsi vykonati pomstu svou, jak by ti k tomu mimo mne nikdo jiný nedopomohl, jak jsem ti to již ve Filipsburku ohlásil. Nyní jde však též o vykonání pomsty mé vlastní a tu musím se tě tázati, chceš-li mi ve velikém tomto díle býti nápomocen, či spokojíš se tím, co jsi na Osecku vykonal?“

Procházka usmál se trpce a odpověděl s nelíbenou opravdovostí:

„Přisahal jsem vám, pane setníku, již v první hodině našeho setkání ve Filipsburku, že jsem vaším otrokem a že vám jest věnována poslední krůpěj krve mé, i že nikdy více neodloučím se od vás, jenž jediný jste mi přispěl, že mohl jsem pomstít krutou smrt nešťastných rodičů svých i sebe sama, jak dnes je vykonáno. Služby takové ani nízký muž jako já do nejdelší smrti nezapomene! Mimo to pamatujte, vznešený pane a ochránce můj, že nyní číhá na mne jako na vraha desateronásobná smrt na popravišti a tu mohl bych se jen na okamžik zříkati té všemohoucí moci a záštity, jakéž jen u vás mohu nalézt?“

Zkřížil ruce na prsou, jako to byl ve Filipsburku učinil, když skládal rytíři Budovcovi první přísahu, temné zraky jeho pohlížely k jeho veliteli jako k nějaké vyšší bytosti, které jest všechno myšlení a jednání bezvýjimečně oddáno.

Rytíř Budovec rozuměl všemu tomuto hnutí v duši mladého muže, jenž sám se vyzákoniv ze společnosti lidské byl nyní odkázán jedině na jeho pomoc a tajnou sílu. Seznával, že divoký tento syn českých krajů nejedná jen ze záměrů sobeckých, aby se přispěním jeho zachránil před

lidskou spravedlností, nýbrž že skutečně jest mu oddán nejpřímnější přichylností, která jest hotova i život zaň obětovati.

„Věřím tvým slovům, statečný hochu,“ pravil s vřelým výrazem k mladému muži, pravici přes stůl mu podáváje; „vzav ruku tvou, kterou nyní znovu tisknu, a objev tě pasoval jsem tě na přítele a spojence svého a ty slovu svému danému v této tak vážné chvíli dostojíš.“

„To přísahám při památce nešťastných rodičů svých a té se nikdy nezpronevěřím, neboť ta jediná mi při posledním božím soudu může vymoci odpuštění vražedných mých činů!“ zvolal mladý muž v největším pohnutí.

Oba mužové, stavů tak rozdílných, ve všech poměrech i v dosavadním povolání tak různě se dělící a přece nyní v jednom cíli se shodující, tiskli si vzájemně pravice, jako by byli přáteli nejdávnějšími a jako by je spojovaly nejvroucnější pásy.

Jeden cíl je nyní vázal k sobě, překonal všechny rozdíly a činil je spojenci, ba přáteli, jež nic více nemohlo od sebe odloučiti. Byla to ovšem jen vášeň pomstychtivosti, která je k sobě spojovala, leč i ta zakládá se plně v lidské přirozenosti, která se nedá libovolně měniti, ani zákonům božským a lidským podřizovati, pokud platí zákon přírody v lidstvu.

Zákon tento nutil přírodní mocí rytíře Budovce k tomu, že nízkého mladíka učinil svým přítelem, že jej povznesl k sobě, jak by za žádných jiných okolností neučinil.

Měl mu býti pomocníkem při vykonávání jeho pomsty, pomsty spravedlivé, která nemusí bráti ohledy na zákony lidské a jen ve vlastním svědomí nalézá svého soudce. Jest pomstychtivost vášeň zlá a jen nepřítel lidstva vložil ji v srdce tvorů, pánem světa se nazývajících, ale jsoucnost její

v bytosti lidské jest jednou faktem, kterého žádná mravouka a žádná filosofie neodčiní a který potrvá až do skonání světa.

Tím vysvětluje se na první pohled neuvěřitelný zjev, že oba tito mužové uzavřeli spolu přátelství, které se strany Budovce bylo tak účinné, že neváhal Vavřince Procházku – tak hluboce pod ním stojícího – učiniti důvěrníkem svého utrpení, které ho přivedlo v dnešní jeho postavení, a jež posud nikomu ve světě neodhalil.

Potřeboval prostě jeho pomoci k vykonání své pomsty a již tím jest všecko další jednání jeho vysvětleno. Byl to neodvratný stav duševní, za který rytíř Budovec nemohl býti činěn odpovědným, tak jako dnes člověka ducha porušeného věda nečiní odpovědným. Nedíme tun, že i duch hrdiny našeho byl porušen, ale tolik přiznáme, že naplněn byl jedinou vidinou, totiž pomstychtivostí, jakáž ovládala touže měrou všecku mysl nového jeho přítele.

Vmysleme se ještě v tehdejší proudy časové, kdy syn českého emigranta byl ve vlasti předků svých od zvrhlého pokolení pozdějšího sám sebou pokládán za psance, ježž konšelé staroměstští vlastně pro jeho hlášení se k popravenému slavnému předkovi odsoudili k potupnému trestu pod pranýřem a k vypovězení z vlasti, nic nevážíce toho, že mstil pohaněnou manželskou čest; pochopíme již spíše, kterak mohl uzavříti přátelství s nízkým členem poddaného lidu, jenž taktéž mstil zrazenou lásku a děsný osud rodičů, přivoděný tehdejšími neblahými kulturními poměry.

Takž seděli tu v komnatě Budovcově zástupcové dvou stavů, ve všem od sebe rozdílných, a přece sjednocených v sledování jednoho cíle.

Z obou byl si jen rytíř Budovec vědom pouta, jež oba spojovalo. Vavřinec Procházka, vykonav svou pomstu, nechtěl již býti více než pomocníkem toho, kdož mu dal do rukou moc k vykonání pomsty této, a proto přísahal mu všechno přispění ve velikém díle. Jakéž mu rytíř Budovec nyní chystal se odhaliti.

Než počal vyprávěti, chopil se šlechtic naplněné číše a jediným douškem ji vyprázdnil.

Byloť mu třeba jaksi opojiti se, měl-li vzpomínati všech děsných výjevů, které se za poslední dvě léta v životě jeho udály, a rozčiliti mysl, aby se snad příliš nepoddávala dojmu těchto výjevů, které sice bez ustání měl před duševním zrakem, neboť byly nyní pružinou všeho jeho jednání, o nichž však dosud před nikým nebyl slova pronesl.

Poté prohodil s trpkým úsměvem, hledě na Procházku :

„Mohl bych sice také povstati a opřen o veřeje zpověď svou pronášeti, jako tys byl učinil; ale mně předmětové nenávisti mé nestojí za to, abych k vůli nim jiného kroku učinil, než jaký s prováděním pomsty mé souvisí. Proto při poháru budu ti, statečný hochu, vyprávěti svou historii, která na štěstí nebude dlouho trvati, aby nás o drahocenný čas odírala.“

Chopil láhev a naplnil dva poháry, sledován jsa při každém hnutí bystrým zrakem mladého muže, který dobře postřehl, jak líce velitele jeho ve chvíli této byla bledší než kdy jindy a jak i pravice láhev držící nápadně se chvěla, jak toho dosud při rytíři Budovcovi nebyl pozoroval.

Přitlumeným hlasem a se zasmušilým čelem jal se nato hrdina náš vyprávěti, kterak v zaslepené lásce své povznesl k sobě dívku, která lásky jeho nebyla hodna; kterak za obět, jakouž jí jménem i postavením svým přinesl, odměnila se

mu nevděkem nejčernějším, zprznivše jeho jméno i manželskou čest; kterak ztrestal za to jejího svůdce, sám však upadl v moc měšťáků, kteří pronesli nad šlechticem trest nejhanebnější potupy a veřejně pod pranýř jej postavivše, navždy ho vyloučili z vlasti předků.

S nejhlubším účastenstvím poslouchal Vavřinec Procházka toto líčení, takřka ani dýchati při něm si netroufaje.

Tušil od prvního počátku, kdy byl rytíř Budovec již ve Filipšburku mluvil o svých nepřítelích v Praze, nad nimiž chce vykonati pomstu, že šlechtic tento byl asi těžce uražen, když takovouto nezkrocenou pomstychtivostí jest naplněn: ale takovéto zrady, jaká od ničemné ženy již zakrátko po sňatku byla na něm spáchána, takovéto potupy, jaké snad nikdy nebyl šlechtic od měšťáků doznal, přece neočekával, a pochopoval nyní, proč rytíř Budovec jest naplněn nesmiřitelnou záští k bídne ženě a jejímu svůdci, ale zároveň také nenávisť k celé Praze.

On sám utrpěl křivdy a bolesti nezměrné, ztratil milenku, ztratil rodiče, ale neutrpěl pohany, jaká na mysl muže šlechtice stonásob krutěji musila doléhati, než on, sám člověk snižený, kdy mohl pochopiti.

Proto rozuměl nyní již plně pomstychtivosti rytíře Budovce a v duchu přísahal si již mezi jeho vypravováním, že do poslední krůpěje krve bude mu pomocen při vykonávání pomsty, jaká zločinný párek a zároveň i město Prahu měla stihnouti.

„Nuž, nebyla to historie veselá, jakou jsem uši tvé trmácel?“ zvolal s divokým chechtotem rytíř Budovec, když vypravování své ukončil. „Podobné jsi ještě neslyšel a také nikdy více neuslyšíš, neboť podobné potupy se ještě žádnému šlechtici na světě nedostalo! – Ale pryč teď se

všemi vzpomínkami na černou mou minulost, teď dosti víš, abys pochopil výši té vášně, která mne přivedla do Prahy!“

„Pochopuji, vznešený pane,“ odpovídal všecek dojat mladý muž, „a poznovu přísahám, že desaterý život nasadím, aby se pomsta vaše stala skutkem!“

„Ano,“ přisvědčoval temně rytíř Budovec, „jsi od této hodiny spojencem a přítelem mým a ještě dnes počneš připravovati kroky k velkolepé té hranici, na níž nejdříve zahynou mrzká žena a bídný její milán! – Však nyní pij, hochu, pij; jeť nám třeba oživit se, neboť mnohotvárná práce nás očekává!“

Chopil pohár a připil si se svým spojencem, s nímž pak dlouho ještě umlouval své tajné plány.

12.

Před polednem následujícího dne vycházel z domu „U tří zvonků“ mladý muž, jenž nesa na hlavě třírohý klobouk a oděn jsa v černý oblek s portami, zcela se podobal nějakému vrchnostenskému oficiánu, jenž se za jakýmsi jednáním ubírá do města.

Byl to Vavřinec Procházka, který den před tím vešel v převlečení mnicha do domu mistra Septiera a nyní na se vzal k ponuknutí rytíře Budovce pomocí známého nám již vetešníka novou přeměnu svého zevnějšku.

Zánovní oblek svědčil velmi dobře jeho štíhlé, vysoké postavě, a nikdo by v něm nebyl tušil vojenského zběha, neboť pohyboval se mocí přirozeného nadání svého, které mu dovolovalo rychle se vpraviti do všech poměrů, v

novém zakuklení svém dosti slušně a máje v pravici španělskou hůl, jak ji vrchnostenští úředníci obyčejně nosili, vykračoval si pevně a sebevědomě, takže by byl povrchního pozorovatele snadno oklamal. Takových však se mladý muž na ten čas obávati nemusil, neboť krvavé události na Osecku nebyly v Praze dosud známy a dosud se nemohlo předpokládati, že se pachatel jejich uchýlil do Prahy.

V plném vědomí bezpečnosti mohl se tudíž Procházka bráti přes Kamenný most na Staré město, kamž ho vedlo posláni rytíře Budovce, umluvené včerejšího dne do všech podrobností.

Znalť města pražská poněkud z mladých let, když sem vrchnostenské povozy s čeledíny oseckými provázel, a takž mohl se bráti přímo za svým cílem, ježž mu byl velitel jeho naznačil.

S mostu zabočil Procházka podle kláštera Křižovníků a přes Valentínský plácek do ulice Kaprovy, bera se tedy týmž směrem, jaký před nedávnem též rytíř Budovec sledoval, když navštívil hostinec „U černého orla“, aby nabyt správ o ničemné choti své a o jejím milánovi.

Nárožního hostince tohoto si však Procházka ani nevšiml, ačkoli oči jeho pátraly nenápadně po všem okolí a věnovaly všecku pozornost zejména druhému domu po levé straně ulice za „Černým orlem“.

Jak již víme, byl to dům pana Petra Jevanského z Jevan a právě do toho byly namířeny kroky Procházkovy.

Bylt' mu rytíř Budovec polohu domu i celé okolí tak podrobně popsal, že mu nebylo třeba dalších poptávek, a proto přímo mohl vstoupiti do domu pana Jevanského.

V dlouhém, dosti úzkém vjezdu starožitné budovy, v němž přes polední jas sluneční přece panovalo jakési šero,

všiml si Procházka ještě bedlivěji než činil na ulici všech jednotlivostí, a hledaje někoho, kdo by příchod jeho držiteli domu ohlásil, vstoupil i do nevelikého dvora, v němž po pravé straně stály konírny, kdežto levá strana byla omezena jednopatrovým křídlem přední budovy. Severní stranu dvora tvořil tyčkový plot, za nímž se prostírala nevelká zahrada.

U vrat koníren byl zaměstnán muž, podle všeho kočí držitele domu, cíděním koňského postroje, a jelikož byl zády ke vjezdu obrácen, nespátřil v první chvíli příchozího, nýbrž hvízdaje si jakousi písničku obíral se svou prací.

Tím nabyl Procházka příležitosti, že se i ve dvoře mohl po všem okolí rozhlédnouti, a skutečně postřehl liščím svým zrakem všecky podrobnosti jak domu pana Jevanského, tak i domů sousedních, jen ke straně severní byl mu bližší rozhled omezen vrcholky stromů v zahradě do výše se pnoucích.

Dosavadní pozorování mu však prozatím dostačovalo, a proto vzkřikl na muže pánovitým hlasem, jak to slýchal od vrchnostenských úředníků na zámku oseckém:

„He, hochu, kde naleznu pana Jevanského? Divná to služba v domě panském, kde se host pánů musí sháněti po služebnictvu!“

Muž uleknut odvrátil se kvapně od své práce, a spatřiv po panskou oděného příchozího, rychle přikvapil přes dvůr a hluboce se kloně pravil poníženým hlasem:

„Račiž Vaše Milost jen tuto po schodech se bráti, v prvním patře komorník Vaši Milost k milostpánovi uvede.“

Ukázal rukou na schody po levé straně vjezdu vzhůru vedoucí.

„Naleznu tudíž pana Jevanského doma?“ tázal se Procházka velitelsky dále.

„Ano, Vaše Milosti,“ odpovídal horlivě muž, „milostpán teprve po hodině si hodlá vyjet.“

Procházka pokynul již jen hrdě hlavou a obrátil se ke schodům, po nichž se zvolna bral vzhůru.

„Ani bych sám nebyl věřil,“ pravil tu sám k sobě s výrazem spokojenosti ve tváři, „kterak si dovedu hráti na pána! U setníka Sedmihradského jest ovšem dobrá škola, která mne již mnohému přiučila. Že pak šaty skutečně dělají člověka před světem, dosvědčuje tento troup, jenž ve mně Milost spatřuje, kdežto druhdy by byl v zámku oseckém na Vavřince Procházku spratek do ruky vzal!“

Zasmál se potichu při pomýšlení na obrat ve svém postavení, a vstoupil se schodiště na chodbu, v níž komorník v panské livreji vyprašoval kabát svého velitele.

Sotvaže spatřil příchozího pána, jenž nyní po své úvaze, mezi chůzí po schodech učiněné, možno-li ještě hrději si vykračoval, přikvapil, aby se pokorně poptal po jeho přání.

„Přeji si mluvíti s panem Jevanským,“ odtušil stručně Procházka; „bylo mi dole řečeno, že jej zastanu doma.“

„Ano, milostivý pán je ve své komnatě,“ pravil komorník; „koho mu mám ohlásiti?“

„Správce z panství barona Machovského,“ pronášel Procházka s hrdým názvukem.

Komorník se hluboce uklonil před panským oficiantem, o jakémž mu bylo z vlastní zkušenosti dobře známo, že jako takový patří k hierarchii vrchnostenských úředníků na venkově, a proto pln ochoty pravil:

„Račič Vaše Milost tuto vstoupiti, ihned pana správce ohlásím milostivému pánu.“

Otevřel první dveře vedoucí do chodby a vpouštěl s novým úklonem příchozího do komnaty, která podle zařízení svého byla předpokojem.

Vzav uctivě hůl a klobouk z jeho rukou, což obé odložil, vešel do vedlejší komnaty, odkud se po malé chvíli zase vrátil a příchozího vpustil dovnitř.

Procházka vešel do komnaty nádherně upravené, do níž z protějších dveří vstupoval pan Petr Jevanský.

Pohlížel tázavě na příchozího, jenž se mu lehce uklonil.

Pan Jevanský opětoval totéž, pravě:

„Byl jste mi ohlášen jako správce barona Machovského, já však jméno toto slyším po prvé.“

„Toť mi divné,“ pravil Procházka, líče překvapení; „milostivý pán můj, baron Jindřich Machovský z Machova, seděním na Kamenném Hrádku u Sušice, vyjednává přece s Vaší Milostí o koupi domu tohoto.“

Tvář pana Jevanského se náhle vyjasnila.

„Nyní rozumím všemu,“ zvolal vesele a vítal příchozího poznovu co nejzdvořileji; „muž, jenž mi podal zprávu o kupci obou domů mých, opominul mi sděliti jeho jméno, a proto nebylo mi totéž do této chvíle známo. Již jsem se obával, že s nabídnutí sešlo, neboť mi bylo řečeno, že nejdéle v týdnu zplnomocněnec jeho ke mně se dostaví, a od té doby již druhý týden uplynul a já marně naň čekal.“

Kdyby byl měl pan Jevanský mluvit pravdu, byl by musil říci, že již ve smrtelných úzkostech tonul, že plán jeho na obelstění paní Budovcové bude zmařen, nebude-li koupě domů uzavřena v pravý čas.

Nyní však, kdy se toužebně očekávaný zplnomocněnec neznámého dosud kupce konečně dostavil, spadl mu přímo obrovský balvan se stísněných prsou, a byl by v radosti své vítězoslavně zajásal, že se mu intrika jeho nyní přece zdaří, kdyby mu prostý rozum nebyl kázal, aby radost svou náhle zase vzbuzenou prozatím na uzdě držel a nějak si nezadal před zprostředkovatelem koupě.

Neméně byl v nitru svém naplněn potěšením nad tím, že jest mu jednati s kupcem stavu šlechtického, s nímž koupě podle všeho mohla býti uzavřena co nejrychleji a bez dlouhého vyjednávání, což by u osoby stavu měšťanského neb obchodního bylo asi trvalo déle.

Uplynulať již polovice lhůty, kterou mu paní Budovcová byla ustanovila ke dni sňatku, a tu každá hodina prodlení zvyšovala jeho trýzeň a obavu, že lstný jeho plán bude uveden vniveč a on že propadne nečestnému jhu, jaké naň chystala vypočítává jeho sousedka.

Proto pochopíme radostné vzrušení, jaké v této chvíli ovládlo veškerou jeho bytost, když se spatřil opět na cestě k cíli, která jižjiž byla před ním zmizela a kterou nyní mohl sledovati s novou vyhlídkou zdaru.

Ale potlačil všechno to nenadálé hnutí své, které však Procházka přece při něm postřehl, neboť mu byly všechny okolnosti pana Jevanského známy, kdežto tento dosud hleděl jen do neznáma a tudíž tím spíše od soupeře svého mohl býti prohlédnut.

„Pan baron Machovský,“ odpovídal Procházka na poslední slova Jevanského, „měl za to, že o některý den nesejde, a mimo to nynější vedra nelákala příliš k cestě osmnácti mil z naší stinné Šumavy do Prahy, která mi skutečně připadá jako pravá výheň.“

„A přece jste ji podnikl, vážený pane správce,“ podotýkal co nejvlídněji pan Jevanský, podávaje domnělému zplnomocněnci pravici.

„Přání páně baronovu nemohl jsem odolati,“ odvětil tento, bera jen špičky prstů šlechticových do ruky, jejíž hrubost nechtěl hned s počátku prozraditi. „A takž přicházím, abych vyjednával přímo o koupi obou domů s Vaší Milostí.“

„Následujte mne laskavě do mého kabinetu, pane správce,“ pravil pan Jevanský; „víte zajisté, že mi jde o zachování celé věci v tajnosti, a proto chci ji utajiti i před svým komorníkem, který zajisté již naslouchá tamto za dveřmi.“

„Vím, vím, pane rytíři,“ přisvědčoval Procházka, „ale na Kamenném Hrádku se zvědavou čeledí krátce zatáčíme: posadíme každého takového smělce prostě do klády, a věru že za čtrnáct dní se zlému návyku svému odnaučí!“

Pan Jevanský pokrčil s úsměvem rameny, právě přitlumeným hlasem:

„Ve čtrnácti dnech nebude zde darebák ten míti více co naslouchati a proto nechci zvědavost jeho již trestati. V kabinetu tuto nepotřebujeme se obávati jeho zvědavosti.“

Pokynul svému hostu do vedlejší komnaty, jejíž zařízení taktéž svědčilo o bohatství pana Petra Jevanského.

Procházka vstoupil do kabinetu, kde usedl do křesla, jež mu šlechtic nabídl, sám pak proti němu zasedl.

„Pan baron Machovský tedy zcela vážně na koupi domů mých pomýšlí?“ počal pan Jevanský, ihned k věci přistupuje.

„Milostivý pán můj jest v té věci již úplně ustanoven, neboť domy i ulice se mu zcela líbí,“ pravil Procházka; „jde jen ještě o to, aby též paní baronka přistoupila k jeho náhledu.“

„Což netouží též ona po hlavním městě?“ namítl Jevanský.

„Jen churavost její jí káže, aby přesídlila do Prahy, kde snáze nalezne lékařské rady než na odlehlém našem venkově,“ pokračoval Procházka podle návodu rytíře Budovce; „a přiznávám se, že jsem dnes vlastně vyslancem jejím, anť se chce ze zprávy mé dověděti, v jakém stavu je

dům pana rytíře Jevanského a zdaž vyhoví jejím požadavkům. Dovolíte mi jej tudíž prohlédnouti, ač již nyní mohu říci, že jej budu moci milostivé mé paní s dobrým svědomím doporučiti. Paní baronka si přeje, aby dům byl proti straně sluneční položen a aby při něm byla též zahrada, což obě zde k potěšení svému nalézám.“

„Paní baronka Machovská zvolila si bystrozrakého jednatele,“ pravil s úklonem pan Jevanský; „bud'te ubezpečen plnou mou vděčností, bude-li koupě uzavřena.“

„Zůstavuji to vaší kavalírské štědrosti, pane rytíři,“ odvětil podobně Procházka; „vždyť víte, že ani kuře zadarmo nehraje, a proto mohu již nyní říci, že se mi od Vaší Milosti slíbeného koláče nadarmo nedostane. Paní baronce vyličím koupi co nejvhodnější, kdežto pan baron, jak jsem pravil, jest již tak rozhodně pro koupi, že mi dal s sebou těchto sto dukátů, abych vám je složil co závdavek pro pevnou koupi.“

Při tom vyňal z náprsní kapsy svitek dukátů, jež položil na stůl před pana Jevanského.

Všecek blažen tímto projevem, který mu byl již nezvratným důkazem, že baron Machovský najisto o domy jeho stojí, a že jest ještě jen třeba získati správce jeho jakožto vyslance barončina, pošoupl pan Jevanský svitek zlata k Procházkovi nazpět, právě s novou úklonou:

„Přijměte, pane správce, tento závdavek, jímž také já, jak šlechtickou ctí svou se zaručuji, cítím se od této chvíle vázán, za první srážku na slíbenou odměnu pro jednatele tak ochotného, který oběma stranám dovede tak dobře vyhovovati.“

Procházka usmál se významně a vstrčiv svitek dukátů zase do kapsy, doložil:

„Věc jest nyní již ujednána, pane rytíři, milostivá paní moje jest od tohoto okamžiku jako již držitelkou domu tohoto, jež jí nejkrásnějšími barvami vyličím.“

„Jde však jen ještě o to, vzácný pane správce,“ míní pan Jevanský, „aby koupě byla v nejkratší době provedena, neboť zakrátko již hodlám Prahu opustiti, a aby ze zvláštních příčin byla až do dne podepsání smlouvy a vyplacení hotové tržní ceny udržena v největší tajnosti.“

„Obě tyto podmínky,“ prohlašoval Procházka ochotně, „jsou již milostivému pánu mému známy a já jako zprostředkovatel koupě mám se podle nich zachovati.“

„Jakou lhůtu tedy pro skončení celé věci stanovíte?“ tázal se se zimniční dychtivostí pan Jevanský.

„Ještě dnes vrátím se na Kamenný Hrádek, kam dorazím ve dvou dnech,“ pravil Procházka, jako by v duchu počítal, „a jelikož si mohu lichotiti, že s paní baronkou po zprávě mé celá věc za den bude uspořádána, vsednu hned zase do vozu, abych vám trvalé rozhodnutí milostivé vrchnosti mé oznámil. Dnes máme 15. června, račtež mne tudíž dne 20. června v tutéž hodinu jako dnes očekávati. Ve dvou dnech nato bude kupní smlouva od zdejšího prokurátora vyhotovena a já ji jako zplnomocněnec milostivého pána mého podepíšu a kupní cenu vyplatím v hotovosti. Jde tedy jen ještě o tuto cenu, kterou podle rozkazu páně baronova mám s vámi smluviti.“

Pan Jevanský všecek zářil blažeností nad tímto rychlým postupem celého jednání a bez dalšího rozmýšlení odvětil:

„Uznáte sám, vážený pane správce, že za panský dům Jevanských není čtyřicet tisíc zlatých rýnských žádáno mnoho; také za vedlejší dům, jenž vynáší půltřetího tisíce nájemného, není cena dvaceti tisíc rýnských přemrštěná. Dohromady tedy šedesát tisíc rýnských zlatých.“

„Nu, na několik tisíc zlatých nepřijde,“ prohodil suše Procházka, kterému ze známých nám příčin bylo by zcela lhostejno, kdyby byl pan Jevanský žádal i stotisíc zlatých rýnských za své domy.

„Rcete jen panu baronu Machovskému,“ zvolal chvatně pan Jevanský, „že za podmínku, že mně bude suma hotově vyplacena, dám s sebou ještě smlouvati.“

„Ujednáno tedy, milostivý pane,“ pravil Procházka, povstávaje z křesla a klada zase jen prsty své do pravice pana Jevanského, kterou mu tento jako nejlepšímu svému příteli podával. „Zbývá jen ještě, abych si prohlédl dům a zahradu, by zpráva moje zněla co nejpříznivěji.“

„Oh, musíte býti dříve mým hostem, drahý pane správce,“ zvolal pan Jevanský, jako by vznešený šlechtic byl ho návštěvou poctil, a již se chápal zvonku, aby přivolal komorníka.

Procházka zadržel mu však ruku pravě:

„To si ponechám až v den po uzavření koupě, pane rytíři; též vám musí záležeti na tom, abych se co nejrychleji zase vrátil na Kamenný Hrádek, a odjedu-li ještě dnes po poledni z Prahy, budu moci při rychlých koních svých dnes v Milíně a zítra v Strakonících přenocovati, načež pozítří v poledne dorazím do Hrádku.“

S tímto důvodem musil i pan Jevanský souhlasiti a učinil tak tím raději, jelikož spěch zplnomocněnce barona Machovského na vlastním prospěchu jeho spočíval.

Uváděl tudíž svého hosta do komnat v prvním i druhém poschodí, kdež Procházka všude plnou spokojenost svou projevoval, sešel s ním pak do dvora, kde si musil prohlédnouti konírny, což vše největší pozornost hostovu vzbuzovalo, načež s ním vešel i do zahrady, která byla velmi pěkně zařízena.

V pozadí zahrady prohodil Procházka, ukazuje na severní stranu, kde již ohraničovaly zahradu sousední domy:

„Co znamenají ošklivé tyto dřevěné stěny, které jsou věru nechutným sousedstvím paláce tak pěkného?“

„Tam počíná již město židovské,“ sděloval pan Jevanský, „v jehož domech jsou v zadní části veskrz dřevěná skladiště, haraburdí a veteše židovské, což by ve městě dávno nemělo býti trpěno! Jediná to nepříjemnost, kterou co nejvíce zahrazují hustým stromovím, jak vidíte.

Procházka pohodil jaksi spokojeně hlavou a bral se pak s průvodčím svým zpět podél východní strany zahrady, která zde byla ohraničena nevysokou zdí.

Uprostřed zdi spatřil Procházka houštím zakrytá dvířka, v jejichž zámku trčel klíč.

„Podle klíče tohoto soudím,“ pravil jako ledabyly, „že lze odtud i do sousední zahrady vcházeti.“

Pan Jevanský se zapýřil a jaksi rozpačitě na to odvětil:

„Vedlejší sousedka dovolila mi též v její zahradě se procházeti, a proto práva toho někdy používám.“

„Zdá se, že v tom vězí nějaké milostné dobrodružství, pane rytíři,“ prohodil Procházka, jež objev tento zdál se velice zajímati, neboť věděl již od rytíře Budovce o těchto tajných dvířkách, kterými milán krásné sousedky docházel do její zahrady, aby s ní vyhledával v zahradním tamním domku milostné schůzky.

Otevřel zároveň dvířka, tázaje se pana Jevanského:

„Možno vstoupiti, pane rytíři? Dím to jen proto, abych i já si jedenkrát dopřál tajného vstupu tohoto, neboť jsem přesvědčen, že jej paní baronka dá hned v první den zazdíti.“

„V době polední nás tam nikdo nepřekvapí,“ odvětil Jevanský s rostoucí rozpačitostí, „můžeme se tudíž v nejbližším okolí rozhlédnouti.“

„Aj, jak pěkný zahradní domek je tu,“ zvolal Procházka, jenž byl již do vedlejší zahrady vkročil a s neobyčejnou zvědavostí kolem se rozhlížel.

Kdyby byl pan Jevanský jen vzdáleně tušil, že právě vyšetření tohoto tajného vchodu do zahrady paní Budovcové je nejpřednější příčinou dnešní návštěvy domnělého správce barona Machovského v domě pana Jevanského, byl by lstného hosta tohoto na místě zardousil, než aby mu byl sám poskytl příležitost k dalšímu osnování zločinného jeho záměru.

Nechovaje však ani nejmenšího podezření v jednatele barona Machovského, který se mu dnes stal tak cennou osobou, vstoupil za Procházkou do sousední zahrady, nemaje obavy, že by mu návštěva tato nějak ve zlém mohla býti vykládána.

Vždyť byl dnes již prohlášeným ženichem paní Budovcové, tudíž jako spoludržitelem jejího majetku, do něhož vstoupiti bylo mu zcela volno, aniž by se byl kdo nad tím mohl pozastaviti. Mimo to věděl, že v tuto polední dobu paní Budovcová nikdy do zahrady nechodívá, z oken paláce jejího pak pro husté stromy nebylo v tuto stranu zahrady viděti.

Proto bez rozpaků sledoval Procházku dále do zahrady, kde týž věnoval neobyčejně horlivou pozornost zahradnímu domku.

Bylo to nevelké dřevěné stavení na nízké podezdívce, do něhož se vcházelo po několika kamenných stupních. Předě dveřmi bylo malé prostranství, kde byl postaven stůl, aby se mohlo seděti na volném vzduchu, do vnitřního

pokojíka pak vedlo z východní strany velké okno, zelenou žaluzií a okenicí opatřené, což obé se otvíralo navenek. Všech těchto podrobností si všiml Procházka co nejbedlivěji a zvláště jej uspokojilo seznání, že také ve dveřích zahradního domku tohoto vězel klíč, což bylo důkazem, že se domek za letní doby neuzavírá, právě jako tajná dvířka mezi oběma zahradami nebyla uzavírána.

„Věru, čarovné to místočko k milostným schůzkám,“ pravil Procházka, který ze zprávy rytíře Budovce již věděl, že zahradní domek tento slouží za jeviště hříšné lásky paní Budovcové s panem Jevanským a proto chtěl seznati, jaký naň budou mít jeho slova účinek.

Pan Jevanský usmál se s faunovským výrazem v lících, ale pak pohodiv rukou, pravil:

„I nejsladší med jednou zahořkne, milý příteli, a tak bude zakrátko konec i těm veselým chvílím, kterých jsem v zahradním tomto domku s krásnou držitelkou tohoto paláce zažil.“

„Uhodl jsem tedy přece?“ smál se Procházka, stavě se nevědomým. „Kdo jest krásná tato sousedka vaše? Snad vdovička mladá?“

„Skoro, neboť její choť byl z Čech vypovězen, a ona si dlouhou chvíli dovede velmi rozmarně zaháněti.“

„Zvláště když má tak švarného kavalíra v nejbližším sousedství, jemuž všechny dveře jsou otevřeny,“ podotýkal s úsměvem Procházka, ironicky hledě na pana Jevanského.

Týž pohodil poznovu pohrdlivě rukou a nakloniv se k hostu svému, pravil přitlumeným hlasem:

„Po uzavření kupní smlouvy oznámím vám, pane správce, obrovskou tu sumu, kterou mne stál tento prokletý zahradní domek; pak seznáte také příčinu, pro kterou domek tento pohlcuje oba mé velké domy tamto.“

„Tuším, že to bude zajímavá povídka,“ přisvědčil Procházka významně, „a zvláště mne bude zajímati její konec.“

„Ano, ten vás překvapí,“ podotýkal rychle pan Jevanský se zvláštním úsměvem.

Odmlčel se však rychle a následoval hosta svého zpět do zahrady, v jejíž dveřích klíč zůstal vězeti dále.

Procházka dosáhl úplně účelu dnešní své návštěvy v domě pana Jevanského a proto se loučil velmi přátelsky se šlechticem, jenž mu ukládal nejvřelejší pozdravy baronu Machovskému a jeho choti.

S plným uspokojením spěchal pak Procházka zpět na Malou stranu, kdež jej rytíř Budovec očekával s pochopitelnou nedočkavostí.

13.

„Jsi statečný hoch, Vavřínče,“ pravil rytíř Budovec, když vyslechl zprávu Procházkovu, jak se mu v domě pana Jevanského vedlo; „od té hodiny, kdy jsem tě v kasematech Filipsburských seznal, tušil jsem ihned, že v tobě vězí něco jiného, než obyčejně v selských hoších, a tys' dnes také dokázal, že se dovedeš pohybovati i jako vrchnostenský správce, i šlechtice oklamati.“

„Bah,“ prohodil Procházka, metaje opovržlivě rukou v povětří, „takového troupa bylo snadné oklamati, zvláště když jsem ve všem jen podle vašeho návodu, pane setníku, jednal.“

„Nuže, a takovémuto blbci dala ničemná žena moje přednost přede mnou!“ zaskřípěl rytíř Budovec mezi zuby a pěsti jeho se zaťaly.

„Ta od prvního počátku nebyla vás hodna, pane setníku,“ pravil Procházka přátelským hlasem; „již v několika dnech dostane se jí zasloužené odměny, a to na místě, kde hříchy své páchala. Lépe jsme si sami nemohli vhodnější příležitosti k započetí řemesla našeho poříditi, jak se nám v obou domech v Kaprově ulici hodí. V zadních částech je tam vše ode dřeva, takže v okamžiku bude vše v jediném plameni státi, jakmile založím první podpal.“

„A víš, kde první tento podpal zahájí naši úlohu?“ zvolal tu pln pomstychtivosti rytíř Budovec, pohlížeje naň s divokým výrazem v zraku a mocně otřásaje ramenem.

„Vím, pane setníku,“ pravil Procházka s plnou oddaností, „že mi dáte nejvhodnější rozkaz, kde mám žhářské řemeslo své opět započítí, jako jsem to dělal v německém Falcku a Porýnsku.“

„Zahradní domek za palácem sousedním,“ pokračoval rytíř Budovec ve vášnivém vzrušení, „vznítí se první tou jiskrou, která pak celou Prahu obrátí ve spáleniště. Jen proto vyslal jsem tě do domu Jevanského, abys seznal tajný vchod do sousední zahrady a tamní dřevěný domek, do něhož bude vržena první hořící pochodeň!“

Oči jeho sálaly divokými blesky, jenže Procházka náhlému tomuto pohnutí jeho nerozuměl.

Zavrtěl lehce hlavou a prohodil:

„Domek stojí u zdi a od něho se nevznítí snadno sousední stavení; lépe by bylo počítí s dřevěnými stájemí v domě pana Jevanského, neboť od těch chytne dřevěná zadní část sousedního stavení a prkenné zadní stěny domů

židovských, takže v malé chvíli bude celá sousední ulice židovská v jediném ohni.“

Rytíř Budovec však odmítl prudkým pohybem ruky všecko další namítání svého soudruha a nejvýš zrůzněným hlasem vzkřikl:

„A přece tam v prokletém pelechu tom založíš nejdřív požár, od něhož musí pak veškerá Praha zhynouti! Přisahal jsem slavně, že od hříšného středu onoho počne se chrliti pomsta má na ničemné město, a jak démon jakýsi mi dí, tam ukojena bude také pomsta moje jako těžce uraženého manžela! – Znáš nyní vůli mou a podle té se zachováš v osudné hodině!“

Procházka sklonil mlčky hlavu na prsa, dávaje tím najevo, že bude poslušen rozkazů svého velitele.

Rytíř Budovec pak v neobyčejném rozčilení pobíhal po komnatě, zanášeje se očividně děsnými jakýmis myšlenkami, které patrně souvisely s osudem zahradního domku v zahradě za palácem Budovců, odkud měl Vavřinec Procházka počítí svou žhářskou úlohu.

Teprve po delší době vrátil se mu opět v mysl klid a v obličejí jeho jevílo se pevné rozhodnutí, že stane se tak, jak byl právě ustanovil.

„Vždyť jen proto ničemníka Jevanského,“ pravil pak, zastaviv se před Procházkou, „předstíranou koupí domů jeho v Praze zdržuji, abych jej zničil v hodině, kdy bude míti za to, že již triumfuje nad svou kuběnou a vyvázne z jejích sítí! A to se stane právě v onom domku zahradním, kdež, jak bezpečně vím, schází se opět v odpoledních hodinách s frejírkou, aby ji ukonejšil do onoho dne, kdy myslí, že bude míti kupní cenu za své domy v kapse, načež chce nejbližší hodiny z Prahy uprchnouti.

„Pochopuji už záměr váš, pane setníku,“ pravil Procházka, a divoký úsměv hrál mu kolem úst; „kde oba bídníci ti hřešili, mají také dojít zasloužené odměny za své hříchy! Také já ztrestal ty, kdož se na mně rovněž hříšně provinili, ve vlastních jejich peleších, což pocit ukojené pomsty jen ještě zvyšovalo!“

„Nuže, tentýž pocit chovám i já,“ přisvědčoval temně rytíř Budovec; „rozumíš nyní, proč na tom státi musím, aby požár, jenž Prahu v popel obrátí, vyšel právě z onoho zahradního domku?“

„Ano, pan Jevanský a sousedka jeho mají v něm bídnu smrti v plamenech zločinný život svůj skončiti!“ pravil s potupným smíchem Procházka, obdivuje se v duchu tomuto novému ďábelskému plánu svého velitele, na kterýž by ovšem sám nebyl připadl, tak jako se od včerejška obdivoval všemu, co rytíř Budovec proti dvěma oněm osobám v ulici Kaprově tak mistrovsky osnoval, aby vyhověl nezkrocené své pomstychtivosti.

Jedna věc kmitla mu však mozkiem a proto namítl:

„Kdo však ručí za to, že právě v den, kdy úlohu svou zde počneme prováděti, oba ti pekla zplozenci v zahradním domku opět budou míti schůzku, aby v pelechu svém mohli býti ztrestáni?“

Budovec zachechtal se divoce, řka:

„Ó, musil bych míti příliš málo důvtipu, než jaký již po čtrnáct dní vynakládám na osnování tohoto nejpřednějšího článku v řetězu svého plánu, abych nemohl bráti za jisté, že oba ty ptáčky v osudnou hodinu přilákám do prkenné jejich klece v zahradě! Vždyť uložil jsem ti včera mimo jiné, bys oznámil Jevanskému, že dne 20. června, což bude den pondělní, opět se k němu z Kamenného Hrádku dostavíš?“

„To také jsem učinil,“ odpovídal Procházka, „a bude mne v ten den pan Jevanský najisto očekávati.“

„A dále, že ve dvou dnech na to, tudíž ve středu dne 22. června,“ pokračoval rytíř Budovec, „bude podepsána smlouva a kupní cena Jevanskému v hotovosti vyplacena?“

„I to se stalo, pane rytíři,“ pravil mladý muž, jenž vždy více pochopoval, kterak velitel jeho má plán obrovské pomsty své promyšlený do nejmenších podrobností.

„Nuže,“ zvolal s vítězoslavným výrazem rytíř Budovec, „pak nestál by všechen rozum i důvtip můj, pomstychtivostí zbystřený, za špetku prachu, kdybych s jistotou nemohl předpokládati, že Jevanský posledního dne, totiž v úterý dne 21. června, vyhledá v obvyklou odpolední hodinu zahradní domek, aby se naposledy v náručí krásné sousedky své pokochal a pak druhého dne nato, až podle domnění svého bude s penězi na útěku z Prahy, za podařený tento poslední kousek oklamané nevěstě se vysmál. Jeť mi, jakobyč četl v mozku ničemného tohoto hejska, že tak a nejinak se stane, než jak s plnou jistotou očekávám.“

Procházkovi zalesklo se v temných očích novým obdivem nad důmyslností velitele jeho a udeřiv se do čela, zvolal:

„Přisámbohu, stane se tak, jak povídáte, pane setníku! Peklo samo vnukne ničemnému zhýralci myšlenku, aby se takto po svém způsobu vymstil požitkem v loktech nevěstky a nikoli nevěsty své, jak vy ji nazýváte!“

„Jeť ona také jeho nevěstou,“ pravil se zuřivým smíchem Budovec, „neboť vím to od zdejších svých spojenců, že se Jevanský před nedávnem veřejně se svou sousedkou zasnoubil a sňatek s ní ohlásil již pro příští

měsíc, jen aby zrádnou ženu tu až k době útěku svého uchlácholil a hrozby její umlčel.“

Procházka si po těchto slovech radostí přímo zavýskl, volaje:

„Pak přijde jistě v úterý odpoledne do zahradního domku, neboť pomsta taková jest rozmařilci tomu zcela podobná!“

„Ano, vejde do pasti,“ přisvědčoval pevným hlasem rytíř Budovec, „ve které ty mu smolnicí svou svatební pochodeň nad hlavou zapálíš!“

„Přisámbohu!“ zvolal Procházka přímo jásavě. „Nyní spatřuji už všecko jasně před sebou, jak se to v úterý v zahradním domku sběhne, a plán váš, pane setníku, podaří se do nejmenších podrobností, jak jste mi jej tuto nastínil!“

„O tom nepochybují více nikterak, právě jako o tom, že jedině ty jej také skutkem učiníš!“ dokládal Budovec vážně.

„A důvěra tato vás nezklame, milostivý pane!“ zapřísahal se Procházka, jehož zraky v této chvíli zase zářily toužou pomstychtivostí, jako když spáchal na Osecku děsné své činy. „Již roste ve mně celý ten veselý plán, jímž oběma bídíkům posvítím na cestu do nejhlubšího pekla!“

„Bude ti však také možno do zahrady vniknouti?“ ujal se slova rytíř Budovec, jehož mysl byla opět obrácena k praktickým věcem.

Nic snadnějšího nad to, pane rytíři,“ pravil s plným sebevědomím Procházka. „V domě pana Jevanského mne služebnictvo již zná a sezná mne ještě lépe při druhé mé návštěvě v pondělí, takže v úterý nebude nikomu nápadno, vejdu-li opět do domu. V tu chvíli bude pan Jevanský již v zahradním domku a já řeknu komorníkovi, že ho budu v zahradě očekávat.“

„A pak vnikneš do sousední zahrady, neboť děl jsi, že v tajných dvířkách klíč vězí vždy v zámku,“ doložil rytíř Budovec, spokojeně kyna hlavou.

„Tak jest, vejdu do někdejší vaší zahrady, pane setníku, jako jsem tam dnes bez ostychu vešel,“ líčil Procházka plán svůj.

„Potom však ti nastane úloha nejobtížnější,“ mínil rytíř Budovec.

„Aby mi snad ptáčky z klece neulítli?“ pravil Procházka s pohrdlivým úsměvem.

„Zajisté, neboť na tom vše záleží, aby pomsta moje byla skutkem učiněna,“ pravil temně rytíř Budovec.

„Také o to bude postaráno, pane setníku, o čemž budete bez starosti,“ ubezpečoval mladý muž; „nekonali jsme všechny přípravy dosavadní tak obezřetně, abychom si v poslední chvíli nechali příznivý výsledek před nosem uniknouti?“

„Co hodláš tedy v zahradě podniknouti?“ tázal se Budovec.

„Především zatočím klíčem ve dveřích zahradního domku,“ pokračoval Procházka vždy sebevědoměji, „pak ubedním okenice v okně přichystanými šrouby, a vše to vykonám, o tom budete, pane setníku, ubezpečen, tak tiše a bez nejmenšího šramotu, že ty dvě cukrující se hrdličky uvnitř domku ani v nejmenším nebudou tušiti, že jsou v kleci zabedněny a že nikdo na světě jim více nepomůže! V okamžení nato vzplane jim dřevěná střecha nad hlavou, pak se vrátím rychlostí blesku do zahrady Jevanského, kde položím několik doutníků mezi prkna sousedních židovských skladišť, k nimž se dostanu po vinných tyčkách, a na zpáteční cestě vhodím ve dvore několik třaskavých granátů vikýři nad stájem do sena tam

složeného a sám ďábel by v tom byl, aby požár nevypukl na třech místech ještě než vystoupím z domu pana Jevanského na ulici! He, nebude to mistrovský kousek mého umění, kterému jsem se ve Falcku a na Rýně tak dovedně přiučil?“

„A na ulici setkáš se již se svými soudruhy, kteří v sousedních i v protějších domech budou prováděti tytéž kousky!“ dokládal se zářícími zraky rytíř Budovec.

Přistoupil k mladému muži a položiv mu ruku na rameno, pravil s plným uznáním v hlase:

„Jsem hrd na tebe, statečný hochu, že jsi úlohu mou do všech podrobností tak mistrně pochopil. Ano, jen tak vykonáš pomstu mou na zvrhlých těch dvou tvorech, jimž jsem přísahal nejkrutější smrt!“

„Vykonám ji tak, jako jsem též pomstychtivost svoji vaší pomocí na Osecku vykonal!“ přísahal Procházka, divě očima koule. „Bude to jen splátka na můj dluh, jakým jsem vám do smrti zavázán!“

„A ten potom i mne navždy bude k tobě vázati, Vavřínče Procházko!“ pronášel slavným hlasem rytíř Budovec, podávaje pravici svému spojenci, kterou tento stiskl s nejhlubším výrazem díků.

„Takž ode dneška za týden,“ pokračoval po chvilkové pomlčce dále, „bude vykonána nejhlavnější část mé pomsty a do večera téhož dne budou státi obě města pražská na druhém břehu Vltavy v plamenech, jež mstítí budou též mou potupu, způsobenou mi pod pranýřem staroměstským!“

„A kdy dojde na Malou stranu a Hradčany?“ podotýkal Procházka.

„Zde i tam jsou domy z největší části stavěny z kamene,“ odpovídal Budovec, „pročež musíme býti

zaopatření vydatnějšími granáty a smolnými věnci, než i zde dílo zhouby započneme. Však i na obě ta města dojde, až doplníme zásoby hořlavin, které budou vyčerpány na Starém a na Novém městě.“

„A co jest s listem, o němž jste včera pravil, že spálení jeho katem bude nám heslem ke kladení ohňů v Praze?“ podotkl ještě Procházka.

„Před hodinou oznámil mi náš hospodář, že o polednách doví se od jednoho z úředníků purkrabských, kterého dne list generála Melaca bude veřejně spálen pod pranýřem staroměstským. Divím se, že ještě se zprávou svou nepřichází.“

Lehké trojí zaklepání na dveře ozvalo se tu pojednou, takže rytíř Budovec vesele prohodil:

„Mistr Septier je tu jako na zavalanou; nyní též ve věci této nabudu určitých zpráv.“

Když pak hostinský vstoupil, pravil rytíř Budovec:

„Vidím vám na čele, že očekávanou zprávu přinášíte.“

„Tak jest, pane setníku,“ zněla odpověď hostinského, „neboť právě mi oznámil stálý můj host od úřadu purkrabského, kterak zítra ve všech městech pražských bude vytrubováno, že list generála Melaca, o kterém se nyní tolik v Praze mluví, příštího úterka dopoledne kat spálí pod pranýřem na rynku Staroměstském.“

Rytíř Budovec zasmál se posupně a zvolal: „Aj, tedy celou Prahu k divadlu tomu zvou?“ „Však žádný poctivý Francouz k němu se nedostaví!“ pravil zlostně mistr Septier. „Jeť to nejen potupa generála Melaca, ale též vznešeného krále našeho, která bez trestu nezůstane!“

„Nu, já se k veselému divadlu tomu přece dostavím,“ pravil rozmarně rytíř Budovec, neboť jsem přesvědčen, že se po druhé v Praze opakovati nebude.“

„Přisámboh, že ne, pane setníku!“ zvolal v hrdém vědomí fanatický rodák francouzský a udeřil se v široká svá prsa. „Já a sourodáci moji dnešní noci spálíme navzájem císařský patent, kterým se zemi české ukládá naverbování čtyř tisíc mužů, aby byli posláni do říše proti generálu Melacovi!“

„Jen si při tom prstů nepopalte, milý mistře Septiere,“ mínil rytíř Budovec, „a jelikož polední hodina již dávno minula, a vy své autodafé, jak Španělé podobným divadlům říkají, teprve pro noc chystáte, nebude vám to závadou, abyste mně a příteli mému opatřil tuto chutný oběd, k němuž dodáte i několik lahví dobré vaší mělničiny.“

Po takovémto důtklivém vyzvání byl mistr Septier opět všecek jen hostinským a slíbil, že v několika okamžicích bude přání pana setníka vyhověno.

Když byl opět zmizel za dveřmi, pravil rytíř Budovec k Procházkovi:

„Poznáváš hochu, že samo nebe či peklo podniku našemu přeje? List generála Melaca, jehož spálení jsem určil za heslo k početí žhářského díla v Praze, bude od kata spálen téhož dne, který jsem ustanovil k vykonání pomsty své v ulici Kaprově!“

„Ano, jest to prst boží, či spíše ďáblův, který nám přeje a pokynutí dává, že právě v den 21. června veliké dílo pomsty v Praze máme započítí, jak jste byl v prozíravosti své ustanovil!“ odtušil s fanatickým výrazem v oku Procházka. „Proto se naše dílo zdaří a já s tím větší chutí dám se nyní v jeho provádění, ač mi jest lhostejno, co potupné spálení listu generála Melaca má znamenati!“

„Byl to list,“ pravil rytíř Budovec s úmyslem, aby spojence svého získal pro další své poslání, o jakém byl k němu již ve Filipšburku mluvil, „list, ve kterém generál

Melac oznamoval pánům této země, že přitrhne do ní se svou armádou, aby vysvobodil selský stav z ohavného jeho nynějšího jha a vrátil mu dávné jeho svobody, jak to předpověděla před tisíci lety kněžna Libuše. List takového obsahu musí zde ovšem od kata býti spálen, ale tím mocněji vzplane ohněm tím odboj v selském lidu českém, až já a spojenci jeho vyzveme ho k boji proti vyšším stavům, jak jest konečný cíl velikého díla našeho v této zemi!“

S tímž zanícením jako ve Filipburku naslouchal Procházka těmto slovům, jimž podobná již od nešťastného svého otce ve Volduchách slýchal, a proto všecek vzrušen zvolal:

„Dojde tedy skutečně k sledování tohoto dalšího cíle vaší výpravy do Čech, pane setníku? Má se skutečně lid selský státi pánem svých pozemků a nebýti více otrokem vrchností, jak jste o tom již ve Filipburku a poznovu včera mluvil?“

„Ano, souvisí to s plány ministra Louvoise vzhledem k zemi české,“ pravil rytíř Budovec; „lid selský v Čechách má poznovu býti přiveden k odboji proti vrchnostem a proti císaři a tehdaž setká se to se zdárnějším výsledkem než před devíti lety, neboť již tu bude také vítězí generál Melac s armádou svou, aby Království českého dobyl pro francouzského dauphina, a ten prohlásí svobodu stavu selského.“

„Za takovou cenu budu nyní se stonásob větší chutí pracovati dále na velikém našem díle!“ zvolal Procházka se zářícíma očima. „Já osobního cíle svého již dosáhl, vy ho taktéž za týden dosáhnete a pak již budeme moci pracovati výhradně ve prospěch ujařmeného selského lidu, který v

malátnosti a otupělosti své takovéto pomocné ruky potřebuje, má-li z bídy své býti vysvobozen!“

„Věci jsou nám i v ohledu tomto příznivý,“ mínil rytíř Budovec, „jak uslyšíš z úst našeho hospodáře, kterého slyším přicházeti.“

Hned nato otevřely se dveře a mistr Septier vstoupil se služebníkem, jenž chutný oběd a několik lahví přinášel.

Když stůl byl prostřen a rytíř Budovec s Procházkou zasedli k jídlu, chtěl se za služebníkem svým též mistr Septier opět vzdáliti, leč Budovec kynul mu rukou, řka:

„Tuším, že polední hosté vaši jsou již také obslouženi.“

„Ba, již také všichni odešli, neboť jest již dávno po druhé hodině,“ odtušil hostinský.

„Pak vám nevádí nic, abyste přisedl u mne k číši vína, mistře Septiere,“ mínil rytíř Budovec; „víte, kterak vítány jsou mi vaše novinky, anť komnaty této za dne ani neopouštím a tudíž jedině od vás se mohu dověděti, co se v Praze a v ostatním světě děje.“

„Pan setník mi prokazuje velikou čest,“ odpovídal mistr Septier s hlubokým úklonem, sedaje u dolejší strany stolu, kde stály láhve.

Rytíř Budovec ho vyzval, aby si naplnil číši, což hostinský ovšem také hned učinil a číši na blaho hosta svého vyprázdnil.

„Jsem přesvědčen,“ pravil tento mezi jídlem, „že jste dnes u poledních hostů svých opět notnou řadu novinek nasbíral, z kterých také mně to nejzajímavější povíte.“

Mistr Septier zavrtěl hlavou a odvětil:

„Dnes právě nebyl hovor tak hojný, jako jindy bývá; mimo zmíněnou již zprávu o spálení listu generála Melaca bylo ponejvíce hovořeno jen o těch stále se množících požárech na venkově.“

„Došly zase zprávy o nových ohních?“ tázal se na pohled ledabyle rytíř Budovec.

„Se všech stran země oznamuje se o nových požárech, kterým celá města podléhají,“ sděloval mistr Septier, nalévaje si k pokynu rytířovu poznovu číši, načež povstal, aby nyní po pečení též oběma hostům naplnil číše.

Rytíř Budovec a Procházka mezitím významně na sebe pohlédli.

Ze slov hostinského vycházelo najevo, že paličské čtyř úlohu svou provádějí neztenčenou měrou.

„Čemu se čtené tyto požáry přičítají?“ tázal se rytíř Budovec, když byl mistr Septier opět usedl.

„Já pro svou osobu přičítám je těm nesmírným vedrům, které již plný měsíc v Praze a v celých Čechách panují, aniž po tu dobu jediné kapky deště spadlo,“ mínil mistr Septier prostosrdečně; „jeť dojista na venkově, kde jest vše jen ze dřeva stavěno, a slamou kryto, všecko jako troud vyprahlé, takže je třeba jen jedinou jiskru neopatrně vznítiti a hned stojí celý dům v plamenech, a zakrátko hoří celá ulice a v hodině celé město. Mimo to vzrůstá se na venkově vždy více to prožluklé kouření pítaváku, který se sice nesmí již v Čechách pěstovati, ale z Němec ho sem přivážejí pořád ještě množství, takže si jej každý žebrák u kramáře žida může koupiti. Tu pak není divu, že neopatrní kuřáci každou chvíli způsobí oheň.“

„To jest náhled váš, mistře Septiere,“ mínil rytíř Budovec; „co si hosté vaši o příčinách požárů těch vypravují?“

„Ti se dnes již vesměs přidávali k náhledu pana purkrabského sekretáře, že prý jsou to ohně vesměs kladené,“ zněla odpověď hostinského.

„A komu je pan sekretář přičítá?“ tázal se rytíř Budovec.

„Sedlákům, kteří prý se tím vrchnostem za to mstí, že obcházejí patent císařský o slevení roboty z roku 1680 a sedlákům zase ukládají celotýdenní robotu.“

Rytíř Budovec pohlédl zase významně na Procházku, aby si všiml závažné této okolnosti.

Mladý muž přisvědčil lehce hlavou a prohodil:

„Pravíte, že jen ve městech zuří požáry a v těch sedláků přece není.“

„Ve městech šosovních jsou taktéž jen poddaní,“ vysvětloval mistr Septier, „a vyhoří-li ta, má z toho jen vrchnost největší škodu. Mimo to prý byla již celá řada zámků a panských dvorů vypálena, a takž šel dnes mezi hosty mými jediný hlas o tom, jak to pan sekretář purkrabský tvrdil, že jen sedláci ohně ty zakládají. Ba stál na tom, kterak to prý jest jen příprava k novému selskému povstání, jaké zuřilo v Cechách roku 1680.“

„V tom ohledu by mohl míti pan sekretář pravdu,“ ujal se opět Procházka slova; „neboť kdo zná kruté poměry zuboženého selského lidu, jako já je znám, nedivil by se tomu pranic, kdyby se sedláci utiskovatelům svým mstili kladením ohňů.“

Rytíř Budovec přisvědčoval kynutím hlavy mínění tomuto, načež doložil:

„Na štěstí nám v Praze nebezpečí ohně nehrozí!“

„Nedopouštěj Pán Bůh, aby také zde měl nějaký oheň vzniknouti!“ zvolal mistr Septier ustrašeně a pokřičoval se. „Celá Praha by vyhořela právě jako města venkovská!“

„Oho, přeháníte, mistře Septiere,“ pravil rytíř Budovec se zvláštním úsměvem; „Praha není žádným dřevěným

venkovským městem a obce pražské mají hasičství své zajisté v nejlepším pořádku.“

Mistr Septier zachechtal se ironicky a pohodiv pohrdlivě hlavou zvolal:

„Kdež by se vzal pořádek v pražském hasičství, pane setníku, když zde vůbec žádného hasičstva nemáme!“

„Obce pražské nemají hasičských sborů?“ divil se rytíř Budovec.

„Ani pomyslení, pane setníku,“ ubezpečoval jej hostinský zcela vážně; „ode dávna mají pražští židé povinnost, aby pomáhali při požárech ve Starém a v Židovském městě při hašení a zejména v dobách válečných na Staroměstském rynku u stříkaček pohotově stáli, jak prý to ještě za obležení Švédů roku 1648 konali. Ale to vyšlo potom z obyčeje, neboť se židy nechtějí křesťané míti mnoho společného a také za dvacet pět let pobytu mého v Praze jsem neslyšel o tom, že by židé při nějakém ohni zastávali službu hasičskou.“

„Probůh, kdo řídí tedy hašení, vznikne-li ve městě nějaký požár?“ zvolal rytíř Budovec, pohlédnuv při tom významně na Procházku, který taktéž s plným účastenstvím tomuto líčení hostinského naslouchal.

„Tu jsou měšťané odkázáni jen sami na sebe a na pomoc svých sousedů,“ pokračoval mistr Septier s trpkým humorem; „když někde vypukne oheň, hoří obyčejně už řada domů, než se městští drábové přibelhají se stříkačkou a s hasičskými nástroji, které zpravidla za nic nestojí, takže požár před očima líných povalečů těch vesele zuří dále!“

„To není možné!“ zvolal rytíř Budovec, ač uvnitř nad touto zprávou o mizerném stavu hasičství v Praze jásal. „Nikdy neuvěřím, že by péče o bezpečí obyvatelstva v hlavním městě země byla tak hříšně zanedbávána!“

Mistr Septier s ironickým úsměvem odvětil:

„A přece tomu uvěříte, pane setníku, uvedu-li vám dva příklady této nedbalosti, které se za posledních několik let v Praze udály.“

„Jsem věru dychtiv, zda to možné,“ prohodil rytíř Budovec, chopiv se číše, kteréhožto příkladu následoval též Procházka.

Mistr Septier zavlažil si ovšem také hned vyschlé hrdlo, aby mohl vypravovati dále.

„Bylo to před pěti lety,“ ujal se opět slova, když se byl číši náležitě na dno podíval, „když jedné noci v srpnu, kdy v Praze už po delší dobu panovala podobná vedra, jakých zde nyní již po čtyři neděle zakoušíme, vypukl oheň ve čtvrti sv. Mikuláše na Starém městě, a ač již několik domů stálo v plamenech a staroměstská obecní věž září ohně všeseka byla osvětlena, nedával přece hlásný na této věži žádného znamení na požární cimbál, který mu přece visel nad hlavou, a tudíž také nikdo od obce nepřicházel, aby pomáhal oheň hasiti. A když přece žoldnéři městští na radnici byli vyburcováni a k ohni se přihnali, neměli žádného hasičského náčiní; žebříků, háků, košů a seker nebylo skoro žádných po ruce, a takž vzmáhal se požár na všechny strany.“

„A co, probůh, dělali konšelé a hlavy obce, jejichž povinností je, aby se hned ke každému požáru dostavili?“ namítl Budovec, jemuž oči tajnou vnitřní veselostí jen hrály.

„Ani se neračte ptáti po těch hodných hlavách pražských obcí, pane setníku,“ odtušil s pohrdlivým úsměvem mistr Septier; „hořelo již přes hodinu, aniž by se byl kdo z konšelů neb z členů úřadu šestipanského, který má přece při podobných nešťastných případech

zakročovati, na místo požáru dostavil; a teprve potom, když už toho nebylo více třeba, přichvátali městský kancléř pan Matěj Macht z Löwenmachtu, někteří konšelé, pak tehdejší primátor pan Karel Schuster z Goldbergu a dva členové úřadu šestipanského, ale všichni na mol opilí. Pan primátor bleptavým hlasem kázal nositi vodu z mramorové kašny na rynku, nevěda, že je již několik týdnů bez vody, a podobně zmatené rozkazy dávali ostatní podroušení páni konšelé, a kdyby nebyli konečně přispěli na pomoc novoměstští se svou stříkačkou, mohlo neštěstí ohně býti mnohem větší.“

Opět pohlédli rytíř Budovec a Procházka významně na se, neboť takovýto zbědovaný stav hasičství pražského byl ovšem vodou na mlýn tajného jejich podniku.

„A co se dalo při druhém požáru, o kterém jste mluvil?“ tázal se Procházka hostinského.

„Totéž jako při prvním, milý pane,“ odvětil tento; „bylo to před dvěma roky, když vznikl na podzim silný oheň na Perštýně, taktéž na Starém městě; zase tu nebylo dostatečného náčiní k hašení, opět byla nouze o vodu, a tak v několika hodinách shořelo třicet pět měšťanských domů, pak konvikt jesuitů u kostela sv. Bartoloměje a kostel sv. Martina.“*

Již vím dosti o čistém hospodářství v Praze,“ pravil na to rytíř Budovec, povstávaje od stolu, dáváje tím mistru Septierovi najevo, že je slyšení jeho u konce; „střecha by nám mohla nad hlavou shořeti a nikdo by se o nás nestaral, neusmažíme-li se v plamenech požáru, jako holubi na rožni.“

* Oba tyto případy požárů ve Starém městě a křiklavé vady tehdejšího hasičství v Praze jsou ve všech podrobnostech historicky zjištěny. Pozn. spis.

„Na štěstí netřeba se vám, pane setníku, v domě mém takového osudu ni v nejmenším obávati,“ podotýkal s plným sebevědomím mistr Septier, sbíraje talíře a příbory se stolu; „kamenný dům můj obstál i při největším požáru, jakých prý kolem něho už několikrát na Malé straně zuřilo.“

Rytíř Budovec se jen ironicky usmál a obrátiv se k oknu rozhlédl se po dřevěných střeších sousedních domů, jejichž kryt byl vedrem posledních dnů vyprahlý na troud, takže jen jediné jiskry bylo třeba, aby celé okolí stálo v jednom plameni.

„Všeho do času, milý mistře,“ pravil Procházka k odcházejícími Septierovi s lícenou vážností; „na staré toto pravidlo ani vy nezapomínejte!“

Poté dodal si v duchu:

„Již po čtrnácti dnech budeš o pevnosti domu svého asi jinak smýšlet, až ti v něm několik třaskavých granátů na památku založíme!“

Jakmile se dveře za hostinským zavřely, obrátil se rytíř Budovec od okna a s jiskřícími zraky přistoupiv ku Procházkovi, zvolal:

„Můžeme-liž si čeho lepšího přátí pro zdar našich plánů, než co jsme z úst žvatlavého krčmáře tohoto slyšeli? List generála Melaca bude spálen pod pranýřem v týž den, který jsem k započetí velikého díla našeho ustanovil, tak jako by nám nepřátelé naši sami heslo k témuž dáti chtěli; a co jsme zvěděli o mizerných těch měšťácích, kteří v pitomém pychu svém odvážili se šlechtice slavného a starožitného rodu postavití pod pranýř, dále o ničemné jejich správě obecní, to vše jest nám zárukou, že zničeno bude kleté město dříve a úplněji, než jsme se sami mohli nadíti! – Nyní však spěj opět dolů do sklepa k soudruhům svým,

hochu, aby práce jejich co nejrychleji pokračovala, neboť do pondělka paličské zásoby naše musí býti dohotoveny! Všichni druzi tvoji, kteří v těchto dnech z venkova do Prahy se dostaví, budou ti státi k ruce, aby příštího úterka zaplála smolná pochodeň nad zvrhlým sídlem mých předkův!“

Nejdivější vášně pomstychtivosti zobrazovala se ve veškerém jeho vzezření a opanovala i jeho mysl, že by byl málem prozradil tajemství svého původu a vlastní své osobnosti, která i Procházkovi dosud zůstávala utajena.

Mladý muž také v náhlém zamyšlení, jaké v něm tajemnými slovy velitele jeho vzbuzeno bylo, opouštěl komnatu, aby se odebral do sklepa, kde byla zařízena pravá laboratoř pro hotovení paličských látek a nástrojů, v níž Procházka měl nyní znásobenou činnost vyvíjeti.

Scházeje zvolna po tmavých schodech věže, pravil mladý muž v mocném vzrušení sám k sobě:

„Co znamenala ta tajemná slova o šlechtici slavného a starožitného rodu, který pod pranýřem v Praze státi musil? Co slova další, že Praha byla sídlem jeho předků? Setník Sedmihradský, kterého, jak mi včera vyprávěl, potupný tento osud stihl, nebyl tím mužem, za jakého se mi vydával; kdo tedy jest on, a proč i přede mnou, jenž mu věrněji než pes oddán jsem, skrývá pravé své jméno a vlastní svou osobnost? Již tuším, že jest to jméno slavné a starožitné, a jelikož není pochybnosti, že to jméno českých jeho předků, tím věrněji chci mu sloužiti při ničení jeho nepřátel, ale přesto vypátrám toto jeho tajemství, které zachovám v srdci, dokud sám mi je jednou nezjeví! Blbý ten hejsek Jevanský uvede mne na pravou stopu, neboť ten jediný může věděti, koho zrádná žena pro souboj s ním svedený pod pranýř přivedla! Pak teprv plně pochopím tu

výši jeho pomstychtivosti, která překonává i mou vlastní pomstychtivost, již jen pomocí jeho mohl jsem dosti učiniti! Pak vysvětleno mi bude též jeho spojení s vysokými muži ve Francii, odkud jej ty hromady zlata docházejí, a pak tím upřímněji budu věřiti, že jako synovi slavného a starožitného rodu českého běží mu skutečně o osvobození země české a poddaného českého lidu, jak mi za hlavní cíl života svého označil!“

Kdyby byl prostý mladý muž tento mohl tušiti, jak právě vypátrání tajemství osobnosti setníka Sedmihradského přivodí zkázu jemu i všem dalším jeho plánům, byl by se v duši zhrozil nad děsnými následky svého jednání a nikdy by nebyl sledoval záměr, jaký této chvíle vznikl v jeho mysli.

Nebyla to ovšem pouhá zvědavost, která úmysl tento v něm zrodila, nýbrž touha, aby již pevně znal vlastní ty příčiny a důvody, které velitele jeho vedly nejen k vykonání přísahané pomsty za kruté pohanění osoby a jména jeho, leč také k podniknutí velikého díla osvobození Království českého a selského jeho stavu z dosavadní poroby a ujařmenosti, které stav tento rebelii před devíti lety hleděl se zbaviti.

Mužem takovýmto nemohl býti bývalý důstojník vojska císařského setník Sedmihradský, nýbrž jen syn slavného a starožitného rodu českého, jakým se velitel jeho v rozčilení svém před chvílí sám byl jmenoval, a takovému přísahal si prostý tento syn lidu českého věnovati již dokonce poslední krůpěj své krve i všechny životní síly, které mu beztoho od prvního počátku již byly oddány.

Osud však ustanovil jinak, než jak si to prostá mysl mladého muže představovala.

V následujících dnech počali do Prahy přicházeti členové ostatních paličských tlup, kteří dosud provozovali žhářské své řemeslo na venkově, a ze zpráv jejich dovídal se Budovec, v jak rozsáhlé míře bylo zhoubné dílo jeho pokročilo a jak zákeřnický plán ministra Louvoise v Čechách hned v začátcích svých nade vše očekávání se dařil a zemi české i obyvatelstvu jejímu nezměrnou škodu způsoboval.

Již přes padesát měst a městysů na všech stranách Čech lehlo popelem kladenými požáry francouzských žhářů, nesčetný byl počet vypálených zámků a sídel panských jakož i dvorů vrchnostenských, kdežto dědiny vesnické zůstávaly ušetřeny, takže zakrátko přirozeně vznikla myšlenka, že jen sedláci mstí se takto na stavech vyšších za kruté roboty na ně vkládané. Nikomu nepřipadlo, že tu jde o ďábelské spiknutí proti zemi české, které ve Francouzsku vznik svůj vzalo a pod tajným vůdcovstvím syna slavného někdy rodu panského a za pomoci najatých zvrhlých rodáků českých úkladně se provádí.

S vnitřním uspokojením vyslýchal rytíř Budovec tyto zprávy žhářů, které mu byly svědectvím, že Království české zakrátko v podobnou spoušť jako Falcko a Porýnsko bude obráceno, takže císař ve válce své s Francouzskem žádné pomoci od země této nedojde a že tato snadno se stane kořistí vítězně postupující armády generála Melaca.

Ovšem dověděl se také, že v dalším průběhu těch tří neděl, co žhářské řemeslo zakuklených sborů jeho v Čechách počátek svůj vzalo, stalo se obyvatelstvo venkovských měst při neustálých těchto ohních již ostražitější a brzo došlo k přesvědčení, že jsou to veskrz

požáry kladené, kterých při lepší dohlídce a zvýšené pozornosti policie lze se vyvarovati. V několika městech, tak vypravovali náčelníci do Prahy přibylých tlup žhářských, byli někteří paliči při zakládání ohňů chyceni a od rozlíceného lidu bez milosti vrženi do plamenů, jež sami roznítili třaskavými granáty neb smolnými věnci. Jiní prý byli zase ve vazbu vzati, když byli dopadeni při skutku, a čekají prý nyní v žaláři trest kruté smrti na hranici, neboť prý všude obyvatelstvo divoce na úřady naléhá, aby žháři ti byli rovněž ztrestáni upálením.

„Nový to důvod pro nás,“ pravil rytíř Budovec po vyslechnutí této poslední zprávy Procházkově, „abychom s dílem svým v Praze co nejdříve počali; jak snadno by se mohlo stát, že by některý z jatých mohl učiniti vyznání a podnik náš zraditi.“

„Toho se neobávejte, pane setníku,“ prohlašoval důrazně Procházka, „žádný z těch chlapíků nezruší kouzelnické přísahy, kterou složil ve Filipsburku!“

„Skřípec dovede i takovou přísahu zlomiti, milý hochu,“ mínil Budovec v zamyšlení, načež doložil: „Jakmile bude dílo naše v Praze dokonáno, vyšlu do všech měst, kde některý z lidí našich ve vazbě sedí, naše čety, aby jim ze žaláře pomohly, neboť jen tak se zabezpečíme před možnou zradou.“

„Výborný to nápad, pane setníku,“ zvolal Procházka. „Jakmile i já s Pískem budu hotov, počnu chycenými ptáčkům ze železných klecí pomáhati a přísahám, že ani jediného z nich těm pitomým měšťákům nenechám za závorou!“

„Mnoho-li je těchto jatých?“ tázal se rytíř Budovec.

„Všeho všudy pět, a ty všechny na svobodu dostati bude pro nás pravá hračka,“ ubezpečoval Procházka.

„A kolik jich zahynulo v plamenech?“ zněla další otázka Budovcova.

„Posud vím o čtyřech, dosud se však několik mužů do Prahy nedostavilo, a tak dost možná, že ještě některý byl tak neopatrný a dal se jako hloupé sele upéci!“

„Jsou známa ta hnízda, kde lidi naše osud tento stihl?“ tázal se temně rytíř Budovec.

„Všecka, pane setníku.“

„Pak stihne je naše odplata!“ pravil Budovec a divoký blesk vyrazil z jeho očí. „V žádném z těch míst nesmí zůstatí kámen na kameni!“

„To jsme si již také dole ve sklepě přísahali,“ zvolal Procházka taktéž se zraky pomstou jiskřícími. „Ani jeden z kamarádů našich nezůstane nepomstěn!“

„Jak daleko pokročily práce ve sklepě?“ tázal se rytíř Budovec, jehož mysl se počala nyní opět jiným předmětem obírat.

„Zítra v poledne budou naše zásoby doplněny a čtyřicet mužů bude zásobeno k výpravě v Praze,“ sděloval Procházka.

„Tedy právě vhod,“ mínil rytíř Budovec, „neboť zítra touže dobou musíš se k panu Jevanskému odebrati, abys u něho úlohu svou dokončil.“

„I k tomu jest vše připraveno, pane setníku,“ zvolal Procházka se zvláštním úsměvem; „zahraju si opět s hejskem jako kočka s chycenou myškou dělává, a v úterý pak myšce té zažehnu ocásek!“

Zasmál se při tom ryčně svému vtipu, mysle na děsný osud, jaký připraví panu Jevanskému a jeho kuběně v zahradním domku.

„Také já budu počítí díla našeho v ulici Kaprově přítomen,“ pravil se zaťatými zuby rytíř Budovec, „neboť

musím zříti konec těch dvou bídných duší, jež ze mne učinily nového Herostrata, kterému dějiny vlasti předků mých i po staletích snad budou klnouti! Však pomstěn musím býti na těch, kdo potupu mou zavínili, i kdo na ni se dívali!“

Nesmiřitelná pomstychtivost vyzírala tu opět ve všem děsu svém z náhle zrůzněného jeho obličeje a křečovitě zaťal pěst na prsou, jako by se snažil nezkrocený svůj žár aspoň poněkud utlumiti.

Ačkoli slova jeho jen polotemně byla pronášena, zaslechl je Procházka přece, a poznovu z nich vyznívalo mu tajemství setníka Sedmihradského, který zde opět o vlasti předků svých mluvil, jak již předešle tak tajemně učinil.

Proto tím více uzrál v něm úmysl, aby hleděl tajemství svého velitele vypátrati, jak si to umínil, aby tím horlivěji mohl mu v dosažení velikého cíle jeho pomáhati.

Tak vzrůstala mezi oběma spojenci těmito bezděčně hráz, která jednomu z nich, totiž rytíři Budovcovi, úplně utajena zůstávala, kdežto druhý nebyl si ani vědom toho, že mu jí způsobuje neodvratnou záhubu.

Měla se tu opět osvědčiti moc věčné ethické pravdy, že každá vina nese v sobě zároveň svůj trest, a vina obou mužů těchto, byť i jen cizími okolnostmi přivoděná, byla již nyní příliš veliká, a jelikož měla se zakrátko ještě větší státi, musilo i potrestání její býti tím děsnějším.

Moc tuto necítil však na ten čas nad sebou nikdo z obou, a tak každý z nich obrátil se se zdvojenou pílí k dalšímu sledování příprav zhoubného díla, které již po dvou dnech nato mělo obrátiti města pražská v popel a ssutiny.

V témže přestrojení jako před týdnem bral se Vavřinec Procházka následujícího dne pondělního o polednách z

domu mistra Septiera na Staré město do ulice Kaprovy, kdež jej v domě svém pan Petr Jevanský z Jevan již netrpělivě očekával.

Tehdáž bral se přímo do hořejšího patra, nezapomínaje však při tom poznovu se rozhlížeti po veškerém okolí, aby si obraz jeho vtiskl co nejvěrněji v mysl, neboť již dne zítřejšího měl právě zde počítí dílo své zkázy, jemuž vlastně platily obě tyto jeho návštěvy; proto musil již napřed každý jeho krok býti bezpečný a musily mu býti známy všechny podrobnosti jeviště, na němž zítřejší tragedie měla býti zahájena.

Proto si všiml dobře též toho, že dveře do zahrady byly pootevřeny, a okolnosti této použil chytře k tomu, aby komorníka, na chodbě jej vítajícího, oslovil otázkou:

„Mešká pan rytíř Jevanský v komnatách svých či nalézá se v zahradě, jejíž dveře ve dvoře jsem otevřené viděl? Jinak bych jej tam vyhledal.“

„Nikoli, vzácný pane,“ odpovídal komorník, „milostivý pán mešká ve svém kabinetu a ihned Vaši Milost ohlásím.“

Při tom chtěl otevřítí dveře do předsíně vedoucí, aby příchozího vpustil dovnitř.

Procházka zdržel jej však, pravě:

„Posečkejte, hodný hochu, a povězte mi, komu patří ona sousední zahrada?“

Ukázal pravicí na zahradu za palácem Budovců a levicí vtiskl do ruky komorníkovi zlaták, aby mladíka spíše rozhovořil.

Komorník hluboce se uklonil před štědrým hostem a zlaták rychle uschovav, odvětil:

„Toť zahrada nevěsty milostivého pána našeho; zakrátko již bude se zahradou naší spojena.“

„Ah, nyní pochopuji,“ pravil Procházka, „proč jsem ondyno viděl dveře mezi oběma zahradami taktéž otevřeny. Zajisté pan rytíř Jevanský tamtudy nevěstu svou navštěvuje?“

Komorník zamhoural jaksi významně očima a prohodil tajemně:

„Vlastně jen zahradní domek tamto, kde jej nevěsta vždy odpoledne po stole očekává. Náš milostivý pán zdá se až po uši býti zamilován, ještě více však krásná vdovička, která se bude již za čtrnáct dní zváti jeho chotí.“

„Vdovou je nevěsta pana Jevanského?“ pravil s líčeným údivem Procházka.

„Tak jsem slyšel od ostatního služebnictva,“ odvětil komorník; „však přesto mladička a jako bohyně krásná.“

„Vy tedy bližšího o dámě té nevíte?“ tázal se Procházka dále.

„Přišel jsem teprv před čtrnácti dny z Jevan do služby k milostivému pánu v Praze,“ zněla odpověď komorníkova, „a právě v těch dnech, než jsem zde službu nastoupil, Jeho Milost s krásnou paní tou se zasnoubil, jak mi čeleď hned prvního dne pravila.“

„Tož aspoň její jméno znáte?“ namítl Procházka.

„Říkají jí paní Budovcová,“ odpověděl komorník.

„Šlechtična tedy?“ zvolal mladý muž, jehož pozornost tímto jménem byla náhle vzbuzena.

Komorník zamrkal opět očima, a polohlasně odvětil:

„Jen po prvním manželu mém, jinak prý však, jak mi čeleď děla, z dosti nízkého rodu pochází. Tot' vše, co mi dosud o ní známo.“

„Loňského roku jste nebyl tudíž v tomto domě?“ vyzvídal Procházka dále.

„Před čtrnácti dny jsem po prvé práh jeho překročil, a již zase těším se na dobu, kdy s panstvem naším po svatbě na Jevany se vrátím, neboť upřímně řečeno, nelíbí se mi v tom kamenném velikém městě ani dost málo!“

„Nejspíš vás na venkov nějaké hezké oči táhnou!“ prohodil Procházka s úsměvem.

„Milostivý pán umí dobře hádati,“ pravil komorník, tváře se jako zamilovaný nesmělý hoch; „však také Jeho Milost požádám, aby mne opět zanechatí ráčil na Jevanech. Já se naprosto nehodím do města, kde ty obrovské domy zdají se na mne padati, a pan rytíř na panství snadno nalezne čipernější hochy.“

Procházka viděl, že se od komorníka nedoví nic více ve směru, za jakým se po bližších poměrech nevěsty pana Jevanského vyptávati chtěl, věda dobře z vlastní zkušenosti na Oseku, že právě od služebnictva lze všelijaké tajnosti a slabé stránky panstva vyzvědět. Ale mladík, který teprve před čtrnácti dny do domu pana Jevanského přišel a Prahy dříve nikdy neviděl, nemohl mu v ohledu tomto nic více sdělit, než co právě od něho slyšel.

Ale i přesto zvěděl důležitou okolnost, že pan Jevanský každého dne odpoledne po stole spěchá do zahradního domku v náruč své nevěsty, a právě na tom mohl již bezpečně založiti zítřejší útok svůj proti hříšnému pátku, kterým měl býti zahájen ďábelský plán setníka Sedmihradského.

Mimo to dověděl se, že nevěsta pana Jevanského zove se paní Budovcová, kteréžto jméno mu dosud bylo neznámo, ač byl přesvědčen, že je již byl slýchal; jenže marně od té chvíle, kdy je komorník pronesl, všecku mysl napínal, kde je asi druhdy byl slyšel.

Zatím musil však v přemítání ustati a na pohled rozmarně pravil ke komorníkovi:

„Nuže, dostanete se zase brzo k těm hezkým očím, po kterých tak toužíte, a budete moci dáti vale Praze, která vesnického hochu ovšem příliš neláká. – Nyní však ohlaste mne již u svého pána, jenž v tuto hodinu mne očekává.“

Následoval komorníka do předsíně, odkud tento vešel do vnitřních komnat, aby hosta pánovi svému ohlásil.

Když v předsíni osamotněl, pravil si Procházka opět v duchu:

„Kde jen jsem já jméno Budovec slyšel, které mne pojednou tak velice zajímá? Ah, již si vzpomínám! Nebožtík můj otec je pronášel, když s tajnými souvěrci husitskými hovořival o těch zlých časech, po nešťastné bitvě na Bílé hoře, kdy tolik pánů českých padlo pod mečem katovým. Ted' se mi náhle rozsvítilo v mozku: setník Sedmihradský je potomek slavného českého rodu Budovců z Budova, který také hlavu na popravišti složil, že vlast svou a kalich miloval! Ted' chápu, proč setník mluvil o staroslavném rodu českém a o sídle předků svých, v němž nyní hoví si zrádná jeho žena, která jej k vůli galánovi svému Jevanskému vloni přivedla pod pranýř!“

Příchod komorníka přerušil náhlý mocný proud myšlenek, které v něm nenadálým odhalením tímto byly vzbuzeny, a potlačiv vnitřní své hnutí, jevil opět obvyklý výraz v lících, jako by všechna pozornost jeho jen k setkání se s panem Jevanským byla obrácena.

Bezprostředně za komorníkem objevil se již také ve dveřích mladý šlechtic, spěchaje vstříc svému hostu, ježž podle všeho vzezření svého očekával již s horečnou nedočkavostí.

„Bud'te mi vítán, pane správce! Co nejvřeleji vítán!“ volal mu vstříc, obě ruce mu podáváje.

„V určenou hodinu přicházím, pane rytíři,“ odušil Procházka, lehce ruce šlechticovy přijímaje, „první moje cesta po příjezdu do Prahy platí vám a druhá teprv právnímu zástupci milostivého panstva mého.“

V očích pana Jevanského zazářil blesk neskonale radosti vnitřní, když byl poslední slova zaslechl.

„Již jen mne následujte, milý pane správce!“ zvolal v pocitu této radosti. „Pochopíte, kterak jsem dychtiv na zprávy vaše!“

A pojav hosta svého za rámě, odváděl jej přední komnatou do svého kabinetu, při čemž neopominul zavřít za sebou oboje dveře.

Tak úzkostlivě chránil své tajemství, aby ni slova z rozmluvy obou neproniklo na venek.

„A nyní, jaké zprávy mi přinášíte, pane správce?“ zvolal, obrátiv se ode dveří opět k Procházkovi, ještě než mu nabídl křeslo.

„Ty nejpříznivější, pane rytíři,“ odvětil Procházka, jenž se byl zase všecek v úlohu svou vpravil.

„Koupě bude tedy uzavřena?“ zvolal Jevanský se zářícím obličejem.

„Přímo od vás odeberu se k právnímu zástupci mého panstva, aby vyhotovil do pozítřka kupní smlouvu,“ odpovídal Procházka vážně a lehce se uklonil.

Pan Jevanský by byl nejraději zajásal v bezpečném vědomí, že se nalézá u zdárného cíle tajného svého plánu.

Ale přemohl toto divoké hnutí, aby si snad nějak nezadal a pokynul domnělému vyslanci barona Machovského, aby zasedl ke stolu, na němž stály připraveny dvě láhve s číšiemi.

Chystal se číše naplniti, ale Procházka zadržel mu ruku, pravě:

„Ani dnes nepřijímám vašeho pohostinství, pane rytíři, a teprve pozítří, po podepsání smlouvy a vyplacení kupní ceny, dovolím si číši na vaše zdraví vyprázdniti. Dnes jen povinnost mne k vám přivádí a hned zase musím k právnímu zástupci spěchat.“

„Aspoň okusiti musíte vína mého, jež pokládám za nejlepší druh ve svém sklepe!“ nutil ho Jevanský přesto dále.

„Věřím rád ve yýbornost zásob vašeho sklepa, pane rytíři,“ pravil opět vážně Procházka, „ale umínil jsem si, že se o ní teprve v té hodině přesvědčím, v níž se milostivý pán můj, baron Machovský, stane držitelem tohoto domu a vašeho sklepa.“

„Jste podivný muž, pane správce,“ zvolal ve smíchu pan Jevanský, „ale věrně oddán pánu svému, že jen jeho vína chcete okusiti! Přál bych si, abych takto oddaného oficianta měl též na svém panství! Nuž, dovolíte, abych já na zdraví barona Machovského si připil!“

„Pozítří ochotně budu příkladu vašeho následovati,“ podotýkal se zvláštním názvukem Procházka, sedaje ke stolu.

Pan Jevanský nepostřehl tohoto výrazu v jeho hlase, nýbrž, naplniv si číši perlicím se mokem burgundským, jediným douškem ji vyprázdnil.

Kdyby byl jen vzdáleně mohl tušiti vlastní příčinu toho, proč host jeho nechce se ničádného nápoje v domě jeho dotknouti, byl by naň ovšem zcela jinými zraky pohleděl, než učinil, když v divoké vnitřní radosti stavěl vyprázdněnou číši opět na stůl.

„Jsi krevní nepřítel a ničemný zrádce nešťastného mého velitele,“ pravil si v duchu Procházka, pohlížeje zatemnělými zraky na pijícího šlechtického hejska, „a u takového jen kapky vody požití, znamenalo by zapomínati na pomstu tobě přísahanou a poskvrniti posvátný význam pohostinství, jak náš lid mu rozumí!“

Ale hned zase utlumil vášně pomstychtivosti, v nitru jeho vzniklou, neboť již rozmařilý šlechtic proti němu usedl, volaje s veškerou lehkostí mysli:

„A nyní vypravujte, kterak baronka Machovská přijala zprávu o mém domě!“

„Dostál jsem svému slovu, které jsem vám, pane rytíři, před týdnem dal,“ odvětil vážně Procházka; „vyličil jsem milostivé paní baronce dům váš jakožto nejpohodlnější a nejvhodnější sídlo pro ni a rodinu její, popsal jsem výhodnost zahrady, které si tak velice v Praze přeje, vnitřní uspořádání domu, v němž nebude žádného obvyklého pohodlí pohřešovati, slovem, přiměl jsem ji výmluvnými slovy svými k tomu, že již bez námitek souhlasila s úmyslem svého chotě oba domy vaše zakoupiti a za ně hotově zaplatiti cenu šedesáti tisíc rýnských zlatých. Dnešního dne vydá se také milostivý pán můj do Prahy, aby pozítří zde kupní cenu podepsal a peníze vám osobně vyplatil. Jste se mnou spokojen, pane rytíři?“

Pan Jevanský vyskočil s křesla a byl by domnělému zprostředkovateli prodeje jeho domů nejraději padl kolem krku, neboť všechno očekávání jeho bylo převyšeno, mohl triumfovati nad tou, která mu hrozbami svými všechen život ztrpčila a které nyní jen proto lhal lásku, aby podle tajného plánu svého tím jistěji se jí zbavil a zároveň co nejvýhodněji se vyprostil z jejích zrádných pařátů.

Ale spokojil se tím, že podav ruku Procházkovi, co nejvřeleji mu tiskl pravici, řka v horoucím zanícení:

„Bud'te ujištěn mou vděčností, pane správce, že jste takto prospěšně v mém zájmu jednal! Hned po podepsání smlouvy dostane se vám druhého sta dukátů jako koláče, že jste dovedl paní baronku Machovskou získati pro koupi!“

Procházka uklonil se před šlechticem, jenž vítězoslavně na něho pohlížel, a pak s úsměvem prohodil:

„Jedině tomu paní baronka se divila, proč má koupě býti tajně uzavřena, neboť pan baron tajemství vaše před ní zachoval a rovněž i já tak učinil, ač sám jste mi byl děl, že jen pro nějaké krásné oči se tak děje. Však znáte zvědavost dam, která i milostivou paní moji přese všecku churavost ovládá, a proto odkázal ji pan baron, rovněž jako já, že zajisté po příjezdu jejím do Prahy bude vyhověno její zvědavosti.“

Pan Jevanský zachechtal se bujně a zvolal vesele:

„Nyní, když celá věc je pro mne tak příznivě vyřízena a již pozítří bude právoplatně ukončena, mohu bez obalu mluvit, a jak jsem vám předešle slíbil, povím vám tu neveselou historii, abyste jednou mohl jí paní baronku pobaviti a ukojiti její zvědavost.“

Naplnil si číši a vyprázdnil ji, takže bylo očividné, že ohnivé víno způsobuje v něm již silný svůj účinek, přisedl zase ke stolu a jal se vyprávěti:

„Mám za souseda krásnou paní, kterou jsem seznal po návratu z veselých cest po cizině, po kterých mi v Praze bylo velice nudno. Krásná sousedka mi však brzo zahнала tuto nudu a jako štědrý kavalír těšil jsem se brzo plné přízni této paní.“

„Byla to tedy paní vdaná a šlechtična?“ pravil Procházka na pohled lhostejně, ale uvnitř plál vztekem

takovým, že by byl bohatého prostopášníka nejraději okamžitě zardousil.

„Vdaná ano, však šlechticna, bah!“ mávl opovržlivě rukou šlechtic, znovu si vína nalévaje. „Byla dcera z hampejzu, kterou pro její krásu blázen šlechtic učinil svou chotí.“

„Kdo byl tento blázen, jak jej právem nazýváte?“ vypravil Procházka násilně z vyprahlého svého hrdla.

Pan Jevanský vyprázdnil opět číši a se surovým smíchem odvětil:

„Dnes již asi práchnivější kosti jeho na některém bojišti v cizině, protože nepotřebuji se tajiti s tím, co ostatně zná celá Praha. Byl to rytmistr císařského vojska Václav Budovec z Budova, jemuž patřil sousední palác, který však jinak byl pouhým žebrákem.“

„Potomek slavného rodu Budovcův?“ podotýkal Procházka.

„Dejte mi pokoj se slavným rodem, jehož přední člen skončil na popravišti!“ zvolal pohrdlivě Jevanský.

„Po bitvě na Bílé hoře?“ pravil Procházka, násilně se přemáhaje.

„Ano, byl rebelem proti císaři a svaté církvi naší a proto spravedlivě propadl meči katovu!“ zněla pohrdlivá odpověď šlechticova. „Syn jeho se vrátil z vyhnanství a když se odřekl kacířské víry, vrátili mu z milosti dům jeho předků, sousední dům, v jehož zahradě jste si ondy tak liboval. Syn exulanta toho byl právě onen blázen, který dceru hampejzníka učinil svou chotí. Je to arcíť kůstka velice vlnadná a podle původu jejího pochopíte snadno, že jsem za plné hrsti zlata brzo získal její přízeň.“

„A manžel její?“ podotkl Procházka, sotva oddychuje ve vnitřním vzteku proti frivolnímu prostopášníkovi, jenž tak lehce vyprávěl o hříšném cizoložném svém jednání.

„Ten vyzval mne na souboj, jež jsme spolu v sousední zahradě za domem svedli, a nechal mne s notnou ranou v prsou na zemi ležeti,“ pokračoval s divokým chechtotem šlechtic, prázdně opět číši; „však hned nato chopili se ho biřici, a právo městské, před kterým se drze vychloubal, že jest vnukem popraveného Budovce, odsoudilo jej ku pranýři a k vypovězení do ciziny, kde dobrodruh nejspíše již vzal za své.“

Procházka musil se přímo nadlidsky namáhati, aby rostoucí zlost svou potlačil, neboť poznovu mu hrálo v prstech, aby se vrhl na cizoložníka a jako vzteklého dravce jej skolil k svým nohám.

„A co potom následovalo?“ vydralo se mu ze stísněných prsou.

„Pak nastaly veselé časy v sousedním domě, když jsem se z rány vyléčil,“ vyprávěl Jevanský se smíchem dále, „ale krásná dcera hampejzníkova zůstala věrna povolání svému a brzo jsem musil se sdíleti o přízeň její s jinými kumpány jako já, a to mi otevřelo oči nad propastí, nad kterou jsem se jako slepý potácel a do níž mne frejírka ta chtěla strhnouti, jako učinila bláznů Budovcovi!“

Znovu se zachechtav, vyprázdnil opět číši, pokračuje dále:

„Já byl však chytřejší, a nesedl na lep dceři hampejzníkově, která se chtěla státi paní Jevanskou z Jevan, aby mne dále podváděla, jako to dělala rytíři Budovcovi. Ale vyzraj kdo na ďábelskou ženu takovou! Vyhrožovala mi žalobou na cizoložství, kterou prý mne jako prvního manžela svého přivede na pranýř, nepojmu-li

ji za choť, a takž mi nezbyvá jiné, než abych útekem z Prahy před Jezábel touto se zachránil a zmařil její plány.“

„Ale vždyť prý jste se s ní zasnoubil,“ namítl Procházka.

„To právě jest chytrý kousek, kterým na ni vyzraju!“ smál se posupně Jevanský. „Slíbil jsem jí sňatek, když jsem zvěděl, že mohu oba své domy v tajnosti prodati, a jakmile kupní cenu od pana barona Machovského obdržím, ukážu Praze paty a bídná žena Budovcova zůstane na holičkách a může se vrátiti zase do hampejzu, z něhož vyšla! To ta příčina, proč své domy v Praze tajně prodávám, a vy i panstvo vaše uznáte teď důvody, proč chci uniknouti ze spárů ničemné frejírky.“

„A přece, jak sám jste děl, ji vyhledáváte posud v zahradním jejím domku!“ namítl Procházka v největším vzrušení nad bezednou ničemností šlechtického tohoto prostopášníka.

„Musil byste znáti toho ďábla v krásném těle ženském!“ zvolal zpitý vilník, mluvě tak, jako by mluvil k některému z rovných sobě kumpánů. „Nepoznal jsem podobné rozkoše, jako v jejím objetí, a ještě zítra naposled chci se pokochati v jejím náručí, a pak rychle z Prahy, abych se jí z dálky mohl vysmáti, jak přes všecku ženskou chytrost její dovedl jsem ji přelstíti.“

Netušil, kterak slovy svými, že zítra touže dobou vyhledá naposledy svou kuběnu v zahradním domku, sám si podepsal nejkrutší ortel, neboť jen tato slova chtěl Procházka od něho slyšeti, aby již bezpečně mohl plán setníka Sedmíhradského v zahradě Budovcův zahájiti.

Úloha jeho, které platila dnešní jeho návštěva, byla provedena: pan Jevanský byl až do osudného dne v Praze

zdržen a sám naznačil největšímu nepříteli svému dobu a místo, kde ho měla zachvátiti pomsta i se spoluvinnicí jeho.

Procházka proto povstal a s líčeným úsměvem prohodil:

„Právem jste děl, pane rytíři, že to historie neveselá, zato však bude konec pro vás veselý, když se té litice ženské navždy zbavíte!“

„Jsem jako znovuzrozen, vzácný příteli!“ jásal pan Jevanský, jehož zarudlý obličej svědčil o účinku požitého vína. „Ještě dva dny jen a budu opět volný jako pták v povětrí, začez jen vám a vašemu pánovi budu děkovati! Mé vděčnosti můžete se proto plnou měrou nadíti!“

Tiskl mladému muži ruku, která mu již zítra měla připraviti nejděsnější záhubu.

Vážnými myšlenkami se obíraje, opouštěl Procházka dům pana Jevanského, aby setníkovi Sedmihradskému, čili rytíři Budovcovi, jak jej aspoň v duchu mohl nazývati, podal zprávu o plném zdaru své úlohy v Kaprově ulici.

15.

Nastal osudný den 21. června 1689, který měl královské Praze přivoditi katastrofu, jakéž nezakusila od neméně osudného dne 2. června 1541.

Byl to den úterní, památní den Aloisia Gonzagy, který tehdáž byl vyhlášen sice teprve za blahoslaveného v církvi katolické, ale jako někdejší člen řádu Tovaryšstva Ježíšova již od té doby od jesuitů, jakožto patron studující mládeže, ctěn za svatého, za něhož byl prohlášen teprve roku 1726.

Působením řádu jesuitského, který měl toho času již veškeré školství v Čechách v svých rukou, byl den blahoslaveného Aloisia oslavován ve všech školách pražských, přednášeny prology a básně k počtě patrona školní mládeže a pak voděny průvody žactva ze škol do kostelů, v nichž se též účastnilo mnoho zbožného lidu.

Touže dobou dopolední byl však řečeného dne veden zcela jiný průvod z radnice staroměstské, který se pohyboval k dolejší části náměstí, kde stál známý nám již pranýř Starého města pražského, pod nímž byl právě před rokem rytíř Václav Budovec z Budova doznal nezměrné své potupy.

V čele průvodu brala se četa městských žoldnéřů, za nimi krácel pan rychtář s několika obecními úředníky, a pak někteří konšelé, jež následoval desátník biřiců, který nesl na dřevěné desce jakousi listinu. Druhá četa žoldnéřů šla za tímto zřízencem, načež celý průvod zakončoval kat staroměstský se dvěma svými holomky, z nichž jeden nesl náruč dříví, druhý pak smolnou pochodeň, dlouhé kleště a několik jiných nástrojů, jakých bylo používáno při potupných exekucích. Za katem, jenž byl oděn ve slavnostní svůj úbor, totiž v černý klobouk se zlatou šňůrou, krátký černý plášť, červené krzno a krátké spodky téže barvy, kdežto nohy ke kolenům v šedivých punčochách vězely, zůstavena byla přes tísňící se množství přítomného lidu dlouhá prázdná prostora, neboť podle starodávného zvyku nikdo nechtěl se bráti za katem, jako sníženým člověkem, aby se sám nestal nečestným.

Rynk Staroměstský byl již od rána naplněn tisíci zvědavého lidu, který se tísnil zejména v okolí pranýře na severní straně náměstí, neboť veškerá Praha již od týdne

věděla, že toho dne bude na rynku konána exekuce, jaké posud nikdo neviděl.

Měl totiž katem býti spálen list generála Melaca, jenž byl před třemi týdny královským místodržícím na Hradčanech odevzdán a pro velezrádný a urážlivý obsah svůj potupného osudu pod pranýřem dojíti měl, jak to nařídil sám císař Leopold z Vídně.

Divadlo tak neobyčejné přivábilo arcit' davy zvědavých Pražanů na Staroměstský rynek, kdež o tajemném listu a jeho obsahu byly pronášeny nejrozmanitější domněnky a úsudky.

Nic nedbal tísnicí se lid na úpal sluneční, který též toho dne, jako již po čtyři neděle, nad Prahou sálal, každý chtěl býti přítomen nezvyklému autodafé, jemuž ve městech pražských dosud nebylo příkladu; pot lil se lidem pod účinkem vedra s čela po lících, ale přece nikdo by nebyl místa svého na rynku opustil.

Mezi davy těmito bylo pozorovati mnohé muže oděné ve stejný šedivý oblek, kteří sice roztroušeně tu a tam stáli, ale přece mezi sebou byli v jakémsi tajném spojení, dorozumívající se vzájemnými pohledy a posuňky a dávající si umluvená znamení. Lid si jich ovšem nevšímal, neboť pozornost jeho byla zabavena jen zvláštním dnešním divadlem, které ovšem poskytovalo hojně látky k rozpravám.

Šediví mužové tito byli, jak se již domyslití můžeme, příslušníci žhářských tlup rytíře Budovce a on sám byl poblíž pranýře přítomen, neboť byl, jak víme, projevil úmysl svůj, že shlédnouti musí divadlo upálení listu generála Melaca, jež byl sám přinesl do Prahy.

Klobouk maje vtištěn hluboko do očí a dolejší část obličeje zastíraje si pláštěm, takže by ho ani vlastní lidé

nebyli poznali, pohlížel nejdivočejším svým zrakem na pranýř, u kterého sám před rokem stál a utrpěl nejhanebnější potupu nejen své osoby, ale rozpoltěním znaku Budovců rukou katovou též veškerého staroslavného svého rodu.

Možno si pomyslit, jaké city jej v této chvíli ovládaly a jak všechna vášň pomstychtivosti vzplanula v něm nejvyšší měrou, když stál vůči osudnému sloupu, který i pro nejnížšího člověka, tím více pak pro šlechtice, znamenal největší pohanění a ztrátu všeho společenského i občanského života.

Vavřinec Procházka, který stál po jeho boku, pozoroval bedlivě každé jeho hnutí a ve zrůzněném výrazu jeho obličeje, jaký v něm byl způsoben pohledem na pranýř, nabyl již posledního svědectví, že setník Sedmihradský je rytířem Václavem Budovcem z Budova, který stál před rokem pod tímže pranýřem.

Hned nato však musil i s velitelem svým obrátiti pozornost k hlavnímu výjevu neobyčejného dnešního divadla.

Obě čtyři žoldnéřů utvořily mezitím kolem pranýře čtverhran, do něhož vstoupil rychtář s ostatními konšely a úředníky, kdežto kat s oběma holomky pokročil až ku pranýři.

Na kamenném podstavci u pranýře narovnal jeden z holomků z přineseného dříví hranici, kterou proložil koudelí, a pak polil roztavenou smolou, aby hranice po zapálení okamžitě vzplanula.

Poté rozžehl kat pochodeň a drže ji do výše, obrátil se k panu rychtáři, očekávaje jeho rozkaz, aby hranici zapálil.

Rychtář pokynul rukou a hned nato stála hranice v plamenech, jež po veškerém náměstí zříti bylo, anť hranice stála vysoko na podstavci.

Všechn šum a ruch, jenž dosud panoval v tisícerohlavém množství, okamžitě utichl, jakmile se objevily první plameny, jež až nad pranýř do výše sálaly.

V náhlém tichu tomto bylo slyšeti mocný hlas pana rychtáře, jenž kázal katovi:

„Čin, kate, svou povinnost, a uvrz na potupnou hranici tuto velezrádný list zpupného generála francouzského, jak to Jeho Milost císař a král náš ráčil!“

Kat vzal z rukou druhého pacholka dlouhé kleště a uchopil jimi list na desce v rukou desátníkových ležící a pak kleště vysoko vztyčiv, aby každý zločinný list v rukou katových shlédli, přistoupil ke hranici a vhodil list generála Melaca doprostřed plamenů, takže osudný papír byl okamžitě obrácen v popel.

Kat se nato obrátil s poklonou k rychtáři na znamení, že potupná exekuce je vykonána.

Poté rychtář s ostatními pány zase vystoupil ze čtverhranu, aby se vrátil na radnici.

V davech nastal opět šum a hluk, avšak i v tom bylo v okolí pranýře zřetelně slyšeti hlas divoce se chvějící:

„Tento malý oheň udělá oheň veliký!“

Nikdo z lidí nevěděl, kdo pronesl tuto tajemnou vyhrůžku, ale mnozí ji slyšeli, jak to při pozdějším procesu proti žhářům několik svědků přísežně vypovědělo.

Byl to rytíř Budovec, který tím hrozbu svou městům pražským veřejně ohlásil.

Jen Procházka však a šediví mužové, kteří se mezitím seskupili kolem svého velitele, rozuměli významu této

hrozby, která ještě téhož dne měla se státi strašlivou skutečností.

Rytíř Budovec dal Procházkovi tajné znamení, a týž, obrátiv se k nejbližše stojícím mužům, pravil k nim polohlasně:

„Na svá místa, hoši, neb planoucí tato hranice jest očekávaným heslem k započetí naší práce! Ve dvou hodinách počni každý z vás své veselé řemeslo v Praze a v noci přijďte si každý pro dvacet pět zlaťáků, jež po tolik dní budete dostávat, dokud poslední dům v Praze nebude vypálen! Oznamte rozkaz velitelův všem ostatním!“

Temně zavýskli si najatí zlosynové žhářství, kteří dnes po prvé byli oděni v šedivý oblek, jež pro ně objednal rytíř Budovec u vetešníka malostranského, aby je při zakládání požárů v ulicích pražských snadno mohl rozeznati od ostatního lidu.

Pak, uvědomivše ostatní po náměstí roztroušené soudruhy o rozkazu velitelovu, rozběhli se zase po svých krčmách a peleších, aby se zásobili paličskými nástroji a rázem druhé hodiny počali provozovat žhářské řemeslo v okrcích svých po Starém a Novém městě.

Bylo právě poledne, když bylo dokončeno potupné autodafé na náměstí Staroměstském, hranice dohořela, a katovi holomci rozmetli popel z ní zbylý na všechny strany. Poté kat s oběma zase se navrátil do domku svého na Rejdišti u břehu Vltavy.

Davy diváků rozešly se z náměstí a také rytíř Budovec s Procházkou nastoupil zpáteční cestu na Malou stranu.

Vrhnuv poslední divoký pohled vnitřní pomstychtivosti na osudný pranýř, pravil k Procházkovi:

„Deset dukátů dostane se tomu z tvých soudruhů, který dnes v noci kletý ten sloup v popel obrátí, neboť za dne

nebude k němu přístupu. S povrchu zemského však navždy musí býti smeten!“

„Ten veselý žert já si způsobím, pane setníku!“ odtušil s posupným smíchem Procházka. „Nic více nebude připomínati světu pohanu, která se před rokem stala na prokletém tom místě ...“

Odmíchl se náhle, neboť již již chtěl říci, že se pohana tato stala potomku slavného rodu Budovců, když v posledním okamžiku se rozpomenul, že nesmí odhaliti vědomost svou o tajemství osobnosti setníka Sedmihradského, kteráž tento tak hluboce skrýval i před ním.

Rytíř Budovec však byl příliš pohřížen ve vlastní neveselé myšlenky, než aby byl náhlé odmlčení Procházkovy pozoroval, a polohlasně pravil k sobě:

„Ano, dnes bude zhlazeno se světa vše, co mi připravilo můj krutý osud! Dnes dojdou pomsty na hříšné ženě, která otrávila můj život, na padouchovi, jenž poskvřnil mou manželskou čest, i na těch, kdož zhanobili čest mou občanskou! Ještě po staletích necht' se mluví v zemi této o pomstě, kterou si zjednal poslední Budovec na jevišti nezměrné své pohany!“

Bystrý duch Procházkův postřehl poslední slova, která pronesl velitel jeho v neobyčejném vzrušení svém hlasněji, a slyše takto setníka Sedmihradského sebe sama zvatí Budovcem, děl si v duchu:

„Nyní slyším z vlastních jeho úst, že je potomkem slavného rodu Budovců, a proto tím věrněji a účinněji mu chci pomáhati při vykonání jeho pomsty, jako on mi pomohl k tomu, že jsem mohl pomstíti sebe i nešťastné své rodiče! Necht' Bůh nebo ďábel přispívá nám k provedení

naší úlohy, pokud se nám nad očekávání daří a bude ještě dále dařiti.“

Tak brali se děsní dva tito mužové středem lidu pražského, jenž neměl tušení o tom, jakou záhubu mu připravují již v nejbližších hodinách.

Ve sklepě domu „tří zvonků“ rozdělil Procházka zápalné látky mezi poslední žháře, kteří, přišedše za minulých tří dnů z venkova do Prahy, byli ubytováni v domě mistra Septiera.

Pak, zaměniv šedivý oblek za černé šaty, ve kterých včera pana Jevanského navštívil, zasedl mladý muž s rytířem Budovcem ke stolu, na kterém stálo též několik lahví s vínem.

Nikdo z nich nemluvil, zato oba tím častěji prázdnili číše, aby se rozohnili k nastávající velké své práci. Také jídel ani mnoho nepožili, neboť veškerou jejich bytost naplňovala horečná rozčilenost, která jim hmotných požitků pomíjeti dávala.

„A nyní vzhůru k dílu pomsty, která nás přivedla do Prahy!“ zvolal s divoce planoucími zraky rytíř Budovec, když poslední číši vyprázdnil a povstal od stolu.

„Budete mne tedy provázeti do Kaprovy ulice, pane setníku?“ tázal se Procházka, taktéž povstávaje.

„Ano,“ odtušil temně Budovec, „musím na vlastní oči zříti zkázu obou těch bídných osob, kterou jsem jim přísahal! Pak vsednu na koně, ježž kaž jednomu z lidí našich přivéstí za mnou na plácek Valentinský, neboť budu všechna stanoviště v ulicích přehlížeti, zda naši lidé práci svou řádně konají. O čtvrté hodině budu tě očekávati poblíž krčmy u sv. Petra, kde vykonáš pomstu na krčmáři, jak jsem ti ji dopodrobna již naznačil!“

Procházka pokynul souhlasně hlavou a ukryv v kapsách kabátce připravené třaskavé granáty a dva smolné věníky, pak několik šroubů a zámyček, následoval velitele svého z komnaty.

Rytíř Budovec pokrýl si opět hlavu nizozemským kloboukem a zahalil se v plášť, jímž si dolejší část obličeje zakryl, takže nebylo lze rysy jeho rozeznati.

Když Procházka vykonal ještě jeho rozkaz ve příčině koně, vyšli oba z domu do ulice Mostecké, která při úpalném vedru této hodiny byla takřka liduprázdná.

Zde se od sebe oddělili, a Procházka bral se v jisté vzdálenosti před Budovcem, takže nikdo nemohl tušiti, že oba tito muži jsou k sobě v nějakém bližším poměru.

Brali se přes most přímo do ulice Kaprovy, kde se Budovec zastavil ve tmavé chodbě vystupujícího nárožního domu ulice Valentinské, odkud polovici ulice Kaprovy s protějšími domy bylo lze přehlédnouti. Ve stínu domů po pravé straně ulice spatřil procházeti se jednoho ze svých šedivých mužů, jehož úkolem bylo založiti oheň ve dvoře domu truhlářova proti „Černému orlu“, který byl naplněn, jak víme, prkny, latěmi a jiným dřívím.

Procházka pak, rozloučiv se významným pohledem do tmavého úkrytu Budovcova se svým velitelem, kráčel k domu pana Jevanského, v jehož chodbě se setkal s komorníkem šlechticovým, jenž se právě chystal vyjíti z domu.

„Vy odcházíte, příteli?“ oslovil ho Procházka, poznávaje, že mu náhoda mimoděk přeje i v této věci.

„Mám nyní hodinku volného času, milostivý pane,“ odvětil komorník a zamhoural významně očima; „pan rytíř mešká nyní návštěvou u své nevěsty v zahradním domku a takž použiju té chvíle, abych s naším kočím, který mne již

do sousední krčmy předešel, vyprázdnil číši vína na vaše zdraví ze včerejšího zlatáku. Ráčíte-li též vy k milostivému pánu, tož teprve zase za hodinu ho zde naleznete.“

Procházka k plnému svému uspokojení se tu dověděl, že též druhý služebník pana Jevanského mimo dům mešká.

„Není tedy nikoho v této chvíli v domě?“ prohodil na pohled ledabyle.

„Stará kuchařka Marta jest přece na stráži,“ odtušil se smíchem komorník.

„Takž jen jděte, hodný hochu, a pijte dvě číše se svým soudruhem na mé zdraví!“ pravil Procházka a vtiskl mu opět zlaták do ruky. „Zatím budu já strážcem domu vašeho, neboť usednu tamto ve stínu v zahradě, abych vyčkal návratu pana Jevanského. V tomto vedru nemám chuti poznovu se sem přes most vraceti.“

Komorník, zlatákem oslepený, nic nenamítal proti úmyslu hosta svého pána, jenž při obojí návštěvě své tak velice byl vítán, a proto bez nejmenšího podezření ustoupil stranou, aby příchozího vpustil do dvora a do zahrady.

Sám pak, vyšed z domu, dal se vpravo do krčmy „U černého orla“, kde ho soudruh jeho očekával.

Procházka měl tudíž volnou cestu do domu pana Jevanského a tudíž i do zahrady za palácem Budovců, kde mělo zhoubné jeho dílo vzíti svůj počátek.

První jeho vystoupení na jevišti chystané tragedie zdařilo se mu nade vše očekávání, což dodávalo zvýšené odvahy k dalším krokům, které měly následovati již v nejbližší chvíli.

Octl se beze všeho podezření i bez nejmenší překážky na místě, které mu ustanovil rytíř Budovec k zahájení jeho pomsty, a již bez ostychu mohl zatřímati plamennou

pochodní, vtištěnou mu démonickým tímto mužem do ruky.

Volným krokem bral se chodbou na dvůr, bedlivě však kolem sebe na vše strany pátraje, zejména, zda vikýře nad stájemi jsou otevřeny, aby do nich mohl vhoditi jeden ze svých granátů.

V celém domě panovalo hluboké ticho, jen ve vrcholcích stromů obou zahrad šelestil silný větřík, který přes úpal sluneční vál nad střechami domů, jsa předzvěstí nějakého mocného proudu větrového, který od západní strany se blížil ku Praze.

„Také ty buď mi vítán, pane Větrovský,“ pravil si v duchu Procházka s posupným smíchem, když pozoroval tento účinek náhlého větru a podle zkušenosti z venkova důvodně soudil, že se větřík tento zakrátko změní v silný vítr; „ty nám budeš stonásobným pomocníkem při roznášení plamenů po střechách, jak by to v té míře a rychlosti nedovedlo ani všech padesát šedivých mužů našich!“

Výraz ďábelské radosti zjevil se mu v lících, když seznal, jak netušené podpory se dostává plánu rytíře Budovce, takže již úplně byl přesvědčen, že samo peklo dalo se ve služby jeho velitele, aby přísahanou pomstu svou co nejúčinněji mohl provést.

„Takž pomáhej mi, ďáble, i v Praze, jako jsi mi byl na Osecku pomáhal!“ zvolal temně a s divoce planoucími zraky Procházka, když vstupoval pootevřenými dveřmi do zahrady.

Žádné oko lidské ho neshlédlo, již bez obavy mohl počítí žhářské své řemeslo, kterému se ve Falcku tak mistrně přiučil.

Kryt jsa hustým stromovím a houštím, přiblížil se ke dvířkám, obě zahrady dělícím, jež byly lehce přivřeny a v jejichž zámku opět trčel klíč.

Bez nejmenšího šramotu je otevřel a vstoupil do zahrady paní Budovcové, na vlastní jeviště dnešní tragedie.

Liščím zrakem rozhlédl se nejdřív po zahradě a po zadním průčelí paláce Budovcův, však ani tu nejevilo se ni nejmenší známky života, také zde ho nezpозorovalo žádné lidské oko.

Vrhl pak pohled na zahradní domek, jehož dveře byly zavřeny a žaluzie staženy, takže uvnitř jistě panovalo temno. Ve dveřích vězel klíč a okenice byly na venek otevřeny.

Jako had plížil se podél zdi k domku a tichými kroky vstoupil na prostranství přede dveřmi, kde na stole ležel klobouk pana Jevanského.

„Myška vězí tady v pasti,“ pomyslí si Procházka, spatřiv klobouk a v oku se mu zajiskřilo; „nyní jí nejen ocásek, ale celou srst zažehneme!“

Otočil klíč ve dveřích tak zlehka, že by ani nejbystřejší ucho nebylo ničeho znamenalo, pak jej rovněž lehce vytáhl a zahodil daleko do křoví.

Těmitéž neslyšitelnými kroky sestoupil opět se stupňů, aby se obrátil k oknu v průčelí domku.

Oboje okenice zavřítí a šroubem je přitáhnouti k dřevěnému pažení bylo dílem jediného okamžiku.

Zločinný párek, jenž tak bídně zhanobil rytíři Budovcovi manželskou i šlechtickou čest, byl nyní zabeđen a od ostatního světa odloučen, aby propadl trestu za hnusné své činy.

V druhém okamžiku nato hodil Procházka zapálený smolný věník na pravou stranu dřevěné střechy, druhý na

levou stranu a v okamžení stál na troud vyschlý dřevěný kryt v jediném plameni, který zachvátil již i stěny domku, ještě než palič doběhl nazpět ke dvířkům.

„Rytíř Budovec jest pomstěn, jak to přísahal oběma těm dravým šelmám v lidské podobě!“ zvolal s ďábelským chechtotem Procházka, spěchaje zadní částí zahrady pana Jevanského a zapaluje doutnáky dvou granátů, které pak vhodil mezi dřevěná pažení sousedních židovských skladišť. Také ty v okamžení stály v plamenech, jež se spojily s plameny zahradního domku v jediný žár a zachvátily rychlostí blesku všechny sousední domy na západní straně.

Vykonav toto dílo zhouby, které bylo provedeno v době kratší, než jaké jsme tuto k jeho vyličení potřebovali, spěchal ze zahrady, kam doráželo k sluchu jeho divoké bušení na dveře hořícího zahradního domku, ale již v příštím okamžiku viděl přes nízkou zahradní zeď, kterak střecha s rachotem dovnitř se zřítila a vše, co se vevnitř domku nalézalo, zasula v plamenech.

„Černé duše obou vzaly teď za své! Nešťastný pán můj jest na nich pomstěn!“ zajásal divoce Procházka, však ihned vystoupil ze zahrady do dvora, neboť již zazněl ze zahrady paní Budovcové pomíšený křik a hluk domácího lidu tamního, který požár zahradního domku zpozoroval a spěchal k záchraně své velitelky.

Jen v domě pana Jevanského bylo ještě ticho a takž mohl Procházka vhoditi do vikýře nad stájemi doutnající granát, jenž se ihned vzňal a zásoby sena a slámy v jediném okamžiku proměnil v moře plamenů.

Zcela chladně se tváře, vystoupil žhář z domu pana Jevanského na ulici, kde se již lid se všech stran sbíhal, neboť již bylo zříti plameny nad střechami domů sálající a

husté vývaly kouře naplňovaly veškeré okolí a vítr stále vzrůstající srážel je i do ulice, která v několika okamžicích byla zahalena dýmem.

„U Budovců hoří!“ slyšel volati se všech stran a celé pobouřené sousedstvo hrnulo se do paláce, nevšímajíc si Procházky, ani v plášť zahaleného muže, který se k němu přiblížil.

„Výkonáno jest, pane setníku,“ pravil Procházka přítlumeným hlasem k rytíři Budovcovi, neboť on to byl, jenž z úkrytu svého přispěchal, aby vyslechl žhářskou zprávu.

„Zhynuli oba v plamenech?“ tázal se týmž hlasem Budovec, z jehož očí zářily divé plameny.

„Tam škvíří již hříšná jejich těla a ve chvíli této zbyly z nich již jen zuhelnatělé kosti!“ zněla temná odpověď Procházkova.

Rytíři Budovcovi zazářil obličej nad touto zvěstí, kterou se mu dostávalo plného zadostiučinění za zločiny obou hříšných osob, a vděčný pohled z jiskřících očí jeho byl Procházkově odměnou.

„Nyní rychle odtud, hochu,“ pravil nato Budovec, „neboť by tě mohl někdo z domu Jevanských poznati. Tamto v domě truhlářově vykonal soudruh tvůj, jak zřím, také již svou úlohu, a proto spěj Dlouhou třídou ke sv. Petru, kde tě očekává druhá úloha mé osobní pomsty. Tam za hodinu tě opět vyhledám!“

„A na cestě tam si ještě několik těchto veselých kousků ztropím!“ pravil s posupným smíchem Procházka, ukazuje na střechu pana Jevanského, která již se také vznítila od požáru nad stájemi zuřícího. „A kam vy, pane setníku, se odeberete? Pamatujte na to, že ve čtvrt hodině bude celá tato ulice jediným mořem plamenů a dýmu!“

„Především chci zřítí zbytky mrzkých dvou těl, aby pomstychtivost moje byla do poslední kapky ukojena!“ odušil rytíř Budovec zasmušile. „Pak budu stopovati práci tvých soudruhů, kterou jsi tak zdárně zahájil.“

Pokynul Procházkovi a ten spěchal dále Kaprovou ulicí k Dlouhé třídě, aby pokračoval ve žhářské své práci. Na Staroměstském náměstí očekával ho podle úmluvy jeden ze šedivých mužů, který ho znovu zásobil paličskými přístroji a pak sám se odebral do Židovského města k dalšímu kladení ohňů.

Rytíř Budovec kráčet pak v zakuklení svém k někdejšímu svému domu, z něhož se již zase všecko pobouřené sousedstvo valilo ven, jakmile zavzněl pokřik, že hoří vedlejší dům pana Jevanského a dům „U černého orla“, ba že i protější dům truhláře Micky již stojí v plném plamenu.

Lze si pomyslit, jaké pocity zachvívaly nitrem nešťastného posledního potomka staroslavného rodu Budovců z Budova, když vstoupil opět do domu předků svých, z něhož ho před rokem odvedl městský rychtář do potupné vazby.

Všecky ty děsné obrazy nezměrné hanby a potupy jeho, kterých zde byl zakusil, vstoupily mu zase na mysl v domě, jež nazýval svým, a jenž nyní plameny jím vznícenými měl býti obrácen v ssutiny. Ano, zhlazeno mělo býti s povrchu zemského vše, co mu připomínalo jméno Budovců, tak jako zhlazena byla již ta, již jméno to byl věnoval a která je tak bídne zneuctila.

Z temných myšlenek těchto vyrušil ho hlas muže, spěchajícího kolem něho za mnohými jinými ze zahrady, jenž všecek vyděšen volal:

„Již tam není nic viděti! Ze zahradního domku zbyla jen hromada popelu, z něhož domácí lidé vybírají ohořelé kosti nešťastné paní Budovcové a ještě nešťastnějšího jejího ženicha, pana Jevanského!“

Rytíř Budovec vrhl zuřivý pohled na muže, tento však pádlil již dále za ostatními, však kdyby i nebyl tak učinil, nebyl by porozuměl děsnému významu tohoto pohledu, jaký naň zarsřel z očí neznámého pána.

Když rytíř Budovec vstoupil do zahrady, zjevilo se jeho zrakům hrůzostrašné divadlo, neboť požár již zachvátil dům Jevanských a sousední dům „U černého orla“, hořely také všechny židovské domy na severní straně obou zahrad, takže veškeré okolí se podobalo jedinému moři plamenů. Hustý dým v příšerných kotoučích valil se z plamenů a zastíral již oblohu, takže palčivé slunce více nemohlo proniknouti. Vítr rozdmýchoval požár na vše strany rychlostí blesku, a bylo zjevno, že jeho působením celá tato část města bude proměněna v jedinou výheň.

Ale to vše nevadilo pomstou planoucímu muži. aby si nepopřál pohledu na strašný konec své ženy a jejího svůdce, jak si to přísahal od prvního počátku příšerné své úlohy.

Došel zahradou k místu, kde druhdy stál zahradní domek, z jehož kouřících se trosek dva služebníci tyčemi vyhrabali ohořelé kosti, jež služka odnášela na prostranství uprostřed zahrady.

Nepotřeboval se zde obávati prozrazení, neboť z dnešního služebnictva paní Budovcové nikdo ho neznal a tudíž ani netušil, kdo je neznámý tento cizinec, o němž měli za to, že jen zvědavost ho sem přivedla, jako všechny ostatní sousedy.

Přistoupil k hromadě zčernalých lidských hnátů, uprostřed nichž ležela lebka, na níž se ještě škvířila kůže, vydávajíc odporný zápach.

„Zde ležíš, bídný sketo, v ohavných zbytcích svých na téže místě, na kterém jsem tě za svedení své ženy potrestal!“ pravil se zuřivým smíchem polohlasně sám k sobě. „Unikl jsi tehdáž ráně smrtící, dnes krutější a potupnější smrt jsem ti uchystal! Pomstěn jsem na tobě i na té, která poskvnila mou čest a přivedla mne v dnešní konce!“

Vtom jeden ze služebníků přivalil koncem tyče druhou lebku k hromadě kostí.

„To je hlava nešťastné naší milostivé paní!“ děl k naříkající služce, která všecka zděšena na truchlý tento pozůstatek někdejší velitelky své pohlednuvši, s hrůzou se obrátila pryč a spěchala nazpět do domu.

Budovec v nejhlubším rozhořčení kopl do lebky, že daleko odletěla, a zaskřípěl mezi zuby:

„Pošla jsi v hříších svých, nejničemnější ze všech žen; nechť v pekle, kde duši tvou nyní vítají, ti řeknou, že to byl tvůj muž, jenž ti způsobil tento ohavný konec! Pomstěna je na vás obou čest manžela, teď mstítí budu na Praze též čest šlechticovu!“

Odcházel ze zahrady, kde pro žár z plamenů do všeho okolí se šířící a pro houstnoucí kouř nebylo lze již dlíti bez nebezpečí, a vyšel zase z domu předků svých, spěchal středem ulice, jejíž domy stály po obou stranách v ohni, na nedaleký plácek Valentinský, kdež ho očekával jeden ze šedivých mužů s koněm.

Vyšvihnuv se na koně, dal se nejbližší ulicí do Židovského města, aby přehlížel d'ábelské dílo žhářské své čety, která si počínala nejdivočeji zvláště v této čtvrti.

Jak plesala pomstychtivostí naplněná jeho mysl při pohledu na děsnou spoustu, jakou způsobili šediví mužové jeho v době jedné hodiny v těsných ulicích Židovského města.

Kamkoli zrak svůj obrátil, všude vinuly se z oken domů a z vikýřů střech do výše plameny jako obrovští hadové, plazíce se po průčelních zdech domů a po střechách, z nichž mnohé již stály v plném plameni a jedna po druhé se řítily do vnitřní výhně. Hustý a smrdutý dým v gigantických chuchvalcích a v nejrozmanitějších odstínech šedé a černé barvy vznášel se nad městem, zahaluje zářící slunce červnové a modrou nebes bář, sám zdola zbarven jsa rudou zář plamenů, které vytryskovaly až k těžkému tomuto příkrovu.

Na mnoha místech, kde obyvatelé pro prudký a náhlý vznik ohně nemohli již s hořejších pater uniknouti, bylo zřítí lidské postavy, zoufale lomící rukama a srdcervoucím hlasem volající o pomoc! Ale zakrátko již mizely tyto postavy od oken, kde marně se dovolávaly pomoci, neboť mezitím již podlaha pod nohama jejich se zřítíla a ubožáci byli strženi s sebou do plamenů, které jim okamžitě způsobily nejděsnější smrt.

To spatřující lidé v domech protějších, tím zoufaleji si počínali, ba mnozí z nich, jen aby ušli smrti v plamenech, vrhali se střemhlav z oken neb z vikýřů střech na ulici, kde zůstávali ležeti s roztříštěnými údy taktéž mrtvi na zemi.

Tu a tam vybíhali z hořících domů mužové i ženy, nesoucí v náruči nebo na zádech, co právě před plameny rukama uchvátili, jen aby část majetku svého zachránili. Ve smrtelné úzkosti vrhaly se mnohé ženy hned nazpět do

domů, kde uchopily v prvním chvatu často zcela bezcennou věc, ale na dítko v kolébce zapomněly. Málokterá z matek těchto vrátila se z plamenů, jež rychlostí blesku zachvacovaly celá patra, neboť vnitřek domů v Židovském městě byla takřka veskrz skladiště, sroubená ze dřeva a z prken, naplněná zápalnými a snadno vznětlivými věcmi.

Sta vřeštivých a do kostí pronikajících hlasů ozývalo se na všech stranách, podobající se řvaní divých šelem, které jen na hořících prériích amerických lze slyšati, když prchají před stamílovým stepním požárem, tygr svorně vedle ovce, had chřestýš vedle turů – vše v jedné tlupě, zapomínající na vrozené nepřátelství jednoho druhu zvířectva proti druhému a myslíce jen na záchranu před společným nepřítelem.

A odnikud nepřicházelo ubohému obyvatelstvu Židovského města nižádné pomoci, na hašení nebylo při nedostatku vody a potřebného hasičského náčiní ani lze pomyslit, a kdekoli se přece shluklo několik odvážných mužů, aby ohni přítrž činili nebo zachraňovali majetek svých souvěrců, vždy zase byli hned odvoláváni v jiné strany, neboť každé chvíle vznikaly jim takřka za zády nové požáry, které pak šířily spoustu i dovnitř Starého města.

Šediví mužové konali tu se zručností přímo d'ábelskou žhářské své řemeslo, vrhajíce za všeobecného zmatku v židovském obyvatelstvu nepozorovaně smolné věnce a třaskavé granáty na nízké střechy kolen a dřevěných skladišť, aniž by dosud který z těch zlosynů byl při činu dopaden. Každé chvíle bylo slyšeti z té neb oné strany výbuch, po němž hned vzplanul divoký žár, ale ustrašený lid přičítal rány tyto výbuchům hořlavých látek, ve skladištích nahromaděných, neboť v první hodině nikomu

ani vzdáleně na mysl nepřipadlo, že požáry vznikají ohněm kladeným, nýbrž každý se domníval, že prudký vítr roznáší plameny z původuště požáru na vše strany, jak tomu ovšem také z valné části bylo.

Jen rytíř Budovec, který z Valentinského plácku vjel otevřenou fortanou do hlavní třídy Židovského města, zřel šedivé své muže na několika místech při zločinné jejich práci a kdekoli se s některým z nich na cestě své setkal, dával mu kynutím hlavy najevo svou spokojenost, a výrazným pohledem temných svých zraků pobízel jej k další horlivosti, čehož vlastně u padouchů těch již ani třeba nebylo.

Zmocnilať se bídníků těchto, jako druhdy ve Falcku, přímo divá vášeň po žhářství, která v nich vzpomínkou na kouzelnickou přísahu jejich, ve Filipsburku složenou, jako tajemným vnitřním pudem byla vzbuzena, a takž počínali si uprostřed obklopujících plamenů již jako lítí ďáblové, takže mnohý z nich již ani uložené mu opatrnosti nedbal a zcela veřejně na ulici vrhal zápalné látky z brašny své do domů neb sklepů.

K výjevu takovému hodil se rytíř Budovec, když zatočil s koněm svým do těsné uličky, kterou se přicházelo k nejpamátnější budově Židovského města, totiž ke staronové synagoze.

Budova tato byla sice všecka z kamene a také vysoká její střecha byla kryta prejzy, ale žhář, kterému bylo svěřeno okolí synagogy k vyšetření nejpříhodnějších míst ke kladení ohně, věděl dobře, že pod střechou synagogy jest složeno množství starého haraburdí, odložených rouch chrámových a jiné veteše. Proto otevřeným vikýřem mrštíł granátem s hořící zápalkou do prostory pod střechou, kde

granát s třeskotem se roztrhl a v okamžiku všecko v podstřeší vzňal v jediný plamen.

Nedbaje toho, že k synagoze hrnul se se všech stran lid, aby složil v kamenné této budově zachráněný svůj majetek, byl při zločinném skutku svém spatřen a hned také za všeobecného řevu a proklínání stržen k zemi, neboť plameny ze všech vikýřů střechy synagogy vytrysknuvší jako tolikéž svědků jej příliš výmluvně označovaly za žháře.

Všechn strach a úděs židovského lidu před řáděním rozkaceného živlu ohně ustoupil po tomto seznání okamžitě pocitu nejlítější zlosti a vzteku, vše se vrhlo na bídніка, který nebyl jen ničitelem majetku vyvoleného národa, ale vmetl zhoubnou pochodeň ohně též v modlitebnu, již pražští židé pokládali takřka za posvátnou, pravíce o ní podle starodávné pověsti, že andělé ji z Palestiny do Prahy přenesli, když národ israelský po zkáze Jerusalema byl rozptýlen do všech konců světa.

Steré ruce rvaly a draly žháře, za divokého proklínání a láni sypaly se naň rány, takže tělo jeho ihned chlípělo krví a bylo zohaveno k nepoznání.

A za hrůzoděsného tohoto výjevu nepozorováno ani, že střecha synagogy zřítila se dovnitř budovy a část klenby strhnuvši s setbou přenesla plameny také do modlitebny a v jedinou výheň ji obrátila.

„Do plamenů s ohavným žhářem!“ ozval se tu hlas starého rabína, jenž ze synagogy zachránil pouze posvátnou thoru. „V ohni svým vlastním necht' vypustí svou černou duši a jako Gog a Magog necht' se smaží na věky v pekelném ohni!“

Vyzvání toho bylo ihned uposlechnuto a zkrvavené tělo zlosynovo vrhli rozlícení židé se stupňů do synagogy

vedoucích v plameny, které již řádily v celém vnitřku památné budovy.

„Hlupák zavinil sám svou děsnou smrt!“ pravil si v duchu rytíř Budovec, pohlížeje z povzdálí na hrůzný tento výjev a obraceje koně svého zpět do hlavní třídy židovské. „Nyní vím aspoň, jak pomstíti se na otci té, kterou jsem kdysi svou ženou nazýval, jenž donutil mne svými vyhrůžkami, že jsem musil před oltářem podati ruku jeho zvrhlé dceři, nechtěl-li jsem propadnouti žalobě pro násilnictví! Ted' propadne ortelu mému za ohavný svůj úskok!“

Divoce se zachechtav hnal se jako Démon hlavní třídou židovskou ke kostelu svatého Ducha, kde východní fortnou vyjel z okruhu Židovského města zase do křesťanské čtvrti, aby i tam zřel tutéž spoustu, jaká se mu jevila mezi židy.

Vavřinec Procházka na své cestě z Kaprovy ulice k Poříčí vrhl smolný věnec na střechy kolen ve dvoře domu „U smrti“ zvaného, stojícího na rohu Dušní ulice a Dlouhé třídy, odkud se požár rozšířil na všechny domy Dušní ulice a také již zachvátil kostel sv. Salvatora se sousedním klášteřem Pavlánským. S druhé strany pak vzňaly se domy po levé části Dlouhé třídy, odkud požár byl přenesen na domy po pravé straně ulice a tak jel Budovec středem hořících stavení dále k ulici Soukenické, kde taktéž již na několika stranách hořelo a kde panoval nejdivější útěk naříkajícího obyvatelstva z hořících domů.

Ďábelskou radostí plály jeho zraky, když spatřil, kterak daří se dílo jeho pomsty, již byl v Praze přísahal; docházel již v první hodině odvety za nezměrné své pohanění pod pranýřem staroměstským, pomstěn byl již na cizoložné ženě a svůdci jejím způsobem, jakého by mu žádná spravedlnost lidská nikdy nebyla zjednala. Nyní ještě

zbývalo vykonati poslední část osobní pomsty jeho na někdejším tchánovi, v jehož krčmě vzal svůj počátek děsný obrat v jeho životě. Muž ten to byl, jenž s toutéž vypočítavostí jako jeho dcera zapředl jej v osidla, z nichž nebylo mu možno vyvážnouti jinak, než zaprodáním osobní své svobody, která pak vedla i ke zničení jeho existence jako důstojníka císařského, šlechtice i občana.

Na prostranství, které se prostírá za ulicí Soukenickou, očekával ho podle úmluvy Vavřinec Procházka, jehož jindy bledý obličej byl této chvíle zardělý jako odstínem těch rudých plamenů, které již zachvacovaly veškeré dolejší Nové město a nyní též se blížily ke čtvrti sv. Petra.

„Za dvě hodiny jest, tuším, dosti díla našeho vykonáno, pane setníku,“ pravil se zuřivým smíchem Procházka k svému veliteli; „ani ve Falcku nepočínali jsme si tak rychle, jako v Praze, kde již stojí polovice dvou měst v plamenech, nepočítaje město Židovské, jež šediví naši hoši asi již celé obrátili v ssutiny, jak soudím z oněch mraků dýmu!“

Ukázal rukou k západu, kde již jediný neproniknutelný oblak kouře zahaloval veškerou oblohu.

„Ano, jsem spokojen s tebou i se soudruhy tvými.“ odtušil temně rytíř Budovec; „Židovské město jest jedinou výhní a do večera bude všecko proměněno ve zříceniny. Nyní ještě tuto kletou čtvrt města v popel obrát!“

„Kde mám zde počítí, pane setníku, abych vyhověl úloze své, jakou jste na mne vznesl, jako v ulici Kaprově?“ tázal se Procházka, uhodiv na torbu pod krznem, kterou byl mezitím naplnil zápalnými látkami.

„Zříš tamto nízký domek uprostřed pravé strany ulice vedoucí ke zvonici Petrské?“ pravil rytíř Budovec, ukazuje rukou směrem, jež naznačil náčelníkovi žhářského sboru svého.

„V tak nízké chatrči vás, vznešeného pána, dostali na lep?“ zvolal Procházka s divokým smíchem. „Ta v okamžení bude státi v plamenech!“

„V nichž hodný tchán můj musí zahynouti!“ pravil si v duchu rytíř Budovec a vrhl divoký pohled na krčmu, kde započal děsný jeho osud. „Jako dcera i otec dojde tam zasloužené odplaty!“

Pokynul jen němě Procházkovi, jenž již věděl, kterak tam vykonati poslední část osobní pomsty svého velitele.

Odspěchal na protější stranu ulice, kde zmizel v tmavé chodbě domku krčmáře Jandíka, tchána nešťastného rytíře Václava Budovce, jenž se slunil dnes již ve vyhlídce, že se stane též tchánem bohatého pana Petra Jevanského z Jevan a zakrátko též regentem na panství jevanském, jak to chytrá dcera jeho na nastávajícím druhém choti svém tak úlilsně vymohla.

Neměl ani tušení o tom, co se v Kaprově ulici udalo a bezstarostně podřimoval si v zadní světnici své krčmy, kochaje se v duchu ve vyhlídce, jak pansky povede si na zámku jevanském jako regent panství, o kterém mu dcera jeho děla, že se stane jejím majetkem, jako jí byl připadl palác Budovcův v Kaprově ulici.

Z blahého snění tohoto vyrušila jej rána třaskavého granátu, jež vhodil Procházka na střechu kolny ve dvoře jeho a ještě před výbuchem téhož uprchl z krčmy.

Okamžitě stála kolna v plamenech, jež také hned na střechu přední části domu přešly a vznítily ji v požár.

Sousedstvo stojící na ulici, jež s hrůzou pohlíželo na ohně zuřící v ulici Soukenické, bylo okamžitě vzrušeno seznáním, že se požár již také po čtvrti Petrské rozšířil, a spěchalo k domku krčmáře Jandíka, který jako vyjevený vyběhl na ulici, aby svolával pomoc sousedů.

„Nebylo by škoda toho pelechu, kdyby ohněm za své vzal!“ zvolal jeden z přistojících sousedů a ostatní mu hlučně přizvukovali.

„Sám Pánbůh přenesl oheň na krčmu, která je k ostudě celé čtvrti Petrské!“ pronesl jiný. „Jen ať sousední domy od té Sodomy a Gomory nechytí!“

„On sám si střechu nad hlavou zapálil!“ ozval se tu mocný hlas pána na koni, jenž právě jel kolem a jež lid pokládal za důstojníka stráže policejní. „Viděl jsem ho jak oheň zakládá a proto hned zasloužený trest na něm vykonejte!“

Byl to rytíř Budovec, který pronášel nad nenáviděným od sousedstva krčmářem strašnou tuto obžalobu, jíž v davu bylo také ihned věreno, jelikož pocházela z úst domnělého policejního zřízence.

„Pak zhyň, bídniče, než oheň také můj sousední dům zachvátí!“ vzkřikl divoce muž v bílé zástěře jako mistr řeznický známý a v ruce nůž držící, jak s ním ze sousedního krámu vyběhl.

Jako tur přiskočil ke krčmářovi, jenž dosud nebyl mocen slova, a vetkl mu nůž do prsou, takže se Jandík okamžitě skácel k zemi.

„Vhod'te ho do plamenů, jež ničemník ten sám vznítil!“ ozvalo se opět z úst rytíře Budovce, jenž vztáhl ruku proti krčmě, která již i v přední části stála v plném ohni.

Steré ruce chopily se nešťastníka a v druhém okamžiku vrženo tělo jeho do plamenů krčmy, jak mu byl vlastní zeť jeho přísahal.

Když pak se lid ohlédl po jezdci, jenž pronesl krutý soud nak (krčmářem, tento už zmizel a nikdo nemohl dále po něm pátrati, neboť od hořícího domku šířil se požár na

obě strany sousední a tu bylo především potřebí pomoci všech sousedů, neměl-li oheň strávití též čtvrt Petrskou.

„Pomstěn jsem na kletém tom plemeni, které mi přivodilo záhubu,“ pravil k sobě se zářícíma očima rytíř Budovec, bera se zase zpět ke Starému městu, aby seznal, kterak i tam se požár dále šíří; „zhynuli již všichni ti tři, jimž jsem pod pranýřem pomstu přísahal, a nyní též Praha pomsty mé doznává! Sama příroda mi přispívá k vykonání velikého mého díla, neboť víchř tento, jenž již před hodinou nad Prahou se zdvihl, roznáší oheň na vše strany, přebíraje z polovice práci mým šedým hochům, kteří také v Praze osvědčují své mistrovství, jako to dělali ve městech falckých a porýnských!“

Odebral se do čtvrti Haštalské, kde stály z největší části ještě dřevěné, chudinou obývané domky, v nichž oheň ovšem mohl řádit co nejlítěji.

Dále však nepronikl než ke Kozímu náměstí, které bylo kolkolem obtočeno plameny a naplněno zoufale naříkajícím obyvatelstvem. Do úzkých okolních uliček nebylo už přístupu, neboť tam spojovaly se plameny z domků po obou stranách ulic v jedinou neprostupnou hráz, do níž se ani nejodvážnější z mužů nesměl vrhnouti, nechtěl-li se státi okamžitě obětí zuřícího živlu.

Však také nebylo na hašení již ani pomyšlení a s tupou resignací hleděl lid na řádění obrovského požáru, kterému již nemohla býti činěna žádná přítrž. Všecky nedostatečné jinak prostředky k hašení, jichž se aspoň v prvních dvou hodinách užilo, byly vyčerpány, dvě stříkačky staroměstské již polámaný a stříkačka novoměstská, která přispěla v první chvíli obyvatelstvu v Kaprově ulici ku pomoci, musila zanedlouho spěchat k hájení vlastního města, když se požár rozšířil i na hořejší Nové město.

Všecko jinaké hasičské náčiní nedostačovalo ani zdaleka k účinnivému přemáhání dravého živlu, neboť bylo ho ve městech pražských, jak byl mistr Septier Budovcovi vyprávěl, tak velice poskrovnu a všechen řád hasičský byl ve stavu tak bědném, že již za hodinu musilo se v hořících ulicích města upustiti ode všech pokusů hašení a chrániti jen další domy.

Avšak každé chvíle vznikaly nové požáry v ulicích vzdálenějších, jež byly skoro liduprázdné, neboť takřka veškeré obyvatelstvo spěchalo k hořícím částem města, jednak, aby přispívalo pohořelým, jednak, aby vyhovělo své zvědavosti.

Tu pak měli šediví mužové rytíře Budovce v takovýchto opuštěných ulicích již dokonce lehkou práci se zakládáním dalších ohňů, které pak nutily lid jinde zevlující střemhlav k domům svým páditi, když vývaly kouře a mocně do výše sálající plameny hlásaly, že nové řady ulic propadly dnešní katastrofě.

Takž panoval v obou městech nevýslovný zmatek, smrtelná úzkost zachvátila veškeré tamní obyvatelstvo, hlavy obcí pak ztratily vůči tak bezměrné zhoubě v krátké době všecku rozvahu a konečně nebylo nikoho, kdo by řídil hašení neb aspoň připravoval záchranu nezachvácených ještě částí obou měst.

Všeobecná bezhlavost ovládla všechny třídy obyvatelstva, jež v davech prchalo z města, jen aby aspoň holé životy zachránilo, když všechen ostatní majetek jejich již propadl neodvratné zkáze. To platilo zejména o obyvatelstvu Židovského města, které, vybíhajíc fortanou u Vltavy z hořícího města, hnalo se po pustém břehu řeky ke Špitálsku, takže útěk tento zcela se podobal útěku israelského lidu při zkáze města Jerusalema.

Tytéž děsné výjevy opakovaly se taktéž v ohněm zachvácených částech Starého i Nového města, takže se podobalo, jako by hlavní město české bylo se zase octlo v nejlítějších dobách prvních let války husitské, kdy zejména Menší město pražské bylo od žoldnéřů císaře Zikmunda v jediném dni vypáleno až do posledního domu.

Podobnost tato byla tím větší, jelikož se každou chvíli opakovaly v nejrozličnějších částech obou měst třaskavé výbuchy, jako by rány z houfnic byly vypalovány – účinek to granátů, jež šediví mužové házeli na dřevěné střechy domů a kolen.

Tato okolnost to byla, že zděšený lid pražský konečně došel k přesvědčení, že jest tu co činiti s ohni kladenými, jež od tajných žhářů úmyslně byly způsobovány. Co v prvních hodinách bylo pokládáno za účinek silného větru, o němž se mělo za to, že zanáší plameny a hořící oharky i na vzdálené domy, to seznáno poznenáhlu za následek ďábelského úkladu neznámých žhářů, kteří vždy zakládali nové a nové požáry.

A když pak židé roznegli po městě zprávu, kterak původce požáru ve staronové synagoze byl dopaden při činu a od rozlíceného lidu za trest vržen do plamenů, nebylo již více pochybnosti, že královská Praha stala se obětí žhářů, jako již tak mnohá města na venkově byla kladenými ohni obrácena v popel.

Teprve nyní věnována větší pozornost a ostražitost v ulicích a domech, která dosud tak neomluvitelným způsobem byla zanedbávána, a skutečně podařilo se pak zanedlouho přistihnouti některé ze šedivých mužů, když házeli smolné věnce nebo granáty na střechy budov a tím způsobovali nové požáry.

Dva nebo tři z dopadených žhářů byli od rozhořčeného lidu okamžitě vrženi do plamenů, jako se bylo stalo žháři staronové synagogy a pak nebohému Jandíkovi ve čtvrti u sv. Petra, několik jiných pak bylo odevzdáno městským žoldnérům, aby byli odvedeni do vazby na radnici.

Snad, že některý ze zajatých žhářů prozradil v první chvíli, že byli do Čech vysláni z Francie, aby zde zakládali požáry po městech; rychlostí blesku rozšířila se po městech pražských zpráva, že jsou to žhářové francouzští, kteří zde ohně zakládají, aby hlavní město Království českého obrátili v prach a popel.

Pověst stoústá zveličovala tuto zprávu, jako by v Praze usedlí Francouzové byli tajnými spojenci žhářů, a brzo nebyl žádný z rodáků francouzských jist před útoky rozlíceného pražského lidu, který si proti nim počínal tak nepřátelsky, že mnohde i městská stráž musila zakročovati, aby zamezila krveprolití a vraždění nevinných jinak osob.

Do večera však bylo již mnoho příslušníků národnosti francouzské vzato do vazby a vždy více se šířilo domnění, že krutý dnešní požár jest způsoben tajnými spiklenci francouzskými, kteří prý brali odvetu za to, že list generála Melaca byl pod pranýřem na rynku Staroměstském veřejně katem spálen.

Nyní vědělo se již zcela bezpečně, jaké příčině lze přiřítati původ děsné katastrofy dnešní, jenže vědomí toto nedovedlo už zameziti další šíření požáru, který takřka sám sebou na vše strany se šířil, podporován jsa neblahým účinkem větru, který mimoděk obstarával práci šedivých mužů a zanášel spoustu do nedotčených dosud částí města.

Tak zuřil požár ve třech městech pražských již po několik hodin a schylovalo se k večeru, aniž by katastrofa se zmenšila neb mohlo se očekávati její obmezení.

Doba noční zvýšila desateronásob všecku hrůzu obrovským požárem způsobovanou, neboť teprv za noční tmy bylo lze v celém rozsahu přehlédnouti plamenné moře, v němž sta domů stálo v troskách a majetek tisíců rodin byl zničen. Obloha noční pak se rděla záplavou plamenů, takže požár měst pražských musil býti pozorován na míle daleko po českém venkově.

Avšak z venkova tohoto nedocházelo žádné pomoci do Prahy, neboť již tam bylo rozšířeno mínění, roztrušované od členů žhářského sboru rytíře Budovce, kterak tyto požáry měst a zámků jsou jen projevem pomsty za roboty, uvalované na poddaný lid a tudíž spravedlivou odvetou za těžké ujařmení selského lidu, který i přes lidumilný patent císaře Leopolda I. ode dne 28. června 1680 zase v předešlou porobu, ba v úplné otroctví, od vrchností byl uveden.

Proto byla těžce zkoušená Praha v osudný den 21. června 1689 zůstavena sama sobě, a i v noci, když polovice země české ze záře na nebi se prostírající snadno vyčísti mohla, v jak zlém stavu tone hlavní město české, nehnula se přece ni jediná ruka venkovského lidu, aby nešťastnému městu Libušinu ku pomoci spěchala; takž Praha, zůstavena jsouc svému osudu, propadávala každou hodinu vždy více a více zkáze, jakou jí byl rytíř Budovec připravil v nezměrné své pomstychtivosti.

Triumfoval dnešního dne nad městem, jehož obmezené hlavy mu způsobily pod pranýřem staroměstským tak nespravedlivou pohanu, ale ještě nebyla pomsta jeho ukojena, neboť také všecka ostatní města pražská měla tímž krutým osudem býti stížena, jakému dnes již polovina Starého i Nového města a celé Židovské město podlehly.

Počátek jeho díla pomsty se zdařil, mimo vše očekávání, neboť zničil nejkrutější smrtí cizoložnou ženu jeho a jejího svůdce, zničil i tchána jeho, který v jeho očích byl rovněž trestuhodný jako hříšná dcera jeho, a obrátil v popel na sta domů v městech pražských, z nichž tisícové obyvatelů byli vypuzeni pod širé nebe, sotva nahý život při tom zachránivše.

Ve vítězoslavné náladě vracel se tudíž pozdním večerem ze Starého města na Malou stranu, aby v příbytku svém přijal zprávy od náčelníků žhářských čet, jak to již před polednem bylo s nimi ujednáno.

Uprostřed Kamenného mostu, jenž byl naplněn i v této pozdní (hodině noční davy lidu z Menšího města pražského i z Hradčan, které přihlížely řádění dravého živlu na pravém břehu Vltavy, obrátil se zpět, aby se poznovu pokochal pohledem na obrovskou spoustu, jakou Praze podle přísahy své způsobil a která se dala přehlédnouti zejména v noční době s povýšeného místa.

Jediné moře plamenů jevílo se jeho zrakům, počínajíc ode dvora kláštera Křižovnického podél Vltavy až k nejzazší části Františku, pak přes celé město Židovské a severní polovici Starého i Nového města, kde té doby již přes sedm set domů stálo v plamenech.

Hrůzoděsný byl to obraz, jenž se zrakům jeho jevil, neboť již pateré pokolení lidské nebylo podobného požáru v Praze zřelo a od té doby žádné další pokolení nemělo spoustu v takovémto rozsahu více spatřiti. A vše to způsobil jediný muž, jenž nyní nepoznán a nikým ni v nejmenším nepodezříván, patřil na ďábelské své dílo, k němuž ho hnala nezkrocená jeho pomstychtivost.

S démonickou radostí v oku patřil na hořící města, právě si v duchu:

„Tak mstí se psanec za utrpenou potupu, jako se zneuctěný manžel pomstil na cizoložné ženě a zvrhlém milánu jejím! Však ještě nejsem u konce velikého díla siveho, neboť pomstím také památku nešťastného děda mého, jehož st'atá hlava trčela tamto na mostní věži, a pak teprv bude provedena má úloha, až lidu českému bude vrácena zase samostatnost a někdejší svoboda, jaké již přes půl století tak těžce postrádá!“

Pozdvihl ruku do výše jako k přísaze, že poslední části úlohy své skutkem dostojí, a obrátil se dále k Malé straně, kdež mu v průjezdě „U tří zvonků“ sám mistr Septier pomohl s koně.

Nebylt' rytíř Budovec již od druhé hodiny slezl s koně, stále jezdě ulicemi pražskými, jednak aby k šedivým mužům při zločinném řemesle jejich dohlížel a k další činnosti je pobízel, jednak aby dílo zhouby vlastníma očima spatřil. Proto byl již valně unaven, když opět cítil pevnou půdu pod nohama, a první jeho slovo k mistru Septierovi bylo, aby mu především posloužil chutnou večeří a lahví nejlepšího svého vína.

„Jakmile koně do stáje zavedu,“ pravil ochotně hostinský, „osobně Vaši Milost obsloužím, neboť celý dům můj utekl mi k hroznému divadlu na druhé straně řeky a z denních hostů mých taktéž ani živá duše se ještě zde ani neobjevila. Jen v zadním domě tři z šedivých mužů čekají na Vaši Milost.“

„Teprva v půl hodině necht' se ke mně dostaví, neboť především jest mi třeba zotavení,“ odtušil stručně rytíř Budovec a již bral se po stupních věže do své komnaty, kde sotva svítilnu rozžehnuv, vrhl sebou v křeslo a ve vzrušených myšlenkách pohlížel do prázdna.

Až když vyprázdnil několik číší ohnivého vína a požil několika soust jídla, vzpružil se opět ze své malátnosti, pohlížeje do otevřeného okna, v němž viděl všechno okolí osvětleno rudou září, která s protějšího břehu Vltavského všechno Menší město a vysoko položené Hradčany zahalovala jako krvavou záplavou. Vzduch byl naplněn odporným zápachem hořlavín, jinak však dýmu a kouře prost, neboť silný vítr západní zaháněl vývaly kouře z hořících měst k východu, takže se přes Vltavu na Menší město hnáti nemohly.

Tak i z uzavřené místnosti této mohl zřítí děsné účinky svého díla, jsa spokojen s výsledky prvního dne pomsty, jemuž podle jeho záměru ještě mnoho podobných mělo následovati.

Vyňav pak ze skříně vak zlatem naplněný vysypal obsah jeho na stůl, takže šedivým mužům, za chvíli nato do komnaty vstoupivším, divoce zraky zaplály, když spatřili takovéto množství dukátů.

„Drželi jste se statečně, hoši,“ oslovil je velitel jejich; „ani Heidelberg ani jiné město falcké nezářilo tak vesele do tmavé moci, jak tuto v Praze vidím! Odpočítejte si každý zde po stu dukátech, takže přijde po dvaceti pěti kusech na ostatní tři muže čt vaších. Zítra večer téže mzdy se vám dostane.

Ukázal rukou na zlato, na němž zraky zlosynů neodvratně lpěly.

„Dva z mých soudruhů zlata tohoto už neuvidí, pane setníku,“ pravil první z mužů.

„Co se s nimi stalo?“ tázal se chvatně rytíř Budovec.

„Jednoho hodila luza pražská před mýma očima do plamenů hořícího domu a já jen stěží utekl podobnému

osudu, druhého jali žoldnéři, právě když hodil smolný věnec na střechnu.“

Čelo Budovcovo se zakabonilo při této zprávě.

„Mně taktěž dva mužové chybí,“ pravil druhý, „a jak mi ostatní soudruzi oznámili, padli do rukou žoldnéřů, kteří je dopola utlučené odvěkli do žaláře na radnici.“

„A jednoho z mých lidí rovněž za živa upekli!“ dokládal třetí. „Tak vztekle nikde s námi ve Falcku nezacházeli, jako v této proklaté Praze!“

Budovec pohřížil se v temné jakési myšlenky, načež po chvíli zvolal:

„Bídné skety to byli, že se dali zajmouti! Za to vy, kteří jste se statečněji chovali, mzdu jejich si podržte!“

„U d'ábla!“ zamručel si třetí do vousů. „Škoda, že také ostatní dva chlapi moji nejsou usmaženi. Jak pěkně bych mohl celé sto dukátů do kapsy vstrčiti!“

A jako sup vrhl se po přátelském přání tomto na dukáty, aby si z nich sto kusů odpočítal, v čemž ho oba druzi následovali.

Budovec povstal od stolu a počal v zamyšlení přecházeti po komnatě.

Když byli lotři s počítáním hotovi a každý z nich rychle d'ábelskou mzdu svou do kabely ukryl, obrátil se Budovec opět k nim, řka:

„Co víte o Vavřinci Procházkovi, že dosud ho zde nevidím? Nepadl snad též on do rukou žoldnéřů?“

„Ah, chytrý ten chlapík nedá se tak snadno lapiti, pane setníku,“ odtušil první z mužů. „Viděl jsem ho na rynku Staroměstském číhajícího se dvěma soudruhy, aby z tamnějšího pranýře hromádku popela udělal.“

Rytíř Budovec pohodil spokojeně hlavou a pokynuv mužům, že se mohou odstraniti, doložil:

„Jakmile se náčelníci ostatních čet vrátí, pošlete je okamžitě ke mně, Procházka se již sám dostaví.“

Dva z mužů opustili s dukáty svými rychle komnatu, třetí však zůstal stát u dveří.

„Co ještě?“ zvolal Budovec nevrle.

„Pane setníku, dejte rychle prohledati kabely obou těch darebáků,“ pravil zlosyn úlisně; „každý z nich připočítal si nejmíň deset nebo dvacet dukátů!“

Rytíř Budovec zastavil se těsně před ním a výhrůžným zrakem naň pohlížeje, vzkřikl divoce:

„Padouchu! Kdybych tvou vlastní kabelu prohlédl, vím, že bych tam našel o třicet dukátů více! Či domníváš se, že jsem nestřelil dlouhých prstů tvých!“ Pryč mi s očí, udavači soudruhů svých!“

Zlosyn, vida se takto prohlédnuta, sklopil hlavu a již byl ze dveří, aby hněvu velitele svého dále nevzbuzoval.

Po chvíli přicházeli náčelníci ostatních čet, aby veliteli podali zprávu o činnosti své při kladení požárů a přijali za to jidášskou mzdu, která měla býti prohrýřena v zadní budově mistra Septiera.

Skoro každý z nich však vyprávěl, kterak ten neb onen člen čtyř jeho byl buď dopaden a ve vazbu vzat neb od zuřícího lidu vržen do plamenů, neméně pak, že se již v Praze ví, že dnešní požár byl způsoben od francouzských žhářů podplacených zlatem a proto prý i Francouzové v Praze usedlí již nejsou životem jisti.

„Jistý vlásenkář francouzský,“ vypravoval jeden ze zlosynů, „pomáhal v Dlouhé třídě u stříkačky a volaje na lidi o vodu, zadržoval při tom po francouzsku, a hned se naň chátra jako na tajného spojence našeho vrhla a byla by jej do smrti utloukla, kdyby jej nebyli žoldnéři z rukou zuřivců vytáhli, načež jej odvěkli do žaláře na radnici.“

Vždy více zakaboňovalo se čelo Budovcovo při těchto zprávách, nebot již seznal, že bylo šest lidí v plamenech zhynulo a jedenáct jiných že octlo se ve vazbě, takže tím velice vzrůstalo nebezpečí, že bude celé spiknutí francouzských žhářů úřadům vyzrazeno.

Teprve o půlnoci dostavil se Procházka, aby rytíři Budovcovi s vítězoslavnou tváří zvěstoval, že pranýř na Staroměstském náměstí jest až do základů sežehnut a tím s povrchu zemského smetena poslední stopa potupy setníka Sedmihradského v Praze.

„Vezmi tamto slíbenou odměnu za veselý kousek tento,“ pravil s trpkým úsměvem rytíř Budovec, ukazuje na zbylou část dukátů; „však neveselé jest, že neméně než jedenáct lidí našich dalo se lapiti a nyní sedí za mřížemi.“

„U d'ábla!“ vzkřikl Procházka zaražen. „Slyšel jsem již o některých hlupácích těch, že se dali zajmouti a nyní sám se obávám, že se některý z tuctu toho stane naším zrádcem!“

„Zapomínáš na kouzelnickou jejich přísahu,“ podotkl Budovec.

Procházka zavrtěl hlavou, pravě se zasmušilým výrazem:

„Na skřipci rozváže kat, jak ondyno jste děl, jazyk i nejzatvrzelejšímu, pane setníku!“

Vyslovil tu pravdu, která zakrátko nejdříve na něm samém se osvědčila.

„Toho obávám se i já,“ mimi Budovec v zamyšlení; „již zítra může ta láje měšťácká na radnici staroměstské o celém spiknutí našem zvědět, právě jako na venkově jatí naši lidé mohou se stát zrádci.“

„Co nyní počít?“ ozvalo se malomyslně z úst Procházkových.

„Ustanovil jsem se po neočekávaných zprávách těchto na tom,“ pravil Budovec, „ustati prozatím od našeho díla v Praze a pokračovati v něm ve městech venkovských, až zde ostražitost úřadů a lidu zase poněkud utuchne.“

„Výborně, pane setníku!“ zvolal Procházka s vyjasněnou tváří. „Hned zítra opustím Prahu, abych také na městě Písku pomstu svou dokonál, a ostatní at’ v jiných krajích pokračují ve svém řemesle!“

„Tak staniž se!“ prohlásil rytíř Budovec rozhodně. „Za čtrnáct dní své dílo pomsty v Praze dokonáme! Zde vezmi tento druhý vak zlata, abys jím soudruhy roznítil k další práci a na venkově najal nové žháře na doplnění sboru našeho na místě ztracených druhů.“

„Za každého z blbců těch deset chytřejších ohlapíků získám, jakmile jim do uší zazvoním, že jde o zrušení roboty a o svobodu poddaného lidu!“ vzkřikl s jiskřícími zraky Procházka a pohlédnuv do ozářeného okna, doložil: „Za čtrnáct dní také tato část Prahy v podobné ssutiny bude obrácena, aby pomsta vaše, pane setníku, byla cele dokonána!“

Přijav vak se zlatem odebral se k soudruhům v zadní části domu, kde až do jitra panovaly nejdivější orgie žhářů.

17.

Hrůzostrašný byl pohled na hořící tři města pražská za doby noční, neboť po celou noc zuřil požár v zachvácených ulicích, z nichž jedna po druhé propadávala dravému živlu

ohně, takže již ani žhářské práce nebylo třeba, aby se plameny na vše strany dále šířily.

A požár zuřil ještě dne druhého, a byl by též dosud nezachvácené polovice Starého i Nového města v plamenný okruh sevřel, kdyby se nebyli správcové města konečně odhodlali k tomu, co by hned v prvních hodinách ohně zhoubným plamenům meze položilo. Dali totiž strhovati střechy s několika set sousedních domů a teprve nyní, když požár na dřevěných střechách a krovech nenalézal více žádné potravu, ustalo šíření se plamenů a odpoledne druhého dne bylo lze říci, že jest hlavní požár obmezen a nemůže se šířiti dále. Ve vyhořelých ulicích vyšlehovaly ovšem dále ještě plameny do výše a ze spálenišť vyvalovala se dosud mračna kouře, avšak byly to již jen poslední výbuchy zuřícího živlu, jehož hlavní síla již byla podlomena a jenž nyní trávil jen ještě z posledních zbytků této síly.

Byla to však také nezměrná spousta, jaká byla způsobena v hlavním městě českém požárem, založeným od francouzských žhářů.

Ve starém městě lehlo popelem 285 domů, na dolejší Novém městě pak leželo v ssutinách 146 budov; nejhůře však řádil požár v Židovském městě, kde shořelo 318 domů, takže z této čtvrti zůstalo státi jen několik postranních domů. Celkem zničeno bylo požárem dne 21. června 1689 neméně než 749 domů panských a měšťanských, mimo to několik kostelů, klášterních a farních stavení a deset synagog, takže ohněm zachvácených budov bylo 820, z nichž jen skrovný počet byl více méně poškozen, kdežto ostatní až do základů vyhořely. Škoda pak na zničeném majetku pohořelých způsobená sahala do nesčetných milionů, neboť skoro nic nebylo z hořících

budov zachráněno a zvláště v Židovském městě shořelo veškeré nahromaděné zboží domácí i cizozemské, jehož cena se páčila na mnoho milionů. Tisíce rodin bylo v několika hodinách ožebračeno, blahobyt jejich navždy zničen a obyvatelstvu pražskému vůbec způsobena nezměrná škoda. Největší pohromou byla pak ztráta několika set lidských životů, které v plamenech vzaly za své a na vrahy své svolávaly pomstu nebes.

Nedošla tu pomstychtivost rytíře Budovce konečně úplného ukojení? Nedostačovala jí obrovská tato tryzna jak na životech lidských, tak na jmění obyvatelstva, které vlastně nevinně za několik vinníků trpělo ?

Nepomstil pravou šíleností vášně pomstychtivosti zachvácený poslední potomek rodu Budovců dostatečně pohaněnou čest manžela, šlechtice a občana? Neměl dosti na žáru té gigantické pochodně, která po celou noc nad Prahou k nebesům plála, na nelítostném zničení ženy své a svůdce jejího, na zkáze majetku těch, kteří jej potupili pod pranýřem hlavně pro památku sťatého děda ?

Bohužel, ani děsná tato odvěta nebyla mu dostatečnou odplatou za vinu na něm spáchanou, byl odhodlán pokračovati dále ve zkázonosném svém díle a ustal-li v něm na krátkou dobu v královské Praze, jak se na tom minulé noci ustanovil, měla žhoucí pomstu jeho pociťovati města v krajích českých, až by pak poznovu došlo i na ostatní města pražská.

Hned za jitra následujícího dne opouštěli žhářové v tlupách po dvou a třech mužích opět Prahu, aby ve zločinném svém řemesle pokračovali dále na venkově.

Složivše šedivé obleky, kterými by se byli již dnes v ulicích pražských prozradili, a zahalivše se ve dřívější svá zakuklení, brali se s plnými sáčky a brašnami, smolnými

věnci a zápalnými granáty naplněnými, z bran hlavního města, opatření jsou mimo to od velitele svého cestovními plány a seznamem měst, která ve vyznačených krajích měli páli. Ve čtrnácti dnech jim kázáno, aby se opět do Prahy k další práci žhářské vrátili, a odměna dalšího sta dukátů slíbena tomu, kdo se největším počtem požárů vykáže.

Újezdskou branou vycházel toho jitra na jih český také Vavřinec Procházka v zakuklení mnicha, máje s sebou dva druhy v obleku služebníků koše nesoucích, jakoby se tu chudý mnich františkánský ubíral do kraje, aby potraviny a jiné dárky pro klášter svůj u dobrodinců vyprošoval, jako to u žebravých řádů mnišských odedávna bylo obyčejem.

Mezi těmi druhy byl taktéž onen desátník, rodák podskalský, jež byl Procházka poznal za minulých dnů v Praze jakožto nejčipernějšího a nejodvážnějšího mezi ostatními žháři, a nyní chtěl užiti jeho pomoci při pálení měst na Prachensku a Bechynsku.

Louče se s rytířem Budovcem přísahal Procházka poznovu, že především město Písek, kde otec jeho jako domnělý kacír na hranici zahynul, pomstou svou zachvátí a pak tolik jiných měst zažehne, aby se mu dostalo stodukátové ceny.

Rytíř Budovec při rozchodu stiskl mu poznovu vřele pravici a tento projev přátelství se strany posledního potomka staroslavného rodu panského Budovců z Budova, jakého nyní v domnělém setníku Sedmihradském spatřoval, nadchl ho nade všecko zlato k vykonávání zločinných rozkazů tohoto spojence francouzského generála Melaca a ministra Louvoise, kteří chtěli zjednatí Království českému někdejší samostatnost a českému lidu poddanému svobodu.

Rytíř Budovec věřil také plně přísaze fanatického mladého muže, netuše ovšem, že nikdy více se neshledá s divokým tímto mstitelem rodičů a zrádné milenky.

Po celý následující den neopustil své komnaty, zaměstnán jsa psaním listů, kterými hraběti Melacovi a ministru Louvoisovi oznamoval, jakou strašnou vzal odvetu za spálení listu generálova pod pranýřem staroměstským na hlavním městě českém a jak plán na zpustošení země české provádí a ještě dále bude prováděti.

Dopisy tyto odevzdal večer mistru Septierovi, aby je po nejbližší štafetě francouzské do Mohuče a do Paříže dal dopravit.

Mistr Septier jevil mocné ustrašení ve vykrmeném obličejí, takže se ho Budovec tázal po příčině téhož.

„Milostivý pane,“ odpovídal hostinský chvějícím se hlasem, „považte jen, že ta luza pražská obviňuje nás Francouze, že prý jsme ve spojení se žháři, kteří včera na druhé straně ohně zakládali, a také bylo již mnoho krajanů mých pro hanebné toto podezření od zuřící chátvy ztýráno, ba i někteří z nich od úřadů ve vazbu vzati, jako by se při nich skutečně nějaká vina při původu toho hrozného požáru shledávala. Nemám i já býti ustrašen, že snad i na mně ta ničemná holota pražská zlost svou si vylije?“

Budovec nedbaje jeho tázky, prohodil na pohled lhostejně:

„Což jde tu skutečně o žháře? Já přičítal veliký ten požár včerejšímu vichru, který plameny roznášel na všechny strany.“

„Vždyť několik žhářů chytili, milostivý pane,“ ubezpečoval hostinský; „ba některé prý lid do ohně vhodil a jiné dopola utlučené odevzdal úřadům.“

„Budou to asi lidé rovněž tak nevinní jako krajané vaši,“ míní Budovec dále; „při podobných příležitostech není v uděšeném lidu žádné rozvahy a každý jedná podle slepé vášně. Jsem přesvědčen, že domnělí žhářové mají tak málo viny na sobě, jako krajané vaši zdejší a jako vy sám, milý mistře Septiere, který marně se strachujete z útoku pražské chátrý.“

Mistru Septierovi lichotilo, že se host jeho zastává jeho krajanů, a proto pravil:

„Doufám, že soud nevinu krajanů mých dosvědčí, zvláště, aniž vyšetřování nepovedou konšelé, kteří jsou pověstní svým stranictvím a právům rozumějí jako koza petrželi, jak zdejší lidé o nich říkají.“

Rytíř Budovec pomyslel si v duchu, že by sám mohl nejlepšího důkazu o stranictví staroměstských konšelů podati, a pak se tázal:

„Kdo tedy vyšetřování v procesu tomto povede?“

„Jak mi právě úředník purkrabský oznámil,“ odtušil hostinský, „svěřili páni místodržící, kteří o konšelech asi zrovna tak smýšlejí jako měšťané zdejší, vedení procesu apelačnímu radovi doktoru Václavu Rosovi, jemuž jest k ruce přidán sekretář téhož soudu pan Kašpar Jan Kupec, který patří k mým denním hostům.“

„Aj, tuť se zajisté něčeho dovíte o průběhu vyšetřování,“ zvolal s náhlým zájmem rytíř Budovec.

„Doufám v to, neboť pan sekretář jest mi dobrým přítelem,“ pravil mistr Septier s jakýmsi sebevědomím; „zná trochu ve frančině a rád se mnou hovoří, aby prý se v řeči té zdokonalil. Ten zajisté mi napoví, co bylo vyšetřeno, a mně ovšem bude záležeti na tom, jak se věci s uvězněnými krajany mými mají.“

„A nebude k vaší škodě, milý mistře Septiere,“ pravil Budovec s významným úsměvem, „povíte-li též mně, čeho se od pana sekretáře dovíte. Za každé takové oznámení dostane se vám desíti dukátů, neboť i mne věc tato proto zajímá, abych do Paříže oznamovati mohl, jak v Praze s rodáky francouzskými zacházejí.“

Mistr Septier usmál se blaženě nad kynoucím mu novým výdělkem a proto horlivě zvolal:

„Nikoli pro ty slíbené dukáty, milostivý pane, ale že v Paříži o tom zvědí, jaké služby krajanům svým v Praze prokazují, povím vám každého dne ochotně, čeho se o průběhu procesu dovím od pana sekretáře, který zajisté bude tím hovornější, budu-li s ním mluvit francouzsky, které řeči jiní z hostů mých nerozumějí.“

Takž uzavřel rytíř Budovec smlouvu se svým hostitelem, která mu mohla přinášeti nad očekávání nový prospěch.

„Vše daří se dobře,“ pravil spokojeně k sobě, když jej mistr Septier opět opustil; „obavy, že by některý z lidí mých mohl se státi zrádcem, jsou opět zmírněny vyhlídkou, že budu o průběhu soudního vyšetřování zpravován, neboť tím budu se moci hrozícího nebezpečí včas vyvarovati a v nejhorším případě sebe a chlapíky své zachrániti, kdyby nám hrozila nějaká katastrofa.“

V pocitu zdárného výsledku této nové své intriky vyprázdnil pohár, jakoby prost byl všeho nebezpečí, které nad ním již již se vznášelo.

Již po několika dnech oznamoval mu mistr Septier s vítězoslavnou tváří, kterak prý při zatčených francouzských krajanech jeho nebylo žádné viny při kladených ohních v Praze nalezeno, a že tudíž všichni jsou zase puštěni na svobodu. Ale pak s hněvivým výrazem dodal, že přesto

jsou z Prahy a z celých Čech vypovězeni a do týdne musí opustiti zemi.

„A kterak postupuje vyšetřování proti těm, kteří byli jati jako žháři?“ tázal se chvatně Budovec. „Oznámil vám také o tom něco pan sekretář?“

„Také ti budou asi propuštěni,“ odtušil mistr Septier, „neboť prý tvrdošíjně všelikou vinu svou popírají a ani na skřipci se prý nižádný z nich k tomu nepřiznal, že by byl v Praze oheň kladl.“

„Jsou to chlapíci z ocele a netřeba se mi nějakého nebezpečí obávati,“ pomyslí si v duchu rytíř Budovec; „s těmi veliké své dílo v zemi této dokonám! Každý z nich bude za statečnost svou stem dukátů odměněn, až je zase spatřím na svobodě!“

Po několik dalších dnů nemohl však mistr Septier přinést žádných zpráv, neboť pan sekretář Kupec mimo vše nadání ke „Třem zvonkům“ více nedocházel a tím vyschl i pramen zpráv, jež se od něho mistr Septier dovídal nenápadným způsobem ve svém hovoru francouzském.

„To však nic nedělá,“ pravil jednoho dne, „získal jsem písaře purkrabského úřadu, který je při procesu zapisovatelem, a když jsem mu slíbil, že mu dám za každé oznámení pět dukátů, jest ochoten každé slovo ze soudního protokolu mi pověděti, anť uznává, že mi na osudu krajanů mých záleží.“

„Dejte mu dukátů deset,“ pravil rychle rytíř Budovec; „proč však pan sekretář více k vám se nedostavuje?“

„Poněvadž se, jak mi písař řekl,“ odpověděl mistr Septier, „odebral do Písku, kde prý jali jednoho z těch hlavních žhářů, kteří prý zakládali ohně ve městech venkovských. Pan sekretář měl s sebou prý třicet mušketýrů, jež mu páni

místodržící k ruce dali, aby hlavního toho žháře do Prahy přivedl.“

Rytíř Budovec musil se odvrátiti, aby ukryl veliké vnitřní vzrušení své nad neočekávanou touto zprávou, která mu opět hrozila nenadálým nebezpečím.

Do Písku se odebral Vavřinec Procházka a ten snad to byl, jenž spravedlnosti do rukou upadl.

„Dvacet dukátů dostane váš písář,“ vzkřikl v mocném vzrušení, „jakmile vám poví, kdo onen jatý jest!“

Mistr Septier pohlédl udiveně na svého hosta, neboť nepochopoval, jaký zájem může míti rytíř Sedmihradský na této události.

Rytíř Budovec však kynul mu rukou, aby se odstranil, neboť mysl jeho byla všechna pobouřena pomyšlením, že snad nejpřednější jeho spojenec se nalézá v rukou trestající spravedlnosti, a tím že nejvydatnějšího pomocníka ve zkázonosném díle svém v Čechách jest zbaven.

V divém rozruchu veškeré své bytosti pobíhal přes půlnoc po komnatě a i po tom míjel spánek ducha jeho, jako by byl tušil, že již příštím jitem splní se nejděsnější jeho obava.

Dostavil se k němu za jitra toho desátník, jež byl Procházka na výpravu svou do Písku s sebou vzal, a ze zruzněného jeho obličej vyčetl rytíř Budovec, jakou děsnou zprávu mu přináší.

„Ty vracíš se do Prahy a bez Vavřince Procházky?“ volal mu rytíř Budovec vstříc, sotvaže byl desátník vstoupil do dveří.

„Potkalo nás neštěstí, pane setníku,“ sděloval přítlumeným hlasem mladík; „ve vsi Krči nedaleko Písku byli jsme napadeni houfem sedláků, kteří v okolí po žhářích slídili; bránili jsme se až do krve, však mnoho psů

zajícova smrt! Třetí soudruh byl do smrti utlučen, já vyvázl jen tím, že jsem mezi tu lítou sběř selskou hodil jeden z třaskavých granátů –“

„Ale Procházka? Co se stalo s Procházkou?“ vyrazil ze stísněných prsou rytíř Budovec pln horečné nedočkavosti.

„Ten byl po zoufalém odporu od padouchů selských k zemi sražen, spoután, a do Písku úřadům dodán,“ zněla truchlá odpověď desátníkova.

Divý skřek zlosti vydral se z prsou rytíře Budovce, neboť tušil, že osud předního soudruha jeho jest zpečetěn.

Pobíhal všecek vzrušen po komnatě, právě si v duchu, že příliš časně triumfoval a jásal nad malomocností svých nepřátel.

Po chvíli se zase poněkud utišil, neboť vznikla v něm myšlenka, že Procházka zachová se zajisté ještě statečněji, než jatí soudruhové v Praze, kteří ani na skřipci nic o tajném spiknutí a o sboru francouzských žhářů nevyzradili.

Ovšem, u zajatých paličů těchto nenalezeno nijakých přístrojů žhářských, takže vina jejich nemohla tímto způsobem býti dosvědčena.

Zastavil se proto náhle před desátníkem, tázaje se ho:

„Měl Procházka u sebe nástroje paličské, když byl jat?“

„Bohužel, našli u něho plnou brašnu,“ sděloval mladík, „neboť Procházka chtěl nejdříve město Písek vypáliti, a takž byly zásoby naše z Prahy s sebou vzaté ještě úplné.“

„Seznam měst a plán cestovní měl taktéž u sebe?“ ptal se rytíř Budovec chvatně dále.

„Zajisté, neboť nezbývalo již času věci ty odhoditi neb zničiti,“ sděloval desátník, čině zoufalý posuněk rukou.

„Pak jest ubohý ten hoch ztracen!“ zaskřípal rytíř Budovec mezi zuby, cítě opravdovou soustrast s osudem jatého mladíka.

Po chvilkovém přemýšlení však vzkřikl s divě zářícími zraky:

„Procházka musí za každou cenu býti vysvobozen! Okamžitě vsedni na koně a vydej se z Prahy, abys sehnal své soudruhy a s nimi vyprostil Procházku z vězení píseckého! Tisíc dukátů bude vám odměnou za jeho vysvobození!“

Desátník však smutně zavrtěl hlavou, pravě:

„Ubohý Procházka není však v Písku, pane setníku; jak jsem se na útěku svém dověděl, vezou ho do Prahy a neméně než třicet mušketýrů provází ho s vysokým úředníkem pražským, takže na osvobození jeho z rukou těch žoldáků nelze ani pomyslet.“

To nahlížel i rytíř Budovec a takměř zdrcen zůstal státi uprostřed komnaty.

Leč v hlavě mu vířily hned nato zase nové vzdorné plány a po chvíli pravil polohlasně k sobě:

„A přece ani nyní nesmím ustati ve velkém díle svém! Co jsem si přísahal, dokonám do posledního důsledku, a byť bych při tom i zahynouti měl!“

Pak pohodiv hltavou, kterou byl zase pyšně do výše povznesl, obrátil se k desátníkovi, řka:

„Co by se nezdařilo na venkově, zdaří se v Praze, a proto zůstaneš ve městě, kde chci pracovati o to, aby Procházka byl zase přiveden na svobodu! Zítra obdržíš mé rozkazy ve věci této.“

„Také já si myslím, pane setníku,“ dokládal desátník, mhouraje při tom významně očima, že v Praze zlatý klíč

dveře každého žaláře snáze otevře, než by se podařilo třicet chlapů žoldnéřských skoliti!“

„Zlatem budu plýtvati, jen aby nebohý ten hoch byl vysvobozen,“ pravil temně rytíř Budovec, kyna rukou desátníkovi, aby jej opustil, neboť již přemítal o plánu, jak by jatého soudruha svého vyprostil z vazby a tím opět zažehnal hrozící mu nebezpečí.

Zlatem svým hodlal překonati všechny obtíže, neboť násilím nedalo se v Praze nic proti moci soudní poříditi, a zlatem tím, jak pravil, chtěl plýtvati a byť i na to veškerá zásoba zlata, od bankéře de Witte obdržená, měla býti vynaložena.

Proto v poledne, když mistr Septier přišel stůl prostřít, podal mu Budovec svitek dukátů, pravě:

„Těchto padesát dukátů odevzdejte krevnímu písaři, jakmile k vám večer zavítá, aby vám pověděl, co se v procesu žhářů dále sběhlo, a doložte přímo, že denně bude si moci tutéž sumu vydělati, jen bude-li vás neprodleně o všem zpravovati, co se děje na radnici staroměstské!“

„Oh, milostivý pane, teď nám bude již dokonce všecek oddán,“ ujišťoval hostinský horlivě, bera svitek dukátů z rukou Budovcových; „již za prvních deset dukátů přísahal nám co nejvěrněji sloužiti, neboť služné jeho jest mizerné a sotva stačí k tomu, aby chudák ten pět hladových krků rodiny své uživil. Toho máme již zcela v rukou, milostivý pane, a ještě dnes večer vám povím vše, co nového z radnice přinese.“

Vtom projela Budovcovi nová myšlenka mozkem, a proto pravil hostinskému:

„Je to tedy muž spolehlivý a dá se zlatem získati?“

„Za tuto hezkou sumičku koupím jej navždy, milostivý pane!“ odtušil s významným úsměvem mistr Septier,

potězkáváje svitek zlata v ruce a se žádostivýma očima naň hledě.

„Pak uveďte jej večer potají ke mně,“ pravil na to Budovec; „budete tím ušetřen vlastního doptávám se u písaře, čímž ovšem nebude zkrácena vaše odměna, jakou jsem vám slíbil; já pak snáze vyložím mu příčiny toho, proč mne, jako někdejšího auditora vojenského, tento proces se žháři pražskými tak velice zajímá.“

Mistr Septier zamrkal očima, ukláněje se před štědrým svým hostem, jež nyní poznával v nové důstojnosti.

„Ano, tak to bude nejlépe, milostivý pane!“ zvolal vesele. „Večer šťastného chudáka toho, jenž nikdy ještě tolik zlatáků neviděl, merci-li aby mu kdy „pane“ byly říkaly, k Vaší Milosti uvedu a tak se dovíte o všem, jako byste mezi pány soudci seděl.“

„Písaře bych tedy měl již ve své moci,“ pravil si v duchu spokojeně rytíř Budovec; „nyní běží ještě o to: zvědět, kdo jsou oba přední členové soudu hrdelního, a zdaž také k těm lze se zlatem v rukou se přiblížit.“

Obrátil se zase proto k mistru Septierovi, právě chvatně:

„Kdo jest vyšetřující soudce, o němž jste pravil, že mu jest svěřeno vedení procesu?“

„Rada apelačního soudu pan Rosa,“ odpověděl mistr Septier; „starý a neduživý to pán, který se asi sotva konce celého procesu dočká, ač jinak prý jest dobrý právník a umí s delinkventy dobře zatačeti.“

„Myslíte, že by se dal zlatem získati, kdyby chtěl někdo obviněným na svobodu pomoci?“ namítl rytíř Budovec dále.

Mistr Septier však zakroutil hlavou a s trpkým úsměvem odtušil:

„Ani pomýšlení na něco podobného, pane setníku! Pan rada Rosa jest předně sám zámožný, takže mu nějakých úplatků není třeba, a pak jest to starý nevlídný mládenec, který nalézá v tom největší radost, může-li obviněným, kteří mu pod ruku přijdou, vyměřiti hodně přísný trest.“

„A sekretář jeho?“ pokračoval rytíř Budovec opět.

„Pan sekretář Kupec jest ovšem o mnoho vlídnější pán,“ sděloval hostinský; „chce se však brzy státi apelačním radou, a proto jest ve svém úřadě neobyčejně bedlivý a přísný, nejméně pak by se prohřešil proti své povinnosti.“

Rytíř Budovec usmál se ironicky a prohodil nato:

„A přece i vám ledacos z úředního jednání povídá, jak se sám chlubíte!“

„Ah, toť něco jiného, pane setníku,“ podotýkal mistr Septier; „o mně pan sekretář ví, že nikdy k němu nepřistoupím s nějakým pokušením, které by v sobě obsahovalo porušení jeho úřední povinnosti.“

Rytíř Budovec se odmlčel a po chvíli pravil si v duchu:

„S těmi dvěmi nedá se tudíž nic dělati a mohu se držeti jen chudého písaře, který bude zato bohdá hovornější a úslušnější, než oba jeho představení.“

Vyslovil se v tomto smyslu k mistru Septierovi, který horlivě přizvukoval, pravě:

„Jak jsem pravil, pane setníku, písař purkrabský jest pro vás zcela získán a ještě dnes večer se přesvědčíte, že se vám ke všem službám zaváže, neboť ten nemá vyhlídky, státi se jednou sekretářem a radou, a proto sbírá zlato, kdekoliv se před ním na cestě zableskne!“

„Konečně na tom nesejde, dovím-li se o průběhu procesu od sekretáře nebo od písaře,“ prohodil rytíř Budovec na pohled lhostejně; „uved'te jen večer písaře ke mně a já s ním vše potřebné ujednám.“

S nově vzpruženou myslí a vyhlídkou na zdar svého plánu, jenž čelil k osvobození jatého Vavřince Procházky, zasedl rytíř Budovec ke stolu a prázdnil číši ohnivého vína za číši, slibuje si v rostoucí vítězné náladě své, že nejdéle ve třech dnech vyrve mladého svého soudruha žalární kobce a pak s ním velké dílo v Cechách dále prováděti počne.

Avšak vášní pomstychtivosti zaslepený hrdina náš ustanovil si příliš dlouhou metu ku provedení svého záměru, neboť co vše mohlo se ve třech dnech, ba mnohem dříve sběhnouti, o čem rytíř Budovec ani tušení neměl!

18.

U večer téhož dne uváděl mistr Septier do komnaty rytíře Budovce obstárlého mužíka nízké postavy a vychrtlého vzezření, na němž bylo patrně lze zříti, že byl v životě svém málo tučných dnů vídal a za dobrý plat ochoten jest ke každé službě.

Mistr Septier představil ho rytíři Budovcovi jako písaře purkrabského úřadu Matěje Kouřenského, který přichází setníku Sedmihradskému – pod jiným jménem nebyl rytíř Budovec mistru Septierovi znám – vzdát díky za obdržení padesát dukátů, které mu hostinský již doručil.

S nejhlubším úklonem a s nejpokornějším výrazem úcty a vděčnosti blížil se písař štědrému neznámému příznivci, jehož ruku uchopiv, uctivý polibek na ni vtiskl, jako by nějaký velmož před ním stál.

Rytíř Budovec chtěl se tomuto projevu vděčnosti uhnouti, ale již se byl mužík pravice jeho chopil pravě:

„Račtež mi jen dovoliti, milostivý pane, abych vám směl nejhlubší díky vysloviti za váš přebohatý dar. který mi dnes jako s nebe spadl! Jsem tísněn lichvářským židem, který mi dluh padesáti zlatých až dosud za dobré úroky již přes rok prodlužoval, ale nyní při tom nedávném velikém ohni sám prý na mizinu přišel a tudíž mne velice hrdlí o zaplacení dluhu i úroků, že již přes týden jsem starostí nespál! A tu sám Pán Bůh poslal milostivého dobrodinečka, že již zítra budu moci netrpělivého žida zaplatiti a tak všech starostí se zbavím! Bůh sám bude vám odplatitelem, milostivý pane, a já ke všem službám se ochotně zavazuji, pokud mé slabé síly stačí!“

Chtěl opět Budovcovi ruku políbiti, ten však ustoupil na krok zpět, neboť úlisná pokora muže tohoto se mu protivila, a proto nestál o projevy jeho vděčnosti, neboť běželo mu toliko o jeho služby, na něž podle všeho již nyní mohl se spolehnouti.

„Zajímám se o proces se žháři pražskými,“ pravil na to, „jediné z té příčiny, že jako vojenský auditor vedl jsem v Brně proces proti tlupě žhářů, kteří před několika lety na Moravě mnoho požárů založili, jako nyní v Čechách se děje. Rád bych tedy průběh procesu znal, ještě než bude skončen, neboť zanedlouho opět opustím Prahu, a zajímá mne bude, jak si zdejší vyšetřující soudce v podobném případě počíná.“

Písař přikyvoval stále slovům Budovcovým a pak horlivě odpověděl:

„Přičí se to sice úřední přísaze mé, milostivý pane, abych prozrazoval tajemství z výsledků soudních, ale vím dobře, že i páni radové za dobrý koláč to i ono z procesů

potají prozrazují, proč by též zchudlý písař jako já neměl si týmž chytrým způsobem něco vydělati, zvláště když tak štědrého dobrodince nalézám?“

Poklonil se poznovu až k zemi před Budovcem, jenž zvolal:

„Ano, dostane se vám štědré odměny, pane písaři, aniž byste se obávací musil nějakého prozrazení se strany mé!“

„O tom jsem přesvědčen, milostivý pane,“ odtušil s lišcím úsměvem písař; „neboť i vám záležitosti musí na zachování našeho tajemství!“

„To také záleží,“ podotýkal Budovec, jenž pochopil význam tohoto úsměvu písařova, neboť mu byl důkazem toho, kterak též prodávající mužik jest si vědom tajemství, kterým tajný spoluspiklenec jeho od té chvíle jest k němu, již k vůli vlastní bezpečnosti, poután; „však známo mi též, kterak všichni dosud zatčení žhářové všeliké viny své při kladení ohňů popírají, a takž se asi proces nad obyčej dlouho protáhne.“

„To platilo do dneška, milostivý pane,“ pravil písař; „při žádném z jatých padouchů těch nebylo nalezeno důkazů jejich viny a proto snadno jest jim zapírati, co se jim klade za vinu. Ale dnes dostal soud do rukou předního z těch žhářů a ten nesmí si pomáhati lží, neboť nalezeny u něho žhářské nástroje, ba i plán, která města chtěl ještě v jižních Čechách vypáliti. Takové důkazy ho již samy sebou ze zločinu jeho usvědčí!“

„Kdo jest tento zajatý?“ tázal se Budovec na pohled ledabyle, však přesto v největším vnitřním pohnutí.

„Jakýsi Vavřinec Procházka, vlastní prý to náčelník pražských žhářů,“ sděloval písař; „lapili ho u Písku a sám pan sekretář Kupec si ho do Prahy přivedl. Teď teprve přijde celý proces do proudu.“

„Kterak byla osobnost jeho zjištěna?“ tázal se chvatně Budovec. „Či snad již sám se přiznal, kdo jest a jaká vina jeho?“

„To to, jest to ničemník zatvrzelejší, než všichni soudruhové jeho,“ pravil písař s opovržlivým posuňkem.

„Kterak tedy zvěděl soud hned v první chvíli jeho jméno?“ tázal se Budovec s utajenou horečnou nedočkavostí.

„V tom právě osvědčil se pan sekretář Kupec mnohem ostrovtipnějším inkvirentem, než celý pan rada Rosa,“ sděloval s jakýmsi sebevědomím písař; „ten chtěl vězně vsadit do zvláštní žalární kobky, aby prý se s ostatními žháři nemohl domluvit; ale pan sekretář s dobrým rozmyslem dal ho zavíti do Spinky, kde sedí pět jeho spoluvinníků, a neklamal se jako výtečný soudce ve svém předpokládání.“

„Nuže, co následovalo?“ tázal se Budovec v rostoucím vzrušení.

„Sotva za věznem dvéře zapadly,“ pokračoval písař dále, „spěchal pan sekretář k tajnému otvoru v klenbě Špinky, kde jest každé slovo vězňů slyšeti a každé hnutí jejich viděti, a tu spatřil, kterak všech pět padouchů k novému příchozímu jako k soudruhovi se hlásí, kterak jej Vavřincem Procházkou jmenují a za náčelníka celé tlupy žhářské jej označují. Nebyl-li to chytrý kousek inkvirentský, který pana sekretáře pojednou přivedl na stopu neznámého dosud spiknutí?“

„Ano, sekretář Kupec zdá se býti chytrým synem bohyně Themidy,“ přisvědčil suše Budovec, v němž pojednou vznikaly nové, děsné plány pomsty; „nebude mi na škodu, seznámím-li se osobně s výtečným tímto právníkem. Můžete mi označiti jeho příbytek?“

„Pan sekretář Kupec bydlí v posledním domku na nových zámeckých schodech,“ oznamoval ochotně písař; „jeť posud mládencem a obývá jediný pokoj v přízemí domku s velkým oknem vedoucím na schody.“

V očích Budovcových zaplál divoký blesk a pokynul si spokojeně hlavou, jako by se zpráva tato s novým plánem jeho shodovala a jej nade vše očekávání podporovala.

„V této hodině bude asi po dlouhé cestě do Prahy odpočívati,“ mínil Budovec s líčenou prostomyslností.

„Leč jen do hodiny před půlnocí,“ odtušil písař, „neboť již o půlnoční hodině bude Vavřinec Procházka podle rozkazu pana sekretáře, který sám dnešnímu soudu předsedati bude, na skřípec uvržen, a kat staroměstský mu již zatvrzelá ústa rozváže, neboť chce při zlosynu tomto nového a nanejvyš bolestného způsobu mučení užítí, aby –“

Nedokončil, neboť Budovec, jehož líce se náhle postřely smrtelnou bledostí, vzkřikl přerývaným hlasem:

„Dosti již těch hrozných zpráv! Za každou další se vám dostane taktéž padesáti dukátů odměny!“

Kynul divoce rukou písaři, aby jej již opustil, a když vychrtlý mužík znovu chtěl mu pravici políbiti, takřka násilím donutil jej ze dveří a pak jako šílený počal přebíhati po komnatě.

„Za žádnou cenu nesmí ten hoch přijíti na skřípec!“ vyřázel divě ze sebe. „A byť i nový zločin to stálo, nesmí dnešní noci dojíti k trapné otázce na Procházkovi! Bídny náhončí katův, který procesem tímto hodlá si získati pověst a povýšení v úradě, nechť zhyne dřív, než nešťastného mladíka, který jen jako já spravedlivou pomstu sledoval, katovi na skřípec vydá! Poté již snadno zlato mé dvěře žaláře mu otevře! Na polovici cesty nesmím ve velikém

díle svém ustati, nýbrž zdrtím všechny překážky, které se mi v cestu staví, jako dnes hodlá učiniti ničemný ten sekretář!“

Všechna vášně pomstychtivosti, jaká kdy duši jeho naplňovala, ovládala opět jeho bytost, nešťatil se nového zločinu, neboť co mu záleželo na nové oběti života lidského, kterých při požáru pražském tak veliké množství již zničil?

Povolal k sobě soudruha Procházku, jenž v zadní budově domu Septierova po celý den popíjel, aby oslavil své zachránění z rukou sedláků v krajině písecké – ten měl se stát nástrojem k vykonání nového skutku jeho pomsty.

Krátkými slovy oznámil mu, jaký krutý osud již o půlnoci Vavřince Procházku v mučírně na radnici staroměstské očekává, a kterak jen zavražděním sekretáře Kupce osud ten lze odročiti.

„Zastřelím jej jako vzteklého psa!“ vzkřikl zpitý zlosyn, když vyslechl dále, jak snadno lze vraždu oknem příbytku sekretářova vykonati.

„Sto dukátů jest cenou za hlavu nejnebezpečnějšího tohoto našeho nepřítele, jenž by konečně i tobě týž osud přichystal, jaký této noci chystá Procházkov!“ zvolal Budovec s chytrým rozmyslem, aby i v desátníkovi vzbudil pomstychtivost.

Toho již vlastně ani nebylo třeba, neboť vyhlídka na získání bohaté ceny rozplamenila zlosyna okamžitě k vykonání vraždy.

„Dejte mi bambitku, pane setníku,“ vzkřikl vrah, „a za čtvrt hodiny mi vyplatíte sto dukátů za hlavu toho nadháněče katova!“

Budovec přistoupil ke psacímu stolku svému, z jehož zásuvky vyňal bambitku a svitek dukátů, jež na stůl položil, aby zlosyn cenu svou pro sebe přichystanou spatřil.

Se zuřivým smíchem vzal mladík ostře nabitou bambitku z ruky svého velitele a přikročiv ke stolu naplnil si pohár z láhve na něm stojící, pravě:

„Musím si dodati kuráže, neboť tak dobrého truňku mi ničemný krčmář ani za dukát nenalije!“

Vyprázdnil pohár jediným douškem a posupně se chechtaje, vyrazil ze dveří, aby vykonal krvavý čin, za nějž mu kynula odměna sto dukátů.

Rytíř Budovec s výrazem hnusu chopil vyprázdněný pohár a mrštil jím do kouta, nedopitou láhev pak vyhodil oknem do dvora.

Teprv když mu sluha přinesl nový pohár a jinou láhev vína, sám prázdnil pohár za pohárem, jako by všechno vnitřní hnutí, za poslední hodiny v něm mocně vzniklé, uhasiti chtěl.

Přecházel v divokém vzrušení po komnatě, sleduje v myšlenkách vyslaného zákeřníka na cestě jeho přes náměstí Malostranské a Zámeckou uličkou ke schodům vedoucím do hradu královského; spatřoval jej v duchu již státi před oknem příbytku sekretáře Kupce a kterak již již bambitku napřahuje, aby z ní vypálil smrtonosnou ránu na nenadálého a nejnebezpečnějšího tohoto nepřítele francouzských spiklenců. V několika okamžicích nato musil býti vražedný skutek vykonán a rytíř Budovec s triumfujícím výrazem v oku odstoupil od okna, jímž byl směrem k západní straně vyhlížel, jako by chtěl býti očitým svědkem banditského útoku desátníkova. Zbystřený sluch jeho jakoby zaslechl slabý ohlas střelné rány se strany zámeckých schodů a jelikož mu obrazotvornost jeho malovala vše v takových barvách, v jakých si připravovaný děsný čin sám představoval, byl již zúplna přesvědčen, že plán jeho byl korunován plným zdarem a že Procházkov

dnešní noci nehrozí více žádného nebezpečí na skřipci, neboť kde nebylo soudce, nemohl také na ten čas žádný soud býti prováděn.

V samolibém očekávání tomto měl také zakrátko býti utvrzen.

Ve čtvrt hodině vrazil desátník zase do dveří a zardělá jeho tvář věstila vítězoslavným výrazem svým rytíři Budovcovi, že sekretáře Kupce není více mezi živými.

„Vykonáno?“ zvolal vrahovi vstříc, stavě se mezi něj a stůl, aby mu snad nenapadlo opět poháru se chopiti.

„Bídný ten pes nebude víckrát Procházku kousati!“ vzkřikl desátník, podávaje Budovcovi bambitku zpět na níž tento jediným pohledem seznal, že z ní rána byla vypálena.

Budovec položil bambitku za sebe na stůl, tázaje se:

„Kterak jsi ten veselý kousek vykonal?“

„Seděl u otevřeného okna probíraje se v lejstrech,“ vyřázel ze sebe vrah s divokým smíchem a sotva na nohou stoje, „a tak mi bylo hračkou na hlavu namířiti a olověným bobkem mu mozek roztřepiti! Padl hlavou do lampy, která hned zhasla, a sto dukátů vyděláno!“

„Zde je vyhraná cena tvoje!“ pravil Budovec, podávaje mu svitek dukátů, po němž zraky ničemníkovy nejdříve střílely. „Měl ses však přesvědčiti, zda nepřítel nás všech skutečně jest mrtev!“

„K tomu mi nezbývalo už času, pane setníku,“ odpovídal blábolivým hlasem zlosyn, pohlížeje zase žádostivě na plný pohár vína na stole stojící. „Od zámku kvapila stráž po ráně z bambitky mé vypálené a takž jsem musil vzíti nohy na ramena, abych těm pochopům nepadl do rukou! Jen výbornému vínu vašemu, pane setníku, zdar veselé té švandy přičítám!“

Chtěl se opět chopiti poháru, ale Budovec zadržel mu železnou pěstí drzou ruku, řka přísným hlasem:

„Dole ti krčmář dvě lahví téhož vína přinese! Tam teprv si zavdej na mé zdraví, neboť ještě jsme spolu bratrství nepili, aby nám jeden pohár sloužil!“

Odkázal jej ke dveřím, jimiž vrah, nevrle mruče, odcházel.

Nyní Budovec sám naplněný pohár vyprázdnil a zvolal s triumfujícím výrazem v lících:

„Tak zničím veškeré nepřátele své a dokonám veliké své dílo v této zemi, které bohdá zjednám dále také všechnu tu samostatnost a svobodu, jaké se za nešťastného děda mého těšila a pro niž veliký muž ten vykrvácel na popravišti! Tak pomstím též krutý jeho osud, kteréhož uctění mne přivedlo pod staroměstský pranýř! Dnes v popel zničena jest tato potupná stopa mého pohanění a zanedlouho bude zničeno též panství těch, kdož v zemi této slavný někdy rod Budovcův vyhladiti chtěli!“

Naplnil si poznovu pohár a ve vítězoslavné náladě připíjel lepší budoucnosti vlasti předků svých, jíž spojenství jeho s Rakouskem mělo přinést novou svobodu.

Při tom padly jeho zraky na bambitku na stole ležící a jako v myšlenkách vzal ji do rukou a naplnil ji novým nábojem, aniž by ji byl opět uzavřel v zásuvku.

Háralyť další plány v jeho mysli, neboť v této chvíli byl věrný druh jeho Vavřinec Procházka vysvobozen z rukou katových a právě ten měl mu býti nejvydatnějším pomocníkem při získání stavu selského v Čechách pro nový odboj proti dosavadní moci panovnické, až francouzský ministr Louvois mocí vojenskou počne prováděti plány své a krále Ludvíka XIV. na zničení vlády Habsburků ve vlastních jejích zemích.

Pod dojmem velikých těchto záměrů ztrácel se ovšem smysl pro drobné předměty v jeho okolí a takž zůstala nově nabitá bambitka ležeti na stole, aby zakrátko hrála netušenou dosud úlohu v osudu hrdiny našeho vypravování.

Když pak slyšel Budovec otevřeným oknem s věže chrámu Svatovítského odbíjeti hodinu půlnoční, zachechtal se posupným smíchem a zvolal:

„Teď očekávají v mučírně radnice staroměstské předsedu krvavého soudu – ten však leží s roztřepenou hlavou ve svém příbytku a Vavřínek Procházka unikne skřipci, jež mu chystal ten ničemník, neboť jako hladový písař purkrabský dají se též na radnici zakoupiti žaláři a strážníci, kteří mi statečného hochu toho navrátí ku provádění velikého toho díla!“

Ve vítězném pocitu tomto vrhl se rytíř Budovec na lože, aby se oddal odpočinku, jehož mu po vzrušujících dojmech dnešního večera tak velice bylo potřebí.

Netušil v domnělém triumfu svém nad sekretářem Kupcem, jaké bude příští jeho probuzení, a jak zcela jinaký osud byl mu v nejbližších po půlnoci hodinách zákonem božských i lidským připraven.

Na zámecké věži odbíjela právě třetí hodina ranní, v kterouž dobu – bylo to z počátku července – panoval již skoro bílý den, když v domě „U tří zvonků“ ozvalo se prudké trnutí zvoncem, které se hned nato ještě dvakrát opakovalo, ač podomek vyskočil hned po prvním zaznění zvonku z lože, aby neobyčejně časněmu návštěvníkovi otevřel vrata.

Ve dvou okamžicích na to zabušily mocné rány na dveře komnaty rytíře Budovce, který byl okamžitě z neklidného spánku svého vyrušen a spěchal otevřít dveře.

Jindy by byl větší opatrnost zachovával a aspoň po jménu časného příchozího se doptával, však dnešní noci bylo se již tak mnoho neobyčejného událo a mohlo se ještě dále udáti, že bez rozmyšlení otevřel dveře a neočekávaného návštěvníka vpustil k sobě.

Byl to purkrabský písař, jenž s nanejvýš zrůzněnou tváří vrazil do komnaty a sotva dechu popadáje v mocném pohnutí ze sebe vyřázel:

„Zachraňte se okamžitým útekem, pane setníku! Ve čtvrt hodině tu bude pan sekretář Kupec s rychtářem a s pochopy, aby vás jali a do žaláře odvlékli jakožto původce velikého požáru pražského!“

Jako hadem uštknut uskočil Budovec po děsné této zprávě, z níž mu jen slovo „sekretář Kupec“ jako žhavým železem v mysl se vrývalo.

„Šílíte!“ vzkřikl chraptivým hlasem. „Sekretáře Kupce není více mezi živými!“

„Naopak, po tři hodiny předsedal soudu, jenž Vavřince Procházku všemi třemi stupni trapné otázky vyslýchal!“ sděloval chvatně písař. „Vyprávěl soudcům hned po příchodu svém na radnici, kterak bylo oknem po něm střeleno, však vrah trefil prý lampu a nikoli jeho hlavu, již smrtící kule patřila, a proto vržen byl Procházka na skřípec, jak to původně bylo ustanoveno.“

Budovec všecek zdrcen klesl do křesla, neboť zřel, že desátník jej oklamal a že sekretář Kupec úkladnému útoku na život jeho unikl a Procházku podrobil trapné otázce na skřípci.

Vše viděl ve chvíli této ztraceno a nedávný triumf jeho byl proměněn v nejkrutější porážku.

V pocitu neodvratného konce všech dalekosáhlých plánů svých vypravil ze sebe jen ještě otázku:

„Kterak si počínal Procházka na skřipci?“

„Vyzradil věci hrozné, neboť kat užil při něm nového vynálezu mučení na skřipci, při němž se natažené tělo po ostré pile uprostřed skřipce sem tam vozí, a strašná tato muka dohnala delinkventa k doznání, nad nímž se veškerí přítomní zhrozili! Vyzradil spiknutí žhářů, jež prý bylo v pevnosti Filipšburku zosnováno, vyzradil příchod paličů do Prahy, kteří polovici města vypálili, začez od setníka Sedmihradského placeni byli zlatem francouzským, a když pan sekretář třetím stupněm mučení, totiž ohněm kázal z něho vynutiti přiznání, kde tento setník Sedmihradský jest, vyzradil delinkvent již polomrtvý, že jest to rytíř Václav Budovec z Budova, jenž vloni pod pranýřem na rynku Staroměstském stál a za to se pomstil Praze vypálením!“

Jako by blesk z čista jasna nebe byl se ho dotkl, vymrštil se po strašném odhalení tomto rytíř Budovec s křesla do výše a zoufalý výkřik vydral se z jeho prsou.

Chvějícíma rukama zastřel si tvář, jako by nechtěl zíratí do propasti, která se náhle s veškerými hrůzami svými před ním rozevřela, a z níž na pohled nebylo žádného uniknutí.

„Zradil mne ten, v něhož jsem nejvíce důvěřoval!“ zaúpěl ze stísněných prsou, neboť mu bylo, jako by všechna krev pojednou v něm obíhati přestala.

Jen jediná myšlenka naplňovala pustou jeho mysl, kterak Procházka mohl nabýti vědomí o pravé jeho osobnosti, která nyní též nepřátelům jeho byla známa.

„Byla by to Nemesis, že nejoddanější pomocník ve vykonávání pomsty mé zkázu mi přivodil?“ šeptal suchými rty v šíleném takřka záchvatu nad děsným seznáním, že právě Vavřinec Procházka stal se jeho zrádcem.

Však nezbyvalo mu času ku přemítání, neboť i písař poznovu zvolal:

„Pomýšlejte na útěk, pane rytíři Budovče, sice skonáte na nečestnějším popravišti, než na kterém slavný váš děd byl vykrvácel! Já s nasazením všech sil zjednal vám čtvrt hodiny času k útěku, aby vás mstivý sekretář nedostal do svých rukou, neboť nyní též úklad o jeho život vám připisuje!“

Násilně vyrušil se Budovec po slovech těch ze svého zoufalství a vzkřikl:

„Nejsem ještě ztracen! Jsem vyhlídnut ještě k velkým věcem v této zemi, a proto nesmějí mne dostati katané zdejší v moc svou! – Zde odměna za vaše přispění, statečný muži!“

Hodil vychrtlému pisálkovi, jenž skutečnou oddanost k němu osvědčil, svitek dukátů a ten, jako by byl jen na odměnu svou čekal, vyrazil ze dveří, aby se z domu dostal, než sekretář s pochopy přikvapí, aby jali náčelníka žhářského spiknutí.

Budovec zatočil klíčem ve dveřích a jako štvaný jelen přiskočil ku psacímu svému stolku, z jehož zásuvek vyňal všechny dopisy a listiny své, z nichž by se byl soud pražský o celém spiknutí a o všech dalších záměrech jeho proti moci panovnické v Čechách dověděl, a vrhl je do krbu, kde je vznítil v plameny. To však vyžádalo těch několik minut, ve kterých by byl snad ještě nepozorovaně z tajného útulku svého v domě „U tří zvonků“ mohl uprchnouti. Na minutách těchto visel jeho život a on tuto příznivou píď času propásl, nechtěje dáti všanc plány, jež osnovala Francie v Čechách proti moci Habsburků.

Přehodil pak na se plášť a vtisknuv si na hlavu klobouk, vzal k sobě zbývající ještě francouzské zlato a pokročil ke dveřím, aby z domu a pak i z Prahy unikl.

V tom však zahřměly rány halaparten pochopů staroměstského rychtáře a ozval se mocný hlas:

„Ve jménu zákona otevřte!“

Útěk jeho byl zmařen, cesta k svobodě navždy uzavřena!

Uskočil zpět ode dveří a divoká zoufalost jím zalomcovala.

Nepřátelé jeho nad ním triumfovali, v posledním okamžiku byly veškeré jeho životní plány zmařeny a neodvratně již mu kynula potupná smrt na popravišti.

Rány na dveře se zdvojnásobily a již se pochopové dobývali do komnaty násilím.

V několika okamžicích byl osud jeho zpečetěn!

V tom padly zraky jeho na bambitku na stole ležící a s divokým skřekem vrhl se na smrtící zbraň, aby ji proti sobě obrátil.

Dohrána byla jeho úloha v Cechách a nechtěl-li zemřítí nečestnou smrtí na popravišti, musil se státi sobě samému trestajícím soudcem.

Zoufale se zachechtav nad. marnými dosud pokusy jeho nepřátel do komnaty se vedrati, pozdvihl bambitku ke skrání a poslední pohled vrhnuv oknem na krásnou modrou oblohu, jež toho jitra nad městy pražskými se klenula, vzkřikl hlasem takřka veselým, v němž se z hrudi jeho ozval pocit zadostiučinění:

„Živého, katané, posledního Budovce v moc svou nedostanete, abyste jej na popraviště jako velikého děda jeho přivedli! Pomstěn jsem na zrádné ženě své a na ničemném jejím svůdci, pomstěn jsem na bídné Praze, která zřela potupu posledního Budovce pod pranýřem, nechť někdo jiný dokoná osvobozující poslání v nešťastné vlasti mých předků!“

Tvář jeho se náhle vyjasnila, zraky zaplály ohněm vnitřního nadšení, které již ničím pozemským se neobíralo, a pravice stiskla smrtící zbraň, z níž zahřměl výstřel v téže chvíli, kdy pochopové vnikli vylomenými dveřmi do komnaty.

S roztráštěnou lebkou skácel se poslední potomek slavného někdy rodu českého Budovců z Budova k zemi a jen mrtvola jeho padla v moc stíhatelů, kteří na něm chtěli mstiti děsný požár Prahy dne 21. června 1689 a ještě mnoho jiného.

Tak zhynul poslední Budovec, jenž zhynouti musil, poněvadž prohřešil se krutě proti odvěkému zákonu světa křesťanského:

„Pomsta náleží jedině Bohu!“

Nezbývá nám již mnoho vyprávěti.

Sekretář apelačního soudu Kašpar Jan Kupec, který vražednému útoku zpitého desátníka tak šťastně unikl, odhalil z výpovědi zmučeného Vavřince Procházky a z přiznání ostatních jatých žhářů celé spiknutí, které bylo ve Filipšburku proti Království českému zosnováno. Z výpovědí Procházkových vyšlo dále najevo, kterak rytíř Václav Budovec chtěl způsobiti nové povstání českého lidu selského, jež pak po vtrhnutí francouzského vojska pod generálem Melacem do Čech mělo vyrvati země koruny české Habsburkům, aby královská koruna česká mohla býti vstavena na hlavu dauphina francouzského, jenž mocí toho, jako kurfiřt německý, chtěl také císařskou korunu římskoněmeckou získati pro sebe a pro rod Bourbonův.

Seznán tudíž také politický význam spiknutí Filipšburského, a proto tím krutější byl trest všech dopadených žhářů, kteří se ve spiknutí tomto účastnili.

Právě za měsíc po požáru měst pražských vyneseno rozsudek nad Vavřincem Procházkou a nad desátníkem Benediktem Turkem, jenž byl v domě Septierově hned po tragickém konci rytíře Budovce jat a na skřipci ke všem zločinům svým se přiznal.

Také tento bídík neodolal nadlouho novému krutému způsobu mučení, jež byl tehdejší staroměstský kat vynalezl, aby i nejzatvrzelejší zlosyny k přiznání viny jejich přiměl, a prostředek tento se také při všech zajatých žhářích francouzských co nejúčinněji osvědčil.

Takž vyšlo v krátké době spiknutí rytíře Václava Budovce z Budova s francouzským ministrem Louvoisem ve všech podrobnostech svých najevo a soud pražský mohl zakročiti proti vinníkům podle tehdejšího práva hrdelního.

Stihl je trest, jehož byli mnohonásob zasloužili, a jenž by byl snad ještě krutěji u Vavřince Procházkovy dopadl, kdyby bylo soudu ve známost vešlo, že se v Oseku a pak i v Kaprově ulici dopustil několika úkladných vražd.

Po zločinech těchto však nebylo pátráno a takž soud jen zločin žhářství při něm trestal.

Vavřinec Procházka byl odsouzen k tomu, aby mu byl „pro zločin žhářství před domem Budovců, kde byl první oheň založil, žhavými kleštěmi palec na levé ruce a před domem „U smrti“ v Dlouhé třídě, kde byl druhý oheň způsobil, palec na pravé ruce stržen, načež měl býti vhozen na káru rasovskou a na popravišti u kolu uškrcen a pak na hranici spálen.“

Soudruh jeho Turek měl býti „jiným paličům a k ošklivosti a k hrůze na popravišti veřejně u kolu uškrcen a pak upálen.“

Po třech dnech na to vykonal kat staroměstský oba tyto rozsudky na popravišti před Horskou branou za přítomnosti nesčetných tisíců pražského obyvatelstva.

Poté následovala řada ještě podobných děsných exekucí, jak se zatčení žháři ke svým zločinům přiznávali, poslední z nich, jménem Martin Remiš, který teprve po několikerém mučení mohl býti usvědčen ze zhárství, a i potom ještě z rozsudku se odvolal, až v prvních dnech července roku 1690 týmž způsobem jako všichni soudruhové jeho filipsburští dokonal na popravišti v plamenech.

Královská Praha byla tím na žhářích pomstěna, ale nezměrné škody, kterých v osudný den 21. června 1689 utrpěla, nebyly jí tím nahrazeny.

Mistr Maxmilian Septier, jenž byl téhož jitra, kdy rytíř Budovec v domě jeho vlastní rukou skončil, vzat ve vazbu, byl sice v mučírně na Malostranské radnici několikrát trapnou otázkou stížen, však stále popíral, že by byl o zločinných záměrech štedrého hosta svého setníka Sedmihradského věděl; poněvadž mu pak opak toho nemohl býti dokázán, byl konečně dne 20. února 1691 z vazby propuštěn, ale zároveň z Prahy a z veškeré země české navždy vypověděn.

Zmařen byl tudíž plán rytíře Budovce na sežehnutí ostatních měst pražských a zmařen též politický jeho záměr, vydati země koruny české v držení rodu Bourbonského.

Právě za doby pražské katastrofy byl vojenský hrdina vévoda Karel Lotrinský postaven v čelo císařské armády v říši a první válečný krok jeho čelil proti pevnosti Mohuči, odkud zaslal generál Melac vyhrůžný svůj list královským místodržícím českým.

Tato zpujnost francouzská měla býti ztrestána nejdříve na místě svého původu. Pevnost byla obležena, ale ještě před prvním útokem vzdali se Francouzové císařským, kteří jim povolili svobodný odchod a dne 11. září 1689 vítězně vtáhli do Mohuče.

Tím se dostalo Království českému odvetu, neboť z téhož města, odkud generál Melac po spojenci svém, rytíři Budovcovi, hrozebný list do Prahy zaslal a odkud pomstou žhoucí hrdina tohoto našeho vypravování přivedl žháře své do Čech a do Prahy, byli nyní Francouzové s potupou vyhnáni.

Aby pak též dalekosáhlé politické plány, jež byl rytíř Václav Budovec z Budova s francouzským ministrem Louvoisem vzhledem ke koruně české osnoval, pro všecku budoucnost byly vniveč uvedeny, docílil císař Leopold I. toho, že syn jeho, arcikníže Josef, byl v říši římsko-německé zvolen za jeho nástupce, a když tento byl dne 26. ledna 1690 v Augšpurku slavně korunován za krále římsko-německého, pozbyl francouzský král Ludvík XIV. již veškeré vyhlídky na dosažení královské koruny Svatováclavské a císařské koruny Karla Velikého, jak to označil rytíř Budovec ve Filipsburku generálu Melacovi za hlavní cíl svého výboje proti Čechám.

Tak zničeny byly velkolepé plány syna slavného někdy rodu českého a zničen byl sám pod zločinnou jejich tíhou jejich poslední Budovec!

JOSEF SVÁTEK

POSLEDNÍ BUDOVEC

Román ze sedmnáctého století

Obálku nakreslil Josef Vodrážka
Vytiskla Politika v Praze podle
typografické úpravy A. B. Kohouta
pro nakladatelství L. Mazáč v Praze
Vyšlo roku 1940